zborník

NEHMOTNÉ STATKY INTERDISCIPLINÁRNE - VÝZVY NA ROK 2025

Čiernik, Daňko, Ťažká (zost.)

PRÁVNICKÁ FAKULTA
Univerzita Komenského
v Bratislave

AILE

zborník

Nehmotné statky interdisciplinárne výzvy na rok 2025

zborník príspevkov z rovnomennej konferencie,
ktorá sa uskutočnila 20. júna 2025
na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave

PRÁVNICKÁ FAKULTA
Univerzita Komenského
v Bratislave

2025

Nehmotné statky interdisciplinárne : výzvy na rok 2025 / Marek Čiernik, Martin Daňko, Veronika Ťažká (zost.). Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2025. 170 s. ISBN 978-80-7160-774-8

Financované EÚ NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci projektu č. 09I05-03-V02-00038.
Funded by the EU NextGenerationEU through the Recovery and Resilience Plan for Slovakia under the project No. 09I05-03-V02-00038.

© Autori

Zostavovatelia: Marek Čiernik, Martin Daňko, Veronika Ťažká
Návrh obálky: Jozef Andraško

Všetky príspevky prešli dvojitým anonymným recenzným konaním.

1. vydanie
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
2025

ISBN (e-verzia) 978-80-7160-774-8

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons 4.0, Attribution-NonCommercial-NoDerivatives. Dielo je možné opakovanie používať za predpokladu uvedenie mena autorov a len na nekomerčné účely, pričom nie je možné z diela ani jeho jednotlivých častí vyhotoviť odvodené dielo formou spracovania alebo iných zmien.

Obsah

Neodkladné opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva v právnom poriadku Slovenskej republiky 5
Matúš Jurena
Pracovný pomer vs. dohody, alebo ako tvoriť zamestnanecké dielo 14
Soňa Kašická
Deepfakes ako výzvy pre súdy 24
Lucia Mertl
Dánska cesta k regulácii deepfake - možnosti adaptácie v slovenskom právnom prostredí 32
Daniel Zigo
Rímskoprávna regulácia otroctva ako inšpiračný zdroj pre právnu úpravu dopadov činnosti umelej inteligencie 41
Ján Ivančík
Autorské práva vo svetle etického hackingu a kybernetickej bezpečnosti 52
Gabriel Moskovič
Nehmotný majetok ako predmet záložného práva 63
Albert Priehoda
Zhodnotenie vplyvu aktu DSA na zodpovednosť platforiem v podmienkach kolaboratívneho hospodárstva 88
Lukáš Macko
Identifikácia v digitálnom prostredí: kolízia práva na informácie a ochrany osobných údajov pri vymáhaní práv duševného vlastníctva 93
Silvia Kratochvilová
Netradičné ochranné známky 107
Dávid Maukš
Medzi právom a logikou: problém definície diela v autorskom zákone 118
Marek Čiernik
Ochrana autorského práva a jeho budúcnosť v trestnom zákone a v trestnom poriadku? 129
Maximilián Kiko, Marek Adamkovič
Nové horizonty kontraktácie: využitie umelej inteligencie pri tvorbe obchodnoprávnych zmlúv 143
Peter Lukáčka, Dominika Pintérová, Martin Daňko
Alternatívne riešenie autorskoprávnych sporov v online prostredí 158
Jana Zigo

NEODKLADNÉ OPATRENIA VO VECIACH PRÁVA DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA V PRÁVNOM PORIADKU SLOVENSKEJ REPUBLIKY

URGENT MEASURES IN INTELLECTUAL PROPERTY LAW IN THE LEGAL SYSTEM OF THE SLOVAK REPUBLIC

Matúš Jurena[1]

Abstrakt: Príspevok sa zameriava na problematiku neodkladných opatrení vo veciach práva duševného vlastníctva. Okrem teoretického a legislatívneho vymedzenia, reflektuje aj aktuálnu rozhodovaciu činnosť súdov Slovenskej republiky, ktoré prostredníctvom svojich rozhodnutí aplikujú uvedené neodkladné opatrenia do praxe. Zámerom príspevku je predovšetkým zhodnotiť opodstatnenosť tohto inštitútu od jeho zavedenia ako predbežných opatrení v Občianskom súdnom poriadku, až po súčasnosť a zakotvenie neodkladných opatrení v Civilnom sporovom poriadku a načrtnúť možné úpravy de lege ferenda.

Kľúčové slová: neodkladné opatrenia, právo duševného vlastníctva, predbežné opatrenia, Civilný sporový poriadok, Občiansky súdny poriadok.

Abstract: The article focuses on the issue of urgent measures in intellectual property law. In addition to theoretical and legislative definitions, it also reflects the current decisions of the courts of the Slovak Republic, which apply these urgent measures in practice through their decisions. The main purpose of the article is to evaluate the legitimacy of this institution from its introduction as interim measures in the Code of Civil Procedure to the present day and the anchoring of urgent measures in the Civil Procedure Code, and to outline possible amendments de lege ferenda.

Key words: urgent measures, intellectual property law, interim measures, the Code of Civil Procedure, the Civil Procedure code.

[1] Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Katedra občianskeho práva.

Úvod

Neodkladné opatrenie môžeme charakterizovať ako zabezpečovací prostriedok, ktorého aplikácia prichádza do úvahy v zákonom vymedzených dôvodoch. Medzi legálne vymedzené dôvody patrí potreba bezodkladnej úpravy pomerov alebo obava, že exekúcia bude ohrozená. Prostredníctvom neodkladných opatrení je možné dosiahnuť aj úpravu pomerov, ktorá má trvalý charakter, teda v porovnaní s predbežnými opatreniami za účinnosti zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok (ďalej len „OSP"), kde mali predbežné opatrenia iba dočasný charakter, ide o výraznú zmenu.[2] Pokiaľ nariadené neodkladné opatrenie konzumuje vec samu, nie je potrebné uložiť žalobcovi povinnosť podať v určitej lehote žalobu vo veci samej, nakoľko ide o rozhodnutie vo veci samej.[3]

Právna úprava neodkladných opatrení je zakotvená v tretej hlave tretej časti zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP").[4] Pri neodkladných opatreniach vo veciach práva duševného vlastníctva, hovoríme o osobitnom druhu týchto opatrení, ktoré boli transponované už do OSP zákonom č. 84/2007 Z. z., čím bola zároveň do nášho právneho poriadku transponovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady č. 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva.[5] Samozrejme, v prípade OSP boli terminologicky označované tieto opatrenia ako predbežné, pričom k zmene došlo až prijatím novej terminológie v CSP. Primárnou otázkou, ktorá je spätá s týmto inštitútom, a ktorú budeme riešiť v tomto príspevku je, či má v právnom poriadku Slovenskej republiky, inštitút neodkladných opatrení vo veciach práva duševného vlastníctva, svoje terminologické a aplikačné miesto v súčasnej podobe, alebo by postačovalo jeho vymedzenie ako súčasť demonštratívneho výpočtu z čias účinnosti OSP?

Neodkladné opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva ako inštitút

Práva duševného vlastníctva patria medzi subjektívne práva (oprávnenia).[6] Duševné vlastníctvo zahŕňa nehmotné statky (nehmotný majetok), s ktorými je možné nakladať v rámci súkromnoprávnych vzťahov. Tieto statky majú určitú, aspoň potenciálnu, majetkovú hodnotu bez ohľadu na to, či sú zhmotnené na fyzickom nosiči, alebo nie, a bez ohľadu na to, či vznikli tvorivou duševnou činnosťou. Práva

---

[2] ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie*. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 444.

[3] Túto prax potvrdzujú rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 3Cdo/157/2017, 8Cdo/83/2017, 5Obdo/76/2016, 4Obdo/4/2017.

[4] VOZÁR, J. *Neodkladné opatrenia v súdnej ochrane proti nekalej súťaži*. In: Právny obzor, 107, 2024. č. 1, s. 3 .

[5] LÖWY, A. § 341 [Obsah neodkladného opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva]. In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1294.

[6] SRSTKA. J. a kol. *Autorské právo a práva související*. 3. vydání. Praha: Leges, 2024. s. 37.

duševného vlastníctva delíme na autorské právo, právo príbuzné autorskému právu a práva súvisiace s autorským právom a na priemyselné práva a práva obdobné priemyselným právam.[7] Práve nehmotné statky sú stredobodom práva duševného vlastníctva, pričom je potrebné uviesť že ich taxatívny výpočet nie je možný a ani účelný, vzhľadom na poskytovanie právnej ochrany vždy novým nehmotným statkom, ktoré rozvoj vedy a techniky prinášajú.[8]

Ochranu práv duševného vlastníctva poskytujú (nielen) neodkladné opatrenia, ktorých osobitnú právnu úpravu máme v súčasnosti zakotvenú v ustanoveniach § § 341 a 342 CSP. Podľa ustanovenia § 341 CSP, môže súd nariadiť strane, aby sa zdržala konania, ktorým ohrozuje alebo porušuje právo duševného vlastníctva. Istou osobitosťou oproti všeobecnej právne úprave neodkladných opatrení, je právo zverejniť rozsudok alebo jeho časť, ktoré prizná súd na návrh úspešného žalobcu. Navrhovateľ neodkladného opatrenia disponuje oprávnením navrhnúť, aby porušovateľ alebo ohrozovateľ jeho práva duševného vlastníctva, mohol namiesto zdržania sa takého konania, zložiť zábezpeku do úschovy súdu na náhradu škody, alebo inej ujmy vzniknutej ohrozovaním alebo porušovaním práva duševného vlastníctva. Toto oprávnenie upravuje § 342 CSP. Ustanovenia § 341 a § 342 sú vo vzťahu k ustanoveniam týkajúcich sa neodkladných opatrení (§ 324 a nasl.) v pomere špeciality, to znamená, že pokiaľ ustanovenie § 341 CSP upravuje jednoznačne, že nariadenie takéhoto neodkladného opatrenia je nevyhnutne späté s následným konaním vo veci samej a ukladá súdu povinnosť určiť lehotu na podanie žaloby, nie je možné použiť ustanovenia § 336 a § 337 a nariadiť neodkladné opatrenie, ktoré v zásade konzumuje vec samu. V takomto prípade budú ustanovenia § 336 a § 337 predstavovať lex generalis vo vzťahu k ustanoveniu § 341 CSP, ako lex specialis, a nebude možné tieto všeobecné normy aplikovať.[9] Uvedené potvrdzuje aj uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 272/2025.[10]

Je potrebné v súvislosti s neodkladnými opatreniami vo veciach práva duševného vlastníctva zdôrazniť, že pod porušením alebo ohrozením práva duševného vlastníctva sa rozumie zásah alebo hrozba zásahu do konkrétneho subjektívneho práva, ktoré vyplýva z právnych predpisov upravujúcich oblasť práv duševného vlastníctva. Samotná podstata povinnosti zdržať sa zásahov spočíva v tom, že osobe, ktorej sa neodkladným opatrením ukladá povinnosť, vzniká záväzok nekonať určitým spôsobom. Ide konkrétne o povinnosť zdržať sa presne vymedzeného konania,

[7] LÖWY, A. § 341 [Obsah neodkladného opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva]. In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1294.

[8] LAZÍKOVÁ, J. *Ochrana duševného vlastníctva*. 1. vydanie. Brno: Tribun EU, 2011. s. 7.

[9] Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Obdo/66/2017 z 19. júna 2018, zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. R 76/2018, bod. 23.

[10] Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. n. IV. ÚS 272/2025 z 27. mája 2025, bod 27.

ktorým by neoprávnene zasahovala do právnych vzťahov navrhovateľa, a to v rozsahu určenom v návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia.[11]
K predmetným neodkladným opatreniam bola pri kreovaní nového procesného kódexu (CSP), koncipovaná dôvodová správa, v ktorej sa uvádza: „Navrhovaná právna úprava reflektuje doterajšiu právnu úpravu predbežných opatrení vydávaných v tejto oblasti a diferencuje inštitút neodkladného opatrenia a zabezpečenia dôkazného prostriedku vo veciach práva duševného vlastníctva podľa § 339 a nasl. Zábezpeka (kaucia) slúži na krytie potenciálnych škôd, ktoré vzniknú dolóznym konaním žalovaného a predstavujú tak alternatívu nariadenia neodkladného opatrenia. Odseky 2 a 3 § 334 sú reflexiou na požiadavky smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva".[12] Neodkladné opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva ako inštitút, boli zavedené do nášho právneho poriadku už počas účinnosti OSP, iba sa zmenilo terminologické názvoslovie tohto inštitútu. Na zhodnotenie opodstatnenosti je preto potrebné preskúmať rozhodovaciu prax súdov SR, mieru transponovania Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48ES z roku 2004 (ďalej len „smernica") a právnu úpravu OSP.

Rozhodovacia prax pri neodkladných opatreniach vo veciach práva duševného vlastníctva

V aplikačnej praxi ide o pomerne špecifický inštitút. Na konanie o týchto neodkladných opatreniach sú kauzálne príslušné tri súdy pre celé Slovensko.[13] Z vybraných rozhodnutí kauzálne príslušných súdov (Mestský súd Bratislava III, Okresný súd Banská Bystrica, Mestský súd Košice), rozhodol Okresný súd Banská Bystrica uznesením sp. zn. 65CbPv/9/2024 o nariadení neodkladného opatrenia vo veci zdržania sa používania slovného označenia „GOLD TEHLA" pre všetky tovary....a výlučne vo farbe, type písma a rozloženia slov v súlade s obrazovou ochrannou známkou č. 242241 „GOLD TEHLA BAPE" zapísanou v Registri ochranných známok vedenom Úradom priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky., pričom súd uložil

[11] LÖWY, A. § 341 [Obsah neodkladného opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva]. In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 1294.
[12] Dôvodová správa k zákonu č. 160/2015 Z. z.
[13] Podľa § 25 CSP je na konanie v sporoch z priemyselného vlastníctva príslušný Okresný súd Banská Bystrica; jeho územným obvodom je celé územie Slovenskej republiky.
Podľa §26 CSP je na konanie v sporoch z nekalého súťažného konania a v autorskoprávnych sporoch príslušný Mestský súd Bratislava III pre obvody Krajského súdu v Bratislave, Krajského súdu v Nitre, Krajského súdu v Trnave; Okresný súd Banská Bystrica pre obvody Krajského súdu v Banskej Bystrici, Krajského súdu v Trenčíne, Krajského súdu v Žiline a Mestský súd Košice pre obvody Krajského súdu v Košiciach, Krajského súdu v Prešove.

povinnosť do 30 dní do doručenia podať žalobu o ochranu práv vyplývajúcich z ochrannej známky a žalobu o ochranu práv z nekalej súťaže.[14]
Ďalším príkladom môže by uznesenie Mestského súdu Bratislava III sp. zn. sp. zn. 80Ca/1/2023, ktorým zamietol návrh na nariadenie neodkladného opatrenia z dôvodu, že subjektívny názor navrhovateľov o porušení práv duševného vlastníctva odporcom na nariadenie neodkladného opatrenia nestačí, čím bez ďalšieho nemôže byť osvedčená existencia predpokladov na vyhovenie návrhu podľa § 341 CSP. Návrh bol odôvodnený tým, že navrhovatelia sú jedinými dedičmi majetkových autorských práv po architektovi C. V., ktoré zdedili po svojej matke. Architekt C. V. je v zmysle § 13 ods.1 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon (ďalej aj „autorský zákon"), jediným autorom architektonického diela – komplexu Športovej haly D. s prevádzkovou budovou. Toto dielo je spolu s prepojenou prevádzkovou budovou jedinečným výsledkom navrhovateľovej tvorivej duševnej činnosti, a teda architektonickým dielom v zmysle § 3 ods. 6 Autorského zákona. Súd uviedol, že navrhovateľ musí pri tomto špecifickom druhu neodkladných opatrení identifikovať a osvedčiť zásahy do práva duševného vlastníctva, pričom pod porušením alebo ohrozením práva duševného vlastníctva, je treba rozumieť ohrozenie alebo porušenie konkrétneho subjektívneho práva, ktoré vyplýva z okruhu právnych noriem upravujúcich práva duševného vlastníctva.[15]

Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva

Na základe novely vykonanej zákonom č. 84/2007 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa autorský zákon, je odo dňa 1. marca 2008, súd oprávnený (bol) nariadiť predbežné opatrenie, ktorým účastníkovi konania ukladá povinnosť zdržať sa konania porušujúceho alebo ohrozujúceho právo duševného vlastníctva. Uvedeným zákonom č. 84/2007 Z. z., bola zároveň do právneho poriadku Slovenskej republiky implementovaná smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva.[16] V článku 3 uvedenej smernice, je stanovená všeobecná povinnosť, podľa ktorej musia „členské štáty stanoviť opatrenia, postupy a prostriedky právnej nápravy potrebné na zabezpečenie vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva, ktorých sa týka táto smernica. Tieto opatrenia, postupy a prostriedky právnej nápravy musia byť spravodlivé a nestranné a nesmú byť zbytočne zložité alebo nákladné alebo mať za následok príliš dlhé lehoty alebo neoprávnené prieťahy." V článku 9 sú bližšie uvedené ustanovenia, týkajúce sa

[14] Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica, sp. zn. 65CbPv/9/2024 z 23. septembra 2024.
[15] Uznesenie Mestského súdu Bratislava III, sp. zn. 80Ca/1/2023 z 27. júna 2023.
[16] KOTRECOVÁ, A. § 76 [Obsah]. In: ŠTEVČEK, M – FICOVÁ, S. a kol. *Občiansky súdny poriadok I. diel.* 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012.

rozsahu ochrany prostredníctvom predbežných opatrení pri porušovaní práv duševného vlastníctva.[17] Otázkou, ktorá je spätá s transpozíciou tejto smernice do nášho právneho poriadku je, či bola transponovaná v dostatočnej miere. V tejto veci je dôležite rozlišovať medzi právnou úpravou OSP a CSP, keďže ide o odlišné právne úpravy z hľadiska ochrany práva duševného vlastníctva prostredníctvom predbežných, resp. neodkladných opatrení. Otázne je aj, či Slovenská republika „nadmerne" netransponovala uvedenú smernicu do nášho právneho poriadku, predovšetkým pri právnej úprave CSP, kde majú neodkladné opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva samostatné paragrafové znenie. V dôvodnej správe k zákonu č. 84/2007 Z. z., ktorým boli tieto predbežné opatrenia zavedené, sa uvádzalo, že Európska komisia vyžadovala transponovanie smernice v takej miere, aby sa neodkazovalo, iba na všeobecné ustanovenia predbežných opatrení, ale aby bol zavedený osobitný druh predbežných opatrení.[18] Vyžadovalo sa, aby boli zavedené osobitné predbežné opatrenia, čo sa podľa nášho názoru splnilo už zavedených osobitného písmena h) v § 76 OSP, ako bude uvedené aj nižšie.

Predbežné opatrenia podľa OSP

Inštitút predbežnej súdnej ochrany, realizovaný prostredníctvom predbežných, neodkladných alebo iných súdnych opatrení, má v mnohých právnych poriadkoch prevažne dočasnú povahu. Poskytuje sa v nadväznosti na prebiehajúce alebo zamýšľané súdne konanie v prípadoch, keď nie je možné „vyčkať" na rozhodnutie vo veci samej. Z uvedeného východiska vychádzala aj právna úprava obsiahnutá v Občianskom súdnom poriadku, ktorá umožňovala nariadenie predbežného

[17] Podľa článku 9 predmetnej smernice: „Členské štáty zabezpečia, aby súdne orgány na návrh navrhovateľa mohli: a) vydať proti údajnému porušovateľovi príkaz na vykonanie predbežného opatrenia s cieľom zabrániť akémukoľvek bezprostrednému porušeniu práva duševného vlastníctva, alebo zakázať a v prípade potreby s možnosťou uložiť opakovanú pokutu pri pokračovaní v údajnom porušovaní tohto práva alebo podmieniť také pokračovanie zložením záruk určených na zabezpečenie odškodnenia vlastníka práv; príkaz na vykonanie predbežného opatrenia tiež môže byť za tých istých podmienok vydané proti sprostredkovateľovi, ktorého služby využíva tretia osoba na porušovanie práv duševného vlastníctva; opatrenia vydané proti sprostredkovateľom, ktorých služby využíva tretia osoba na porušovanie autorského práva alebo jemu príbuzných práv upravuje smernica 2001/29/ES..."

[18] Dôvodová správa k zákonu č. 84/2007 Z. z.: „ Pri príprave návrhu zákona prebiehali diskusie ohľadne kogentnej povahy právnej normy zakotvenej v článku 9 odseku 1 písmene a) smernice v časti transpozície úpravy podmienenia trvania „zdržovacieho" predbežného opatrenia zložením záruk určených na odškodnenie vlastníka práv. Európska komisia k spôsobu implementácie smernice v minulosti uviedla, že nebude akceptovať odkazy na všeobecné procesné ustanovenia týkajúce sa úpravy predbežných opatrení, ale požaduje, aby špecifické práva, tak ako sú deklarované v smernici, boli implementované koherentne a zrozumiteľne pre subjekty, ktorých sa tieto práva a povinnosti dotýkajú, pričom sa odvolala na judikáty Súdu Európskych spoločenstiev. Zakotvením osobitného druhu predbežného opatrenia vo veciach duševného vlastníctva sa vykonáva transpozícia článku 9 odseku 1 písmena a) smernice..."

opatrenia buď pred začatím konania, alebo počas jeho priebehu. V rámci rekodifikácie civilného procesného práva v slovenskom právnom poriadku sa zákonodarca odklonil od dovtedajšej terminológie používajúcej pojem „predbežné opatrenie" a zaviedol nové pojmy „neodkladné opatrenie" a „zabezpečovacie opatrenie". Pritom v pôvodnom legislatívnom zámere zákonodarca uvažoval o terminologickej náhrade „predbežných opatrení" pojmami „dočasné opatrenie" a „zabezpečovacie opatrenie".[19] Predbežné opatrenie poskytuje efektívnu ochranu navrhovateľovi momentom prekvapenia žalovaného.[20] Podľa uznesenia Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 46/2000, „možno rozhodovanie a rozhodnutie o návrhu na predbežné opatrenie v súdnom konaní považovať za súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 Ústavy Slovenskej republiky. Predpokladom na záver o porušení základných práv a slobôd je však také ich porušenie, ktoré nie je napraviteľné alebo odstrániteľné v činnosti súdu pred začatím konania alebo v konaní o veci samej (§ 74 a nasl., § 102 Občianskeho súdneho poriadku), resp. ktoré nemožno napraviť procesnými prostriedkami, ktoré sú obsiahnuté v Občianskom súdnom poriadku v spojitosti s predbežnými opatreniami. Predbežné opatrenie ako zabezpečovací prostriedok v civilnom procese však nemôže sám osebe opodstatniť záver o porušení práva fyzickej osoby alebo právnickej osoby (čl. 130 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky)."[21] OSP vymedzoval v súvislosti s porušením práva duševného vlastníctva osobitný druh predbežného opatrenia, zakotvený v ustanovení § 76 ods. 1 písm. h).[22] Ako môžeme vidieť, v tomto prípade ide o demonštratívny výpočet, kedy je možné nariadiť predbežné opatrenie, pričom predbežné opatrenie vo veciach práva duševného vlastníctva, nemá samostatné paragrafové znenie, ako je tomu v prípade CSP.

---

[19] ZÁMOŽÍK, J. *Predpoklady nariadenia neodkladného opatrenia bez uloženia povinnosti navrhovateľovi podať žalobu.* In: Súkromné právo, č. 6/2024. Dostupné na internete: https://www.legalis.sk/clanky/4631/predpoklady-nariadenia neodkladneho-opatrenia-bez-ulozenia-povinnosti-navrhovatelovi-podat-zalobu.

[20] LAZÍKOVÁ, J. *Základy práva duševného vlastníctva*. 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2012. s. 88.

[21] Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 46/2000 z 18. júla 2000.

[22] Podľa § 76 ods. 1 OSP, Predbežným opatrením môže súd nariadiť účastníkovi najmä, aby a) platil výživné v nevyhnutnej miere;
b) odovzdal dieťa do starostlivosti druhého z rodičov alebo do starostlivosti toho, koho označí súd alebo do striedavej osobnej starostlivosti;
c) poskytol aspoň časť pracovnej odmeny, ak ide o trvanie pracovného pomeru a navrhovateľ zo závažných dôvodov nepracuje;
d) zložil peňažnú sumu alebo vec do úschovy na súde;
e) nenakladal s určitými vecami alebo právami;
f) niečo vykonal, niečoho sa zdržal alebo niečo znášal;
g) nevstupoval dočasne do domu alebo bytu, v ktorom býva osoba, vo vzťahu ku ktorej je dôvodne podozrivý z násilia;
h) sa zdržal konania, ktorým porušuje alebo ohrozuje právo duševného vlastníctva.

Záver

Analýza právnej úpravy neodkladných opatrení vo veciach práva duševného vlastníctva ukazuje, že súčasné ustanovenia §§ 341 a 342 CSP, predstavujú špecializovaný inštitút, ktorý do istej miery prekračuje požiadavky Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES. Smernica síce vyžaduje zabezpečenie efektívnej súdnej ochrany, avšak nestanovuje zavedenie osobitného druhu neodkladných opatrení (samostatného inštitútu), ako je tomu v CSP. Historický vývoj od OSP, kde bol tento inštitút súčasťou enumeratívneho, avšak demonštratívneho výpočtu predbežných opatrení, až po súčasnú úpravu v CSP, ukazuje legislatívny posun smerom k väčšej systematickosti a špecializácii. Zastávame názor, že všeobecná právna úprava neodkladných opatrení v § 325 CSP, doplnená o demonštratívny výpočet, by bola dostatočná na zabezpečenie ochrany práv duševného vlastníctva, obdobne ako to bolo vymedzené v OSP. Napriek tomu má osobitné ustanovenie §§ 341 a 342 v CSP svoje výhody. Zvyšuje prehľadnosť právnej úpravy, podporuje špecializáciu súdov a poskytuje širší zákonný rámec pre ochranu týchto práv. *De lege ferenda* preto možno uvažovať o dvoch alternatívach: zachovaní súčasného modelu ako špecializovaného inštitútu, alebo návrat k všeobecnej úprave so začlenením do demonštratívneho výpočtu, pričom „právne riešenie", by malo vychádzať z potreby vyváženia legislatívnej prehľadnosti, efektívnosti a praktickej využiteľnosti.

Zoznam použitej literatúry

1. ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilné právo procesné. Úvod do civilného procesu a sporové konanie.* Praha: C. H. Beck, 2022. 594 s. ISBN 978-80-7400-876-4.
2. Dôvodová správa k zákonu č. 160/2015 Z. z.
3. Dôvodová správa k zákonu č. 84/2007 Z. z.
4. VOZÁR, J. *Neodkladné opatrenia v súdnej ochrane proti nekalej súťaži*. In: Právny obzor, 107, 2024. č. 1, 3–23 s. ISSN 0032-6984.
5. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 4Obdo/66/2017 z 19. júna 2018, zverejnené v Zbierke stanovísk NS a rozhodnutí súdov SR pod č. R 76/2018.
6. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. n. IV. ÚS 272/2025 z 27. mája 2025.
7. Uznesenie Okresného súdu Banská Bystrica, sp. zn. 65CbPv/9/2024 z 23. septembra 2024.
8. Uznesenie Mestského súdu Bratislava III, sp. zn. 80Ca/1/2023 z 27. júna 2023.
9. Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky, sp. zn. I. ÚS 46/2000 z 18. júla 2000.

10. ZÁMOŽÍK, J. *Predpoklady nariadenia neodkladného opatrenia bez uloženia povinnosti navrhovateľovi podať žalobu.* In: Súkromné právo, č. 6/2024. [online]. Dostupné na internete: https://www.legalis.sk/clanky/4631/predpoklady-nariadenia neodkladneho-opatrenia-bez-ulozenia-povinnosti-navrhovatelovi-podat-zalobu.
11. LAZÍKOVÁ, J. *Základy práva duševného vlastníctva.* 1. vydanie. Bratislava: Iura Edition, 2012. 302 s. ISBN 978-80-8078-476-8.
12. LAZÍKOVÁ, J. *Ochrana duševného vlastníctva*. 1. vydanie. Brno: Tribun EU, 2011. 159 s. ISBN 978-80-263-0027-4.
13. SRSTKA. J. a kol. *Autorské právo a práva související.* 3. vydání. Praha: Leges, 2024. 510 s. ISBN 978-80-7502-685-9.
14. LÖWY, A. § 341 [Obsah neodkladného opatrenia vo veciach práva duševného vlastníctva]. In: ŠTEVČEK, M. a kol. *Civilný sporový poriadok.* 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2022, 1293–1295 s. ISBN 978-80-7400-909-9.
15. KOTRECOVÁ, A. § 76 [Obsah]. In: ŠTEVČEK, M – FICOVÁ, S. a kol. *Občiansky súdny poriadok I. diel*. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-406-3.

Kontaktné údaje

JUDr. Matúš Jurena
matus.jurena@nsud.sk
Najvyšší súd Slovenskej republiky, Občianskoprávne kolégium
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, Katedra občianskeho práva

PRACOVNÝ POMER VS. DOHODY, ALEBO AKO TVORIŤ ZAMESTNANECKÉ DIELO

EMPLOYMENT RELATIONSHIP VS. CONTRACTUAL AGREEMENTS, OR HOW TO CREATE AN EMPLOYEE WORK PRODUCT

Soňa Kašická[1]

Abstrakt: Príspevok sa zaoberá právnou úpravou podmienok vzniku zamestnaneckého diela v rámci pracovnoprávneho vzťahu. Pozornosť je venovaná predovšetkým analýze ustanovení Zákonníka práce a Autorského zákona, ktoré upravujú vzťah medzi zamestnancom ako autorom a zamestnávateľom ako objednávateľom diela. Príspevok zároveň poukazuje na riziká a právne dôsledky spojené s nedodržaním týchto predpisov. Osobitná pozornosť je venovaná problematike tvorby zamestnaneckých diel v režime dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, vrátane identifikácie legislatívnych a aplikačných limitov, ktoré tento režim prináša.

Kľúčové slová: zamestnanecké dielo, autorský zákon, pracovný pomer, dohody o prácach vykonaných mimo pracovný pomer

Abstract: The paper examines the legal framework governing the creation of employee works within the context of an employment relationship. It focuses on the analysis of provisions contained in the Labour Code and the Copyright Act, which regulate the relationship between the employee as the author and the employer as the commissioner of the work. The paper also highlights the legal risks and consequences associated with non-compliance with these regulations. Special attention is given to the issue of creating employee works under agreements performed outside the standard employment relationship, including an assessment of the legislative and practical limitations inherent in such arrangements.

Key words: Employee work, the Copyright Act, employment relationship, agreements on work performed outside the employment relationship

[1] Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia, Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

Úvod

Tvorba autorského diela si vyžaduje nielen časovú, ale aj mentálnu investíciu zo strany autora. Rovnako je to aj v prípade zamestnaneckého diela, kde však vzniká špecifický vzťah medzi autorom a zamestnávateľom. Zamestnanec spravidla investuje do tvorby svoj čas a odborné schopnosti, zatiaľ čo zamestnávateľ zabezpečuje materiálne, technické a finančné podmienky na vytvorenie diela. V takto nastavenom vzťahu sú očakávania oboch strán jasne vymedzené. Zamestnávateľ očakáva výsledok tvorivej činnosti, zatiaľ čo zamestnanec získava mzdu, právnu ochranu a zázemie. Je však potrebné zdôrazniť, že tvorba diela spravidla nie je činnosťou, ktorá by podliehala striktne riadenému procesu, autor netvorí na príkaz v tradičnom slova zmysle. V dôsledku toho môže k vytvoreniu diela dôjsť aj v rámci pracovných vzťahov, pri ktorých by sa takýto výsledok pôvodne neočakával. Vzniká preto otázka: musí byť zamestnanecké dielo nevyhnutne výsledkom práce vykonávanej výlučne v pracovnom pomere? Alebo je možné, aby vzniklo aj v inom právnom vzťahu, napríklad na základe dohody o vykonaní práce mimo pracovného pomeru? Na zodpovedanie týchto otázok je potrebné najprv analyzovať, ako je pojem zamestnaneckého diela definovaný v Autorskom zákone a ako sa k výkonu práce za účelom vzniku zamestnaneckého diela stavia Zákonník práce. Iba analýzou oboch právnych predpisov je možné identifikovať hranice platnej právnej úpravy a zároveň vyhodnotiť, či súčasná právna úprava reflektuje skutočné potreby praxe v oblasti tvorby zamestnaneckého diela.

Zamestnanecké dielo

Autorský zákon vymedzuje zamestnanecké dielo ako *„dielo vytvorené autorom na splnenie povinností vyplývajúcich mu z pracovnoprávneho vzťahu alebo z obdobného pracovného vzťah*u."[2] Aby sme ale mohli hovoriť o zamestnaneckom diele, musí spĺňať pojmové znaky diela v zmysle § 3 Autorského zákona (ďalej aj ako „AZ"). Musí ísť o výsledok tvorivej duševnej činnosti zamestnanca z oblasti literatúry, umenia alebo vedy, ktorý je vnímateľný zmyslami bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel, formu vyjadrenia či mieru dokončenia. Okrem fotografických diel, počítačových programov, a databáz sa vyžaduje, aby bol tento výsledok činnosti jedinečný. Autorské právo k zamestnaneckému dielu vzniká zo zákona momentom jeho vytvorenia.[3] Na uplatnenie režimu zamestnaneckého diela sa nevyžaduje osobitná notifikácia zamestnávateľa alebo výslovné prijatie diela či akceptácia výkonu práv zo strany zamestnávateľa. Zamestnávateľ je oprávnený vykonávať majetkové práva autora k dielu už v priebehu jeho tvorby, a to aj pred jeho dokončením. Dokončenie

[2] § 90 odsek 1 Autorského zákona
[3] § 16 Autorského zákona

diela preto nie je podmienkou na výkon týchto práv zamestnávateľom. [4] Do režimu zamestnaneckého diela sa uplatňuje aj na výkonných umelcov. [5]
Tvorba zamestnaneckého diela podlieha osobitnému právnemu režimu, do ktorého možno zaradiť aj spoločné diela, diela vytvorené na objednávku a školské diela. Tento režim je charakteristický tým, že pri ňom dochádza k určitým obmedzeniam výkonu autorského práva zo strany pôvodného nositeľa práv, teda autora (v danom prípade zamestnanca). Nejde však o výnimky podľa ustanovení § 34 a nasl. AZ. Osobitné režimy tvorby diela predpokladajú existenciu právneho vzťahu (napr. pracovný pomer) medzi autorom a subjektom, ktorý bude oprávnený vykonávať práva k dielu alebo dielo využívať. Nejedná sa však o licenčný vzťah v zmysle AZ.[6]
Špecifickú úpravu v rámci režimu zamestnaneckého diela predstavuje počítačový program. Smernica 2009/24/ES stanovuje, že *„ak je počítačový program vytvorený zamestnancom pri plnení jeho povinnosti alebo podľa pokynov vydaných jeho zamestnávateľom, je zamestnávateľ výlučne oprávnený vykonávať všetky majetkové práva k takto vytvorenému programu, ak nie je v zmluve dohodnuté inak.*"[7] Okrem tejto úpravy platí, že z pohľadu práva Európskej únie je ponechaný priestor na právnu úpravu osobitných režimov tvorby v kompetencii jednotlivých členských štátov.[8]
Majetkové práva autora k zamestnaneckému dielu vykonáva zamestnávateľ, a to vo vlastnom mene a na vlastný účet, pokiaľ nie je medzi zmluvnými stranami dohodnuté inak.[9] Z uvedeného vyplýva, že autor diela vytvoreného v rámci pracovného pomeru nie je oprávnený udeľovať tretím osobám súhlas na jeho použitie bez výslovného súhlasu zamestnávateľa. Autor (zamestnanec) je povinný zdržať sa výkonu majetkových práv k predmetnému dielu. Táto právna úprava má za cieľ zabezpečiť ochranu oprávnených záujmov zamestnávateľa ako nositeľa práv k zamestnaneckému dielu. Zamestnávateľ je oprávnený vykonávať výhradné majetkové práva v rozsahu § 19 a nasl. AZ, vrátane práva udeliť licenciu a domáhať sa právnej ochrany proti zásahom do autorského práva. Ide o dispozitívnu právnu úpravu, čo znamená, že zamestnanec a zamestnávateľ sa môžu dohodnúť na odlišnom režime výkonu práv, napr. že výkon práv ostane zamestnancovi, že dôjde k rozdeleniu výkonu určitých práv. Na právne vzťahy, ktoré nie sú výslovne upravené

[4] ADAMOVÁ Z., HAZUCHA B. *Autorský zákon. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 691 - 705
[5] §106 Autorského zákona
[6] ADAMOVÁ Z., HAZUCHA B. *Autorský zákon. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 691 - 705
[7] Čl. 2 ods. 3 Smernica Európskeho Parlamentu a Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov
[8] ADAMOVÁ Z., HAZUCHA B. *Autorský zákon. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 691 – 705
[9] § 90 ods. 4 Autorského zákona

Autorským zákonom, sa subsidiárne neuplatňuje Zákonník práce, ale Občiansky zákonník.[10]
Právna úprava zamestnaneckého diela plní predovšetkým funkciu ochrany oprávnených hospodárskych záujmov zamestnávateľa, ktorý do tvorby diela investuje vlastné prostriedky či už finančné, organizačné, personálne, technické alebo iné. Cieľom tohto režimu je zabezpečiť, aby zamestnávateľ, ako subjekt nesúci zodpovednosť za vytvorenie a využitie diela v rámci svojej činnosti mal primerané právne postavenie pri výkone práv k zamestnaneckému dielu.[11]

Tvorba zamestnaneckého dielo ako výkon pracovnej činnosti

Zamestnanecké dielo je podľa AZ vytvorené autorom pri plnení povinností vyplývajúcich z pracovnoprávneho alebo obdobného pracovného vzťahu, teda v rámci výkonu závislej činnosti. Najčastejšie sa s režimom zamestnaneckého diela vyskytuje v rámci pracovnoprávneho vzťahu založeného pracovnou zmluvou podľa § 42 Zákonníka práce (ďalej aj ako „ZP"). Tento režim zamestnaneckého diela sa však primerane podľa AZ vzťahuje aj na obdobné pracovné vzťahy, pri ktorých dochádza k výkonu závislej práce, hoci nespadajú pod Zákonník práce. [12] Patrí sem napríklad štátnozamestnanecký pomer podľa zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe, výkon práce vo verejnom záujme podľa zákona č. 552/2003, alebo iné obdobné vzťahy založené na osobitných právnych predpisoch (napr. zákon č. 73/1998 Z. z. o štátnej službe príslušníkov Policajného zboru, Slovenskej informačnej služby, Zboru väzenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky a Železničnej polície). Zákon reflektuje aj prípady keď je dielo vytvorené zamestnancom, ktorý je dočasne pridelený na výkon práce k inému zamestnávateľovi.[13] V takom prípade právo vykonávať majetkové práva k dielu prislúcha užívateľskému zamestnávateľovi, ku ktorému bol zamestnanec pridelený podľa § 58 ZP.
Otázkou zostáva, či je podľa AZ možné považovať za obdobný pracovný vzťah aj dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.
Podľa § 223 odsek 5 ZP dohody stanovené v tomto zákone nemožno uzatvárať na činnosti, ktoré sú predmetom ochrany podľa autorského zákona. Zákonník v tomto ustanovení výslovne zakazuje, aby sa dohody o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru uzatvárali na činnosti, ktoré sú predmetom autorského zákona. Znamená to, že za zamestnanecké dielo v zmysle autorského zákona možno

[10] ADAMOVÁ Z., HAZUCHA B. *Autorský zákon. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 691 – 705
[11] Dôvodová správa k Autorskému zákonu, parlamentná tlač 1496 [online]. Dostupné na internete: < https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=413121 > [cit.2025-06-15]
[12] ADAMOVÁ Z., HAZUCHA B. *Autorský zákon. Komentár.* 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 691 – 705
[13] § 90 ods. 3 Autorského zákona

považovať len také dielo, ktoré zamestnanec vytvorí v rámci riadneho pracovného pomeru. Zamestnanecký dielom je teda dielo vytvorené pri výkone práce, ktorá zamestnancovi vyplýva z pracovnej náplne alebo je dohodnutá ako druh práce v pracovnej zmluve.[14] Pri rozhodovaní, či sa na konkrétnu činnosť má uplatniť právny režim podľa AZ alebo podľa ZP, je nevyhnutné vychádzať z povahy práce, ktorú má zamestnanec vykonávať. Pokiaľ možno činnosť kvalifikovať ako tvorivú duševnú činnosť, ktorá napĺňa definičné znaky autorského diela podľa Autorského zákona, uzatvorenie dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru na takúto činnosť by bolo v priamom rozpore s § 223 ods. 5 Zákonníka práce. Uvedené ustanovenie totiž výslovne zakazuje uzatvárať takéto dohody na činnosti, ktoré sú predmetom právnej úpravy podľa Autorského zákona. V takom prípade by išlo o absolútne neplatný právny úkon. Ak má dohodnutá činnosť tvorivý charakter a jej výsledkom je autorské dielo, vzťahuje sa na ňu právna úprava Autorského zákona bez ohľadu na označenie zmluvy. Rovnako platí aj opačné pravidlo: ak činnosť nespĺňa znaky autorského diela a ide len o závislú prácu v zmysle § 1 ods. 2 Zákonníka práce, neuplatní sa režim Autorského zákona.[15]

Pri posudzovaní, či ide o zamestnanecké dielo v zmysle Autorského zákona, je kľúčové určiť, či bolo vytvorené v rámci výkonu závislej práce podľa Zákonníka práce (či už v pracovnom pomere alebo obdobnom pracovnom vzťahu). Nakoľko sa režim zamestnaneckého diela sa neuplatňuje pri tzv. švarc-systéme, [16] teda situácii, kedy osoba vykonáva činnosť pre zamestnávateľa bez pracovnoprávneho vzťahu, hoci daný vzťah napĺňa znaky závislej práce (napr. vzťah podriadenosti a nadriadenosti, výlučný a dlhodobý výkon činnosti pre jediný subjekt pod jeho menom a pod.). Takýto simulovaný právny vzťah je považovaný za obchádzanie zákona a ako taký je podľa § 41a ods. 1 Občianskeho zákonníka neplatný. [17] Dohody podľa ZP zároveň nemožno využívať ani na obchádzanie režimu tzv. diela na objednávku podľa § 91 AZ. V prípadoch, keď by dohoda mala slúžiť len na zastretie skutočného právneho vzťahu, by išlo o simulovaný právny úkon, ktorý je zo zákona neplatný podľa § 37 a § 39 Občianskeho zákonníka.[18]

---

[14] BARANCOVÁ, H. a kol.*: Zákonník práce. Komentár*. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, s. 1447 - 1453

[15] ŠVEC,M., TOMAN,J. a kol.: *Zákonník práce- II. zväzok*. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2023, s. 790-794

[16]Nazývaný aj ako systém nútenej živnosti. Zamestnávateľ nezamestnáva zamestnanca formou pracovnej zmluvy, ale samostatne zárobkovú činnú osobu. Zamestnávateľ si voči nemusí plniť práva a povinnosti ako voči inému zamestnancovi napr. za neho neplatí odvody, alebo mu nemusí poskytnúť dovolenku.

[17] ADAMOVÁ Z., HAZUCHA B. *Autorský zákon. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 691 – 705

[18] ŠVEC,M., TOMAN,J. a kol.: *Zákonník práce- II zväzok. Komentár.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2023, s. 790-794

AZ okrem pracovného pomeru a obdobného pracovné vzťahu zaradzuje medzi zamestnanecké diela aj diela vytvorené osobami, ktoré nie sú v pracovnoprávnom vzťahu, avšak vykonávajú činnosť v rámci riadiacich, kontrolných alebo dozorných orgánov právnickej osoby, vrátane jej štatutárnych orgánov. V týchto prípadoch sa samotná právnická osoba považuje za „zamestnávateľa".[19] Osobitný režim zamestnaneckého diela sa vďaka tomuto ustanoveniu vzťahuje aj na konateľov, členov dozornej rady, komplementárov a ďalšie osoby vykonávajúce funkciu (mandátna alebo príkazná) na základe zmluvných vzťahov.[20]
Otázka, či ide o zamestnanecké dielo, sa posudzuje predovšetkým podľa toho, či bolo dielo vytvorené v rámci plnenia povinností, ktoré autorovi (zamestnancovi) vyplývajú z jeho pracovnoprávneho alebo iného obdobného právneho vzťahu. Rozhodujúcim kritériom teda nie je len samotné vytvorenie diela počas trvania pracovného vzťahu, ale najmä to, či tvorivá činnosť súvisela s plnením úloh, ktoré má zamestnanec vykonávať na základe zmluvy alebo pokynov zamestnávateľa. *„Pre právny záver o tom, či určité dielo má povahu zamestnaneckého diela vytvoreného zamestnancom na splnenie jeho povinností a pod vedením zamestnávateľa je okrem zisťovania danosti základných pojmových znakov zamestnaneckého diela (existencia diela ako výsledku duševnej tvorivej činnosti a tiež existencia pracovnoprávneho prípadne obdobného vzťahu k zamestnávateľovi) potrebné aj zistenie , či príslušné dielo bolo vytvorené autorom za účelom splnenia povinností vyplývajúcich z jeho právneho vzťahu k zamestnávateľovi. Okolnosťami, ktoré môžu byť podstatné pre zistenie, či ide o zamestnanecké dielo , sú najmä rozsah a povahu pracovných povinností autora*."[21]

Kde je problém pri tvorbe zamestnaneckého diela na základe dohôd a aké je riešenie?

V praxi často dochádza k situáciám, kedy zamestnanci vytvárajú autorské diela na základe dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru, hoci takýto právny úkon je absolútne neplatný. Ako však bolo uvedené vyššie, ZP takúto tvorbu výslovne zakazuje. Nastáva preto otázka, ako právne posúdiť aktuálnu situáciu a zistiť prečo došlo k tomuto stavu ?
Právny režim zamestnaneckého diela má na Slovensku historické korene v Zákonníku práce z roku 1965, kde bola príslušná formulácia zákazu zavedená s účinnosťou od 1. januára 1989 do vtedajšieho § 232 ods. 3 zákona č. 65/1965 Zb. v znení zákona č. 188/1988 Zb. Zavedenie tohto zákazu tvorby zamestnaneckého diela prostredníctvom dohôd o výkone prác mimo pracovný pomer, bolo odôvodnené

[19] § 90 odsek 2 Autorského zákona
[20] ADAMOVÁ Z., HAZUCHA B. *Autorský zákon. Komentár*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 691 – 705
[21] Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 29/2011 zo dňa 11.8.2011

tým, že má zamedziť nejasnostiam o súbehu pracovnoprávnych a autorských vzťahov. Avšak ani do danej novely nebolo dovolené tvoriť zamestnanecké diela prostredníctvom dohôd. V roku 2001 bolo predmetné ustanovenie bez vecnej revízie mechanicky prevzaté aj do nového Zákonníka práce. V Českej republike bola predmetná právna úprava zrušená ku koncu roka 2000. Na problematickú formuláciu predmetného ustanovenia upozorňovali odborní autori, najmä I. Telec a P. Tůma, ktorí poukazovali na jeho legislatívnu nedokonalosť a praktickú neaplikovateľnosť. Kritika ustanovenia sa sústreďuje najmä na jazykové znenie, podľa ktorého dohody podľa § 223 a nasledujúce ZP *„nemožno uzatvárať na činnosti, ktoré sú predmetom ochrany podľa autorského zákona*". Táto formulácia je nesprávna, keďže predmetom ochrany podľa Autorského zákona nie je samotná činnosť, ale výsledok tvorivej činnosti, dielo. Tento rozdiel je zásadný, pretože nie každá činnosť autora (resp. zamestnanca) nevyhnutne vedie k vzniku autorského diela, a teda ani k vzniku zamestnaneckého diela v zmysle príslušnej právnej úpravy.[22]

Príkladom vzniku diela bez ohľadu na činnosť je výkon práce pri činnostiach, ktoré priamo nesúvisia s autorskou tvorbou (napr. administratívna práca), môže dôjsť k vytvoreniu diela, napríklad slovesného. V takýchto prípadoch sa uplatní všeobecná úprava podľa § 90 ods. 1 AZ, ktorá stanovuje, že za zamestnanecké dielo sa považuje aj dielo vytvorené na splnenie povinností vyplývajúcich z pracovnoprávneho vzťahu.[23]

Vzniknutú situáciu sa v roku 2018 pokúšala odstrániť skupina poslancov NRSR, avšak vypustenie predmetného ustanovenia zo ZP sa nedočkalo podpory a neprešlo prvým čítaním.[24] V rozhodovacej praxi súdov možno identifikovať len jedno relevantné rozhodnutie, ktoré sa zaoberá predmetnou problematikou, čo výrazne sťažuje jej hlbšiu právnu analýzu a obmedzuje možnosť opretia sa o ustálenú judikatúru.[25]

Zákaz uzatvárania dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru na činnosti, ktorých výsledkom je dielo chránené podľa autorského zákona, predstavuje dlhodobý a sporný prvok pracovnoprávnej úpravy. Jeho problematickosť spočíva predovšetkým v nízkej efektivite tejto legislatívnej normy a v absencii dostatočného odôvodnenia jej existencie. Napriek tomu, že predmetný zákaz je súčasťou Zákonníka práce už viac ako štvrťstoročie, účel jeho zakotvenia v právnom poriadku

[22] KUNDRÁT, I. Tvorba autorských diel pri uzatváraní dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru (1. časť); Justičná revue, 71, 2019, č. 11, s. 1158-1165

[23] ŠVEC,M.; TOMAN,J. a kol.*: Zákonník práce- II. zväzok. Komentár.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2023, s. 790-794

[24] Bližšie pozri : Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov [online]. Dostupné na : <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6804>

[25] Bližšie pozri: Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 29/2011 zo dňa 11.8.2011

zostáva nejasný. Dôvodová správa k tejto právnej úprave neposkytuje relevantné vysvetlenie, čím sa vytráca racionálne jadro legislatívneho zákazu.
V tejto súvislosti možno konštatovať, že ponechanie zákazu v súčasnom znení Zákonníka práce nie je účelné, najmä ak zmeny v autorskom zákone reflektujú odlišný prístup k právnym vzťahom, v rámci ktorých môže vzniknúť zamestnanecké dielo. Autorský zákon síce vymedzuje rámec vzťahov, na základe ktorých môže vzniknúť zamestnanecké dielo, avšak dohody medzi zamestnávateľom a fyzickou osobou, ktoré sa neuzatvárajú ako pracovný pomer, do tejto kategórie nepatria, nakoľko tak stanovuje Zákonník práce. Bežne sa poukazuje na to, že zmluva o dielo podľa občianskeho alebo obchodného práva môže pokrývať tvorbu autorského diela, avšak z hľadiska ochrany zamestnanca, ako aj z pohľadu právnej istoty zamestnávateľa, je vykonávanie takejto tvorivej činnosti v rámci pracovnoprávneho vzťahu výhodnejšie.
Zamestnancom uzatvárajúcim pracovnoprávny vzťah sa totiž poskytuje ochrana v prípade pracovného úrazu, prístup k nemocenskému poisteniu, ako aj ďalšie výhody vyplývajúce zo Zákonníka práce. Hoci je pravdou, že dohody majú slúžiť na pokrytie výnimočných a časovo ohraničených potrieb zamestnávateľa, legislatíva napr. reflektuje aj situácie dočasného pridelenia zamestnanca k inému zamestnávateľovi. Z toho dôvodu by mohol právny poriadok akceptovať aj možnosť uzatvárania dohôd na tvorivú činnosť, pri ktorej vzniká zamestnanecké dielo.
Ďalším podstatným argumentom je potreba ochrany ekonomických, finančných a iných záujmov zamestnávateľa. Zamestnávateľ často investuje finančné prostriedky do osôb, ktoré vykonávajú prácu na základe dohôd, a pokiaľ by mal záujem, aby takáto osoba vytvorila autorské dielo za účelom jeho ďalšieho využitia, súčasný právny stav ho núti uzatvárať osobitnú zmluvu o dielo. Tým dochádza k zvýšenému administratívnemu aj finančnému zaťaženiu zamestnávateľa, čo sa javí ako neefektívne, najmä ak činnosť vykonávaná na základe dohody v skutočnosti napĺňa znaky závislej práce a výsledok práce by napĺňal definíciu zamestnaneckého diela.
Podľa súčasného právneho stavu je dohoda o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru, uzatvorená na činnosť, ktorej výsledkom je dielo podľa Autorského zákona, považovaná za absolútne neplatnú. Avšak v zmysle § 17 ods. 3 Zákonníka práce takéto konanie nemôže byť na ujmu zamestnanca, pokiaľ tento neplatný právny úkon nespôsobil sám. V tomto kontexte možno hovoriť o vzniku pracovnoprávneho vzťahu skrz faktický právny úkon[26], keďže činnosť vykonávaná na základe neplatnej dohody by svojím charakterom napĺňala definíciu závislej práce z čoho plynú

[26] *„prejavy vôle, ktoré samé o sebe nesmerujú k vzniku, zmene alebo zániku práv a povinností, avšak majú (môžu mať) v spojení s inou právnou skutočnosťou (právnym konaním alebo právnou udalosťou) podľa zákona (právneho poriadku) v pracovnoprávnych vzťahoch právne následky*". *Právne relevantné sú „len vtedy, keď to právne predpisy výslovne stanovia.*" In : BĚLINA, M. a kol.: Zákoník práce. Komentář. 3. vydanie. Praha: C.H.Beck, 2019., s. 109-111.

pracovnoprávne nároky. Hoci sa § 17 ods. 3 Zákonníka práce primárne aplikuje pri neplatnosti pracovného pomeru, jeho účel a *ratio legis* možno analogicky aplikovať aj na situáciu, v ktorej ide o výkon práce na základe neplatnej dohody, čo by viedlo k vzniku zamestnaneckého diela v režime pracovného pomeru.
Záverom možno konštatovať, že súčasná právna úprava, ktorá kategoricky vylučuje možnosť uzatvárania dohôd na výkon činností smerujúcich k tvorbe autorského diela, nie je v súlade s potrebami praxe a s vývojom právnej úpravy autorského práva. Preto sa javí ako žiaduce, aby došlo k legislatívnemu prehodnoteniu tohto zákazu s cieľom poskytnúť flexibilnejší a zároveň právne bezpečný rámec pre výkon tvorivých činností aj prostredníctvom dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru.

Záver

Tvorba autorského diela v režime zamestnaneckého diela predstavuje osobitný právny režim výkonu majetkových práv, pri ktorom dochádza k obmedzeniu autorských práv autora v prospech zamestnávateľa, ako to vyplýva z ustanovenia § 90 Autorského zákona. Tento právny režim môže byť založený na pracovnoprávnom alebo obchodnoprávnom vzťahu, pričom zamestnávateľ na jeho základe vykonáva majetkové práva k vytvorenému dielu. Právna úprava zamestnaneckého diela tak slúži na ochranu legitímnych záujmov oboch strán, zamestnanca ako autora ale aj zamestnávateľa ako investora a užívateľa diela. Zákonník práce však v súčasnosti obsahuje zákaz uzatvárania dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru na činnosti, ktorých výsledkom je dielo chránené autorským právom. Táto úprava v praxi spôsobuje interpretačné problémy a obmedzuje flexibilitu pracovnoprávnych vzťahov pri tvorivej činnosti. Rozhodovacia prax sa touto problematikou prakticky nezaoberá, čo výrazne sťažuje výklad tohto ustanovenia a znemožňuje vyvodenie ustálenej aplikačnej praxe. Rovnako aj právna teória poukazuje na pretrvávajúcu terminologickú nejednotnosť medzi Zákonníkom práce a Autorským zákonom, ktorá spôsobuje ďalšiu právnu neistotu. Z hľadiska právnej reality možno konštatovať, že aktuálne právne nastavenie nie je výhodné ani pre zamestnancov, ani pre zamestnávateľov. Porušenie zákazu podľa § 223 ods. 5 Zákonníka práce by totiž mohlo viesť ku vzniku faktického pracovnoprávneho úkonu, keďže činnosť vykonávaná na základe neplatnej dohody by aj tak napĺňala znaky závislej práce. V takom prípade by sa na daný vzťah opätovne aplikoval režim Zákonníka práce a následne aj úprava zamestnaneckého diela podľa Autorského zákona, nakoľko ak neplatnosť zamestnanec nespôsobil sám, nemôže mu byť na ujmu. Z uvedeného vyplýva, že súčasný stav si vyžaduje legislatívne prehodnotenie. Zákaz uzatvárania dohôd na výkon činností s výsledkom v podobe autorského diela (zamestnaneckého diela) by mal byť buď upravený s jasným účelom a odôvodnením,

alebo primerane modifikovaný tak, aby reflektoval potreby praxe a umožnil efektívne uplatňovanie zamestnaneckého diela aj v prípadoch, kde je výkon práce prostredníctvom dohody vhodným právnym nástrojom pre obe strany a poskytuje im náležitú ochranu.

Zoznam použitej literatúry

1. *Adamová Z., Hazucha B.* Autorský zákon. Komentár. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 1160.
2. Barancová, H. a kol.: Zákonník práce. Komentár. 3. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2022, 1624 s.
3. BĚLINA, M. a kol.: Zákoník práce. Komentář. 3. vydanie. Praha: C.H.Beck, 2019., ISBN: 978-80-7400-759-0,
4. Dôvodová správa k Autorskému zákonu, parlamentná tlač 1496 [online]. Dostupné na internete: < https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=413121 > [cit.2025-06-15]
5. KUNDRÁT, I. Tvorba autorských diel pri uzatváraní dohody o práci vykonávanej mimo pracovného pomeru (1. časť); Justičná revue, 71, 2019, č. 11, s. 1158-1165
6. Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na vydanie zákona, ktorým sa mení zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov [online]. Dostupné na : <https://www.nrsr.sk/web/Default.aspx?sid=zakony/zakon&MasterID=6804> [cit. 2025-06-19]
7. Smernica Európskeho Parlamentu A Rady 2009/24/ES z 23. apríla 2009 o právnej ochrane počítačových programov
8. Švec,M.; Toman,J. a kol.: Zákonník práce- II zväzok. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2023, s. 1401
9. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 29/2011 zo dňa 11.8.2011
10. Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon
11. Zákon č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce

Kontaktné údaje

Mgr. Soňa Kašická
sona.kasicka@flaw.uniba.sk
Katedra pracovného práva a práva sociálneho zabezpečenia, Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave

DEEPFAKES AKO VÝZVA PRE SÚDY

DEEPFAKES AS A CHALLENGE FOR COURTS

Lucia Mertl[1]

Abstrakt: Rýchly rozvoj technológií na generovanie deepfake obsahu predstavuje nielen rastúcu hrozbu pre spoločnosť, ale aj významnú výzvu pre súdny systém. Predložený príspevok túto hrozbu ilustruje na konkrétnom príklade súdneho konania, v rámci ktorého bola použitá ako dôkaz zmanipulovaná (deepfake) zvuková nahrávka. Predmetom tohto príspevku je nielen identifikácia potenciálnych zákonných limitov a prekážok, ktoré môžu významným spôsobom sťažiť reálny a efektívny prístup účastníkov konania k spravodlivosti, či už v dôsledku neúmerného predĺženia súdneho konania, alebo z dôvodu zvýšenia nákladov takéhoto konania, ale aj návrh riešení, ako sa s takýmito dôkazmi možno vysporiadať na podklade existujúcej právnej úpravy.

Kľúčové slová: deepfake, umelá inteligencia, civilné konanie, dokazovanie

Abstract: The rapid development of technologies for generating deepfake content poses not only a growing threat to society, but also a significant challenge to the judicial system. This paper illustrates this threat with a specific example of a court case in which a manipulated (deepfake) audio recording was used as evidence. The subject of this paper is not only to identify potential legal limits and obstacles that can significantly impede the real and effective access of participants in proceedings to justice, whether as a result of excessive prolongation of court proceedings or due to the increased costs of such proceedings, but also to propose solutions on how to deal with such evidence on the basis of existing legislation.

Key words: deepfake, artificial inteligence, civil proceedings, evidence,

Úvod

S rýchlym rozvojom umelej inteligencie zaznamenávame aj nárast deepfakes. Dôvodom rozmachu deepfakes je, že technológie, ktoré umožňujú vytváranie takéhoto obsahu, sú verejne dostupné, často zadarmo, alebo len za malý poplatok,

[1] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

pričom ich kvalita a presnosť rastie, a tak sa takto generovaný obsah stáva čoraz presvedčivejší. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že technológia na detegovanie deepfakes zaostáva za technológiou, ktorá takýto obsah tvorí, a tak sa prirodzene dostávame do akejsi slepej uličky.

V Spojenom kráľovstve matka v konaní o zverení dieťaťa do starostlivosti predložila súdu dve zvukové nahrávky, ktoré mali zachytávať nenávistné a hanlivé výroky otca dieťaťa, ktoré boli spôsobilé poškodiť nielen jeho povesť, ale aj ohroziť výkon jeho rodičovských práv a vzťah s deťmi.[2] Právni zástupcovia otca však predložili tieto zvukové záznamy špecializovanej spoločnosti, ktorá mala overiť ich pravosť, a ktorá zistila, že obe zvukové nahrávky boli vyhotovené prostredníctvom Apple iPhone. Prostredníctvom metadát sa podarilo preukázať, že tieto nahrávky boli vytvorené desať dní po tom, čo si matka zakúpila predplatné od spoločnosti ElevenLabs, ktorá sa zaoberá klonovaním hlasu pomocou umelej inteligencie. Prostredníctvom výpisov z kreditnej karty matky boli identifikované opakované platby poukázané spoločnosti ElevenLabs v mene matky. Prostredníctvom ďalšej technickej analýzy bolo zistené, že nahrávky neboli vyhotovené v reálnom čase, ale jednalo sa o nahrávky zvuku prehrávaného z neznámeho zariadenia, čo je znakom inscenovaného alebo prehrávaného obsahu. Analýza zvukovej nahrávky bola vykonaná prostredníctvom špecializovaného softvéru umelej inteligencie a ukázala, že s vysokou pravdepodobnosťou bol hlas otca naklonovaný pomocou tejto platformy. Na základe týchto zistení spoločnosť, ktorá nahrávky posudzovala, vydala odborné stanovisko a požiadala ElevenLabs o uchovanie týchto dôkazov. Neskôr sa matka priznala, že obe zvukové nahrávky vytvorila pomocou technológie klonovania hlasu spoločnosti ElevenLabs.

V tomto prípade sa jednalo o pomerne málo sofistikovaný deepfake vytvorený pomocou bežne dostupnej technológie, a teda aj odhalenie, že sa jedná o deepfake bolo pomerne jednoduché.

Na základe opísaného prípadu možno uzavrieť, že deepfakes sa z digitálneho priestoru postupne presúvajú aj do súdnej siene, kde predstavujú rastúcu hrozbu pre právo účastníkov na spravodlivý súdny proces. Táto hrozba vyvoláva potrebu zahájenia odbornej diskusie o mechanizmoch, ktorými môžeme tieto hrozby efektívne regulovať a minimalizovať ich dopady na rýchlosť a efektívnosť súdneho konania.

V prostredí internetu si dnes bežne kladieme otázku, či určitý obsah je skutočný, alebo falošný. Otázkou je, kto a akým spôsobom v súdnom konaní určí, či je predložený dôkaz autentický, alebo deepfake.

---

[2] The Telegraph. (2020). *Doctored audio evidence used to damn father in custody battle*, Dostupné v: www.telegraph.co.uk/news/2020/01/31/deepfake-audio-used-custody-battle-lawyer-reveals-doctored-evidence.

V predloženom príspevku sa pokúsime načrtnúť, aké možnosti majú účastníci konania a súd pri odhaľovaní deepfake dôkazov a ako sa s takýmto dôkazom možno vysporiadať najmä v civilnom sporovom konaní.

Deepfake a deepfake dôkaz

Termín deepfake je zložený zo slov "deep learning", čo je tzv. hlboké učenie a "fake", čo referuje na falošný obsah. Deep fake je obrazový obsah, audioobsah alebo videoobsah vytvorený alebo zmanipulovaný pomocou generatívnej umelej inteligencie, ktorý sa podobá na existujúce osoby, objekty, miesta, subjekty alebo udalosti a osobe by sa falošne javil ako autentický alebo pravdivý.[3]
Jedná sa teda o rôzny druh obsahu (obraz, zvuk alebo video), ktorý je sa podobá realite a je výstupom generatívnej umelej inteligencie, t.j. nejedná sa len o tradičnú manuálnu úpravu obsahu (napr. úprava fotky prostredníctvom photoshop). Kľúčovým aspektom deepfakes je, že tento obsah sa javí bežnému pozorovateľovi ako pravdivý a autentický.

Úloha sudcu v civilnom sporovom konaní, vysporiadanie sa s deepfake dôkazmi

Jednou z významných zásad, ktorou sa riadi civilné sporové konanie, je zásada formálnej pravdy. Nahradenie princípu materiálnej (objektívnej) pravdy princípom formálnej pravdy je jednou z najvýznamnejších zmien, ktorú priniesol Civilný sporový poriadok[4] a ktorého podstata spočíva v tom, že súd sa môže zaoberať len tými skutočnosťami, ktoré strany tvrdili a dôkazmi, ktoré strany uplatnili. Z uvedeného vyplýva, že súd nie je povinný zisťovať skutočný stav alebo skutočnú pravdu a nemal by výrazne zasahovať do objasňovania skutkového stavu. Súčasná civilná procesnoprávna úprava teda vychádza z predpokladu, že súd v civilnom sporovom konaní nezisťuje pravdu "za každú cenu". Je vecou strán sporu, aby tvrdili a preukazovali fakty podstatné pre rozhodnutie. Právna úprava civilného súdneho konania musí byť taká, aby umožňovala vecne správnu rozhodovaciu činnosť, t.j. aby súdne rozhodnutia vo veci čo najviac zodpovedali skutočným hmotnoprávnym vzťahom. Vecne správne rozhodnutie si vyžaduje nielen to, aby súd poznal a korektne aplikoval právo, ale tiež to, aby sa rozhodnutie zakladalo na pravdivo a úplne objasnenom skutkovom stave.[5] Ak teda určitá strana má za to, že predložený dôkaz nie je autentický, musí to nielen tvrdiť, ale mala by to aj preukázať.

---

[3] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 (akt o umelej inteligencii)
[4] Zákon č. 160/2015 Z.z., Civilný sporový poriadok účinný od 1.7.2016
[5] LAVICKÝ P.: *Důkazní břemeno v civilním řízení soudním*. Praha: Leges, 2017, s 13.

V podmienkach Slovenskej republiky zatiaľ neevidujeme prípad, v ktorom by sa súd musel vysporiadať s dôkazom, o ktorom určitá strana tvrdila, že je deepfake. Ako však uvádzame vyššie, súdy v zahraničí takýmto výzvam už čelili, a preto je len otázkou času, kedy takéto dôkazy "vstúpia" aj do našich pojednávacích miestností.
Predstavme si modelový príklad súdneho konania o určenie neplatnosti výpovede z pracovného pomeru, v ktorom zamestnanec napáda výpoveď podanú zamestnávateľom z dôvodu závažného porušenia pracovnej disciplíny. Zamestnávateľ tvrdí, že závažné porušenie pracovnej disciplíny spočívalo v tom, že zamestnanec odcudzil majetok zamestnávateľa a spôsobil mu tak škodu. Zamestnávateľ v konaní pred súdom na podporu svojich tvrdení predloží video, na ktorom je zamestnanec skutočne zachytený pri krádeži majetku zamestnávateľa, a to opakovane. Na prvý pohľad sa môže zdať, že zamestnanec sa skutočne dopustil závažného porušenia pracovnej disciplíny, ktoré oprávňuje zamestnávateľa na jednostranné skončenie pracovného pomeru. Zamestnanec však namieta, že takéto video je deepfake a nikdy sa takéhoto konania nedopustil.
Ako uvádzame vyššie, v prípade, ktorý sa odohral vo Veľkej Británii, sa skutkový stav podarilo náležite objasniť prostredníctvom odborného posúdenia, resp. znaleckého posudku, v ktorom odborne spôsobilá osoba určila, že zvuková nahrávka, ktorá bola v konaní predložená, je s veľkou mierou pravdepodobnosti deepfake. Je dôležité poznamenať, že samotný sudca v tomto konaní ani len netušil, že sa jedná o deepfake a po oboznámení sa s odborným posudkom bol jeho závermi prekvapený. Popretie dôkazu (zvuková nahrávka) predloženého matkou si v tomto prípade vyžadovalo vynaloženie značných výdavkov na strane otca, a to nielen v podobe nákladov na právne zastupovanie, ale aj na odborné posúdenie. Ako uvádza prof. Winterová, spravodlivosť je v demokracii hodnotou nákladnou.[6]
Ďalšou zo zásad, na ktorých je postavené civilné konanie v Slovenskej republike, je zásada voľného hodnotenia dôkazov. Žiadny dôkazný prostriedok nemá predpísanú dôkaznú silu a je úlohou sudcu na základe vlastného slobodného úsudku, aby zhodnotil vykonané dôkazy a konanie strán. V zásade platí, že sudca by mal voľným hodnotením dôkazov dospieť k vnútornému presvedčeniu, či je v konkrétnej veci určité skutkové tvrdenie preukázané, alebo nie. So subjektívnym vnímaním presvedčivosti dôkazu úzko súvisí miera dôkazu. Miera dôkazu je pravidlo, ktoré určuje, kedy možno určitú skutočnosť považovať za preukázanú. Miera dôkazu teda súvisí so sudcovým subjektívnym vnímaním presvedčivosti dôkazu, resp. dôkazov.[7]
Pre mieru dôkazu je teda nevyhnutné vnútorné presvedčenie sudcu, ktoré však musí byť objektivizované, t.j. sudca musí svoje závery odôvodniť a toto zdôvodnenie

[6] WINTEROVÁ, A. Nové pohledy na civilní proces (Soukromné spory projednávat nebo vyšetřovat?) In Acta Universitatis Carolinae Iuridica 2004, č. 4, s. 29
[7] GEŠKOVÁ, K. O stave non liquet a miere dôkazu. In Súkromné právo 2024, č. 4, s. 110.

nesmie byť v rozpore s pravidlami logického myslenia, prírodnými zákonmi a empirickými poznatkami.[8]
Niet pochýb, že posúdenie, či je určitý dôkaz autentický, alebo je produktom generatívnej umelej inteligencie, pokiaľ tento nevykazuje očividné vady ako napr. chýbajúce mikrovýrazy tváre na videu, neprirodzené mrkanie, nesúlad pier s hovoreným obsahom, deformácie tváre, zmeny hlasu v porovnaní s inými nahrávkami, zvláštna intonácia a pod., je vysoko odbornou záležitosťou, na ktorú súd nemá dostatočné odborné znalosti, skúsenosti a ani technologické vybavenie. Správnosť tohto záveru dokazuje aj fakt, že ani sudca v opísanom prípade, ktorý sa stal vo Veľkej Británii, nemal žiadne pochybnosti o autentickosti predloženej nahrávky.
Dôkazy ako fotografie, videá, alebo zvukové nahrávky boli doposiaľ považované za veľmi dôveryhodný dôkaz. Toto vnímanie sa však nástupom generatívnej umelej inteligencie mení.
Ako najspoľahlivejší prostriedok na popretie takéhoto dôkazu sa teda javí posúdenie odborne spôsobilej osoby, alebo znalecký posudok. Zákonodarca priorizuje odborné vyjadrenie, ak nie sú splnené predpoklady na nariadenie znaleckého dokazovania. Znalecké dokazovanie sa preferuje až pri posúdení zložitých odborných otázok, keď odborné vyjadrenie nepostačuje.[9]
Pre súdnu prax je dôležité rozlíšiť hranicu, keď do úvahy prichádza odborné vyjadrenie a kedy je potrebné, aby súd nariadil znalecké dokazovanie. Treba povedať, že Civilný sporový poriadok je v určení tejto hranice veľmi nepresný.[10] Prvá náročná otázka, pred ktorou súd stojí v tomto prípade je, či na posúdenie tohto dôkazu treba „len" „odborné vedomosti" alebo „už" „vedecké poznatky". Domnievame sa, že sa jedná o tak vysoko odbornú otázku, na ktorej zodpovedanie sa vyžadujú vedecké poznatky, a preto odborné vyjadrenie v zásade nebude postačovať.
V tejto súvislosti považujeme za potrebné tiež zdôrazniť, že znalecké dokazovanie je ex lege preddavkované, pričom táto preddavková povinnosť zaťažuje tú stranu, ktorá navrhla vykonanie príslušného dôkazu. Výnimku z preddavkovej povinnosti predstavujú len prípady, v ktorých návrh na znalecké dokazovanie predloží strana, ktorej bolo priznané oslobodenie od súdneho poplatku podľa § 254 CSP. V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že nepostačuje len preukázanie splnenia podmienok na oslobodenie od súdneho poplatku, ale oslobodenie od súdneho poplatku musí byť riadne priznané. Zákonné oslobodenie (vecné, alebo osobné) od

[8] LAVICKÝ P.: *Důkazní břemeno v civilním řízení soudním*. Praha: Leges, 2017, s 30.
[9] ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022, s. 826
[10] Tamže, s. 827

súdneho poplatku podľa § 4 Zákona o súdnych poplatkoch rovnako nie je dôvodom na to, aby strana preddavok na znalecké dokazovanie nemusela zložiť.
Ak by zamestnanec v hore opísanom modelovom prípade namietal, že predložený dôkaz je deepfake, musel by takéto svoje tvrdenie preukázať a domnievame sa, že najistejší spôsob je predloženie znaleckého posudku.
Preukazovanie, že sa jedná o deepfake dôkaz teda môže byť veľmi nákladné a príslušná strana nemusí mať dostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie takéhoto odborného posúdenia, alebo zloženie preddavku. Ako účelné sa v prípade nedostatku finančných prostriedkov môže javiť, aby sa strana, ktorá autenticitu dôkazu namieta, obrátila na orgány činné v trestnom konaní s oznámením skutočností nasvedčujúcich tomu, že mohlo dôjsť k spáchaniu trestného činu. V prípade voľby takéhoto postupu sa účastník zbaví finančnej záťaže v podobe skladania preddavku na znalecké dokazovanie a toto bremeno prenesie na štát.
Ak strana konania chce preukázať, že predložený dôkaz je deepfake prostredníctvom znaleckého posudku, nemenej významné je v tomto prípade aj časové hľadisko, a to z dôvodu, že v našich podmienkach nemáme dostatok odborníkov pre túto oblasť, a teda vypracovanie znaleckého posudku môže trvať niekoľko mesiacov, v dôsledku čoho dôjde k významnému predĺženiu trvania konania.
Domnievame sa, že nie vo všetkých prípadoch bude nevyhnutné ustanovenie odborne spôsobilej osoby alebo znalca na posúdenie, či sa jedná o deepfake, alebo autentický dôkaz. V niektorých prípadoch by podľa uváženia súdu mohol postačovať dôkladný výsluch strán, prípadne svedkov, a to najmä k otázkam pôvodu a obsahu takéhoto dôkazu, ktorý je sporný. V tomto prípade je však úlohou súdu, aby posúdil, či takéto výsluchy nie sú kontraproduktívne a nie je účelnejšie nariadiť vo veci znalecké dokazovanie.
Rovnako tak by súd od strany, ktorá dôkaz označený ako deepfake predložila, mohol vyžiadať čestné vyhlásenie, v ktorom strana potvrdí pravosť dôkazu, prípadne ju môže súd vyzvať na predloženie ďalších dôkazov potvrdzujúcich jej tvrdenie, avšak súd by vždy mal mať na zreteli, aby takéto kroky boli účelné, postup hospodárny a aby nedochádzalo k nedôvodnému presunu dôkazného bremena.

Záver

Nakoľko umelá inteligencia a deepfakes čoraz intenzívnejšie prenikajú do našich životov, je nevyhnutné otvoriť odbornú diskusiu o tom, ako môžeme týmto hrozbám čeliť, obzvlášť v súdnom konaní. Táto diskusia by mala zahŕňať nielen diskusiu o potrebe prijímania nových právnych predpisov, alebo o účelnej novelizácii existujúcej právnej úpravy, ktorá bude schopná tieto hrozby regulovať, ale aj o tom, ako sa možno s takýmito dôkazmi vysporiadať na podklade súčasnej právnej úpravy.

Komunita odborníkov na počítačové vedy je presvedčená, že metódy detekcie nedokážu držať krok s inováciami zameranými na obchádzanie tejto detekcie. Faktom teda je, že technologický vývoj v oblasti generovania deepfakes napreduje rýchlejšie ako vývoj nástrojov na detegovanie deepfakes, a preto analogicky možno očakávať, že aj zmeny a opatrenia v oblasti práva budú len reaktívne.
V blízkej budúcnosti, predovšetkým v oblasti civilného súdneho konania, nemožno očakávať žiadne významné zmeny procesných kódexov, ktoré by regulovali, alebo explicitne upravovali, ako ma súd postupovať pri posudzovaní autenticity dôkazov, ktoré boli označené za deepfake.
Domnievame sa, že v súdnom konaní je možné sa s deepfake dôkazmi vysporiadať aj na podklade existujúcej právnej úpravy, ktorá poskytuje viaceré interpretačné a aplikačné východiská, ktoré možno adaptovať aj na takéto nové okolnosti.
Záverom vyjadrujem nádej v silu akademickej obce, ktorá prostredníctvom svojej vedeckej činnosti môže súdom ponúknuť rámce a návrhy riešení ako zabezpečiť ochranu práv účastníkov v podmienkach, v ktorých autenticita dôkazu bola vážnym spôsobom spochybnená.

Zoznam použitej literatúry

1. Civilný sporový poriadok - Dôvodová správa
2. GEŠKOVÁ, K. O stave non liquet a miere dôkazu. In: Súkromné právo 2024, č. 4, s. 2-4.
3. LAVICKÝ, P.: Důkazní břemeno v civilním řízení soudním. Praha: Leges, 2017. 272 s. ISBN: 978-80-7502-203-5
4. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 (akt o umelej inteligencii)
5. SMYČKOVÁ, R., ŠTEVČEK, M., LÖWY, A., TOMAŠOVIČ, T. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 2. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2024. 1240 s. ISBN 978-80-8232-049-0
6. SVOBODA, K.: Dokazování. Praha: ASPI - Wolters Kluwer, 2009. 392 s. ISBN: 978-80-7357-414-7
7. ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022. 1752 s. ISBN: 978-80-7400-909-9
8. WINTEROVÁ, A. Nové pohledy na civilní proces (Soukromné spory projednávat nebo vyšetřovat?) In Acta Universitatis Carolinae Iuridica 2004, č. 4, s. 27-32. ISSN: 2336-6478

9. Zákon č. 160/2015 Z.z., Civilný sporový poriadok

Kontaktné údaje

Mgr. Lucia Mertl
lucia.mertl@flaw.uniba.sk
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

DÁNSKA CESTA K REGULÁCII DEEPFAKE - MOŽNOSTI ADAPTÁCIE V SLOVENSKOM PRÁVNOM PROSTREDÍ[1]

DANISH PATH TOWARDS DEEPFAKE REGULATION - POSSIBILITIES FOR ADAPTATION IN THE SLOVAK LEGAL ENVIRONMENT

Daniel Zigo[2]

Abstrakt: Príspevok sa zaoberá problematikou regulácie deepfake obsahu v kontexte súčasného rozvoja umelej inteligencie. Deepfake predstavuje digitálne generované alebo upravené vizuálne a zvukové záznamy, ktoré dokážu presvedčivo napodobniť skutočnú osobu či udalosť, pričom ich dostupnosť a kvalita prinášajú významné riziká pre ochranu osobnosti, umeleckých výkonov aj verejný záujem. Analýza sa sústreďuje na návrh dánskej legislatívy, ktorá sa odkláňa od tradičných civilnoprávnych prístupov a využíva nástroje autorského práva na poskytnutie ochrany umelcom a fyzickým osobám pred neoprávneným používaním ich podoby či výkonu. Tento prístup je inovatívny, no vyvoláva aj otázky, napríklad ohľadom dočasného charakteru ochrany či hraníc medzi osobnostnými a majetkovými právami. V závere príspevok obsahuje návrh paragrafového znenia, ktoré by umožnilo obdobnú úpravu implementovať do slovenského autorského zákona.

Kľúčové slová: deepfake, AI, ochrana osobnosti, autorské právo, digitálna identita.

Abstract: This paper addresses the regulation of deepfake content in the context of the rapid development of artificial intelligence. Deepfakes are digitally generated or manipulated visual and audio recordings that convincingly imitate real persons or events, with their growing availability and quality posing significant risks to personality rights, artistic performances, and the public interest. The analysis focuses on the Danish legislative proposal, which departs from traditional civil law approaches by employing copyright law tools to protect both artists and individuals against unauthorized use of their likeness or performance. This approach is innovative, yet it raises concerns,

[1] Financované EÚ NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci projektu č. 09105-03-V02-00038.

[2] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta.

particularly regarding the temporary nature of copyright protection and the blurred boundaries between personality rights and property rights. The paper concludes with a draft legislative proposal showing how a similar mechanism could be implemented into the Slovak Copyright Act..

Key words: deepfake, AI, personality protection, copyright law, digital identity.

Úvod

Snahy ľudí o skreslenie či manipuláciu reality nie sú novým javom a v histórií sa pravidelne vyskytujú mnohé viac aj menej známe prípady využívania rôznych upravených záznamových médií ako fotografií, dokumentov alebo videí a zvukových záznamov. Ciele autorov pri ich vytváraní sú rôzne, od legálnych a legitímnych až po nezákonné. Môže nimi byť jemná zmena vlastnej fotografie, aby na sociálnych sieťach pôsobila lepším dojmom, renovácia starej poškodenej rodinnej fotografie, vytvorenie parodického videa, ktoré vtipným spôsobom prináša nový dabing filmu Harry Potter, až po snahu o poškodenie povesti bývalého partnera, alebo ovplyvňovanie volieb „tajnými správami". Mnohé z týchto spôsobov úpravy reality však v minulosti vyžadovali profesionálne vybavenie a zručnosti. Boli nákladné, a tak ani spravidla neboli k dispozícií širokej verejnosti. Tento stav však v nedávnom období drasticky zmenil nástup umelej inteligencie, ktorá priniesla možnosť upravovať grafické, video či zvukové médiá prakticky komukoľvek, kto má prístup na internet. Nástroje ako Deepfacelab, Wav2Lip alebo ElevenLabs umožňujú tvoriť videá, prepojiť synchronizáciu pier s audio nahrávkou či presvedčivo klonovať hlas fyzickej osoby.[3] V tomto kontexte hovoríme o takzvanom deepfake, ktorý je *obrazový obsah, audioobsah alebo videoobsah vytvorený alebo zmanipulovaný pomocou AI, ktorý sa podobá na existujúce osoby, objekty, miesta, subjekty alebo udalosti a osobe by sa falošne javil ako autentický alebo pravdivý.*[4]

Práve dostupnosť a užívateľský komfort využívania aplikácií na tvorbu deepfake výrazne uľahčujú činnosť tvorcov internetového obsahu. Na druhú stranu tieto aplikácie môžu spôsobovať, že bežný užívateľ má problém rozlišovať medzi realitou a generovaným obsahom, čo v praxi prináša mnohé problémy, napríklad snahy

[3] PERSONS, Timothy. Sacience & tech spotlight: deepfakes. U.S. Government Accountability Office [online]. 2020. Dostupné na: https://www.gao.gov/assets/gao-20-379sp.pdf.

[4] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 (akt o umelej inteligencii) (ďalej len „AI akt"), čl. 3 bod 60.

o podvod [5], zásahy do práva na ochranu osobnosti, pornografia bez súhlasu zobrazenej osoby[6], ovplyvňovanie verejnej mienky a podobne.
Z uvedených dôvodov pristúpili v poslednom období mnohé štáty či subjekty ako Európska únia k regulácií umelej inteligencie či konkrétne deepfake obsahu. Z hľadiska prístupu zákonodarcu zaujal najmä prístup Dánska, ktoré sa rozhodlo novelizáciou svojho autorského zákona[7] chrániť pred deepfakmi umelecké výkony a priznať každému človeku vlastniť práva na svoju digitálnu podobu. Predmetom tohto príspevku je analýza mechanizmu fungovania dánskeho návrhu ochrany umelcov a fyzických osôb pred deepfake a úvaha de lege ferenda o možnosti implementácie obdobného prístupu v Slovenskej republike.

Navrhovaná regulácia deepfake v Dánsku

Novela dánskeho autorského zákona, predložená tamojším Ministerstvom kultúry (Kulturministeriet) koncom júna 2025[8] na pripomienkové konanie prináša zaujímavý a originálny prístup k regulácií deepfake obsahu. Zákon je postavený na dvoch prvkoch ochrany osôb. V prvom rade, v súlade s podstatou autorského zákona, navrhuje poskytnúť ochranu umelcom, pri ktorých zakazuje bez ich súhlasu sprístupniť verejnosti realistické digitálne generované napodobeniny umeleckého výkonu. Táto ochrana trvá do uplynutia 50 rokov po roku smrti umelca. [9] Ďalšia časť návrhu následne vybočuje zo štandardného rámca autorského práva a venuje sa ochrane osobných, fyzických charakteristík fyzickej osoby. Zákon stanovuje, že ich realistické digitálne generované napodobeniny nesmú byť sprístupnené verejnosti bez súhlasu dotknutej osoby.[10] Ochrana pred deepfakom fyzických charakteristík osoby trvá až do uplynutia 50 rokov po roku smrti napodobnenej osoby. Zákon zároveň upravuje i výnimku, keďže predmetné ustanovenie sa nevzťahuje na napodobeniny, ktoré predstavujú karikatúru, satiru, paródiu, pastichu, kritiku moci, spoločenskú kritiku alebo podobne, pokiaľ napodobenina nepredstavuje

[5] Europol. Facing reality? Law enforcement and the challenge of deepfakes. *Europol* [online]. 2022. Dostupné na: https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/facing-reality-law-enforcement-and-challenge-of-deepfakes. s. 10.
[6] ADAMKOVIČ, M., HOCHMANN, R., KOREC, B. Deepfake pornografia – nová výzva v oblasti kyberkriminality. s. 415.
[7] Bekendtgørelse af lov om ophavsret (zákon o autorských právach) č. 1144 z 23 októbra 2014, v znení neskorších predpisov.
[8] Kulturministeriet. Bred aftale om deepfakes giver alle ret til egen krop og egen stemme. Kulturministeriet [online]. 2025. Dostupné na: https://kum.dk/aktuelt/nyheder/bred-aftale-om-deepfakes-giver-alle-ret-til-egen-krop-og-egen-stemme.
[9] Návrh zákona, ktorým sa mení Autorský zákon (Forslag til Lov om ændring af lov om ophavsret). Bod 8. Dostupný na: https://www.ft.dk/samling/20241/almdel/kuu/bilag/232/3050901.pdf.
[10] Id., Bod 10.

dezinformáciu, ktorá môže spôsobiť vážnu hrozbu pre práva alebo dôležité záujmy iných.
Analyzované ustanovenia v súčasnosti v Dánsku ešte neprešli legislatívnym procesom, ktorý je plánovaný počas jesene 2025.[11] V súčasnej podobe tak ide len o návrh, ktorý nemusí byť finálne účinný.

Inovatívnosť a sporné aspekty dánskej legislatívy

Popísaný spôsob ochrany osobných charakteristík fyzickej osoby prostredníctvom je inovatívny a zároveň netradičný, pretože siaha po nástrojoch autorského práva, ktoré sa tradične nepoužívalo na ochranu fyzických osôb pred zásahmi do ich osobnosti. V súvislosti s umelou inteligenciou a autorstvom doposiaľ prebiehala najmä diskusia o autorstve a ochrane predmetov vytvorených umelou inteligenciou[12], ochrana podoby a reputácie fyzickej osoby je štandardne skôr obsahom občianskoprávnych predpisov venujúcich sa ochrane osobnosti a pri najzávažnejších porušeniach práv osôb zasahuje až do trestnoprávnej úpravy[13].
Takýto prístup však môže pôsobiť i nekoncepčne, pretože spochybňuje tradičné hranice medzi majetkovými právami a osobnostnými právami. Presunutie tejto ochrany do autorskoprávneho rámca môže spôsobiť nejasnosti o tom, ktoré nástroje má jednotlivec prioritne použiť, a dokonca viesť k paralelným alebo duplicitným konaniam. Taktiež, autorskoprávny režim je dočasný (práva sa viažu na určitú dobu po smrti autora či vykonávateľa), zatiaľ čo ochrana identity človeka by mala byť principiálne trvalá a nepremlčateľná.[14] Ako slabé miesto tiež môže byť vnímaný priestor, ktorý bol ponechaný satire, paródií či karikatúre. Ich úplný zákaz by však zrejme nebol v súlade so slobodou prejavu podľa Dohovoru[15] či Charty[16]. Tieto výnimky nebudú automatické, a tak je zrejmé, že súdy budú vykonávať kontextuálnu súdnu analýzu, aby zabránili ich zneužitiu. Je možné predpokladať, že satira či paródia bude najčastejším argumentom tvorcov deepfakov, prečo využili podobu konkrétnej fyzickej osoby.
Nepochybnou výhodou režimu autorského práva pri ochrane osobných charakteristík fyzickej osoby spočíva v tom, že už ich samotným použitím v deepfaku dochádza k porušeniu práv, nie je teda potrebné preukazovať či išlo o neprimeraný

[11] Combatting Deepfakes: Denmark Implements Copyright Status to Personal Likeness Culbert Ellis [online]. 2025. Dostupné na: https://www.culbertellis.com/news/combatting-deepfakes-denmark-implements-copyright-status-to-personal-likeness-op2b4.
[12] DAŇKO, M. Prienik umelej inteligencie a práva duševného vlastníctva: výzvy a očakávania. s. 101.
[13] MIHÁLIK, S., TURAY, L. Trestné právo v kyberpriestore. s. 157.
[14] FOTOPULOSOVÁ, L. Postmortálna ochrana osobnosti podľa Občianskeho zákonníka a úvahy de lege ferenda. s. 21.
[15] Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Čl. 10.
[16] Charta základných práv Európskej únie. Čl. 11.

zásah ako pri ochrane osobnosti[17]. Tento aspekt naberá na význame aj v kontexte aktuálnej európskej legislatívy v oblasti online platforiem.[18]

Potenciálne paragrafové znenie v slovenskej legislatíve

Predmetom tohto príspevku je taktiež posúdenie, či je možné prevziať analyzovanú dánsku právnu úpravu do slovenského právneho poriadku. Slovensko, rovnako ako väčšina vyspelých štátov, má taktiež skúsenosť s rôznymi typmi deepfake obsahov, ktoré sa stali na internete virálnymi. V nedávnom období išlo napríklad o video, v ktorom bola zneužitá podobizeň riaditeľa jednej z najväčších bánk na účely podvodu.[19] Aj v kontexte vyššie uvedeného je teda na mieste úvaha či sú doterajšie právne nástroje dostatočné na boj s porušovaním práv v ére umelej inteligencie. V tomto ohľade nie je našim cieľom komplexne posudzovať, vhodnosť implementácie dánskeho modelu. Zamerali sme sa na otázku či je slovenské autorské právo upravené takým spôsobom, ktorý by umožňoval prijať nové ustanovenia s rovnakým účinkom. V tejto otázke sme dospeli k záveru, že autorské právo, ako pomerne harmonizovaná oblasť má na Slovensku nastavené obdobné mechanizmy ako je to v prípade Dánskej legislatívy a je možné navrhnúť ustanovenia, ktoré by pôsobili obdobným spôsobom ako analyzovaný návrh dánskeho zákona.
V prípade zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „AZ") by bolo vhodné doplniť nové ustanovenia do jeho tretej časti, prvej hlavy. Predmetné ustanovenia by medzi práva výkonného umelca zaradili ochranu pred realisticky digitálne generovanými napodobeninami umeleckého výkonu. Zároveň by bolo vhodné uviesť definíciu deepfaku:

(1) Realistickou digitálnou imitáciou sa rozumie digitálne zachytenie hlasu, výzoru alebo iných osobných čŕt fyzickej osoby, prípadne umeleckého výkonu, ktoré:

a) významne napodobňuje hlas, vzhľad, pohyb alebo iné charakteristické črty fyzickej osoby alebo umeleckého výkonu,

b) je pri vhodnej pozornosti priemerného príjemcu schopný vyvolať mylnú predstavu, že ide o autentický záznam skutočnej osoby alebo umeleckého výkonu,

c) bol vytvorený pomocou technologických prostriedkov, najmä umelou inteligenciou, počítačovou úpravou alebo syntézou.

[17] VOZÁR, J. Komentár k §11. s. 65.
[18] Nariadenie (EÚ) 2022/2065 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách).
[19] KVASNICOVÁ, Lucia. Internetom koluje deepfake video s riaditeľom Slovenskej sporiteľne, podvodníci v ňom vyzývajú na investovanie. *SITA.sk* [online]. 2025Dostupné na: https://sita.sk/vofinanciach/internetom-koluje-deepfake-video-s-riaditelom-slovenskej-sporitelne-podvodnici-v-nom-vyzyvaju-na-investovanie-video/.

(2) Realistické digitálne generované imitácie umeleckého výkonu nesmú byť sprístupnené verejnosti bez súhlasu výkonného umelca.
(3) Uverejnenie alebo iné šírenie realistickej digitálnej imitácie bez výkonného umelca, ktorého výkon je imitovaný, je zásahom do osobných práv podľa § 96 a do majetkových práv podľa § 97.
(4) Ochrana podľa ods. 2 trvá počas života výkonného umelca a 50 rokov po jeho smrti.
(5) Ochrana podľa ods. 2 platí pre realistické digitálne generované imitácie umeleckého výkonu výkonných umelcov, ktorí sú štátnymi občanmi alebo trvalo bývajú v krajine v rámci Európskeho hospodárskeho priestoru.

Prípadnú ochranu osobných charakteristík fyzickej osoby by bolo vhodné vzhľadom na systematizáciu AZ zaradiť do jeho tretej časti – práva súvisiace s autorským právom, ale zároveň oddelene od jej terajších hláv. Napríklad ako novú šiestu hlavu - Ochrana proti realistickým digitálne generovaným imitáciám osobných charakteristík. Táto by nadväzovala na definíciu deepfake uvedenú v časti pri právach výkonného umelca, pričom by bolo vhodné zachovať niektoré výnimky zo zákazu, najmä v prípade použitia na účely slobody prejavu:

(1) Realistické digitálne generované imitácie osobných, fyzických charakteristík fyzickej osoby nesmú byť sprístupnené verejnosti bez súhlasu tejto osoby.
(2) Ochrana podľa ods. 1 trvá počas života a 50 rokov po smrti fyzickej osoby.
(3) Fyzická osoba, do ktorej práva na ochranu proti realistickým digitálne generovaným imitáciám osobných charakteristík bolo zasiahnuté, má právo uplatniť prostriedky ochrany podľa § 58 až 64f primerane.
(4) Na výnimky a obmedzenia ochrany fyzickej osoby podľa ods. 1 sa primerane vzťahujú ustanovenia § 34 až 57, pokiaľ imitácia nepredstavuje dezinformáciu alebo nemôže spôsobiť vážne ohrozenie práv alebo právom chránených záujmov fyzickej osoby.
(5) Na fyzickú osobu pri jej ochrane podľa ods. 1 sa primerane vzťahujú ustanovenia § 16, 20, 21, 22, 24, § 26 až 30, § 33 ods. 1 až 6, § 85, § 91 až 93.".

Záver

Deepfake technológie predstavujú jeden z najdynamickejšie sa rozvíjajúcich fenoménov digitálnej doby. Ich využitie je mimoriadne široké, od legitímnych a tvorivých foriem umeleckej či satirickej činnosti, až po vysoko škodlivé zásahy do súkromia, povesti či dokonca do samotného fungovania demokratických procesov.[20]

[20] CIHANOVÁ, J. (Ab)use and regulation of ai deepfake technology under eu ai act. s. 7

Z uvedených dôvodov je nevyhnutné, aby právne poriadky reagovali na tento trend a vytvárali efektívne nástroje na ochranu jednotlivcov aj spoločnosti.
Dánsky model regulácie je v tomto smere originálny, keďže sa spolieha na nástroje autorského práva. Ochrana umeleckých výkonov a fyzických charakteristík prostredníctvom autorského zákona rozširuje jeho tradičné hranice a umožňuje jednoduchšie uplatňovanie nárokov, keďže porušenie práv nastáva už samotným použitím podoby či výkonu v deepfake obsahu. Tento prístup však prináša i výzvy, akými je napríklad presné vymedzenie výnimiek v súvislosti so slobodou prejavu a ochranou satiry či paródie.
Slovenský právny poriadok by sa mohol inšpirovať dánskym prístupom, avšak pri systematickej implementácii je potrebné rešpektovať špecifiká nášho autorského zákona a zároveň zabezpečiť, aby ochrana osobnostných práv bola v súlade s občianskoprávnou a trestnoprávnou úpravou. Navrhované paragrafové znenie ukazuje, že je možné vytvoriť normatívny rámec, ktorý by zodpovedal aktuálnym technologickým výzvam. Budúcnosť ukáže, či sa Slovensko vydá cestou integrácie tejto ochrany do autorského práva, zvolí tradičnejší prístup cez osobnostné práva alebo ponechá túto oblasť regulániám EÚ. V každom prípade je zrejmé, že legislatívna reakcia je potrebná a jej podoba bude formovať hranice medzi tvorivosťou, ochranou jednotlivca a slobodou prejavu v ére umelej inteligencie.

Zoznam použitej literatúry

1. ADAMKOVIČ, M., HOCHMANN, R., KOREC, B. Deepfake pornografia – nová výzva v oblasti kyberkriminality; Justičná revue, 77, 2025, č. 4, s. 414 – 422.
2. Bekendtgørelse af lov om ophavsret (zákon o autorských právach) č. 1144 z 23 októbra 2014, v znení neskorších predpisov. Dostupný na: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2023/1093.
3. CIHANOVÁ, J. (Ab)use and regulation of ai deepfake technology under eu ai act. In: *Inovatívne právo a inovácie v práve [elektronický dokument] : zborník príspevkov.* Košice : Univerzita Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach, 2024. ISBN 978-80-574-0346-3, s. 7-16.
4. Combatting Deepfakes: Denmark Implements Copyright Status to Personal Likeness Culbert Ellis [online]. 2025. Dostupné na: https://www.culbertellis.com/news/combatting-deepfakes-denmark-implements-copyright-status-to-personal-likeness-op2b4.
5. DAŇKO, M. Prienik umelej inteligencie a práva duševného vlastníctva: výzvy a očakávania. In: *Bratislavské právnické fórum 2024 : právo a technológie v 21. storočí optikou európskeho práva*. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave. Právnická fakulta UK, 2024. ISBN 978-80-7160-728-1, s. 92-103.

6. EUROPOL. Facing reality? Law enforcement and the challenge of deepfakes. *Europol* [online]. 2022. Dostupné na: https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/facing-reality-law-enforcement-and-challenge-of-deepfakes.
7. Európsky dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
8. FOTOPULOSOVÁ, L. Postmortálna ochrana osobnosti podľa Občianskeho zákonníka a úvahy de lege ferenda. Bulletin slovenskej advokácie. 2021, roč. 27, č. 7-8. s. 17-21.
9. Charta základných práv Európskej únie.
10. Kulturministeriet. Bred aftale om deepfakes giver alle ret til egen krop og egen stemme. Kulturministeriet [online]. 2025. Dostupné na: https://kum.dk/aktuelt/nyheder/bred-aftale-om-deepfakes-giver-alle-ret-til-egen-krop-og-egen-stemme.
11. KVASNICOVÁ, Lucia. Internetom koluje deepfake video s riaditeľom Slovenskej sporiteľne, podvodníci v ňom vyzývajú na investovanie. *SITA.sk* [online]. 2025. Dostupné na: https://sita.sk/vofinanciach/internetom-koluje-deepfake-video-s-riaditelom-slovenskej-sporitelne-podvodnici-v-nom-vyzyvaju-na-investovanie-video/.
12. MIHÁLIK, S., TURAY, L. Trestné právo v kyberpriestore. In: Banskobystrické zámocké dni práva: Strategické determinanty kreovania právnych noriem. Banská Bystrica : Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici. 2019. ISBN 978-80-557-1554-4, s. 155-164.
13. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2024/1689 z 13. júna 2024, ktorým sa stanovujú harmonizované pravidlá v oblasti umelej inteligencie a ktorým sa menia nariadenia (ES) č. 300/2008, (EÚ) č. 167/2013, (EÚ) č. 168/2013, (EÚ) 2018/858, (EÚ) 2018/1139 a (EÚ) 2019/2144 a smernice 2014/90/EÚ, (EÚ) 2016/797 a (EÚ) 2020/1828 (akt o umelej inteligencii).
14. Nariadenie (EÚ) 2022/2065 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách).
15. Návrh zákona, ktorým sa mení Autorský zákon (Forslag til Lov om ændring af lov om ophavsret). Dostupný na: https://www.ft.dk/samling/20241/almdel/kuu/bilag/232/3050901.pdf.
16. PERSONS, T. Sacience & tech spotlight: deepfakes. U.S. Government Accountability Office [online]. 2020. Dostupné na: https://www.gao.gov/assets/gao-20-379sp.pdf.
17. VOZÁR, J. Komentár k §11. In: *Števček a kol.* Občiansky zákonník I. § 1 – 450. Komentár. 2. vydanie. Praha: C. H. Beck, 2019, s. 62 – 79.
18. Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov.

Kontaktné údaje

Mgr. Daniel Zigo, PhD., LL.M.
daniel.zigo@flaw.uniba.sk
Univerzita Komenského v Bratislave
Právnická fakulta

RÍMSKOPRÁVNA REGULÁCIA OTROCTVA AKO INŠPIRAČNÝ ZDROJ PRE PRÁVNU ÚPRAVU DOPADOV ČINNOSTI UMELEJ INTELIGENCIE

REGULATION OF SLAVERY IN ROMAN LAW AS AN INTERPRETATIVE SOURCE FOR LEGAL REGULATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Ján Ivančík[1]

Abstrakt: Regulácia umelej inteligencie prináša pre právnu vedu celý rad úplne nových otázok, prakticky, ide o ďalšiu technickú revolúciu. Aj v tomto prípade technologický pokrok v mnohom predbehol súčasný stav právom predpokladaných dopadov. Paradoxne, pomôcť pri riešení týchto výziev môže aj pohľad do minulosti. Myšlienka, že pri budúcej regulácií výsledkov tvorby umelej inteligencie môžu analogicky inšpirovať rímskoprávne východiská zodpovednostnej štruktúry, či statusu otroctva, pritom nie je úplne nová. Náš príspevok sa bude snažiť nadviazať na doposiaľ publikované zahraničné práce.

Kľúčové slová: rímske právo, otrok, umelá inteligencia, UI, zodpovednosť, škoda

Abstract: The regulation of artificial intelligence brings a whole range of completely new questions to legal science, practically, it is another technical revolution. In this case too, technological progress has largely outpaced the current state of legally anticipated impacts. Paradoxically, a look into the past can also help in solving these challenges. The idea that future regulation of the outcomes of artificial intelligence could draw analogies from Roman law principles, such as liability structures or the status of slavery, is not entirely new. Our contribution seeks to build on the international scholarship published to date and further develops it primarily through a case study of our own design.

Keywords: Roman law, slave, artificial intelligence, AI, responsibility, damage

[1] Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Úvod

Téma otroctva je pri modernom štúdiu právnej romanistiky vnímaná takmer výlučne ako súčasť právnej histórie. Zatiaľ čo rímske právo ako celok je aj pre súdobých právnych teoretikov stále pretrvávajúcim predmetom bádania, téma legálneho otroctva je z hľadiska západného civilizačného okruhu, našťastie, absolútne neprijateľná.

Na prvý pohľad preto pôsobí zvolený výskumný problém prinajmenšom paradoxne. Predstava antickej civilizácie, tisícročia vzdialenej od vytvorenia umelej inteligencie, ako inšpiračného zdroja pre reguláciu výsledkov práce robotov naozaj znie ako oxymoron. Pri hlbšom zamyslení sa však vynárajú vcelku zrejmé kontúry toho, ako môže byť postavenie antických otrokov a modernej umelej inteligencie prepojené.

Základným východiskom musí byť zadefinovanie toho, čo rímska jurisprudencia rozumela pod otroctvom. Ide o stav, kedy človek, teda mysliaci jedinec, slúži ako vec niekomu inému. S istými výnimkami preto nemá spôsobilosť na práva, ani spôsobilosť na právne úkony, avšak stále zostáva ľudským jedincom, so všetkými prináležiacimi atribútami. Je v záujme vlastníka, aby túto skutočnosť reflektoval a využil mozgový potenciál svojej "veci" naplno. Odlišnosti pri právnej regulácií otrokov z rovnakého dôvodu identifikujeme aj pri riziku ich potenciálneho úteku (ako dôvodu straty držby) a ďalších aspektoch, v ktorých sa od iných vecí odlišujú. Hoci ide o stav, ktorý odporuje *ius naturale*, všetky národy ho akceptovali a riadili sa ním. Preto Rimania vnímali otroctvo ako neoddeliteľnú súčasť *ius gentium*.[2]

Paralela s umelou inteligenciou je v tomto smere viacrozmerná. Postupujúci vývoj umožňuje počítačovým programom "myslieť" nezávisle od svojho tvorcu. Dokážu vytvárať inovatívne riešenia, spravovať zverenú časť majetku alebo autonómne plniť zadané úlohy a rozsah ich použitia exponenciálne rastie. Naďalej však ide o software, ktorý je predmetom vlastníctva konkrétnych osôb. Dokáže teda vytvárať zisk, ale do úvahy prichádza aj spôsobenie škody, nakoľko s pribúdajúcou autonómiou rastú aj možnosti poškodenia záujmov, resp. práv a právom chránených hodnôt tretích osôb.[3]

Vec však zo svojej podstaty zodpovednosť niesť nemôže, preto vždy pôjde o vzťahy, do ktorých sa sprostredkovane dostáva aj vlastník veci. Umelá inteligencia je tak v

---

[2] Výstižne možno v tomto smere poukázať na Ulpiánov fragment v 50 knihe Digest - Ulp. D. 50,17,32: *Quod attinet ad ius civile, servi pro nullis habentur; non tamen et iure naturali, quia, quod ad ius naturale attinet, omnes homines aquales sunt.* (preklad autora: Ak ide o civilné právo, otrok nemá nič (žiadne práva) ; [nie však podľa práva prirodzeného, pretože v očiach práva prirodzeného sú si všetci ľudia rovní.])

[3] NELKEN-ZITSER, J.: A 'male' humanoid robot was unveiled in Saudi Arabia. It then inappropriately touched a female reporter. In. Business Insider, [online, navštívené dňa: 15.8.2025], dostupné na: https://www.businessinsider.com/saudi-male-humanoid-robot-inappropriately-touched-female-reporter-video-shows-2024-3

princípe opäť akousi predĺženou rukou vlastníka, ktorou vstupuje do právnych a spoločenských vzťahov, avšak vzhľadom na autonómny charakter tejto "ruky", nie je vždy možné predvídať jej "chovanie" a subsidiárne aj jeho právne dôsledky. Predkladaný príspevok má byť najmä analytickou sondou do nastolenej problematiky. Cieľom je posúdiť, či sú antické rímskoprávne východiská a obsiahlo rozpracované legislatívne úpravy statusu otroka aplikovateľné ako inšpiračný zdroj aj pre moderné výzvy, spojené s nástupom umelej inteligencie v právnych vzťahoch. Cieľom autora rozhodne nie je snaha o znovuzrodenie antických právnych inštitútov, ale skôr identifikácia myšlienkových východísk a logických súvsťažností, ktoré môžu byť inšpiračným zdrojom pre moderné výzvy.
Pokiaľ by sa ich podarilo identifikovať, je zámerom autora abstrahovať ich pre ďalšie bádanie. Príspevok si zároveň za cieľ nekladie vyčerpávajúce pokrytie problematiky, či obsiahnutie všetkých potenciálnych aspektov skúmaného problému. Žiaľ, s ohľadom na limitovaný rozsah príspevku to ani nie je možné.

Umelá inteligencia ako vec autonómnej povahy

Zapojenie umelej inteligencie do rôznych hospodárskych odvetví v ostatných rokoch nabralo na nevídanej intenzite, napriek tomu možno doterajšie využitie tohto revolučného nástroja vnímať ako zlomkové oproti potenciálu, ktorý v sebe ukrýva. Bernard Marr vo svojej knihe už z roku 2019 spísal podnikateľských priekopníkov v jednotlivých odvetviach, ktorí do svojej činnosti výrazným spôsobom inkorporovali vplyv umelej inteligencie. Zďaleka nejde iba o segment informačných technológií, komunikácií, či služieb. Skúmané technologické využitia sú aplikované aj v optimalizácií dopravy, vesmírneho prieskumu, či zdravotníctva.[4] Dnes je, samozrejme, rozsah využívania predmetných technológií ešte omnoho širší a masovejší, a to najmä vďaka chatbotom a AI jazykovým modelom, ktoré využíva obrovské množstvo spotrebiteľov.
S čoraz výkonnejšími a efektívnejšími prostriedkami, budovanými na umelej inteligencií, je potrebné rátať aj s postupnou transformáciou právnych poriadkov, ktoré budú musieť nastolený trend kopírovať.[5] Uvedené iba podčiarkujú situácie, kedy počítačové programy, resp. strojové mechanizmy vstupujú do spoločenských vzťahov viac, či menej autonómne. Nefigurujú teda iba ako participant na cielenej

[4] Pre viac pozri: MARR, B.: Artificial Intelligence in Practice: How 50 Successful Companies Used AI and Machine Learning to Solve Problems. Chichester: Wiley-Blackwell, 2019
[5] Porovnaj s: DAVENPORT, T. H.; KIRBY, J.: Only humans need apply: Winners and losers in the age of smart machines. New York: HarperCollins, 2016, s. 20 a nasl. a KRAKOWSKI, S.; LUGER, J.; RAISCH, S.: Artificial intelligence and the changing sources of competitive advantage. In: Strategic Management Journal, roč. 44, č. 6, 2023, s. 1444

ľudskej činnosti, či už vo forme vyhodnocovateľa dát alebo pripravovateľa podkladov, ale môžu spoločenské vzťahy priamo vytvárať.
Už v súčasnosti je základným príkladom priamej strojovej ingerencie tvorba obsahu, a to generátormi textu, prekladačmi, či automatizovanými systémami na tvorbu grafík, resp. audiovizuálnych prvkov. Súhrnným znakom pre všetky uvedené vzťahy je, že ich iniciátorom je spotrebiteľ, ktorý síce reaguje na ponuku zo strany prevádzkovateľa umelej inteligencie, avšak zadáva vlastné požiadavky, na ktoré je automatizovanou "inteligenciou" následne vytváraný obsah. Samozrejme, aj v týchto prípadoch je potrebné vyhodnocovať právne konzekvencie, najmä vznik autorských, či iných práv, ale aj možnosti potenciálneho vzniku a potreby náhrady škody. Vzájomná ingerencia však môže byť aj o poznanie komplexnejšia.
Ilustrovať to je možné na virtuálnej, zatiaľ mierne futuristickej vízii, ktorá však v sebe zahŕňa viacero pozorovaní, vhodných pre náš objekt právneho záujmu. Umelá inteligencia vytvára celkom nové prostriedky, napríklad pre filmový priemysel. Do úvahy prichádza vytvorenie herca, ktorý môže byť vizuálne "perfektný", aby spĺňal očakávania čo najväčšieho počtu potenciálnych fanúšikov, ale na rozdiel od skutočného človeka ani nikdy nezostarne.
Vytvorenie tohto "umelého herca" nie iba formou grafického znázornenia v konkrétnej filmovej úlohe, ale aj ako umelej inteligencie, v sebe nesie nesporné výhody. Filmoví tvorcovia by v tomto prípade mali zároveň k dispozícii aj marketingovú značku, s ktorou je v online prostredí možné prakticky neobmedzene narábať. Virtuálny herec by mohol dochádzať do kontaktu so svojimi fanúšikmi, podpisovať im reklamné predmety, mohol by odpovedať na ich otázky a obsah by bolo možné predávať aj na jeho personalizovaných webových stránkach. Na rozdiel od bežného človeka by to softwarová aplikácia zvládla v neporovnateľne rýchlejšej, multitaskingovej a zároveň dynamickej forme, dostupnej v reálnom čase kdekoľvek.
Práve takéto interakcie zároveň predstavujú potenciálne riziko spočívajúce vo vytváraní nových právnych vzťahov, ktoré by v kompetencií zverenej "umelému hercovi" realizovala samotná "umelá inteligencia". Zodpovednosť za potenciálne vzniknutú škodu by však bolo treba riešiť subsidiárne. Práve tu sa otvárajú dvere pre posúdenie vhodnosti nami zvoleného analogického postupu.

Vybrané aspekty rímskoprávnej regulácie postavenia otrokov

Snaha o komparovanie postavenia umelej inteligencie, ako softwaru, resp. potenciálne stroja a otroka, ako ľudskej bytosti,[6] je *prima facie* problematická. Vyplýva to z viacerých objektívnych hľadísk, pričom tým najproblematickejším je

[6] K dlhodobo odborne diskutovanému označeniu otrokov v rímskych antických reáliách ako *instrumentum vocale,* ako aj k nepresnostiam a skresleniam v tomto ohľade pozri: LEWIS, J. P.: Did Varro Think that Slaves were Talking Tools? In: Mnemosyne, roč. 66, č. 4-5, 2013, s. 634 a nasl.

aktuálne absencia citových schopností, vôle a telesná schránka (*corpore*), ktorým softwarové AI momentálne nedisponuje. Tieto okolnosti majú, nepochybne, aj zásadné právne implikácie. Ako sme už naznačili, pri právnej regulácii otroka je práve schopnosť myslieť a schopnosť vymaniť sa vlastnými schopnosťami z držby jednou z najzásadnejších odlišností, pre ktoré má regulácia otrokov neraz odlišný charakter, než regulácia ostatných vecí. Rovnako je to aj pri posudzovaní otroka ako živej bytosti, pri ktorej, najmä pod vplyvom kristianizácie Rímskeho impéria, dochádzalo k postupným obmedzovaniam ľubovôle krutosti vlastníkov otrokov.[7]

Zaiste, existuje aj celý rad ďalších odlišností, ktoré pri právnom posúdení treba zohľadňovať, no pre účely nášho záujmu sú dôležité najmä prepojenia vo forme schopnosti vstupovať do interakcií s tretími subjektami, a to na základe autonómneho vyhodnocovania faktov.

Deibel podstatu dilemy ilustruje na fakte, že hoci boli otroci v antike rovnaké ľudské bytosti ako ich majitelia, zdieľali dvojaký osud. Fakticky boli osobami - ľudskými bytosťami, avšak právne boli vecou (*res*), teda objektom právnych vzťahov. Vďaka schopnosti myslieť a vykonávať príkazy (technologická stránka problému) boli fakticky využívaní na vytváranie právnych vzťahov, teda boli pomyselnou predĺženou rukou konajúceho.[8] Z právneho hľadiska preto vyvstáva otázka, do akej miery má byť vlastník zodpovedný za úkony takejto "predĺženej ruky".[9]

S týmto problémom sa musela vysporiadať rímska jurisprudencia pomerne skoro. *Ius civile* totiž nepripúšťalo priame zastúpenie,[10] vylúčená bola aj zodpovednosť *patra familias*, teda hlavy rodiny, za úkony realizované jemu podriadenou osobou (*alieni iuris*) voči tretím osobám, teda zákazníkom alebo dodávateľom.[11] Otec rodiny sa tak dostal do výhodnej pozície, keď mohol profitovať z činnosti svojich otrokov, bez reálnej zodpovednosti, s výnimkou situácie, kedy došlo k spáchaniu deliktu, za ktorý

---

[7] Porovnaj s: GLANCY, J. A.: Christian Slavery in Late Antiquity. In. HÖRMANN, R.; MACKENTHUN, G. (eds.): Human Bondage in the Cultural Contact Zone: Transdisciplinary Perspectives on Slavery and Its Discourses. Münster: Waxmann, 2010, s. 63-80.

[8] Gai Inst.: *Adquiritur autem nobis non solum per nosmet ipsos, sed etiam per eos, quos in potestate manu mancipioue habemus; item per eos servos, in quibus usumfructum habemus; item per homines liberos et servos alienos, quos bona fide possidemus: de quibus singulis diligenter dispiciamus.* (preklad: Majetok nadobúdame nielen sami sebou, ale aj prostredníctvom tých, ktorých máme v právomoci, v moci manželskej, či v mancípiu. Tiež prostredníctvom tých otrokov, ku ktorým máme požívacie právo. Tiež prostredníctvom slobodných osôb a cudzích otrokov, ak ich držíme v dobrej viere: pohovorme teraz o týchto jednotlivých situáciách podrobne.)

[9] DEIBEL, T.: Back to (for) the Future: AI and The Dualism of Persona and Res in Roman Law. In. European Journal of Law and Technology, roč. 12, č. 1, 2021, s. 5

[10] Pre viac pozri: DIEZ, J.E.R: Primitive prohibition of direct representation in Roman law scholarship : origins, sources and flaws. In: Fundamina, roč. 23, č. 2, 2017, s. 62 a nasl.

[11] HEINE, K.; QUINTAVALLA, A.: Bridging the accountability gap of artificial intelligence – what can be learned from Roman law? In. Legal Studies, roč. 44, č. 1, 2024, s. 72

by niesol noxálnu zodpovednosť.[12] Do oslabenej pozície sa však dostala protistrana, ktorej vznikla škoda, za ktorú otrok zodpovednosť nemohol niesť, a to vzhľadom na svoj právny status. Obdobný vzťah vnímajú niektorí autori v prípade zodpovednosti za škodu spôsobenú "zamestnávaním" AI (EU Product Liability Directive).[13]

Riešením rímskeho práva na nastolenú problematiku boli adjektické žaloby (*actiones adiecticiae qualitatis*), postupne zavádzané prétorom v rámci korekcie nespravodlivých dôsledkov formálneho *ius civile*. Cieľom adjektických žalôb bolo zaviesť účinný mechanizmus na zabezpečenie dodatočnej zodpovednosti *patra familias* za záväzky kreované ním podriadenými osobami a nepriamo tiež vytvoriť kontrolnú štruktúru nad činnosťou podriadených osôb.[14] Týmto spôsobom sa pán otroka stáva zodpovedným za záväzky vzniknuté činnosťou jemu podriadených osôb, na základe *ex lege* kreovaného ručiteľského záväzku. Pokiaľ vznikne aspoň naturálny hlavný záväzok, t.j. ide o platnú obligáciu, má adjektická zodpovednosť akcesorický charakter k hlavnému záväzku.[15]

V praxi ide o prípady, ktoré mali podnecovať možnosť obchodu a realizácie podnikateľských aktivít. Žaloby boli priznávané v prípadoch, kedy podriadená osoba bola poverená správou obchodu alebo osobitných prípadoch lodných kapitánov, pri ktorých bola vzhľadom na riziká a vzdialenosť nevyhnutná ešte väčšia miera autonómie konania.

Gaius použitie adjektických žalôb (*actio exercitoria,*[16] *actio institoria, actio tributoria*) nadväzuje na princípy prirodzeného práva, pričom ich využitie odvodzuje od presadzovania dobra a slušnosti, v miere, v akej to okolnosti umožňujú, aby dotknutá

[12] Tamtiež. K tomu pozri aj Gai Inst. 4,77: Omnes autem noxales actiones caput sequuntur. Nam si filius tuus servusve noxam commiserit, quamdiu in tua potestate est, tecum est actio; si in alterius potestatem pervenerit, cum illo incipit actio esse; si sui iuris coeperit esse, directa actio cum ipso est, et noxae deditio extinguitur. ex diverso quoque directa actio noxalis esse incipit. namsi pater familias noxam commiserit et is se inadrogationem tibi dederit aut servus tuus essecoeperit, quod quibusdam casibus accidereprimo commentario tradidimus, incipit tecumnoxalis actio esse, quae ante directa fuit. (preklad autora: Všetky noxálne žaloby sledujú osobný status (páchateľa). Lebo, ak spácha tvoj syn alebo otrok nejaký protiprávny čin (delikt), prináleží žaloba voči tebe tak, pokiaľ bude v tvojej právomoci. Ak prejde do právomoci iného,začne žaloba pôsobiť voči nemu. Ak sa stane nesvojprávnym, patrí voči nemu žaloba priama a možnosť vydať páchateľa zaniká.V opačnom prípade sa zase žaloba priama stáva žalobou noxálnou. Lebo ak *pater familias* spácha delikt a potom sa nechá adoptovať (adrogovať) alebo sa stane tvojim otrokom – vyložili sme v prvej knihe, v ktorých prípadoch sa to stáva –pôsobí ako noxálna žaloba proti tebe tá, ktorá pôvodne bola priama.)

[13] Tamtiež, s. 73

[14] PRNOVÁ, J.: Výzvy modernej doby a rímske právo: môže byť robot otrokom? In. TUROŠÍK, M.; HORVÁTHOVÁ, L. (eds.): Quo vadis rímske právo. Banská Bystrica: Belianum, 2024, s. 106

[15] Tamtiež, s. 106 - 107

[16] K tomu pozri aj Paul. D. 14,1,5,1

osoba získala to, čo jej patrí.[17] Uvedené okolnosti pritom závisia od miery splnomocnenia. Pokiaľ osoba *alieni iuris* konala na výslovný príkaz (*iussum*), žaloba bude priznaná na celú sumu záväzku (*in solidum*). Ak príkaz chýba, ale došlo k obohateniu príkazcu, bude priznaná žaloba na vydanie výšky obohatenia (*versum*). Ak nie je naplnená ani jedna z týchto okolností, žaloba bude priznaná do výšky pekúlia (*peculium*).

Pre účely nášho zamyslenia je dôležité poukázať na predpoklady, za ktorých mohla byť žaloba (*actio quod iussu*) priznaná na celú sumu záväzku. Osoba poverujúca podriadeného by musela mať vedomosť (*scientia*) a vôľu (*voluntas*), a to nie iba pri menovaní svojho "zástupcu" (*praepositio*), ale aj o oprávnení konať voči tretím osobám.[18]

Takto limitovaná zodpovednosť sa v rímskom práve objavuje už od konca republikánskeho obdobia.[19] Treba zároveň dodať, že kým za záväzky z kontraktov bolo možné zodpovednosť limitovať, pri deliktoch to neplatí.[20]

Osobitne zaujímavou na skúmanom koncepte je práve kategória limitácie zodpovednosti za spôsobenú škodu. V rímskoprávnom ponímaní ide o inštitút pekúlia (*peculium*),[21] ktorý umožnil nielen flexibilitu pri správe majetku, ale tiež

---

[17] Gai. D. 14,5,1: *Omnia proconsul agit, ut qui contraxit cum eo, qui in aliena potestate sit, etiamsi deficient superiores actiones, id est exercitoria institoria tributoriave, nihilo minus tamen in quantum ex bono et aequo res patitur suum consequatur. Sive enim iussu eius, cuius in potestate sit, negotium gestum fuerit, in solidum eo nomine iudicium pollicetur: sive non iussu, sed tamen in rem eius versum fuerit, eatenus introducit actionem, quatenus in rem eius versum fuerit: sive neutrum eorum sit, de peculio actionem constituit.* (preklad autora: Prokonzul umožňuje každému, kto uzavrel kontrakt s tým, kto je pod mocou iného v prípade, ak sa vyššie uvedené žaloby nedajú použiť (t.j. *actio exercitoria, actio institoria, actio tributoria*), predsa len, z dôvodu presadzovania dobra a slušnosti, v miere akej to okolnosti umožňujú, získať to, čo mu patrí. Pretože ak kontrakt uzavrel podriadený na (výslovný) príkaz toho, pod mocou ktorého sa nachádza, sľubuje (prokonzul) žalobu na celú sumu (*in solidum*) záväzku: ale ak chýba príkaz, ale pán sa z kontraktačného úkonu podriadeného obohatil, prokonzul uvádza žalobu na vydanie sumy do výšky obohatenia: a ak žiadna z uvedených okolností neexistuje, ustanovuje žalobu do výšky pekúlia.)

[18] AUBERT, J.-J.: Dumtaxat de peculio: What's in a Peculium, or Establishing the Extent of the Principal's Liability. In. PLESSIS, P.J. du (eds.): New Frontiers. Law and Society in the Roman World. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013, s. 193 - 194

[19] Tamtiež

[20] Ulp. D. 14,5,4,2: *Quamquam autem ex contractu in id quod facere potest actio in eum datur, tamen ex delictis in solidum convenietur.* (preklad autora: Hoci môže byť voči nemu (*filius familias*) vznesená žaloba za kontrakty, ktoré on uzavrel len do výšky toho, čo je schopný plniť, za svoje delikty môže byť žalovaný na celú sumu (*in solidum*).)

[21] D. 15.1.5.4 (Ulpian 29 ad ed.): *Peculium autem Tubero quidem sic definit, ut Celsus libro sexto digestorum refert, quod servus domini permissu separatum a rationibus dominicis habet, deducto inde si quid domino debetur.* (preklad autora: Tubero však definuje peculium ako (ako uvádza Celsus v šiestej knihe Digest) to, čo má otrok oddelene a mimo účtov svojho pána s jeho súhlasom, po odpočítaní všetkého, čo môže dlžné byť jeho pánovi.)

ohraničenie majetkového substrátu, ktorý *pater familias* zveril do správy podriadenej osobe.[22]

Pekúlium tak predstavovalo *de facto* správu cudzieho majetku treťou osobou, bez toho, aby došlo k faktickej zmene vlastníckej štruktúry. Správcom bol syn alebo otrok, čiže osoba *alieni iuris*, pričom rozsah pekúlia bolo možné kedykoľvek zmeniť, podľa vôle *patra familias*.[23] Zriaďovateľ pekúlia pritom nebol povinný vedieť, čo presne je jeho obsahom, postačovala približná vedomosť (*pachymeresteron*).[24] Nie je bez záujmu, že tento právne široko akcentovaný inštitút, ktorý musel v bežnom živote zohrávať zásadnú rolu vo fungovaní a organizácii rímskej spoločnosti, nie je inými, než právnymi autormi takmer vôbec zmieňovaný.[25]

Syntézne poznámky

Ak sa vrátime k našej úvahe o „umelom hercovi" a potenciálnych inšpiračných presahoch pre právnu reguláciu jeho konania, môžeme predpokladať, že marketingovo omnoho zaujímavejší bude AI herec, ktorý bude "primerane" kontroverzný, než výsostne korektný. Neočakávané výroky, potenciálne urážky publika, stávky, či návrhy alebo vstup do iných právnych vzťahov sú práve

[22] Pre úplnosť je vhodné poznamenať, že vo vývoji rímskeho práva sa stretávame s viacerými druhmi pekúlií. Okrem "bežného" pekúlia, na ktoré sa budeme sústrediť v tomto príspevku do úvahy prichádza napr. aj (*peculium castrense*), teda pekúlium vojaka pod otcovskou mocou, ktorý môže disponovať majetkom nadobudnutým počas vojenskej služby alebo *quasi castrense peculium* pre majetok nadobudnutý počas služby na cisárskom dvore. Pre viac pozri: Ulp. D. 36,1,1: *In filii quoque familias militis iudicio, qui de castrensi peculio vel quasi castrensi testari potest, senatus consultum locum habet* alebo tiež SOMMER, O.: Učebnice soukromého práva římského. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 161

[23] Pomp. D. 15,1,4 pr.: *Peculii est non id, cuius servus seorsum a domino rationem habuerit, sed quod dominus ipse separaverit suam a servi rationem discernens: nam cum servi peculium totum adimere vel augere vel minuere dominus possit, animadvertendum est non quid servus, sed quid dominus constituendi servilis peculii gratia fecerit*. (preklad autora: Pekúliom nie je to, čo mal otrok od svojho pána v oddelenom účtovníctve, ale to, čo pán oddelil, keď odlišoval svoje účty od účtov otroka: pretože keď pán odníme otrokovi pekúlium, alebo ho zväčší alebo zmenší, je potrebné vedieť nie to, čo urobil otrok, ale to, čo urobil pán, aby zriadil pekúlium.)

[24] Ulp. D. 15,1,7,2: *Scire autem non utique singulas res debet, sed paxumeresteron [id est: magis in universum], et in hanc sententiam Pomponius inclinat.* (preklad autora: Je však zrejmé, že nie je potrebné, aby poznal všetky podrobnosti o peculiu, ale aby bol o nich všeobecne informovaný; a Pomponius sa k tomuto názoru prikláňa.)

[25] Pre viac pozri: GAMAUF, R.: Peculium: Paradoxes of Slaves With Property. In. SCHERMAIER, M. (eds.): The Position of Roman Slaves. Berlin: De Gruyter, 2023, s. 88 a nasl.

potenciálnym rizikom autonómnej AI. Napokon, aj v súčasnosti platí, že témy, ktoré sú kontroverzné a "zapamätaniahodné" sú pre spravodajstvo príťažlivejšie.[26]
Keďže dôsledky predmetných interakcií je prakticky nemožné vopred identifikovať, do popredia sa dostáva aj myšlienka akéhosi digitálneho pekúlia. S týmto návrhom sa môžeme stretnúť u viacerých autorov,[27] za účelom vytvorenia jasne definovaného majetkového substrátu, s ktorým bude môcť AI disponovať. Autonómnemu softwaru by týmto spôsobom mohol používateľ vymedziť rozsah oprávnení, vrátane konkrétne určenej výšky plnení, do ktorých je AI oprávnená sa zaväzovať. Online prostredie a v ňom zverejnené všeobecné obchodné podmienky umožňujú dostupnosť týchto údajov prakticky bez obmedzení, čo vytvára omnoho väčší priestor na flexibilitu. Pre excesy mimo stanoveného rámca prichádza do úvahy najmä zodpovednosť poskytovateľa, resp. prevádzkovateľa AI softwaru.[28]

Záver

Hoci je téma otroctva v modernej západnej civilizácii, našťastie, z legislatívneho hľadiska absolútne obsolétna, otázka podriadeného "subjektu", spôsobilého konať autonómne, avšak bez vlastnej právnej subjektivity, je vďaka rozmachu umelej inteligencie opäť aktuálna. S ňou aj problematika realizácie právnych vzťahov a zodpovednosti z nich vyplývajúcich.
Aj keď sa do moderného teoretického diskurzu čoraz častejšie dostávajú otázky charakteru "ľudských práv umelej inteligencie", či priznania iného spektra oprávnení týmto kategóriám vecí, z hľadiska civilistiky považujeme obdobné úvahy za slepú uličku.
Z uvedeného dôvodu je potrebné zamýšľať sa na reguláciou, ktorá by umožnila pružný rozvoj vzťahov, no zároveň by reflektovala potrebu limitácie potenciálne vzniknutej škody a tiež by vymedzila okruh práv a povinností podriadeného autonómneho "subjektu". Práve načrtnutie možných inšpiračných analogických východísk pre rodiace sa regulačné konštrukcie si kládol za cieľ aj tento článok. Hoci

[26] Porovnaj s: CHRISTIN, A.: "Sex, Scandals, and Celebrities"? Exploring the Determinants of Popularity in Online News. In. Sur le journalisme, About journalism, Sobre jornalismo, 2015, roč. 4, č. 2, s. 28-47
[27] Pre viac pozri napr.: PAGALLO, U.: Three roads to complexity, AI and the law of robots: On crimes, contracts, and torts. In. PALMIRANI, M.; PAGALLO, U.; CASANOVAS, P.; SARTOR, G. (eds.): AI approaches to the complexity of legal systems. Berlin: Springer, 2012, s. 54; ASHRAFIAN, H.: Artificial Intelligence and Robot Responsibilities: Innovating Beyond Rights. In. Science and Engineering Ethics , roč. 21, č. 2, 2013, s. 325 a tiež ÖZBAY, Ü. V.: The Concept of Digital Peculium. In. Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi, roč. 70, č. 3, 2021, s. 889
[28] Porovnaj s: PRNOVÁ, J.: Výzvy modernej doby a rímske právo: môže byť robot otrokom? s. 110 s odkazom na štúdiu od Izuma: IZUMO, T.: Digital Specific Property of Robots: A Historical Suggestion from Roman Law. In: Delphi – Interdisciplinary Review of Emerging Technologies. Berlin: Lexxion, 2018, roč. 1, č. 1, s. 14-19

je samozrejmé, že oživovanie rímskoprávnych štruktúr je v modernej dobe neefektívne, a teda aj vylúčené, naše úvahy potvrdzujú istý potenciál, ktorý by bolo vhodné v budúcnosti podrobnejšie rozvinúť.

Použité pramene

1. Corpus Iuris Civilis. In: BEHRENDS, O. (eds.): Text und Übersetzung. Institutiones. Heidelberg: C. F. Müller Juristischer Verlag, 1990
2. Corpus Iuris Civilis. In: BLAHO, P.; VAŇKOVÁ, J.: Digesta. Tomus. I. Bratislava: Eurokódex, 2008
3. Gaius Institutiones. In: KINCL, J.: Gaius. Učebnice práva ve čtyřech knihách. Brno: Masarykova univerzita. Právnická fakulta - Doplněk, 1981
4. Corpus Iuris Civilis. In: MOMMSEN, T. (eds.): Digesta Iustiniani Augusti. Vol. 2. Berolini: Apud Weidmannos, 1870

Zoznam použitej literatúry

1. ASHRAFIAN, H.: Artificial Intelligence and Robot Responsibilities: Innovating Beyond Rights. In. Science and Engineering Ethics , roč. 21, č. 2, 2013
2. AUBERT, J.-J.: Dumtaxat de peculio: What's in a Peculium, or Establishing the Extent of the Principal's Liability. In. PLESSIS, P.J. du (eds.): New Frontiers. Law and Society in the Roman World. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2013
3. DAVENPORT, T. H.; KIRBY, J.: Only humans need apply: Winners and losers in the age of smart machines. New York: HarperCollins, 2016
4. DEIBEL, T.: Back to (for) the Future: AI and The Dualism of Persona and Res in Roman Law. In. European Journal of Law and Technology, roč. 12, č. 1, 2021
5. DIEZ, J.E.R: Primitive prohibition of direct representation in Roman law scholarship : origins, sources and flaws. In: Fundamina, roč. 23, č. 2, 2017
6. GAMAUF, R.: Peculium: Paradoxes of Slaves With Property. In. SCHERMAIER, M. (eds.): The Position of Roman Slaves. Berlin: De Gruyter, 2023
7. GLANCY, J. A.: Christian Slavery in Late Antiquity. In. HÖRMANN, R.; MACKENTHUN, G. (eds.): Human Bondage in the Cultural Contact Zone: Transdisciplinary Perspectives on Slavery and Its Discourses. Münster: Waxmann, 2010
8. HEINE, K.; QUINTAVALLA, A.: Bridging the accountability gap of artificial intelligence – what can be learned from Roman law? In. Legal Studies, roč. 44, č. 1, 2024
9. CHRISTIN, A.: "Sex, Scandals, and Celebrities"? Exploring the Determinants of Popularity in Online News. In. Sur le journalisme, About journalism, Sobre jornalismo, 2015, roč. 4, č. 2

10. IZUMO, T.: Digital Specific Property of Robots: A Historical Suggestion from Roman Law. In: Delphi – Interdisciplinary Review of Emerging Technologies. Berlin: Lexxion, 2018, roč. 1, č. 1
11. KRAKOWSKI, S.; LUGER, J.; RAISCH, S.: Artificial intelligence and the changing sources of competitive advantage. In: Strategic Management Journal, roč. 44, č. 6, 2023
12. LEWIS, J. P.: Did Varro Think that Slaves were Talking Tools? In: Mnemosyne, roč. 66, č. 4-5, 2013
13. MARR, B.: Artificial Intelligence in Practice: How 50 Successful Companies Used AI and Machine Learning to Solve Problems. Chichester: Wiley-Blackwell, 2019
14. NELKEN-ZITSER, J.: A 'male' humanoid robot was unveiled in Saudi Arabia. It then inappropriately touched a female reporter. In. Business Insider, [online, navštívené dňa: 15.8.2025], dostupné na: https://www.businessinsider.com/saudi-male-humanoid-robot-inappropriately-touched-female-reporter-video-shows-2024-3
15. ÖZBAY, Ü. V.: The Concept of Digital Peculium. In. Ankara Üni. Hukuk Fak. Dergisi, roč. 70, č. 3, 2021
16. PAGALLO, U.: Three roads to complexity, AI and the law of robots: On crimes, contracts, and torts. In. PALMIRANI, M.; PAGALLO, U.; CASANOVAS, P.; SARTOR, G. (eds.): AI approaches to the complexity of legal systems. Berlin: Springer, 2012
17. PRNOVÁ, J.: Výzvy modernej doby a rímske právo: môže byť robot otrokom? In. TUROŠÍK, M.; HORVÁTHOVÁ, L. (eds.): Quo vadis rímske právo. Banská Bystrica: Belianum, 2024
18. SOMMER, O.: Učebnice soukromého práva římského. I. díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011

Kontaktné údaje

Mgr. Ján Ivančík, PhD.
jan.ivancik@flaw.uniba.sk
Právnická fakulta Univerzita Komenského v Bratislave
Katedra rímskeho a cirkevného práva

AUTORSKÉ PRÁVA VO SVETLE ETICKÉHO HACKINGU A KYBERNETICKEJ BEZPEČNOSTI

COPYRIGHT LAW IN THE CONTEXT OF ETHICAL HACKING AND CYBERSECURITY

Gabriel Moskvič[1]

Abstrakt: Predkladaný príspevok sa zaoberá analýzou právnych východísk a možností zapojenia osôb vykonávajúcich etický hacking do činností smerujúcich k posilňovaniu kybernetickej bezpečnosti, pričom dôraz je kladený na ich právne a zmluvné postavenie. Osobitná pozornosť je venovaná pracovnoprávnym aspektom spolupráce so subjektami pôsobiacimi v oblasti ochrany informačných systémov, predovšetkým vo vzťahu k využívaniu dohôd o prácach vykonávaných mimo pracovného pomeru. Analytická časť príspevku skúma aj vplyv predmetných zmluvných vzťahov na právny režim výsledkov činnosti týchto osôb, osobitne z hľadiska ochrany autorských práv v kontexte slovenského právneho poriadku. Záver príspevku ponúka reflexiu *de lege lata* a zároveň formuluje návrhy *de lege ferenda* reagujúce na aplikačné nedostatky a potreby právnej praxe.

Kľúčové slová: Etický hacking, Autorské právo, Kybernetická bezpečnosť

Abstract: This paper analyzes the legal basis and possibilities for involving ethical hackers in activities aimed at strengthening cybersecurity, with an emphasis on their legal and contractual status. Special attention is paid to the labor law aspects of cooperation with entities operating in the field of information system protection, particularly in relation to the use of agreements on work performed outside of employment. The analytical part of the paper also examines the impact of the contractual relationships in question on the legal regime governing the results of these persons' activities, particularly from the perspective of copyright protection in the context of the Slovak legal system. The conclusion of the paper offers a reflection on *de lege lata* and also formulates proposals *de lege ferenda* responding to shortcomings in application and the needs of legal practice.

Key words: Ethical hacking, Copyright law, Cybersecurity

[1] Akadémia Policajného zboru v Bratislave

Úvod

Zabezpečenie kybernetickej bezpečnosti predstavuje komplexný fenomén, ktorý jednoznačne presahuje rámec technických opatrení a vyžaduje si interdisciplinárny prístup. Napriek skutočnosti, že na nové formy kybernetických hrozieb reflektujú rôzne vedné odbory a disciplíny, v aplikačnej praxi naďalej pretrváva oneskorená implementácia podporných a preventívnych opatrení, čo výrazne sťažuje účinné predchádzanie rizikám a včasnú reakciu na ich odstránenie. Podpora kybernetickej bezpečnosti nespočíva len v promptných reakciách na riešenie už vzniknutých bezpečnostných incidentov, ale predovšetkým v identifikácii a analýze systémových zraniteľností. Cieľom takéhoto prístupu je zvýšiť celkovú odolnosť digitálnych systémov a účinne predchádzať vzniku budúcich hrozieb.

Bezpečnosť predstavuje viacrozmerný koncept, ktorý pozostáva z viacerých navzájom prepojených zložiek. Jednou z jeho osobitých, avšak nezastupiteľných súčastí, je kybernetická bezpečnosť. V oblasti kybernetickej bezpečnosti je nevyhnutné rešpektovať a integrovať všetky jej konštitutívne atribúty, pričom osobitný význam nadobúda princíp zachovania dôvernosti, integrity a dostupnosti informácií a údajov. Tieto atribúty predstavujú základný pilier ochrany informačno-komunikačných technológii a zároveň slúžia ako východisko pre tvorbu efektívnych bezpečnostných stratégií, politík a technicko-organizačných mechanizmov. Zabezpečenie kybernetického prostredia si vyžaduje kvalifikovaný, systematicky riadený a metodologicky ukotvený prístup zo strany odborníkov. Uvedené úlohy sú najčastejšie vykonávané špecialistami z oblasti IT a profesionálmi pôsobiacimi v sektore kybernetickej bezpečnosti.

Narušenie základných bezpečnostných parametrov môže byť spôsobené širokým spektrom faktorov, od sofistikovaných externých kybernetických útokov až po interné zlyhania vyplývajúce z ľudskej chyby, nepozornosti alebo nedostatočných odborných vedomostí pri zaobchádzaní s technológiami. V kontexte prehlbujúcej sa globalizácie a progresívnej integrácie informačno-komunikačných technológií (ďalej len „IKT") v rôznych sférach spoločenského, verejného aj hospodárskeho života, nadobúda potreba ochrany pred kybernetickými hrozbami strategický význam. Relevantné sú zároveň aj systémové zlyhania bez priameho zavinenia konkrétnym subjektom, ktoré môžu byť spôsobené napríklad preťažením internej serverovej infraštruktúry. Tieto situácie sa v počiatočných fázach riešenia neraz javia ako útoky typu Denial of Service (ďalej len „DoS") alebo Distributed Denial of Service (ďalej len „DDoS").

Výročná správa o bezpečnostných incidentoch dôveryhodných služieb za rok 2024 poukazuje na skutočnosť, že prevažnú časť nahlásených incidentov predstavovali systémové zlyhania a pochybenia spôsobené ľudským faktorom. Zo súhrnného počtu 44 evidovaných incidentov tvorili systémové zlyhania až 64 %, pričom v 23 %

prípadov bolo príčinou incidentu priamo konanie jednotlivcov.[2] Tieto zlyhania boli najčastejšie dôsledkom nepozornosti, nedostatočnej kvalifikácie alebo porušenia vnútorných procesov a smerníc. Naopak, zámerné škodlivé útoky pochádzajúce od externých subjektov predstavovali najnižší podiel na celkovom počte incidentov.[3]

Z uvedeného vyplýva kľúčová otázka ako najlepšie identifikovať, eliminovať a predchádzať bezpečnostným zlyhaniam, ktoré môžu ohroziť integritu systémov, a akým spôsobom postupne budovať kybernetickú odolnosť prostredníctvom cieľavedomých a systematických krokov smerujúcich k vytvoreniu silnej bezpečnostnej internej politiky. Bez základnej znalosti modelov chybných postupov a zásad bezpečného zaobchádzania s IKT je budovanie efektívnej a odolnej kybernetickej bezpečnosti mimoriadne náročné. Prvotným predpokladom pre jej formovanie je osvojenie si základných vedomostí a zručností pri používaní IKT prostriedkov, ktoré by mali byť systematicky podporované na úrovni každej organizácie. Jedným z rozhodujúcich preventívnych nástrojov v oblasti kybernetickej bezpečnosti je zavádzanie vzdelávacích programov zameraných na zvyšovanie úrovne kybernetického povedomia a rozvíjanie odborných znalostí zamestnancov v oblasti ochrany informačných systémov, digitalizácie a bezpečnosti.

Súčasťou efektívneho bezpečnostného manažmentu by zároveň malo byť pravidelné vykonávanie interných alebo externých bezpečnostných auditov. Prostredníctvom nich je možné overiť, či sú v rámci organizácie naplnené požiadavky vzťahujúce sa na jednotlivé zložky bezpečnosti, vrátane ochrany ľudských zdrojov, zabezpečenia priestorov, ako aj integrity a dostupnosti technickej infraštruktúry.

My sa však budeme sústrediť na špecifický aspekt zabezpečenia kybernetickej bezpečnosti a to prostredníctvom subjektov, ktorých cieľom je identifikácia zraniteľností, ochrana systémových komponentov (napr. serverov, softvérových riešení, atď.), alebo poskytovanie školení v oblasti bezpečnostných opatrení a prevencie voči kybernetickým incidentom.

V tejto súvislosti sa zameriame na právne aspekty pôsobenia subjektov, ktoré v uplynulých desaťročiach nadobúdajú čoraz významnejšie postavenie v oblasti kybernetickej bezpečnosti. Primárnym bodom analýzy bude koncept etického hackingu a právne postavenie etického hackera v podmienkach Slovenskej republiky. Osobitná pozornosť sa bude venovať skúmaniu možností využitia týchto subjektov v rámci obchodnoprávnych, občianskoprávny ale najmä pracovnoprávnych vzťahov.

---

[2] EUROPEAN UNION AGENCY FOR CYBERSECURITY (ENISA). Trust Services - Annual Incident Reporting 2024. Heraklion: ENISA, 2024. s. 11 [cit. 15. 8. 2025]. Dostupné online: <https://www.enisa.europa.eu/sites/default/files/2025-08/2024_Trust_Services_Incident_Reporting%20final.pdf>

[3] Tamtiež

Etický hacking a praktické možnosti jeho využitia

Pojem hacker je vo všeobecnom spoločenskom ponímaní často spájaný s negatívnou konotáciou, čo je dôsledkom dlhodobého spájania tejto osoby najmä s protiprávnou, resp. škodlivou činnosťou zameranou na neoprávnené narušenie informačných systémov. Takéto negatívne vymedzenie uvádza aj Cambridgeský slovník, ktorý definuje hackera ako osobu, ktorá neoprávnene preniká do súkromných počítačových systémov.[4] Rovnako aj samotná činnosť hacking býva interpretovaná ako vedomé a zámerné pripojenie sa k počítačovému systému bez súhlasu jeho vlastníka alebo používateľa.[5]

Osobu hackera je však možné vnímať aj v pozitívnom svetle, najmä pokiaľ jeho činnosť smeruje k zvyšovaniu úrovne ochrany a celkového zabezpečenia informačných systémov. V uvedených prípadoch sa najčastejšie používajú označenia **white hat hacker** alebo biely hacker, pričom v novšej odbornej literatúre sa čoraz častejšie uplatňuje aj pojem ethical hacker, v slovenskom preklade etický hacker.

Jedná sa o odborníkov z oblasti kybernetickej bezpečnosti, ktorých činnosť spočíva v identifikácii a eliminácii zraniteľností, v prevencii kybernetických hrozieb, ako aj v ochrane systémov, dátových štruktúr a samotných používateľov. Simulujú reálne kybernetické útoky čím posudzujú riziko a posilňujú bezpečnostnú pozíciu.[6] Získané odborné znalosti títo jednotlivci využívajú na aktívnu podporu bezpečnostných štandardov a tým prispievajú k posilňovaniu kybernetickej bezpečnosti.

Na rozdiel od tzv. **black hat hackerov**, teda osôb vykonávajúcich činnosť s úmyslom spôsobiť škodu, je činnosť etického hackera zameraná na vyhľadávanie zraniteľností, ktoré by mohli byť potenciálne zneužité práve záškodnými hackermi. Etický hacker tak vystupuje ako preventívny činiteľ, ktorý prostredníctvom riadne povoleného testovania identifikuje slabé miesta v systéme a následne prispieva k ich eliminácii. V kontexte etického hackingu možno konštatovať, že vykonávateľom simulovaného útoku je samotný cieľ, resp. zástupca cieľového subjektu, ktorý etického hackera poveril realizáciou testu informačnej bezpečnosti.[7]

Subjekty pôsobiace v oblasti etického hackingu zohrávajú kľúčovú úlohu pri ochrane informačných systémov pred rôznorodými bezpečnostnými hrozbami, pričom ich

---

[4] CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS. Hacker. In: Cambridge Dictionary [online]. [cit. 15. 8. 2025]. Dostupné online: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/hacker>

[5] INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION. ISO/IEC 27032:2023 – Information security, cybersecurity and privacy protection – Guidelines for cybersecurity. Geneva: ISO, 2023. s. 2, bod 3.9.

[6] EC-COUNCIL. What is Ethical Hacking? In: Cybersecurity Exchange [online]. [cit. 15. 8. 2025]. Dostupné online: <https://www.eccouncil.org/cybersecurity-exchange/ethical-hacking/what-is-ethical-hacking/>

[7] AQUET-CHIFFELLE, D.-O.; LOI, M. Ethical and Unethical Hacking. In: LOI, M.; VALLOR, S.; VELDMAN, J. (eds.). The Ethics of Cybersecurity. Cham: Springer, 2020. s. 192.

činnosť je neoddeliteľne spätá s dôsledným dodržiavaním prísnych etických štandardov. Tieto pravidlá predstavujú základný predpoklad profesionálneho výkonu a sú nevyhnutné na zachovanie dôveryhodnosti, odbornosti a kvalifikovaného prístupu pri realizácii ich úloh. Etický kódex explicitne vymedzuje zásady správania, profesijné limity a hodnotové východiská, ktorými sa etický hacker musí riadiť. Jeho primárnym účelom je predchádzať zneužitiu informácií získaných počas výkonu činnosti, chrániť oprávnené záujmy objednávateľa a zabezpečiť, aby nadobudnuté poznatky neboli využité na osobný, komerčný alebo inak neoprávnený prospech. [8]
Medzi základné etické požiadavky patrí najmä získanie výslovného súhlasu od príslušnej organizácie pred začatím bezpečnostnej kontroly, vyhýbanie sa spôsobeniu škody na systémoch alebo údajoch, zabezpečenie dôvernosti získaných informácií a používanie výlučné zákonom povolených a schválených postupov.[9]
Pravidlá zakotvené v etickom kódexe zároveň plnia ochrannú funkciu vo vzťahu k samotnému etickému hackerovi. Okrem toho má takýto subjekt možnosť absolvovať odborné školenia a získať certifikáty podľa medzinárodne uznávaných štandardov, ktoré podporujú kvalifikovaný výkon jeho profesie. Na základe splnenia príslušných požiadaviek sa následne môže stať certifikovaným etickým hackerom
Činnosť etického hackera môže byť v podmienkach Slovenskej republiky realizovaná v dvoch formách. Prvou formou je výkon na základe vopred vytvoreného právneho vzťahu, ktorý je uzatvorený ešte pred samotným vykonaním zásahu do informačných systémov. Tento vzťah spravidla vzniká medzi objednávateľom a poskytovateľom, ktorým môže byť odborník alebo skupina osôb špecializujúcich sa na takúto činnosť.[10] Právny základ tejto spolupráce môže mať charakter občianskoprávny, obchodnoprávny alebo pracovnoprávny.
Spomenúť môžeme aj špecializované platformy, ktoré na základe vopred stanovených pravidiel v rámci tzv. **bug bounty programov** sprostredkúvajú právny a technický rámec spolupráce medzi spoločnosťami so záujmom o preverenie bezpečnosti svojich informačných systémov a etickými hackermi. Tento spôsob vytvára spoločnostiam priestor na efektívnu motiváciu k aktívnemu vyhľadávaniu a nahlasovaniu bezpečnostných chýb. Za zistenie takýchto nedostatkov môžu byť hackeri odmenení, a to buď vo forme finančných prostriedkov, alebo nefinančných benefitov, v závislosti od konkrétnych podmienok daného programu. Na území Slovenskej republiky vzniklo v priebehu uplynulých rokov viacero iniciatív tohto druhu. Medzi prvé patrí bug bounty program s názvom **Hacktrophy**, ktorý bol

[8] Tamtiež
[9] EC-COUNCIL. Code of Ethics [online]. [cit. 15. 8. 2025]. Dostupné online: <https://www.eccouncil.org/code-of-ethics/>
[10] RAMPÁŠEK, M. Etický hacking a (ne)oprávnený prístup do počítačového systému. s. 16. In: bulletin slovenskej advokácie. 4/2022. [cit. 15. 8. 2025]. Dostupné online: <https://info.sak.sk/bulletin/eticky-hacking-a-neopravneny-pristup-do-pocitacoveho-systemu/#_ftn1>

realizovaný spoločnosťou špecializujúcou sa na etický hacking Nethemba. Alebo ďalším príkladom je program *„Lov na chyby*", zavedený spoločnosťou Slovak Telekom.

V druhom prípade ide o situácie, v ktorých subjekt vykoná zásah do informačných systémov bez predchádzajúceho súhlasu ich vlastníka alebo oprávneného používateľa. Takéto konanie predstavuje prekročenie rámca oprávneného testovania a dostáva do rozporu z trestným právom. Etický hacker môže v takomto prípade naplniť skutkovú podstatu niektorého z trestných činov upravených v osobitnej časti Trestného zákona, konkrétne: neoprávnený prístup do počítačového systému (§ 247), neoprávnený zásah do počítačového systému (§ 248), neoprávnený zásah do počítačového údaja (§ 249), prípadne neoprávnené zachytávanie počítačových údajov (§ 250) podľa zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon" alebo „TZ").

V podmienkach Slovenskej republiky vzniká vopred dohodnutý právny vzťah najčastejšie na základe ustanovenia § 269 ods. 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Obchodný zákonník" alebo „ObZ"). Spravidla sa aplikuje pri uzatváraní zmluvy o tzv. **penetračnom testovaní**, často ako výsledok verejného obstarávania, v ktorom vystupuje na jednej strane objednávateľ požadujúci overenie bezpečnostných parametrov svojich informačných systémov a na druhej strane poskytovateľ zodpovedný za realizáciu samotného testovania (etický hacker).

Penetračné testovanie predstavuje cielene vykonaný simulovaný útok, ktorý využíva metódy a techniky, aké by mohol potenciálne uplatniť aj záškodný hacker. Cieľom etického hackera však nie je spôsobenie škody, ale identifikácia zraniteľných miest a následné navrhnutie opatrení na elimináciu bezpečnostných rizík. Výsledkom testovania je hodnotenie aktuálneho stavu informačného systému alebo bezpečnostnej úrovne organizácie, pričom sa odhaľujú kritické miesta a vytvárajú sa podklady pre následné nápravné kroky.[11]

Zároveň sa posudzuje súlad bezpečnostných opatrení s príslušnými normami, medzinárodnými štandardmi a implementovanými právnymi predpismi. Penetračné testovanie zároveň napomáha k lepšiemu porozumeniu hrozieb, útočných scenárov, foriem plánovania a taktiky, ktoré sú charakteristické pre záškodné hackerských skupín.

Právny rámec týkajúci sa výkonu penetračného testovania a zabezpečenia kybernetickej bezpečnosti v Slovenskej republike je upravený tromi osobitnými zákonmi. Ide o zákon č. 69/2018 Z. z. o kybernetickej bezpečnosti (ďalej len „ZoKB"),

[11] VARGOVÁ, Z. Poznatky z penetračných testov. Bratislava: CSIRT.SK, 2017. [online]. [cit. 20. 8. 2025]. Dostupné online: <https://www.csirt.gov.sk/wp-content/uploads/2021/08/Konferencie/SASIB2017_PoznatkyZPentestov_clanok.pdf>

zákon č. 95/2019 Z. z. o informačných technológiách vo verejnej správe (ďalej len „zákon o ITVS") a zákon č. 45/2011 Z. z. o kritickej infraštruktúre (ďalej len „zákon o KI").

Okrem obchodnoprávneho vzťahu, ktorý je typický pri uzatváraní zmlúv o penetračnom testovaní, možno za určitých okolností uvažovať aj o založení občianskoprávneho vzťahu. Právnym základom pre takýto vzťah je ustanovenie § 51 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len „Občiansky zákonník" alebo „OZ"), ktorý uvádza nasledovné: *„Účastníci môžu uzavrieť i takú zmluvu, ktorá nie je osobitne upravená; zmluva však nesmie odporovať obsahu alebo účelu tohto zákona*".[12] Hoci sa v praxi tento spôsob uzatvárania zmlúv pri výkone penetračných testov využíva výnimočne, z uvedeného ustanovenia vyplýva, že vytvorenie občianskoprávneho záväzkového vzťahu na tento účel je prípustné. Podstatným rozdielom medzi občianskoprávnym a obchodnoprávnym vzťahom je požiadavka na precízne vymedzenie predmetu plnenia. Kým pri zmluvách uzatváraných podľa Obchodného zákonníka musí byť predmet jednoznačne vymedzený, Občiansky zákonník takúto mieru precizácie nevyžaduje, čo môže vytvárať istý priestor pre dispozitivitu zmluvného vzťahu.

Etický hacker môže takúto činnosť vykonávať aj na základe pracovnoprávneho vzťahu, ktorý je upravený zákonom č. 311/2001 Z. z. Zákonník práce v znení neskorších predpisov (ďalej len „Zákonník práce" alebo „ZP"). V takomto prípade ide o vznik právneho vzťahu medzi zamestnávateľom a zamestnancom, pričom predmetná činnosť je vykonávaná na základe riadne uzatvorenej pracovnej zmluvy priamo pre zamestnávateľa. Pokiaľ ide o fyzické osoby, ktoré nemajú záujem vstupovať do pracovného pomeru, Zákonník práce umožňuje vytvoriť záväzkový vzťah prostredníctvom dohôd uzatváraných mimo pracovného pomeru. Zákonník práce Slovenskej republiky rozlišuje tri typy dohôd uzatváraných mimo pracovného pomeru, a to: dohoda o vykonaní práce podľa § 226 ZP, dohoda o pracovnej činnosti podľa § 228a ZP a dohoda o brigádnickej práci študenta upravená v § 227 a § 228 ZP. Pri zohľadnení charakteru a účelu uvedených dohôd možno konštatovať, že v kontexte nášho rozboru prichádzajú do úvahy predovšetkým dve formy a to dohoda o vykonaní práce a dohoda o pracovnej činnosti. Vzhľadom na špecifiká oboch typov dohôd je ale potrebné kriticky zhodnotiť, ktorá z nich vytvára vhodnejšie podmienky pre výkon tejto činnosti.

Dohoda o vykonaní práce môže byť podľa Zákonníka práce uzatvorená najviac na rozsah 350 hodín v rámci jedného kalendárneho roka, pričom trvanie takéhoto právneho vzťahu nesmie presiahnuť dvanásť mesiacov pre jedného zamestnávateľa.[13] V nadväznosti na charakter činnosti etického hackingu sa tento

[12] § 51 zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

[13] §226. ods. 1. zákon č. 311/2001 Z. z., Zákonník práce v znení neskorších predpisov

typ dohody javí ako vhodnejší v porovnaní s dohodou o pracovnej činnosti, ktorá obmedzuje výkon práce na rozsah maximálne desať hodín týždenne.[14] Dohody v oboch prípadoch musia byť uzatvorené v písomnej forme a musia obsahovať jednoznačne vymedzený predmet pracovnej činnosti, odmenu za vykonanú prácu, ako aj časové obdobie, v ktorom sa má táto činnosť realizovať.[15] Tieto náležitosti korešpondujú so špecifikom činnosti týchto subjektov, ktorých výkon býva vymedzený jednoznačným pracovným zameraní ako aj časovým horizontom. Z uvedeného môžeme konštatovať, že dohody uzatvárané mimo pracovného pomeru poskytujú vhodný právny základ na výkon tejto činnosti. Pri podrobnejšej analýze sa však vynára zásadná ale problematická otázka, ktorá môže predstavovať prekážku pre ich reálne uzatvorenie.

Pri uzatváraní dohody o vykonaní práce alebo dohody o pracovnej činnosti môže dochádzať k jednému zo zásadných aplikačných problémov, ktorý sťažuje efektívne využitie týchto právnych inštitútov. S prihliadnutím na povahu vykonávanej činnosti, ktorá zahŕňa penetračné testovanie, obranné aktivity v oblasti kybernetickej bezpečnosti, identifikáciu zraniteľností alebo preverovanie funkčnosti systémov objednávateľa, je nepochybné, že takáto činnosť musí byť ukončená konkrétnym a identifikovateľným výstupom. Z praktického hľadiska to znamená, že výsledkom činnosti etického hackera musí byť spracovanie odborného odporúčania, technickej správy, prípadne návrhu konkrétnych krokov, ktorými možno zistené nedostatky odstrániť alebo uviesť do súladu s požiadavkami bezpečnostných štandardov. Výstup je tak nevyhnutnou súčasťou plnenia, ktoré zakladá zmysel a účel predmetného právneho vzťahu.

Výstupom z činnosti etického hackera býva spravidla záverečná správa, tzv. report, teda dokumentácia, ktorá opisuje zistené bezpečnostné nedostatky. Okrem toho však môže ísť aj o ďalšie typy výstupov, ktoré obsahujú podstatné náležitosti a odporúčania týkajúce sa ďalšieho postupu. Môžu zahŕňať špecializované metodiky, technické návody, odporúčania na zásahy do konkrétnych programov, prípadne návrhy úprav štruktúry informačných systémov. Takýto výstup je možné kvalifikovať ako výsledok tvorivej duševnej činnosti, ktorého vnímateľná forma napĺňa znaky autorského diela v zmysle § 3 ods. 1 zákona č. 185/2015 Z. z., Autorský zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Autorsky zákon" alebo „AZ"). Podľa tohto ustanovenia sa za autorské dielo považuje každé dielo, ktoré je výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora a je vyjadrené v zmyslami vnímateľnej podobe.[16] Na základe uvedeného sa dostávame k dôležitému právnemu problému, a to nezlučiteľnosti týchto výstupov s inštitútmi dohôd uzatváraných mimo pracovného pomeru. V

[14] §228a. ods. 1, pism. a. ZP

[15] § 226, §228a ZP

[16] § 3 ods. 1 zákon č. 185/2015 Z. z., Autorský zákon v znení neskorších predpisov

prípade, že výsledkom takejto činnosti je autorské dielo, nie je možné uzatvoriť dohodu o vykonaní práce ani dohodu o pracovnej činnosti, keďže podľa § 223 ods. 5 ZP sa tieto dohody nesmú uzatvárať na činnosti, ktoré sú predmetom ochrany podľa Autorského zákona.[17]

V prípade ak by bola dohoda o vykonaní práce alebo dohoda o pracovnej činnosti uzatvorená napriek tomu, že predmet činnosti spadá pod ochranu podľa Autorského zákona, jednalo by sa o neplatný právny úkon. V zmysle § 39 OZ platí, že *„neplatný je právny úkon, ktorý svojím obsahom alebo účelom odporuje zákonu alebo ho obchádza alebo sa prieči dobrým mravom*".[18] V prípade, ak by takáto dohoda už bola uzatvorená, mohla by prichádzať do úvahy aj aplikácia § 41 ods. 1 OZ. V tomto prípade hovoríme o tzv. **konverzii právneho úkonu**. Podľa tohto ustanovenia platí, že *„ak neplatný právny úkon má náležitosti iného právneho úkonu, ktorý je platný, možno sa naň odvolať, ak je z okolností zrejmé, že vyjadruje vôľu konajúcej osoby."*[19] Na základe uvedených skutočností by v prípade neplatne uzatvorenej dohody mimo pracovného pomeru mohla prichádzať do úvahy jej konverzia na pracovnú zmluvu.

Našim zámerom nie je dospieť ku konverzii právneho úkonu vedúcej k vzniku pracovnoprávneho vzťahu, ale naopak, sústrediť sa na skúmanie a riešenie problematiky uzatvárania dohôd mimo pracovného pomeru. Z tohto dôvodu nie je uvedená možnosť konverzie pre naše účely prijateľná. Predmetnú dohodu je preto potrebné považovať za neplatne uzatvorený právny úkon, ktorý znemožňuje výkon činnosti etického hackera v prospech objednávateľa.

Domnievame sa, že za určitých okolností existuje možnosť vyhnúť sa aplikácii ustanovenia § 223 ods. 5 Zákonníka práce. Pokiaľ by výstupom z činnosti etického hackera bolo len spracovanie všeobecných odporúčaní, ktoré by reflektovali zistené nedostatky bez toho, aby výsledný výstup napĺňal znaky tvorivej duševnej činnosti v zmysle Autorského zákona, nebolo by možné hovoriť o vzniku autorského diela. V takom prípade by daná činnosť nebola predmetom ochrany Autorským zákonom a bolo by ju možné právne zastrešiť aj prostredníctvom niektorej z dohôd uzatváraných mimo pracovného pomeru, keďže by neexistovala prekážka vyplývajúca z § 223 ods. 5 Zákonníka práce.

Záver

Primárnym cieľom našej analýzy bolo poukázať na potenciál vytvárania flexibilnejších foriem spolupráce v oblasti kybernetickej bezpečnosti, a to najmä v súvislosti s narastajúcou intenzitou kybernetických útokov. Podpora menej záväzných právnych

[17] § 223 ods. 5 ZP
[18] § 39 OZ
[19] § 41 ods. 1 OZ

vzťahov, môže prispieť k zvyšovaniu odolnosti subjektov verejnej aj súkromnej sféry voči aktuálnym bezpečnostným hrozbám.

Ustanovenie § 223 ods. 5 ZP je už dlhodobo predmetom kritiky, pričom v legislatívnej praxi už bolo niekoľkokrát navrhnuté jeho vypustenie z predmetného zákona.[20] Napriek týmto snahám však doposiaľ nedošlo k jeho zrušeniu alebo novelizácii zo strany Národnej rady Slovenskej republiky.[21] Je nepochybné, že predmetné ustanovenie sleduje hlavne zabezpečenie ochrany autora pri výkone jeho tvorivej činnosti a garantuje nedotknuteľnosť jeho práv a slobôd. Napriek tomu však v určitých praktických situáciách predstavuje prekážku efektívneho využitia dohôd mimo pracovného pomeru.

V kontexte narastajúcej kybernetickej kriminality a rastúceho vplyvu kybernetických hrozieb, ktoré dnes postihujú nielen verejnú, ale aj súkromnú sféru, je na mieste zvážiť, či by nebolo účelné umožniť širšie využitie dohôd mimo pracovného pomeru aj na účely výkonu činností v oblasti etického hackingu. Ich aplikácia by mohla predstavovať flexibilnejší právny rámec, ktorý by umožňoval rýchlejšie reagovať na identifikované zraniteľnosti a promptne prijímať potrebné bezpečnostné opatrenia.

Zastávame názor, že takéto riešenie by účelne prispelo k zrýchleniu detekcie potenciálnych zlyhaní a zvýšilo by ochranu subjektov, ktoré sú vystavené kybernetickým útokom.

Zoznam použitej literatúry

1. AQUET-CHIFFELLE, D.-O.; LOI, M. Ethical and Unethical Hacking. In: LOI, M.; VALLOR, S.; VELDMAN, J. (eds.). The Ethics of Cybersecurity. Cham: Springer, 2020. ISBN 978-3-030-29052-8.
2. CAMBRIDGE UNIVERSITY PRESS. Hacker. In: Cambridge Dictionary [online]. Dostupné online: <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/hacker>
3. DOLOBÁČ, M. a kol. Zákonník práce – Veľký komentár. Žilina: Eurokódex, 2023. ISBN 978-80-8155-118-5
4. EC-COUNCIL. Code of Ethics [online]. Dostupné online: <https://www.eccouncil.org/code-of-ethics/>
5. EC-COUNCIL. What is Ethical Hacking? In: Cybersecurity Exchange [online]. Dostupné online: <https://www.eccouncil.org/cybersecurity-exchange/ethical-hacking/what-is-ethical-hacking/>
6. EUROPEAN UNION AGENCY FOR CYBERSECURITY (ENISA). Trust Services - Annual Incident Reporting 2024. Heraklion: ENISA, 2024. Dostupné online: <https://www.enisa.europa.eu/sites/default/files/2025-08/2024_Trust_Services_Incident_Reporting%20final.pdf>

[20] Bližšie pozri parlamentná tlač č. 970 z 23. apríla 2018 / parlamentná tlač č. 1271 z 11. januára 2019

[21] DOLOBÁČ, M. a kol. Zákonník práce – Veľký komentár. Žilina: Eurokódex, 2023. s. 798.

7. INTERNATIONAL ORGANIZATION FOR STANDARDIZATION. ISO/IEC 27032:2023 – Information security, cybersecurity and privacy protection – Guidelines for cybersecurity. Geneva: ISO, 2023.
8. RAMPÁŠEK, M. Etický hacking a (ne)oprávnený prístup do počítačového systému. s. 16. In: bulletin slovenskej advokácie. 4/2022. Dostupné online: <https://info.sak.sk/bulletin/eticky-hacking-a-neopravneny-pristup-do-pocitacoveho-systemu/#_ftn1>
9. VARGOVÁ, Z. Poznatky z penetračných testov. Bratislava: CSIRT.SK, 2017. [online]. Dostupné online: <https://www.csirt.gov.sk/wp-content/uploads/2021/08/Konferencie/SASIB2017_PoznatkyZPentestov_clanok.pdf>
10. Zákon č. 185/2015 Z. z., Autorský zákon v znení neskorších predpisov
11. Zákon č. 311/2001 Z. z., Zákonník práce v znení neskorších predpisov
12. Zákon č. 40/1964 Zb., Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov

Kontaktné údaje

Mgr. Gabriel Moskvič, LL.M.
gabriel.moskvic@akademiapz.sk
Akadémia Policajného zboru v Bratislave

NEHMOTNÝ MAJETOK AKO PREDMET ZÁLOŽNÉHO PRÁVA[1]

INTANGIBLE ASSETS AS COLLATERAL

Albert Priehoda[2]

Abstrakt: Rozvoj podnikateľských aktivít je často podmienený prístupom k externému financovaniu, najmä prostredníctvom bankových úverov alebo investícií. Jednou z možností zabezpečenia úveru je využitie majetku podniku ako predmetu záložného práva. Príspevok sa zameriava na legislatívny rámec definujúci predmety duševného vlastníctva ako súčasti hmotného majetku, ktorého hodnota umožňuje jeho využitie ako zábezpeky pri financovaní podnikateľských zámerov. Cieľom príspevku je vymedziť predmety duševného vlastníctva použiteľné ako záloh a identifikovať základné prekážky širšieho uplatnenia využitia predmetov duševného vlastníctva ako predmetu záložného práva. Výskum vychádza z analýzy legislatívy, odborných štúdií, prípadových štúdií a z vlastného prieskumu na slovenskom finančnom trhu. Výsledky poukazujú na nízke využívanie nehmotného majetku ako predmetu záložného práva, a to najmä z dôvodu opatrnosti veriteľov a nízkej trhovej likvidity týchto aktív.

Kľúčové slová: nehmotný majetok, záložné právo, záloh, financovanie kryté duševným vlastníctvom

Abstract: The development of business activities is often conditioned by access to external financing, especially through bank loans or investments. One of the options for securing a loan is the use of the company's property as the subject of a lien. The paper focuses on the legislative framework defining intellectual property objects as part of tangible property, the value of which enables its use as collateral for financing business plans. The aim of the contribution is to define the objects of intellectual property that can be used as collateral and to identify the basic obstacles to the wider application of the use of objects of intellectual property as the subject of the right of pledge. The research is based on the analysis of legislation, professional studies, case studies, and own

[1] Financované EÚ NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci projektu č. 17R05-04-V01-00002 (Kompetenčné centrum pre reguláciu kybernetickej bezpečnosti, ochrany súkromia a kybernetickej kriminality).

[2] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, ústav ekonomických vied.

research on the Slovak financial market. The results point to the low use of intangible assets as the subject of a lien, due to the caution of creditors and the low market liquidity of these assets.

Key words: intangible assets, pledge right, collateral, IP-backed financing

Úvod

Nehmotný majetok sa stal kľúčovým faktorom úspechu podnikov. Firmy, ktoré vlastnia nehmotný majetok a predmety duševného vlastníctva, dokážu vytvárať vysokú pridanú hodnotu a získavať konkurenčnú výhodu. Dnes už nestačí disponovať iba kapitálom alebo hmotnými aktívami, rozhodujúcim prvkom rozvoja je schopnosť budovať a chrániť duševné vlastníctvo. Význam transakcií s duševným vlastníctvom a jeho využívanie pri zabezpečení úverov narastá. Napriek tomuto trendu pretrváva v slovenskom právnom a finančnom prostredí asymetria medzi mierou právnej ochrany predmetov duševného vlastníctva a jeho účtovným zachytením a financovateľnosťou. Text vychádza z hierarchického vzťahu, v ktorom je duševné vlastníctvo podmnožinou nehmotného majetku, a mapuje tri rozhodujúce roviny v oblasti jeho právnej úpravy na Slovensku (autorské právo, priemyselné vlastníctvo, súvisiace práva), rovinu účtovného uchopenia nehmotného majetku a rovinu praktických limitov použitia predmetov duševného vlastníctva ako predmetu záložného práva. Cieľom článku je systematicky zosumarizovať a vyjasniť vymedzenie nehmotného majetku a duševného vlastníctva kontexte slovenskej legislatívnej úpravy, identifikovať a analyzovať právne, účtovné, daňové a trhové prekážky financovania krytého duševným vlastníctvom a formulovať implikácie pre tvorcov politík, veriteľov a manažment podnikov. Príspevok spočíva v premostení právneho a ekonomického diskurzu, ukazuje, že hoci právne nástroje chránia výsledky tvorivej činnosti, účtovno-daňové pravidlá a financujúce subjekty limitujú ich využiteľnosť ako predmetu záložného práva. Článok zároveň ponúka rámcové odporúčania, ako zvýšiť a akceptáciu duševného vlastníctva v úverových vzťahoch.

Duševné vlastníctvo ako súčasť nehmotného majetku

Aktíva podniku predstavujú všetok majetok, ktorý podnik alebo jednotlivec vlastní a ktorý má ekonomickú hodnotu. Ich základnou črtou je, že aktíva v budúcnosti dokážu priniesť úžitok napríklad vo forme príjmov, úspor alebo možnosti ďalšieho využitia. Aktíva môžu mať rôznu podobu. [3]

[3] ŠLOSÁROVÁ, Anna: Základy účtovníctva. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2017, s. 43. ISBN 978-80-225-4405-4.

Rozlišujeme hmotné aktíva, ktoré majú fyzickú podobu, ako sú budovy, stroje či zásoby, a nehmotné aktíva, ktoré fyzickú podobu nemajú, no ich hodnota je často zásadná. Samostatnú skupinu tvoria finančné aktíva, teda hotovosť, cenné papiere alebo pohľadávky.

Nehmotný statok je možné vymedziť ako statok tvorený konkrétnym duševným obsahom, ktorého objektívne vyjadrenie je spôsobilé byť predmetom spoločenských vzťahov, bez toho, aby bolo potrebné jeho stelesnenie v hmotnej podobe. Objektívne vyjadrenie umožňuje u nehmotných tovarov ich zmyslové vnímanie, spravidla zrakom či sluchom.[4]

Z ekonomického pohľadu nehmotný majetok predstavuje kategóriu aktív, ktoré nemajú fyzickú podstatu, no prinášajú podnikom významné ekonomické úžitky. V modernej ekonomike má nehmotný majetok čoraz väčší význam, keďže rastie podiel znalostne orientovaných odvetví, kde rozhodujúcu úlohu zohrávajú práve nehmotné zdroje.

Nehmotný majetok tvoria práva priemyselného vlastníctva, autorské práva vrátane programového vybavenia, projekty a výrobné postupy, utajované informácie, marketingové štúdie, lesné hospodárske plány, technicky a hospodársky využiteľné znalosti, ako aj aktivované náklady na vývoj alebo technické zhodnotenie.[5]

Osobitnú skupinu v rámci nehmotného majetku tvorí duševné vlastníctvo, ktoré je definované právnymi normami a zabezpečuje ochranu výsledkov tvorivej a inovačnej činnosti. Duševné vlastníctvo sa stalo základom konkurencieschopnosti mnohých podnikov, pretože umožňuje nielen priame speňaženie prostredníctvom licencií či predaja práv, ale aj posilňovanie trhovej pozície a budovanie dôvery investorov.

Vzťah medzi nehmotným majetkom a duševným vlastníctvom je hierarchický. Nehmotný majetok je širšou kategóriou, ktorá zahŕňa rôzne nehmotné aktíva, zatiaľ čo duševné vlastníctvo tvorí jeho významnú podmnožinu. Inými slovami, každé duševné vlastníctvo je súčasťou nehmotného majetku, no nie každý prvok nehmotného majetku možno považovať za duševné vlastníctvo. Takto chápané nehmotné aktíva a duševné vlastníctvo predstavujú kľúčový zdroj hodnoty moderných podnikov a zohrávajú čoraz významnejšiu úlohu pri ich financovaní, rozvoji aj dlhodobej udržateľnosti.

Účtovné vymedzenie nehmotného majetku

Nehmotný majetok predstavuje v účtovníctve špecifickú kategóriu aktív, ktorých hodnota nespočíva vo fyzickej podobe, ale v právach, výsledkoch tvorivej činnosti

[4] SMEJKAL, Vladimír a kol.: Právo informačních a telekomunikačních systémů 2. Praha: C.H. Beck, 2004. 770 s. ISBN 80-7179-765-0.

[5] PINKOVÁ, Dagmar a kol.: Podniková ekonomika pre právnikov. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave Právnická fakulta, 2005, s. 51. ISBN 80-7160-188-8.

alebo iných hospodársky využiteľných hodnotách. Význam nehmotných aktív v podnikateľskej praxi neustále rastie, keďže v modernom hospodárstve práve nehmotné zložky podniku zohrávajú čoraz väčšiu úlohu pri tvorbe jeho hodnoty. Slovenská legislatíva v oblasti účtovníctva však neponúka jednotné a systematické vymedzenie tohto pojmu.

Podľa postupov účtovania sú dlhodobým nehmotným majetkom podniku tie zložky majetku podniku, ktorých doba použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok a ocenenie je vyššie ako suma podľa osobitného predpisu (2 400 eur).[6]

Obchodný zákonník v § 5 síce uvádza[7], že podnik je súborom hmotných, osobných a nehmotných zložiek, no bližšiu špecifikáciu týchto nehmotných zložiek neposkytuje. Presnejšie rámce stanovuje § 2 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve[8], ktorý definuje majetok všeobecne ako aktívum vzniknuté v dôsledku minulých udalostí, prinášajúce budúci ekonomický úžitok a spoľahlivo oceniteľné. Do tejto kategórie patrí aj nehmotný majetok. V účtovej osnove[9] sú pre nehmotný dlhodobý majetok vyčlenené viaceré účty ako aktivované náklady na vývoj, softvér, oceniteľné práva, goodwill a ostatný nehmotný majetok. Každý z nich má svoje špecifiká, pričom len účet softvér je detailne vymedzený, zatiaľ čo ostatné predstavujú skôr agregované kategórie, ktoré umožňujú účtovanie rôznych druhov práv duševného vlastníctva. Na účte oceniteľné práva sa tak evidujú napríklad licencie, know-how, autorské práva, ochranné známky či receptúry. Významným obmedzením je, že tieto práva možno účtovne zachytiť iba vtedy, ak boli nadobudnuté za protihodnotu, teda kúpou, výmenou alebo vkladom do spoločnosti. Vlastnou činnosťou vytvorené práva alebo bezodplatne získané hodnoty sa neevidujú, keďže § 28 ods. 4 zákona o účtovníctve[10] od roku 2005 výslovne zakazuje ich aktiváciu. Výnimku predstavuje softvér a náklady na vývoj, ktoré možno kapitalizovať aj pri vlastnej tvorbe. Osobitné postavenie má goodwill, ktorý vzniká pri kúpe podniku alebo jeho časti vtedy, keď kúpna cena presiahne čistú účtovnú hodnotu majetku. Tento rozdiel sa v účtovníctve zachytáva ako dlhodobý nehmotný majetok a je možné ho systematicky odpisovať. Pri nehmotnom majetku je významné aj pravidlo odpisovania. Zákon o účtovníctve stanovuje, že náklady na vývoj musia byť odpísané najneskôr do piatich rokov od ich vzniku, zatiaľ čo softvér a oceniteľné práva sa odpisujú podľa predpokladanej doby použiteľnosti, ktorá môže byť dlhšia ako päť rokov. Zákon č. 595/2003 o dani z príjmov v § 22 určuje[11], že za nehmotný majetok sa na daňové účely považujú len tie aktíva, ktorých vstupná cena presiahne 2 400 eur a doba použiteľnosti je dlhšia ako

[6] Opatrenie MF SR č. 23054/2002-92 v znení neskorších predpisov (postupy účtovania).
[7] Ustanovenie § 5 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.
[8] Ustanovenie § 2 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov.
[9] Opatrenie MF SR č. 23054/2002-92 v znení neskorších predpisov (postupy účtovania).
[10] Ustanovenie § 28 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov.
[11] Ustanovenie § 22 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov (daňové odpisovanie).

jeden rok, pričom daňovo odpisovať možno iba majetok nadobudnutý za protihodnotu.
Z vyššie uvedeného vyplýva, že účtovné vymedzenie nehmotného majetku sa orientuje na hodnoty, ktoré sú finančne merateľné a preukázateľné. V praxi to však znamená, že veľká časť duševného vlastníctva, ktorá má pre podnik zásadný význam, napríklad obchodné meno, know-how alebo reputácia, zostáva mimo účtovných výkazov. Tento nesúlad medzi účtovným a právnym pohľadom spôsobuje, že skutočná ekonomická hodnota podniku sa v účtovníctve neodzrkadľuje v plnom rozsahu. Nehmotný majetok je tak účtovne uchopený iba čiastočne, čo má dôsledky nie len pri oceňovaní hodnoty podniku a jeho transakciách, ale aj pri posudzovaní možností využitia nehmotných aktív a predmetov duševného vlastníctva ako predmetu záložného práva.

Záložné právo k predmetom duševného vlastníctva

Duševné vlastníctvo sa všeobecne môže vymedziť ako inštitút súkromného práva, ktorý poskytuje jeho autorom, pôvodcom alebo majiteľom práva tieto predmety duševného vlastníctva chrániť, využívať a disponovať s nimi.[12]
Záložné právo je zabezpečovacím prostriedkom na základe ktorého veriteľ posilňuje svoje právne postavenie a zabezpečuje vyššiu mieru istoty pre prípad, že dlžník nesplní riadne a včas svoj záväzok,[13] v prípade financovania činnosti podniku obvykle záväzok v podobe splatenia dlhu.
Z Občianskeho zákonníka sú v súvislosti so založením predmetov duševného vlastníctva dôležité vecné práva, vrátane záložného práva. V tejto súvislosti sa dá rozlišovať spoluvlastníctvo k hmotným veciam (nosiču) a „spolumajiteľstvo" k právam priemyselného vlastníctva, teda k samotnému ideálnemu objektu/právu.[14]
Podľa všeobecnej úpravy záložného práva v Občianskom zákonníku môže byť zálohom okrem veci aj právo alebo iná majetková hodnota, avšak len za predpokladu, že sú prevoditeľné, ak zákon neustanovuje inak.[15]
Záloh sa vymedzuje ako predmet záložno-právnych vzťahov a do jeho okruhu sa zaraďuje akýkoľvek predmet občiansko-právnych vzťahov za predpokladu, že je prevoditeľný a že zákon neustanovuje inak.[16]

---

[12] VOJČÍK, Peter a kol.: Právo duševného vlastníctva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. str. 30. ISBN 978-80-7380-373-5.
[13] LAZAR, Ján a kol. Občianske právo hmotné I. Bratislava: Iura edition, 2006, s. 540. ISBN 80-8078-084-6.
[14] KROPAJ, Marián: Právne a mimoprávne východiská duševného vlastníctva. Bratislava: Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied, 2020. 61 s. ISBN 978-80-973039-4-5.
[15] Ustanovenie § 151d ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.
[16] LAZAR, Ján a kol.: Občianske právo hmotné I. Bratislava: Iura edition, 2010, s. 543. ISBN 978-80-8078-346-4.

Predmety duševného vlastníctva sú nepochybne atraktívnym predmetom záložného práva, keďže v aktuálnych ekonomických a spoločenských podmienkach predstavujú ako záloh nespochybniteľnú a často aj významnú majetkovú hodnotu, ktorá priamo súvisí so zabezpečovacou, a najmä uhradzovacou funkciou záložného práva.[17]

Duševné vlastníctvo z pohľadu právnej úpravy na Slovensku

Duševné vlastníctvo predstavuje nehmotné majetkové hodnoty. Práva duševného vlastníctva sú práva absolútne a súčasne práva majetkové.[18]

V právnom systéme Slovenskej republiky je právo duševného vlastníctva systematicky rozdelené do troch základných oblastí, a to:

- autorské právo a práva súvisiace s autorským právom,
- priemyselné vlastníctvo,
- práva súvisiace s právami duševného vlastníctva.

V nasledujúcom texte sa budeme zaoberať jednotlivými predmetmi duševného vlastníctva v každej z týchto uvedených oblastí.

Autorské právo a práva súvisiace s autorským právom

Autorské právo a práva s ním súvisiace sú na Slovensku upravené zákonom č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon. Základné vymedzenie predmetu autorského práva sa nachádza už v § 1 a § 2, kde sú vymenované objekty, na ktoré sa právna ochrana vzťahuje. Tento zákon vo svojej druhej časti (§ 3 až § 93) rieši samotné autorské právo, teda práva autora k literárnym, umeleckým či vedeckým dielam. Tretia časť (§ 94 až § 129) je venovaná právam súvisiacim s autorským právam, medzi ktoré patria najmä práva výkonných umelcov, výrobcov zvukových a audiovizuálnych záznamov a práva vysielateľov. Osobitne sa v štvrtej časti zákona (§ 130 až § 140) upravuje problematika počítačových programov a databáz, ktorá stanovuje podmienky ich ochrany a využívania.[19]

Ochrana počítačových programov a databáz sa v zmysle právnej úpravy na Slovensku odlišuje od tradičných predmetov priemyselného vlastníctva tým, že neumožňuje ich registrovanú ochranu. Ochrana sa zabezpečuje najmä prostredníctvom autorského práva, ktoré im priznáva postavenie literárnych diel bez potreby osobitnej registrácie. Na rozdiel od práv priemyselného vlastníctva sa nevyžaduje osobitná registrácia a ochrana vzniká už samotným vytvorením programu. Okrem toho môže byť program čiastočne chránený aj prostredníctvom práv k dizajnu, avšak iba v

[17] ŠVIDROŇ, Ján: Záložné právo na predmety duševného vlastníctva v kontexte rekodifikácie slovenského občianskeho zákonníka, In: Zabezpečenie pohľadávok a ich uspokojenie, VII. Lubyho právnické dni. Prvé vydanie, Bratislava: Iura edition, spol. s r.o., 2002, s. 278. ISBN 8089047548.

[18] SRSTKA, Jiří a kol.: Autorské právo a práva související. Praha: Leges, 2024. s. 35 – 54. ISBN: 978-80-7502-685-9.

[19] Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov.

rozsahu jeho vonkajšej vizuálnej podoby. Táto ochrana sa nevzťahuje na samotný obsah programu ani na jeho zdrojový kód, ktorý je výslovne riešený v § 87 a nasledujúcich ustanoveniach Autorského zákona.[20]

Právo na ochranu predmetov duševného vlastníctva v oblasti autorského práva vzniká momentom vzniku autorského práva, teda vznikom samotného diela.[21]

V oblasti autorského práva Autorský zákon výslovne ustanovuje, že majetkové práva autora sú neprevoditeľné, nemožno sa ich vzdať a nemožno ich postihnúť exekúciou, výnimkou sú pohľadávky vzniknuté z majetkových práv.[22]

Z toho vyplýva, že samotné majetkové autorské práva autora (ako absolútne práva k dielu) nie sú spôsobilým predmetom záložného práva. Rovnako osobnostné práva autora sú zo svojej povahy viazané na osobu autora a zákon ich označuje za neprevoditeľné (autor sa ich nemôže vzdať, smrťou zanikajú), čo ich vylučuje z dispozícií typu založenia. Autorský zákon však neobmedzuje prevod a založenie pohľadávok vzniknutých z majetkových práv (odmeny, licenčné odmeny), keďže výluka sa na ne nevzťahuje.

To korešponduje aj s odborným výkladom v praxi exekučného a zabezpečovacieho práva, pri autorskom práve sa ako reálne „založiteľné" javia relatívne majetkové nároky autora (napríklad právo na autorskú odmenu, odmenu za licenciu), ktoré majú povahu pohľadávok. V takom prípade sa v praxi nekonštruuje záloh na „autorskom práve k dielu", ale záložné právo na pohľadávke (napríklad voči licenčnému nadobúdateľovi, platforme, vysielateľovi, kolektívnemu správcovi).[23]

Práva súvisiace s autorským právom, pri ktorých Autorský zákon určuje, či konkrétne majetkové práva sú prevoditeľné alebo neprevoditeľné zhŕňajú: [24]

- neprevoditeľné majetkové práva výkonného umelca,
- prevoditeľné majetkové práva výrobcu zvukového záznamu,
- prevoditeľné majetkové práva vysielateľa.

Pri právach výrobcov záznamov a vysielateľov je priestor na exekvovanie a analogicky aj zabezpečenie spravidla širší než pri autorovi či výkonnom umelcovi, keďže ide o

[20] Ustanovenia § 87 až § 89 a § 131 až § 140 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov.

[21] Ustanovenie § 16 zákona 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov.

[22] Ustanovenie § 20 ods. 2 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov.

[23] MOLNÁR, Peter: Záložné právo ako prekážka exekvovateľnosti majetku povinného. In: Bulletin slovenskej advokácie / Bulletin SAK - 10/2013. Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2013, s. 35 – 41. ISSN 1335-1079.

[24] Ustanovenia § 98 ods. 2, § 109 ods. 5 a § 125 ods. 5 zákona 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov.

práva, ktoré sú zákonom konštruované s dôrazom na majetkovú zložku a prevoditeľnosť.[25]

Priemyselné vlastníctvo

Priemyselné práva patria medzi predmety duševného vlastníctva, pričom právo na ich ochranu vzniká až po splnení určitých zákonom určených podmienok a po registrácii týchto predmetov duševného vlastníctva. Práva priemyselného vlastníctva sa niekedy označujú ako takzvané predmety duševného vlastníctva podliehajúce registrácii. Právna úprava priemyselného vlastníctva je rozdelená do viacerých osobitných zákonov, z ktorých vyplýva ich delenie na jednotlivé oblasti.

Patenty predstavujú jednu zo základných foriem priemyselných práv duševného vlastníctva. Ich podstatou je poskytnutie výlučného práva majiteľovi na využívanie vynálezu počas určitého obdobia, spravidla 20 rokov od podania prihlášky. Získanie patentu je podmienené registráciou a splnením zákonom stanovených kritérií. V slovenskej legislatíve je právna úprava obsiahnutá v zákone č. 435/2001 Z. z. patentový zákon.[26] Majiteľ patentu má výlučné právo vynález vyrábať, používať, ponúkať na trhu alebo licencovať tretím osobám. Podľa § 14 ods. 1 môže majiteľ patentu zriadiť k patentu záložné právo.[27]

Ekonomický význam patentov spočíva aj v tom, že sa z nich stáva dôležitý podnikový majetok. Patenty zvyšujú hodnotu spoločnosti, posilňujú jej trhové postavenie a predstavujú nástroj získavania konkurenčnej výhody. V súčasnosti sa využívajú nielen ako prostriedok priameho uplatnenia na trhu, ale aj ako predmet licenčných zmlúv alebo ako zábezpeka pri financovaní činnosti podniku. Patenty teda nie sú iba právnym inštitútom, ale aj strategickým aktívom, ktoré dokáže ovplyvniť hospodársky úspech podniku.

Dodatkové ochranné osvedčenie, ako ďalšia možnosť priemyselného vlastníctva, je formou predĺženia patentovej ochrany (maximálne o päť rokov) pre niektoré výrobky, ako napríklad liečivá alebo prípravky na ochranu rastlín. Účelom je kompenzovať čas stratený počas dlhého povoľovacieho a registračného procesu. Na Slovensku je dodatkové ochranné osvedčenie (DOO) upravené v tom istom právnom predpise ako patenty, teda v zákone č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

---

[25] MOLNÁR, Peter: Záložné právo ako prekážka exekvovateľnosti majetku povinného. In: Bulletin slovenskej advokácie / Bulletin SAK - 10/2013. Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2013, s. 35 – 41. ISSN 1335-1079.

[26] Zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (patentový zákon) , v znení neskorších predpisov.

[27] Ustanovenie § 12 ods. 1 zákona č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (patentový zákon, v znení neskorších predpisov.

Úžitkový vzor na Slovensku predstavuje osobitnú formu právnej ochrany technických riešení, ktorá je upravená zákonom č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch[28].

V praxi sa často označuje aj ako „malý patent", pretože poskytuje rýchlejšiu a jednoduchšiu ochranu vynálezov, ktoré spĺňajú základné kritériá novosti, priemyselnej využiteľnosti a určitej technickej úrovne presahujúcej bežné odborné zručnosti. Na rozdiel od patentu sa pri úžitkovom vzore nevyžaduje náročné a zdĺhavé posudzovanie novosti v celosvetovom meradle, čo umožňuje jeho zápis do registra v relatívne krátkom čase, zvyčajne v priebehu niekoľkých mesiacov. Ochrana úžitkového vzoru trvá štyri roky a možno ju dvakrát predĺžiť o ďalšie tri roky, potom maximálna doba ochrany je desať rokov. Táto forma ochrany je vhodná najmä pre menšie a prakticky orientované inovácie, pri ktorých je pre vlastníka úžitkového vzoru dôležitá rýchlosť a hospodárnosť procesu registrácie. Úžitkový vzor sa často využíva malými a stredne veľkými podnikmi, ktoré chcú pružne reagovať na potreby trhu a zároveň si zabezpečiť právnu ochranu svojich riešení. V zmysle zákona[29] k úžitkovému vzoru možno zriadiť záložné právo.

Dizajn ako predmet priemyselného vlastníctva je na Slovensku právne upravený zákonom č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch.[30] Pod týmto pojmom sa rozumie vonkajšia úprava alebo vzhľad výrobku či jeho časti, ktorý je výsledkom tvorivej činnosti a prejavuje sa najmä tvarom, obrysmi, farbami, štruktúrou, materiálom alebo povrchovým zdobením. Ochrana dizajnu sa nevzťahuje na technickú funkčnosť predmetu, ale na jeho vizuálnu stránku, ktorá je pre spotrebiteľa často rozhodujúcim faktorom pri výbere. Aby bol dizajn zapísaný do registra a získal právnu ochranu, musí spĺňať dve základné podmienky – novosť a individuálny charakter. Novosť znamená, že pred podaním prihlášky nebol verejne sprístupnený, a individuálny charakter zabezpečuje, že sa viditeľne odlišuje od iných už existujúcich riešení. Ochrana dizajnu sa udeľuje na obdobie piatich rokov, pričom toto obdobie možno postupne predĺžiť až na maximálne dvadsaťpäť rokov. V praxi sa právna ochrana dizajnu využíva na zabezpečenie jedinečného vzhľadu širokej škály výrobkov ako napríklad obuv, odevy, nábytok, šperky, elektroniku, obaly, grafické symboly alebo piktogramy. Podľa tohto zákona[31] k zapísanému dizajnu možno zriadiť záložné právo.

Ochranná známka predstavuje jedno z najvýznamnejších práv priemyselného vlastníctva, ktoré je na Slovensku upravené zákonom č. 506/2009 Z. z. o ochranných

[28] Zákon č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

[29] Ustanovenie § 22 ods. 1 zákona č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

[30] Zákon 444/2002 Z. z. o dizajnoch v znení neskorších predpisov.

[31] Ustanovenie § 23 ods. 1 zákona 444/2002 Z. z. o dizajnoch v znení neskorších predpisov.

známkach.[32] Jej podstatou je chrániť označenie schopné odlíšiť tovary alebo služby jednej osoby od tovarov alebo služieb iných osôb. V praxi ide o kľúčový nástroj marketingu a budovania značky, ktorý posilňuje konkurencieschopnosť podnikov. Ochrannou známkou môže byť nielen tradičné slovné alebo obrazové označenie, ale aj rôzne moderné formy vyjadrenia, napríklad kombinácie farieb, trojrozmerné tvary výrobkov a ich obalov, zvuky alebo dokonca pohyblivé a multimediálne prvky, pokiaľ spĺňajú podmienku rozlišovacej spôsobilosti. Registráciou ochrannej známky v príslušnom registri vzniká jej vlastníkovi právo používať ochrannú známku a súčasne právo vyžadovať od ostatných jej nepoužívanie, prípadne domáhať sa zákazu jej neoprávneného používania. Platnosť je stanovená na desať rokov, s možnosťou opakovaného predlžovania na ďalšie desaťročné obdobia, čo v praxi znamená prakticky neobmedzenú dobu ochrany pri pravidelnom obnovovaní. Ochranná známka má preto nielen právny význam, ale aj výraznú ekonomickú hodnotu, čím sa stáva aktívom podniku, ktoré možno licencovať, previesť alebo použiť ako záruku pri financovaní. Podľa zákona[33] k ochrannej známke možno zriadiť záložné právo. Ochranná známka v modernom hospodárstve tak predstavuje nielen symbol identity podniku, ale aj dôležitý majetkový prvok s priamym vplyvom na trhovú pozíciu podniku.

Ďalšou možnosťou priemyselnej ochrany je **ochrana topografií polovodičových výrobkov** upravená zákonom č. 146/2000 Z. z. o ochrane topografií polovodičových výrobkov[34]. Topografia predstavuje priestorové usporiadanie vrstiev a prvkov, z ktorých sa skladá polovodičový čip alebo integrovaný obvod. Ide o výsledok technickej a tvorivej činnosti, ktorého vývoj je náročný na know-how aj investície. Registráciou topografie v príslušnom registri získava jej pôvodca alebo majiteľ výlučné právo na využívanie a ochranu pred neoprávneným kopírovaním či napodobňovaním. Ochrana spravidla trvá 10 rokov od podania prihlášky alebo od prvého komerčného využitia. Význam tejto ochrany spočíva v tom, že zabezpečuje právnu istotu a návratnosť investícií v oblasti mikroelektroniky, kde je inovačný cyklus rýchly a riziko neoprávneného kopírovania vysoké. Na záložné právo na topografiu sa podľa zákona č. 146/2000 Z. z.[35] použijú primerane ustanovenia Občianskeho zákonníka[36].

Označenia pôvodu výrobkov a zemepisné označenia výrobkov predstavujú osobitnú formu práv priemyselného vlastníctva, ktorá je na Slovensku upravená

[32] Zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov.

[33] Ustanovenie § 21 ods. 1 zákona č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach v znení neskorších predpisov.

[34] Zákon č. 146/2000 Z. z. o ochrane topografií polovodičových výrobkov v znení neskorších predpisov.

[35] Ustanovenie § 13 ods. 1 zákona č. 146/2000 Z. z. o ochrane topografií polovodičových výrobkov v znení neskorších predpisov.

[36] Ustanovenia § 151a až 151g zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník v znení neskorších predpisov.

zákonom č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov[37]. Označením pôvodu výrobku je názov geografickej oblasti, ktorým sa označuje výrobok pochádzajúci z tejto oblasti, pričom jeho kvalita alebo ďalšie vlastnosti sú výlučne alebo podstatne dané prostredím, v ktorom sa vyrába, napríklad prírodnými podmienkami alebo výrobnými postupmi. Zemepisné označenie výrobku je názov územia alebo regiónu, ktorým sa výrobok označuje vtedy, ak má osobitnú povesť, kvalitu alebo iné charakteristické znaky spojené s týmto územím. Pri zemepisnom označení teda nemusí byť prírodný pôvod jediným rozhodujúcim faktorom, ale postačí, ak je výrobok s daným regiónom preukázateľne spojený. Registrácia týchto označení poskytuje výrobcom výlučné právo používať názov, čím sa chráni spotrebiteľ pred zavádzajúcimi praktikami a zároveň sa posilňuje hospodársky význam daného regiónu. Okrem právnej ochrany majú označenia pôvodu a zemepisné označenia aj marketingovú a kultúrnu hodnotu. Podľa tohto zákona[38] k zapísanému označeniu pôvodu výrobku nemôže byť zriadené záložné právo.

K zapísanému označeniu nemôže byť zriadené záložné právo, ani poskytnutá licencia, ani nemôže byť predmetom prevodu.[39]

Zákon č. 202/2009 Z. z. o **právnej ochrane odrôd rastlín**[40] upravuje systém ochrany nových rastlinných odrôd na území Slovenskej republiky. Jeho cieľom je poskytnúť šľachtiteľom právnu istotu, že výsledky ich tvorivej činnosti nebudú zneužité bez súhlasu a že budú môcť zhodnotiť investície vložené do vývoja novej odrody. Zákon presne stanovuje podmienky, za ktorých možno o právnu ochranu požiadať, a opisuje konanie pred Úradom priemyselného vlastníctva SR. Po udelení ochrany získava majiteľ odrody výlučné právo s ňou obchodovať, rozmnožovať ju, predávať, dovážať či vyvážať, a taktiež udeľovať licencie tretím osobám. Trvanie ochrany je časovo obmedzené, pri väčšine odrôd na 25 rokov, pri viniči, chmeli a drevinách až na 30 rokov. Zákon zároveň ukladá držiteľovi práv povinnosti, napríklad udržiavať odrodu v požadovanej kvalite či platiť príslušné poplatky. Ochrana môže zaniknúť alebo byť zrušená, ak nie sú podmienky ďalej splnené. Ochrana odrôd rastlín podporuje inovácie v poľnohospodárstve a zvyšuje konkurencieschopnosť šľachtiteľov. Právna

[37] Pozn. autora: predpis 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov v znení neskorších predpisov zrušený a s účinnosťou od 1.1.2026 nahradený predpisom 383/2025 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov a o zmene a doplnení niektorých zákonov .

[38] Ustanovenie § 6 ods. 4 zákona č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov v znení neskorších predpisov.

[39] HAJNALOVÁ, Zdenka: Ochrana označení pôvodu výrobkov a zemepisných označení výrobkov na Slovensku a v zahraničí. In: Duševné vlastníctvo na Slovensku IX. Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva SR, 2009. S. 17-23. ISBN 978-80-88994-62-6.

[40] Zákon č. 202/2009 Z. z. o právnej ochrane odrôd rastlín.

ochrana odrody rastlín v režime zákona č. 202/2009 Z. z.[41] môže byť predmetom záložného práva, pretože tento zákon výslovne ustanovuje prevoditeľnosť šľachtiteľského osvedčenia. Majiteľ ho môže previesť zmluvou na právnych nástupcov. Zmluva musí byť písomná s úradne osvedčenými podpismi a nadobúda účinnosť zápisom do registra šľachtiteľských osvedčení, čo potvrdzuje, že ide o prevoditeľné majetkové práva.

Zároveň zákon č. 202/2009 Z. z. obsahuje kolízne pravidlo, podľa ktorého sa na právne vzťahy v oblasti právnej ochrany odrôd, ktoré tento zákon neupravuje, použije osobitný predpis, ak medzinárodná zmluva neustanovuje inak[42].

Keďže zákon č. 202/2009 Z. z. neobsahuje vlastnú úpravu záložného práva k šľachtiteľskému osvedčeniu, uplatní sa všeobecná úprava záložného práva v Občianskom zákonníku. Podľa Občianskeho zákonníka[43], pritom záloh môže byť aj právo alebo iná majetková hodnota, ak sú prevoditeľné, pokiaľ zákon neustanovuje inak, takže prevoditeľné právo zo šľachtiteľského osvedčenia spĺňa materiálnu podmienku spôsobilého predmetu záložného práva.

Právo na zlepšovacie návrhy predstavuje osobitnú kategóriu práv duševnej tvorby, ktoré sú na Slovensku upravené v zákone č. 527/1990 Zb. o vynálezoch, priemyselných vzoroch a zlepšovacích návrhoch. Ide o právny inštitút, ktorého cieľom je podporovať tvorivosť a inovačnú činnosť aj v prípadoch, keď výsledok nedosahuje úroveň potrebnú pre udelenie patentu alebo zápis úžitkového vzoru. Zlepšovací návrh je spravidla technické riešenie, ktoré vedie napríklad k zvýšeniu efektívnosti výroby, zníženiu nákladov, zlepšeniu kvality výrobku alebo k zjednodušeniu technologických postupov. Aj keď jeho prínos nemusí byť revolučný, má však praktickú hodnotu pre podnik alebo organizáciu, kde bol uplatnený. Podanie a uplatnenie zlepšovacieho návrhu dáva autorovi určité práva, predovšetkým právo na uznanie autorstva a často aj na hmotnú odmenu, ak sa návrh zaviedol do praxe a priniesol merateľný úžitok. Tak motivuje aj zamestnancov alebo jednotlivcov k hľadaniu nových riešení a prispieva k neustálemu zlepšovaniu hospodárskej činnosti. Právo na zlepšovacie návrhy potom zohráva dôležitú úlohu v inovačnom ekosystéme, pretože vytvára priestor pre uplatnenie tvorivých nápadov, ktoré nemusia mať povahu patentovateľných vynálezov, no napriek tomu majú významný ekonomický prínos. Majetkové práva súvisiace so zlepšovacím návrhom môžu byť predmetom záložného práva, pokiaľ ide o prevoditeľné právo alebo inú prevoditeľnú majetkovú hodnotu v zmysle Občianskeho zákonníka[44].

---

[41] Ustanovenie § 13 zákona č. 202/2009 Z. z. o právnej ochrane odrôd rastlín v znení neskorších predpisov.

[42] Ustanovenie § 1 ods. 2 zákona č. 202/2009 Z. z. o právnej ochrane odrôd rastlín, v znení neskorších predpisov.

[43] Ustanovenie § 151d ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.

[44] Ustanovenie § 151d ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.

Právo na nové spôsoby prevencie, diagnostiky a liečby chorôb u ľudí a zvierat, ako aj na ochranu rastlín pred škodcami a chorobami predstavuje špecifickú oblasť tvorivých riešení vedy a výskumu. Ide o výsledky, ktoré môžu mať vysoký spoločenský a zdravotnícky význam. Na rozdiel od vynálezov alebo technických riešení však tieto postupy nepodliehajú právnej ochrane v podobe patentu alebo úžitkového vzoru.[45] Dôvodom je ich špecifický charakter, nakoľko ide o metódy a postupy, ktoré sa využívajú priamo v praxi a ktorých právna ochrana by mohla obmedziť prístup k zdravotnej starostlivosti, diagnostike alebo k udržateľným spôsobom pestovania. Aj keď nie sú chránené klasickými právami priemyselného vlastníctva, sú hodnotné. Ich ochrana sa môže zabezpečiť inými nástrojmi, napríklad ochranou know-how alebo obchodného tajomstva.

Práva súvisiace s právami duševného vlastníctva

Popri klasických právach duševného vlastníctva predstavujú práva súvisiace s právami duševného vlastníctva samostatnú skupinu práv. Na Slovensku ich upravuje Obchodný zákonník, pričom plnia dôležitú úlohu pri ochrane identity podnikateľa a jeho know-how. Jedným z kľúčových inštitútov je **obchodné meno**. Ďalším významným prvkom je **obchodné tajomstvo**, ktorým sa rozumie súbor dôverných a hospodársky hodnotných informácií. Chránené sú iba vtedy, ak podnikateľ prejaví vôľu tieto informácie utajiť a podnikne kroky na ich ochranu. Hodnota obchodného tajomstva spočíva v jeho nedostupnosti a schopnosti poskytnúť podniku konkurenčnú výhodu. Dôležitá je aj úprava **nekalej súťaže**, ktorá zakazuje praktiky odporujúce dobrým mravom hospodárskej súťaže. Nekalá súťaž predstavuje konanie v rozpore s dobrými mravmi hospodárskej súťaže, ktoré môže poškodiť iných podnikateľov alebo spotrebiteľov. Obchodný zákonník vymedzuje viacero jej typových skutkových podstát, ktoré majú zásadný význam pre ochranu férového podnikateľského prostredia.

Obchodné meno predstavuje názov, pod ktorým podnikateľ vystupuje pri svojej podnikateľskej činnosti. Slúži ako základný identifikačný znak, prostredníctvom ktorého je podnikateľ alebo podnik odlíšiteľný od iných subjektov na trhu. Ochrana obchodného mena má dôležitý význam, pretože zabraňuje jeho zneužívaniu a chráni spotrebiteľa pred zameniteľnosťou alebo zavádzaním. Pravidlá tvorby a používania obchodného mena sú zakotvené v zákone č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník. Právo na obchodné meno vzniká okamihom jeho zápisu do obchodného registra. Od tohto momentu má podnikateľ výlučné právo obchodné meno používať a domáhať sa ochrany v prípade neoprávneného zásahu zo strany tretích osôb. Obchodné meno sa

[45] Ustanovenie § 6 ods. 1 písm. c) zákona č. 435/2001 Z. z. o patentoch, ustanovenie § 6 písm. d) zákona č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch a na európskej úrovni čl. 53 písm. c) Európskeho patentového dohovoru (EPC).

tak stáva nielen právnym inštitútom, ale aj dôležitým nástrojom budovania dôveryhodnosti a hodnoty podniku.[46]

Obchodné meno ako názov, pod ktorým podnikateľ vystupuje, spravidla nemôže byť samostatným predmetom záložného práva, pretože záloh môže byť len taká vec, právo alebo iná majetková hodnota, ktorá je prevoditeľná, ak zákon neustanovuje inak, pričom Obchodný zákonník[47] výslovne stanovuje, že prevod obchodného mena bez súčasného prevodu podniku je neprípustný.

Z toho vyplýva, že obchodné meno nie je samostatne obchodovateľné (oddelené od podniku), a preto ho nemožno „založiť" izolovane. Prakticky sa však jeho hodnota môže zabezpečovať nepriamo tým, že sa zriadi záložné právo k podniku alebo časti podniku, keďže aj podnik alebo jeho časť môžu byť predmetom záložného práva.

Goodwill možno chápať ako nehmotnú hodnotu podniku, ktorá vyplýva z jeho dobrej povesti, stability na trhu a vzťahov so zákazníkmi. Táto hodnota sa často spája s obchodným menom, pretože práve obchodné meno je základným identifikačným znakom podnikateľa, pod ktorým si buduje svoju reputáciu. Kým obchodné meno plní predovšetkým právnu a identifikačnú funkciu, odlišuje podnikateľa od iných subjektov a je zapísané v obchodnom registri, goodwill predstavuje ekonomický a marketingový rozmer tohto mena. Je výsledkom dlhodobého používania obchodného mena v spojení s kvalitou výrobkov a služieb, dôverou spotrebiteľov a pozitívnym obrazom spoločnosti v očiach verejnosti. V praxi tak goodwill rozširuje význam obchodného mena, z obyčajného právneho označenia sa stáva nositeľ hodnoty, ktorá sa môže prejaviť aj účtovne, napríklad pri predaji podniku, keď je cena vyššia než jeho čistá účtovná hodnota podniku. Obchodné meno a goodwill preto nemožno vnímať izolovane, jedno poskytuje právnu identitu, druhé vytvára trhovú hodnotu a konkurenčnú výhodu. V slovenskom právnom poriadku sa pojem goodwill neobjavuje ako samostatné právo duševného alebo priemyselného vlastníctva, ale ako ekonomická a účtovná kategória. Najvýraznejšie je zakotvený v zákone č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve[48] a v súvisiacich postupoch účtovania, ktoré definujú jeho zachytenie v účtovných záznamoch.

Goodwill vzniká najmä pri kúpe podniku alebo jeho časti, keď kúpna cena presahuje čistú účtovnú hodnotu majetku podniku. Tento rozdiel sa považuje za dlhodobý nehmotný majetok, ktorý sa následne systematicky odpisuje. Aj keď Obchodný zákonník priamo s pojmom goodwill nepracuje, jeho existencia je nepriamo spojená s ochranou obchodného mena a povesti podniku. Hodnota goodwillu totiž vyplýva práve z dlhodobo budovaného mena, reputácie a dôveryhodnosti spoločnosti na trhu. Z hľadiska legislatívy nemožno goodwill chápať ako osobitné subjektívne právo,

[46] Ustanovenia § 8 až § 12 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.

[47] Ustanovenie § 11 ods. 4 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.

[48] Ustanovenie § 28 zákona č. 431/2002 o účtovníctve, v znení neskorších predpisov.

ale skôr ako nehmotné aktívum zachytiteľné v účtovníctve a vyjadrujúce rozdiel medzi cenou transakcie a hodnotou majetku podniku. V praxi nadobúda význam pri fúziách, akvizíciách či predaji podnikov, prípadne pri posudzovaní hodnoty podniku vo vzťahu k možnostiam financovania činnosti podniku z cudzích zdrojov.

Goodwill nie je v slovenskom zabezpečovacom práve vnímaný ako samostatný predmet záložného práva a v praxi sa preto nezakladá priamo goodwill, ale konkrétne prevoditeľné aktíva, ktoré hodnotu goodwill tvoria ako napríklad ostatné prevoditeľné predmety duševného vlastníctva, zmluvy, podiely, pohľadávky ako aj pohľadávky vyplývajúce z vlastníctva predmetov duševného vlastníctva.

Know-how predstavuje špecifickú formu nehmotného majetku, ktorá zahŕňa súbor praktických poznatkov, skúseností, pracovných postupov a technických či organizačných riešení, ktoré majú ekonomickú hodnotu a sú využiteľné v podnikateľskej praxi. Je charakteristické tým, že nejde o verejne dostupné informácie, ale o dôverné znalosti, ktoré poskytujú ich vlastníkovi konkurenčnú výhodu. Na rozdiel od patentov alebo ochranných známok nie je know-how chránené osobitným zákonom ako právo priemyselného vlastníctva. Jeho ochrana sa zabezpečuje nepriamo, napríklad prostredníctvom obchodného tajomstva, zmluvných záväzkov, napríklad dohôd o mlčanlivosti, či vnútropodnikových opatrení na jeho ochranu. Základnou podmienkou je, aby informácie zostali utajené a aby mali skutočnú hospodársku hodnotu. Význam know-how spočíva v jeho praktickej využiteľnosti. Môže ísť o výrobné receptúry, technologické postupy, metódy riadenia, databázy, skúsenosti s organizáciou práce alebo špecifické technické riešenia, ktoré sa v praxi osvedčili. Keďže know-how často nemožno jednoducho skopírovať, stáva sa dôležitým nástrojom na udržanie dlhodobej konkurenčnej výhody a hodnoty podniku. V podnikateľskej sfére je know-how často aj predmetom obchodovania, môže byť predmetom licenčných zmlúv, môže byť prenesené medzi partnermi či využívané v rámci joint ventures.[49] Týmto spôsobom sa jeho hodnota premieta do reálnej ekonomiky, hoci právna ochrana nie je tak jednoznačná ako pri iných právach duševného vlastníctva.

Know-how môže byť predmetom záložného práva, pokiaľ má povahu prevoditeľnej majetkovej hodnoty. Občiansky zákonník totiž pripúšťa ako záloh nielen vec a právo, ale aj „inú majetkovú hodnotu", ak je prevoditeľná, pričom zálohom môže byť aj súbor takýchto hodnôt.[50]

Know-how sa v praxi typicky chápe ako nesprístupnené know-how a obchodné informácie (obchodné tajomstvo) v zmysle európskeho rámca ochrany obchodného

[49] Ustanovenie § 18 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.

[50] Ustanovenie § 151d ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.

tajomstva, takže ide o nehmotnú hodnotu, s ktorou možno zmluvne nakladať (prevod, licencia), a tým pádom môže spĺňať podmienku prevoditeľnosti.[51]
Pokiaľ zákon alebo osobitný predpis neustanovuje inak, na vznik záložného práva na takýto predmet duševného vlastníctva sa spravidla vyžaduje registrácia v Notárskom centrálnom registri záložných práv, pričom tento register vedie Notárska komora SR.
Osobitné označenia predstavujú samostatnú oblasť a síce nemajú vždy samostatnú právnu úpravu, ako klasické priemyselné práva (napríklad ochranné známky), no aj napriek tomu zohrávajú významnú úlohu v podnikateľskej a spoločenskej praxi. Ich funkciou je spravidla identifikovať subjekt alebo odlíšiť jeho výrobky a služby, pričom právna ochrana sa zabezpečuje nepriamo prostredníctvom všeobecných právnych predpisov alebo osobitných mechanizmov. Medzi takéto označenia patria napríklad doménové mená a logá, rôzne názvy, symboly, slogany alebo iné formy odlíšenia, ktoré nie sú registrované ako ochranné známky. Doménové meno plní funkciu elektronickej identity podnikateľa alebo organizácie na internete a jeho právna ochrana vyplýva z kombinácie zmluvných pravidiel správcu domény a všeobecnej občianskoprávnej ochrany pred nekalou súťažou či zásahom do práv. Logo, ak nie je zapísané ako ochranná známka, môže byť chránené autorským právom ako dielo alebo prostredníctvom všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka o ochrane označení. Za okrajové osobitné označenia možno považovať aj meno a priezvisko fyzickej osoby a jej dobré meno[52], ktoré sú chránené v Občianskom zákonníku.
Hoci tieto práva nemajú primárne podnikateľský charakter, plnia dôležitú identifikačnú funkciu a prispievajú k ochrane integrity osôb v právnych vzťahoch. Osobitné označenia tak vytvárajú doplnkovú vrstvu k tradičným právam priemyselného vlastníctva a poukazujú na to, že v modernej ekonomike je ochrana identity a odlíšiteľnosti subjektov nevyhnutná aj mimo rámca klasických registrovaných práv.

Hlavná oblasť	**Predmet duševného vlastníctva**
Autorské právo a súvisiace práva	Literárne, umelecké a vedecké diela
	Práva výkonných umelcov
	Práva výrobcov zvukových a AV záznamov
	Práva vysielateľov
	Počítačové programy a databázy
	Práva súvisiace s autorským právom
Priemyselné vlastníctvo	Patenty
	Dodatkové ochranné osvedčenia (DOO)

[51] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943 z 8. júna 2016 o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva).
[52] Ustanovenie § 11 zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.

	Úžitkové vzory
	Dizajny
	Ochranné známky
	Topografie polovodičových výrobkov
	Označenia pôvodu výrobkov a zemepisné označenia výrobkov
	Ochrana odrôd rastlín
	Právo na zlepšovacie návrhy
Práva súvisiace s právami duševného vlastníctva	Obchodné meno
	Obchodné tajomstvo
	Goodwill
	Know-how
	Osobitné označenia (napr. doménové mená, logá, slogany)
	Nekalá súťaž

Tabuľka č. 1

Hlavné oblasti a predmety duševného vlastníctva. Zdroj: Vlastné spracovanie

Nekalá súťaž rieši neoprávnené zásahy do konkurenčného postavenia podniku, pričom v praxi sú tieto zásahy často mierené práve na nehmotný majetok podniku ako ochranná známka, obchodné meno, know-how, goodwill, databázy, softvér alebo doménové meno. Ak sa takýto nehmotný majetok používa ako predmet záložného práva pri financovaní činnosti podniku, nekalosúťažné riziká sa zrazu premietnu do hodnoty zálohu, do vymožiteľnosti a do ochoty financovať podnik s využitím predmetov duševného vlastníctva ako zálohu.

Medzi najčastejšie formy **nekalej súťaže** patrí **klamlivá reklama** (§ 45), ktorá poskytuje nepravdivé alebo zavádzajúce informácie s cieľom získať nespravodlivú konkurenčnú výhodu. S ňou úzko súvisí aj **klamlivé označovanie tovarov a služieb** (§ 46), keď podnikateľ používa nepravdivé alebo mätúce údaje o pôvode, kvalite či vlastnostiach výrobkov alebo služieb. Ďalším závažným konaním je **vyvolanie nebezpečenstva zámeny** (§ 47), ktoré nastáva vtedy, ak podnikateľ používa označenia, obaly alebo iné prvky, ktoré môžu viesť k omylu spotrebiteľa a k zámene s iným podnikateľom alebo jeho výrobkami. Osobitnú pozornosť si zaslúži aj **parazitovanie na povesti** (§ 48). Ide o situáciu, keď podnikateľ neoprávnene využíva dobré meno, renomé alebo úspechy iného subjektu s cieľom posilniť vlastnú trhovú pozíciu. Ďalšou oblasťou je porušenie **obchodného tajomstva** (§ 51), ktoré sa týka

neoprávneného získania, sprístupnenia alebo využitia dôverných informácií s hospodárskou hodnotou. [53]
Tieto inštitúty spolu vytvárajú ochranný rámec dopĺňajúci práva duševného vlastníctva. Zatiaľ čo klasické práva chránia výsledky tvorivej činnosti, tak obchodné meno, obchodné tajomstvo a zákaz nekalej súťaže zabezpečujú to, aby bol podnikateľ schopný svoje duševné vlastníctvo efektívne využívať v prostredí férovej hospodárskej súťaže.

Duševné vlastníctvo ako predmet záložného práva

Z pohľadu objemu a štruktúry podnikového majetku sa nehmotný majetok dá zaradiť medzi investičný majetok. V prípade, že podnik nemá dostatok vlastných zdrojov, podnik môže využiť externé zdroje financovania. Významným zdrojom financovania činnosti podniku je úver.[54]
S financovaním činnosti podniku je spojené finančné riziko, ktorého podstata okrem iného zahŕňa úverové riziko, teda to, že dlžníci nebudú schopní načas uhradiť svoje záväzky, ako aj riziko likvidity, teda to, že podnik nebude mať k momentu splatnosti svojich záväzkov dostatok likvidných prostriedkov.[55]
V rozvinutých ekonomikách sa duševné vlastníctvo, najmä patenty a licencie, stávajú aj predmetom investovania prostredníctvom špecializovaných fondov, keďže licenčné zmluvy môžu prinášať predvídateľné a opakované príjmy. V slovenskom prostredí je tento trend zatiaľ slabší, no aj tu môže nehmotný majetok slúžiť na získanie kapitálu, napríklad formou bankového financovania so zriadením záložného práva. Jedným z kľúčových predpokladov takéhoto využitia duševného vlastníctva je objektívne určenie jeho hodnoty. Často vzniká významný nesúlad medzi účtovnou a trhovou hodnotou podniku. Napríklad interne vytvorené práva bývajú v účtovníctve zachytené len na úrovni nákladov, alebo vôbec, čo negatívne vplýva na posudzovanie hodnoty podniku alebo podnikom vlastnených predmetov duševného vlastníctva bankami, investormi aj obchodnými partnermi.[56]
Financovanie kryté duševným vlastníctvom, označované v anglickom jazyku aj ako IP-backed financing, je typ financovania, pri ktorom sa hodnota pripisuje hmotným

[53] Ustanovenia § 44 až § 55 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.
[54] ALEXY, Július – SIVÁK, Rudolf: Podniková ekonomika. Bratislava: IRIS, 2005, s. 196 -203. ISBN 80-89018-82-3.
[55] VLACHYNSKÝ, Karol a kol.: Podnikové financie. Bratislava: Rektorát Ekonomickej univerzity v Bratislave, 1992, s. 20 – 35. ISBN 80-225-0359-2.
[56] HAVIER, Ján: Zvyšovanie hodnoty značky by malo byť cieľom každého podniku. In: Duševné vlastníctvo. Revue pre teóriu a prax v oblasti duševného vlastníctva. Ročník XXVI. Č. 3 – 4/2022. Úrad priemyselného vlastníctva SR. ISSN 1339-5564. online:
https://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/pdf/casopis_dusevne_vlastnictvo/2022/eDV_220304.pdf.

aj nehmotným aktívam spoločnosti a kde sú práva duševného vlastníctva spoločnosti založené ako záloh k úveru. Financovanie kryté právami duševného vlastníctva nepredstavuje výlučne financovanie na základe hodnoty práv a predmetov duševného vlastníctva ale ide skôr holistický proces, ktorý zohľadňuje celkovú úverovú bonitu a budúci potenciál spoločnosti a pri ktorom proces analýzy a oceňovania portfólia práv duševného vlastníctva je len ďalším prvkom, ktorý vytvára celkový obraz o financovanom podniku.[57]

Limity využitia nehmotného majetku ako predmetu záložného práva

Záložné právo predstavuje tradičný a osvedčený prostriedok zabezpečenia záväzkov, pri ktorom sa veriteľ môže uspokojiť z predmetu zálohu v prípade, že dlžník nesplní svoje povinnosti. Skutočná hodnota nehmotných aktív podniku vytvára predpoklady na to, aby medzi predmet záložného práva mohol patriť aj nehmotný majetok, teda majetok bez fyzickej podoby, ktorého hodnota je spojená s právami alebo výsledkami tvorivej činnosti.

Poznatky zo sveta ukazujú, že napriek ustálenému trendu smerujúcemu k znalostnej ekonomike, v ktorej práva duševného vlastníctva predstavujú podstatnú zložku hodnoty podnikov, ostáva použitie týchto práv ako predmetu záložného práva v úverových zmluvách vo svete relatívne ojedinelé.[58]

V slovenskej praxi je využitie nehmotného majetku a predmetov duševného vlastníctva ako zálohu značne obmedzené a sprevádzané viacerými limitmi. Základná právna úprava vyplýva z Občianskeho zákonníka[59], ktorý umožňuje založiť každú prevoditeľnú vec alebo právo s majetkovou hodnotou. Na prvý pohľad by sa teda zdalo, že nehmotný majetok spĺňa tieto predpoklady. V praxi však narážame na nejasnosti, ktoré vyplývajú z legislatívneho vymedzenia nehmotného majetku. Obchodný zákonník v § 5 uvádza, že podnik je súborom hmotných, osobných a nehmotných zložiek podnikania,[60] no nehmotné prvky bližšie nešpecifikuje. Rovnako ani zákon o účtovníctve[61] či daňové predpisy neponúkajú komplexnú definíciu, čo môže spôsobovať neistotu pri registrácii záložného práva na takéto aktíva.

Ďalším limitom je účtovná prax. Zákon o účtovníctve umožňuje evidovať v účtovníctve podniku ako nehmotný majetok iba určitú časť nehmotného majetku,

---

[57] REMENTILLA, Lilla: Intellectual Property-Backed Financing. In: Bader, M.A., Süzeroğlu-Melchiors, S. (eds) Intellectual Property Management for Start-ups. Management for Professionals. Springer, Cham, 2023, s. 173-189. ISBN 978-3-031-16993-9.

[58] HELLER, David – LEITZINGER, Leo – WALZ, Uwe: Intellectual Property as Business Loan Collateral: A Taxonomy of Institutional and Economic Determinants. In: GRUR International, Volume 73, Issue 5, May 2024, Pages 379–392. https://doi.org/10.1093/grurint/ikae043.

[59] Ustanovenie § 151a 1. zákona č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.

[60] Ustanovenie § 5 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.

[61] Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov.

konkrétne softvér, vývojové náklady, oceniteľné práva, goodwill a ostatný nehmotný majetok. Vlastnou činnosťou vytvorené práva, akými sú napríklad firemná obchodná značka, know-how alebo receptúry, sa neevidujú, keďže § 28 ods. 4 výslovne zakazuje[62] ich aktiváciu. Z hľadiska veriteľov tak často absentuje preukázateľný a ocenený záznam o nehmotnom majetku, ktorý by mohol byť predmetom záložného práva.

Dôležité obmedzenia prináša aj daňová úprava. Podľa § 22 zákona 431/2002 Z. z. o dani z príjmov,[63] nehmotný majetok sa definuje len ako majetok, ktorého vstupná cena presiahne 2 400 eur a doba použiteľnosti je dlhšia ako jeden rok. Navyše je možné daňovo odpisovať iba ten majetok, ktorý bol nadobudnutý za protihodnotu. Vlastnou činnosťou vytvorené hodnoty, ktoré by často tvorili podstatu inovácií a konkurenčnej výhody podniku, sú tak vylúčené z tejto kategórie a tým aj z použitia ako možného zálohu.

Významnou prekážkou je aj samotné oceňovanie nehmotného majetku. Na rozdiel od hmotných aktív, kde je hodnota relatívne jednoducho stanoviteľná, je pri právach duševného vlastníctva určenie hodnoty zložité a často subjektívne. Na Slovensku navyše chýba dostatočne rozvinutý sekundárny trh s právami duševného vlastníctva, čo znamená, že ich likvidita je nízka.

Odborná literatúra pri zabezpečení záväzkov prostredníctvom práv duševného vlastníctva a ďalších zložiek nehmotného majetku zdôrazňuje najmä:[64]

- potrebu presnej identifikácie zálohu a jeho právneho titulu, vrátane kontroly zápisov v príslušných registroch a zmluvných obmedzení prevoditeľnosti,
- osobitosti oceňovania, kde je hodnota výrazne viazaná na schopnosť majetku generovať budúce peňažné toky, na právnu vymožiteľnosť a na technologickú a trhovú životnosť, a
- špecifiká výkonu záložného práva, ktoré často vyžadujú koordináciu s registračnými režimami (registre predmetov duševného vlastníctva, prípadne notársky register záložných práv) a citlivé nastavenie zmluvných mechanizmov, aby nedošlo k zníženiu hodnoty zálohu (napríklad stratou licenčných vzťahov alebo reputačných prvkov z dôvodu nekalej súťaže).

Tieto aspekty sa opakovane uvádzajú v zahraničnej literatúre o financovaní krytom predmetmi duševného vlastníctva a oceňovaní nehmotných aktív, ako aj v slovenskej odbornej literatúre venovanej právam priemyselného vlastníctva.

---

[62] § 28 ods. 4 zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov.

[63] Ustanovenie § 22 zákona č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v znení neskorších predpisov.

[64] 15. REMENTILLA, Lilla: Intellectual Property-Backed Financing. In: Bader, M.A., Süzeroğlu-Melchiors, S. (eds) Intellectual Property Management for Start-ups. Management for Professionals. Springer, Cham, 2023. S. 173-189. ISBN 978-3-031-16993-9.

Použitie nehmotných aktív a predmetov duševného vlastníctva ako predmetu záložného práva nie je jednoduché, nakoľko pred poskytnutím financovania musia byť ocenené. Oceňovanie nehmotných aktív na účely financovania krytého duševným vlastníctvom je pre znalca často komplikovanou úlohou, pretože si vyžaduje nielen určenie aktuálnej trhovej hodnoty práv duševného vlastníctva, ale aj prognózu budúcich príjmov a aj ich budúcej hodnoty.
Prehľad identifikovaných limitov financovania krytého duševným vlastníctvom sme spracovali do Tabuľky č. 2.
Zatiaľ čo predmety duševného vlastníctva sa zvyčajne oceňujú na základe reálnej trhovej hodnoty, aktíva získané pri nesplácaní finančných prostriedkov bývajú veriteľom likvidované v núdzových podmienkach a ich trhová hodnota v čase likvidácie býva nižšia ako pri ich ocenení.[65]

Oblasť	**Limit**	**Dôsledok**
Legislatíva	Nejednoznačné vymedzenie nehmotného majetku v Obchodnom zákonníku a iných predpisoch	Právna neistota pri registrácii záložného práva
Účtovníctvo	Evidencia len niektorých druhov (softvér, vývoj, oceniteľné práva, goodwill)	Mnohé hodnotné aktíva (značka, know-how, receptúry) sa neevidujú
Daňová úprava	Uznanie len pri vstupnej cene > 2 400 € a dobe použiteľnosti > 1 rok; len nadobudnutý majetok	Obmedzenie možnosti zahrnúť vlastne vytvorené hodnoty do majetku
Oceňovanie	Hodnota práv duševného vlastníctva sa stanovuje ťažko a subjektívne	Znižuje sa dôveryhodnosť pre veriteľov
Likvidita	Neexistuje rozvinutý sekundárny trh s právami duševného vlastníctva	Ťažkosti so speňažením pri nesplácaní úveru
Finančné inštitúcie	Konzervatívny prístup bánk, vyžaduje sa kombinácia s hmotnými aktívami	Obmedzená akceptácia nehmotného majetku pri úveroch

[65] HALT, Gerald B. Jr. - DONCH, John C. Jr. - STILES, Amber R. – FESNAK, Robert: Intellectual Property and Financing Strategies for Technology Startups. Basel: Springer International Publishing, 2018. 256 s. ISBN: 9783319841076.

Poisťovníctvo	Neexistujú špecifické poistné produkty pre duševné vlastníctvo	Riziko pre veriteľa nie je poistiteľné

Tabuľka č. 2
Limity financovania krytého duševným vlastníctvom Zdroj: Vlastné spracovanie

V prípade nesplácania úveru sa veritelia obávajú, že speňaženie nehmotného majetku a predmetov duševného vlastníctva použitých ako záloh by bolo problematické a zdĺhavé. S tým súvisí aj konzervatívna prax finančných inštitúcií.
Zahraniční autori prepájajú limity spojené s použitím práv duševného vlastníctva ako zábezpeky s ich nízkou opätovnou využiteľnosťou, vysokými nákladmi na ocenenie a vysokými nákladmi na likviditu (vysoké náklady na transfer predmetov duševného vlastníctva v prípade nesplácania).[66]
Na základe vlastného prieskumu, banky na Slovensku vo väčšine prípadov akceptujú nehmotný majetok len v kombinácii s hmotnými aktívami, ako sú nehnuteľnosti alebo stroje.
Slovenská záručná a rozvojová banka, podľa jej konsolidovanej účtovnej závierky neposkytuje úvery na financovanie duševného vlastníctva ani úvery zabezpečené duševným vlastníctvom. Akceptuje iba také formy zabezpečenia, ktoré v maximálnej možnej miere eliminujú riziko straty z nesplácania úverov.[67]
Samostatné založenie nehmotného majetku v podobe práv duševného vlastníctva je na Slovensku v praxi skôr výnimkou. Podobne ani poisťovne neposkytujú špecifické poistné produkty, ktoré by umožňovali krytie rizika pri použití nehmotného majetku ako predmetu záložného práva.

Záver

Zatiaľ čo vo svete narastá využívanie nehmotného majetku pri zabezpečení úverov, na Slovensku tento trend zaostáva. Banky a investori sú konzervatívni a vyžadujú kombináciu duševného vlastníctva s hmotnými aktívami. Limity využitia nehmotného majetku ako predmetu záložného práva sú viaceré. Spočívajú v nejednoznačnej legislatívnej definícii, obmedzenej účtovnej evidencii, prísnych daňových podmienkach, ťažkostiach s oceňovaním, nízkej likvidite súvisiacej s

[66] HELLER, David – LEITZINGER, Leo – WALZ, Uwe: Intellectual Property as Business Loan Collateral: A Taxonomy of Institutional and Economic Determinants. In: GRUR International, Volume 73, Issue 5, May 2024, Pages 379–392. https://doi.org/10.1093/grurint/ikae043.
[67] HAVIER, Ján - PRIEHODA, Albert: Slovakia's journey. In: Unlocking IP-backed Financing Series: Country Perspectives / The Journey of the Visegrad Group. Ženeva: World Intellectual Property Organization, 2025. S. 52-53. Online: https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4779.

neexistenciou sekundárneho trhu s nehmotným majetkom a predmetmi duševného vlastníctva, ako aj v konzervatívnom prístupe bánk a absencii poistnej ochrany. V dôsledku toho je využívanie nehmotného majetku na zabezpečenie záväzkov na Slovensku len okrajovým javom, hoci jeho hospodársky význam narastá a potenciál pre rozvoj financovania krytého duševným vlastníctvom je značný. Z týchto zistení vyplývajú praktické námety. Pre tvorcov politík je priestor na úpravu metodík oceňovania, podporu sekundárnych trhov a vytvorenie rámca pre špecializované poistné produkty, čo by mohlo zvýšiť akceptáciu duševného vlastníctva ako predmetu záložného práva. Zo strany veriteľov by akceptáciu duševného vlastníctva mohlo priniesť uplatňovanie dôkladnej právnej a ekonomickej previerky portfólia predmetov duševného vlastníctva podniku pred poskytnutím úveru. Samotné podniky by mali zvýšiť svoju snahu v oblasti registrácie, evidencie a oceňovania, ktoré zvyšujú použiteľnosť nehmotného majetku ako predmetu záložného práva.

Zoznam použitej literatúry

1. BLAIR, Roger D. – COTTER, Thomas F.: Intellectual property, Economic and legal dimensions of rights and remedies. New York: Cambridge University Press, 2005, 350s. ISBN 0-521-54067-4.
2. ALEXY, Július – SIVÁK, Rudolf: Podniková ekonomika. Bratislava: IRIS, 2005, s. 196 -203. ISBN 80-89018-82-3.
3. HALT, Gerald B. Jr. - DONCH, John C. Jr. - STILES, Amber R. – FESNAK, Robert: Intellectual Property and Financing Strategies for Technology Startups. Basel: Springer International Publishing, 2018. 256 s. ISBN: 9783319841076.
4. HAJNALOVÁ, Zdenka: Ochrana označení pôvodu výrobkov a zemepisných označení výrobkov na Slovensku a v zahraničí. In: Duševné vlastníctvo na Slovensku IX. Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva SR, 2009. S. 17-23. ISBN 978-80-88994-62-6.
5. HAVIER, Ján.: Zvyšovanie hodnoty značky by malo byť cieľom každého podniku. In: Duševné vlastníctvo. Revue pre teóriu a prax v oblasti duševného vlastníctva. Ročník XXVI. Č. 3 – 4/2022. Úrad priemyselného vlastníctva SR. ISSN 1339-5564. online: https://www.indprop.gov.sk/swift_data/source/pdf/casopis_dusevne_vlastnictvo/2022/eDV_220304.pdf.
6. HAVIER, Ján. - PRIEHODA, Albert.: Slovakia's journey. In: Unlocking IP-backed Financing Series: Country Perspectives / The Journey of the Visegrad Group. Ženeva: World Intellectual Property Organization, 2025. S. 52-53. https://www.wipo.int/publications/en/details.jsp?id=4779.

7. HELLER, David – LEITZINGER, Leo – WALZ, Uwe: Intellectual Property as Business Loan Collateral: A Taxonomy of Institutional and Economic Determinants. In: GRUR International, Volume 73, Issue 5, May 2024. s. 379–392. https://doi.org/10.1093/grurint/ikae043.
8. KROPAJ, Marián: Poohliadnutie sa a hľadenie dopredu v práve duševného vlastníctva. In: Tendencie vývoja pozitívneho práva vo vybraných odvetviach právneho poriadku. Bratislava: Ústav štátu a práva SAV, 2020. s. 63 – 80. ISBN 978-80-973039-9-0.
9. KROPAJ, Marián: Právne a mimoprávne východiská duševného vlastníctva. Bratislava: Ústav štátu a práva Slovenskej akadémie vied, 2020. 61 s. ISBN 978-80-973039-4-5.
10. LAZAR, J a kol.: Občianske právo hmotné 1. časť. Bratislava: Iura edition, 2006, 607 s. ISBN 80-8078-084-6.
11. LAZAR, Ján a kol.: Občianske právo hmotné I. Bratislava: Iura edition, 2010, 732 s. ISBN 978-80-8078-346-4.
12. LAZAR, Ján a kol.: Občianske právo hmotné 2. časť. Bratislava: Iura edition, 2006, 598 s. ISBN 80-8078-084-6.
13. MOLNÁR, Peter: Záložné právo ako prekážka exekvovateľnosti majetku povinného. In: Bulletin slovenskej advokácie / Bulletin SAK - 10/2013. Bratislava: Slovenská advokátska komora, 2013, s. 35 – 41. ISSN 1335-1079.
14. PINKOVÁ, Dagmar a kol.: Podniková ekonomika pre právnikov. Bratislava: UK v Bratislave, Právnická fakulta, 2005, s. 51. ISBN 80-7160-188-8.
15. REMENTILLA, Lilla: Intellectual Property-Backed Financing. In: Bader, M.A., Süzeroğlu-Melchiors, S. (eds) Intellectual Property Management for Start-ups. Management for Professionals. Springer, Cham, 2023, s. 173-189. ISBN 978-3-031-16993-9.
16. ŠLOSÁROVÁ, Anna: Základy účtovníctva. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2017, 172 s. ISBN 978-80-225-4405-4.
17. SMEJKAL, Vladimír a kol.: Právo informačních a telekomunikačních systémů. 2. Praha: C.H. Beck, 2004. Právo a hospodářství (C.H. Beck). 770 s. ISBN 80-7179-765-0.
18. SRSTKA, Jiří a kol.: Autorské parvo a práva související. Praha: Leges, 2024. s. 35 – 54. ISBN: 978-80-7502-685-9.
19. ŠVIDROŇ, Ján: Záložné právo na predmety duševného vlastníctva v kontexte rekodifikácie slovenského občianskeho zákonníka, In: Zabezpečenie pohľadávok a ich uspokojenie, VII. Lubyho právnické dni. Prvé vydanie, Bratislava: IURA EDITION, spol. s r.o., 2002, 592 s. ISBN 8089047548.
20. VLACHYNSKÝ, Karol a kol.: Podnikové financie. Bratislava: Rektorát Ekonomickej univerzity v Bratislave, 1992, s. 20 – 35. ISBN 80-225-0359-2.

21. VOJČÍK, Peter. a kol.: Právo duševného vlastníctva. Plzeň: Aleš Čeněk, 2012. 495 s. ISBN 978-80-7380-373-5.
22. Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov.
23. Zákon č. 595/2003 Z. z. o dani z príjmov, v
24. Zákon č. 444/2002 Z. z. o dizajnoch, v znení neskorších predpisov.
25. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník, v znení neskorších predpisov.
26. Zákon č. 40/1964 Zb. Občiansky zákonník, v znení neskorších predpisov.
27. Zákon č. 146/2000 Z. z. o ochrane topografií polovodičových výrobkov, v znení neskorších predpisov.
28. Zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach, v znení neskorších predpisov.
29. Zákon č. 469/2003 Z. z. o označeniach pôvodu výrobkov a zemepisných označeniach výrobkov, v znení neskorších predpisov.
30. Zákon č. 435/2001 Z. z. o patentoch, dodatkových ochranných osvedčeniach a o zmene a doplnení niektorých zákonov (Patentový zákon), v znení neskorších predpisov.
31. Zákon č. 202/2009 Z. z. o právnej ochrane odrôd rastlín, v znení neskorších predpisov.
32. Zákon č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve, v znení neskorších predpisov.
33. Zákon č. 517/2007 Z. z. o úžitkových vzoroch, v znení neskorších predpisov.
34. Zákon č. 527/1990 Zb. o vynálezoch, priemyselných vzoroch a zlepšovacích návrhoch, v znení neskorších predpisov.
35. Opatrenie MF SR č. 23054/2002-92 v znení neskorších predpisov (postupy účtovania).
36. Európskeho patentového dohovoru (EPC).
37. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/943 z 8. júna 2016 o ochrane nesprístupneného know-how a obchodných informácií (obchodného tajomstva).

Kontaktné údaje

Ing. Albert Priehoda, PhD.
albert.priehoda@flaw.uniba.sk
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta
Ústav ekonomických vied

ZHODNOTENIE VPLYVU AKTU DSA NA ZODPOVEDNOSŤ PLATFORIEM V PODMIENKACH KOLABORATÍVNEHO HOSPODÁRSTVA[1]

ASSESSMENT OF THE IMPACT OF THE ACT ON THE RESPONSIBILITY OF PLATFORMS IN THE CONTEXT OF THE COLLABORATIVE ECONOMY

Lukáš Macko[2]

Abstrakt: Príspevok sa venuje najmä zhodnoteniu vplyvu Aktu DSA na otázky zodpovednosti platforiem v kolaboratívnom hospodárstve a to s ohľadom na účinnosť Aktu od roku 2022. Cieľom príspevku bude priblíženie dopadov inovatívnych riešení , ktorým boli platformy po prijatí Aktu vystavené a zároveň priblíženie regulácie na platformách v súčasnosti.

Kľúčové slová: DSA Act, liability, online platform

Abstract: The paper focuses primarily on assessing the impact of the DSA on platform liability issues in the collaborative economy, with regard to the Act's effectiveness from 2022 onwards. The aim of the article is to outline the impact of innovative solutions to which platforms have been exposed since the Act was adopted, while also outlining the current regulation of platforms.

Key words: Akt DSA, zodpovednosť, online platforma

Úvod

Kolaboratívne hospodárstvo, známe aj ako zdieľaná ekonomika (tzv. sharing economy), patrí k najvýraznejším prejavom digitálnej transformácie posledného desaťročia. Platformy ako Airbnb či Bolt zásadne zmenili spôsob, akým sa poskytujú a spotrebúvajú služby.[3] Ich dynamický rozvoj však odhalil limity pôvodného právneho

[1] Tento príspevok je publikovaný v rámci projektu VEGA č. 1/0431/23 s názvom Konkurencia záujmov spotrebiteľov a obchodníkov pri dodávaní digitálneho obsahu a digitálnych služieb na jednotnom digitálnom trhu s dôrazom na právne a ekonomické aspekty

[2] Ústav práva informačných technológií a práva duševného vlastníctva, Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

[3] HUSOVEC, M. *The DSA's Scope Briefly Explained.* Publikované: 4. 7. 2023 [online]. Dostupné na: <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.4365029>.

rámca Európskej únie, založeného na Smernici o elektronickom obchode z roku 2000[4].
S rastom spoločenského a ekonomického významu týchto platforiem vznikla potreba nového regulačného rámca, ktorý by lepšie vyvážil ochranu spotrebiteľa, hospodársku súťaž a zodpovednosť digitálnych sprostredkovateľov. Prijatím Nariadenia o digitálnych službách (ďalej len Akt DSA)[5] v roku 2022 sa Európska únia usiluje o zásadnú reformu digitálneho prostredia, ktorá sa dotýka aj kolaboratívneho hospodárstva.
Autor v práci používa viacero výskumných metód. Medzi najzákladnejšie metódy patrí deskriptívna metóda spočívajúca v podobe opisu uvedenej problematiky. Zároveň autor používa komparatívnu metódu, na základe ktorej porovnáva čiastkovo vývoj problematiky za predošlej úpravy a po prijatí Aktu DSA.

Ekonomické dopady

Zavedenie Aktu DSA prinieslo platformám nové povinnosti – od transparentnosti algoritmov po povinné audity veľmi veľkých online platforiem (VLOP). Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (ďalej len OECD) upozorňuje, že náklady na dodržiavanie týchto pravidiel (tzv. compliance costs) sú pre veľké podniky zvládnuteľné, no pre malé a stredné subjekty môžu predstavovať značnú záťaž. Tento fenomén sa už prejavuje tým, že menšie lokálne platformy musia investovať až 10–15 % svojich ročných príjmov do právnej a technickej adaptácie. [6]
Na druhej strane možno zdôrazniť, že Akt DSA môže posilniť dôveru spotrebiteľov a podporiť férovú hospodársku súťaž. Transparentné pravidlá odstraňujú niektoré konkurenčné výhody veľkých hráčov a umožňujú lepšie presadzovanie práv spotrebiteľov voči podvodným alebo neférovým praktikám.[7]

Transparentnosť

Jedným z kľúčových prvkov Aktu DSA je povinnosť vysvetľovať fungovanie odporúčacích algoritmov a ponúknuť alternatívu bez profilovania a táto zmena už

[4] Smernica 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode
[5] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES
[6] AADE, L. The regulation of social media commerce under the DSA: A consumer protection perspective. In *Computer Law & Security Review.* 2025. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2025.106181>.
[7] Keller, D., Leerssen, P. :Facts and where to find them: Transparency obligations under the Digital Services Act. Internet Policy Review, 2022.

ovplyvňuje platformy ako Airbnb.[8] Odzrkadľuje sa to napríklad v podobe využívania algoritmov a technických funkcií na platformách čo vedie k vylúčeniu diskriminácie.
Európska komisia publikovala v roku 2024 prvé datasety o implementácii Aktu DSA, ktoré ukazujú, že platformy musia poskytovať detailné reporty o nahlásenom obsahu.[9] Napríklad v oblasti zdieľanej dopravy (Uber, Bolt) došlo k zvýšeniu počtu nahlásení o viac než 35 % oproti obdobiu pred prijatím nariadenia.[10]

Zodpovednosť a súdne konania

O Akte DSA možno povedať, že sa stáva katalyzátorom nových súdnych sporov v Európe. Ide najmä o otázky proporcionality zásahov (tzv. over-blocking) a o práva poskytovateľov služieb, ktorým platformy zablokovali účty na základe neoverených hlásení.
Už v roku 2023–2024 bolo v niekoľkých členských štátoch (Nemecko, Francúzsko, Holandsko) zaznamenaných viacero prípadov, kde súdy skúmali primeranosť postupu platforiem pri odstraňovaní obsahu.
Vyššie uvedené spôsobil inštitút dôveryhodných nahlasovateľov upravený v čl. 22 Aktu DSA. [11]Ich hlavná úloha spočíva v tom, že ide o subjekty s prioritným právom nahlasovania nezákonného obsahu na internete, pričom dynamika nahlasovania nezákonného obsahu sa zavedením tohto inštitútu zjavne zväčšila. Podľa správy Európskej komisie až 40 % odstráneného obsahu na VLOP v roku 2023 pochádzalo z nahlásení dôveryhodných nahlasovateľov, čo potvrdzuje ich rastúci význam.[12]

Záver

Kolaboratívne hospodárstvo predstavuje dynamicky sa rozvíjajúci segment digitálnej ekonomiky, ktorého význam bude v podmienkach Európskej únie naďalej rásť. Analýza Aktu DSA ukazuje, že tento regulačný rámec reaguje na reálne nedostatky predchádzajúcej právnej úpravy a snaží sa posilniť transparentnosť, ochranu spotrebiteľov a zodpovednosť digitálnych platforiem, ktoré zohrávajú kľúčovú úlohu v zdieľanej ekonomike.
Z ekonomického hľadiska však nemožno prehliadnuť, že nové povinnosti nezasahujú všetkých aktérov rovnakou mierou. Kým veľké platformy disponujú zdrojmi na

[8] AADE, L. The regulation of social media commerce under the DSA: A consumer protection perspective. In *Computer Law & Security Review.* 2025. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2025.106181>.
[9] European Commission. First Annual Report on the Implementation of the DSA. Brussels, 2024
[10] Keller, D., Leerssen, P. Facts and where to find them: Transparency obligations under the Digital Services Act. Internet Policy Review, 2022.
[11] Napríklad Rozhodnutie Krajinského súdu v Berlíne III, sp.zn.: 41 O 140/25 eV zo dňa 06.02.2025
[12] BUITEN, M.C: The Digital Services Act: From Intermediary Liability to Platform Regulation, JIPITEC, 2021

zvládnutie zvýšených nákladov na súlad s právnou úpravou, menšie a lokálne subjekty môžu čeliť riziku oslabenej konkurencieschopnosti. Autor sa preto domnieva, že do budúcnosti bude nevyhnutné zvážiť cielenejšie podporné mechanizmy alebo flexibilnejší prístup k regulácii malých platforiem, aby Akt DSA nebrzdil inovácie v kolaboratívnom hospodárstve.

Zároveň možno konštatovať, že dôraz na transparentnosť algoritmov a posilnenie mechanizmov nahlasovania nezákonného obsahu prispieva k vyššej dôvere používateľov v digitálne platformy. Tento aspekt je z pohľadu autora jedným z najvýznamnejších prínosov Aktu DSA, keďže dôvera predstavuje základný predpoklad udržateľného fungovania zdieľanej ekonomiky. Na druhej strane rastúci počet súdnych sporov a riziko neprimeraných zásahov do práv poskytovateľov služieb naznačujú, že aplikačná prax nariadenia bude musieť prejsť ďalším vývojom.

Inštitút dôveryhodných nahlasovateľov sa javí ako účinný nástroj v boji proti nezákonnému obsahu, avšak jeho praktické uplatňovanie vyvoláva otázky proporcionality a procesných záruk. Autor zastáva názor, že ďalší vývoj judikatúry a dohľadových mechanizmov bude kľúčový pre nájdenie rovnováhy medzi ochranou verejného záujmu a zachovaním právnej istoty subjektov pôsobiacich v kolaboratívnom hospodárstve.

Na záver možno uviesť, že Akt DSA predstavuje ambiciózny krok smerom k modernej regulácii digitálneho prostredia. Jeho skutočný vplyv na kolaboratívne hospodárstvo však bude závisieť najmä od citlivej a konzistentnej aplikácie v praxi, ako aj od schopnosti európskych inštitúcií reagovať na nové výzvy, ktoré digitálna ekonomika nevyhnutne prinesie.

Zoznam použitej literatúry

1. AADE, L. The regulation of social media commerce under the DSA: A consumer protection perspective. In *Computer Law & Security Review.* 2025. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.clsr.2025.106181>.
2. BUITEN, M.C: The Digital Services Act: From Intermediary Liability to Platform Regulation, JIPITEC, 2021, dostupné na internete: https://www.jipitec.eu/jipitec/article/view/331/324
3. CAUFFMAN, C. New EU rules on business-to-consumer and platform-to-business relationships. In *Maastricht Journal of Europeanand Comparative Law*. 2019, roč. 26, č. 4, s. 469 – 479 [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.1177/1023263X19865835>.
4. CHAPLIA, Maria: New digital regulations: the good and the bad. Euroactiv. 2024, dostupné na internete: https://www.euractiv.com/opinion/new-digital-regulations-the-good-and-the-bad/

5. European Commission. First Annual Report on the Implementation of the DSA. Brussels, 2024.
6. Európska komisia: DSA Transparency Database: 2023 Report. Brusel, 2024.
7. GOANTA, C. *Now What: Exploring the DSA's Enforcement Futures in Relation to Social Media Platforms and Native Advertising*. [online]. Dostupné na: <https://verfassungsblog.de/dsa-now-what/>.
8. GRIFFIN R. From Brand Safety to Suitability: Advertisers in Platform Governance. In *Internet Policy Review.* Publikované: 11. 7. 2023 [online]. Dostupné na: <https://doi.org/10.14763/2023.3.1716>.
9. Keller, D., Leerssen, P.: Facts and where to find them: Transparency obligations under the Digital Services Act. Internet Policy Review, 2022., dostupné na internete: https://www.researchgate.net/publication/343996375_Facts_and_Where_to_Find_Them_Empirical_Research_on_Internet_Platforms_and_Content_Moderation
10. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES
11. Rozhodnutie Krajinského súdu v Berlíne III, sp.zn.: 41 O 140/25 eV zo dňa 06.02.2025
12. Smernica 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode

Kontaktné údaje

JUDr. Lukáš Macko, PhD.
lukas.macko@uniba.sk
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

IDENTIFIKÁCIA V DIGITÁLNOM PROSTREDÍ: KOLÍZIA PRÁVA NA INFORMÁCIE A OCHRANY OSOBNÝCH ÚDAJOV PRI VYMÁHANÍ PRÁV DUŠEVNÉHO VLASTNÍCTVA

IDENTIFICATION IN THE DIGITAL SPACE: CONFLICT BETWEEN THE RIGHT TO INFORMATION AND PERSONAL DATA PROTECTION IN INTELLECTUAL PROPERTY ENFORCEMENT

Silvia Kratochvilová[1]

Abstrakt: Príspevok rozoberá vybrané aspekty stretu práv pri identifikácii porušiteľov v online prostredí. Právo nositeľa práv duševného vlastníctva na informácie umožňujúce mu identifikovať prípadného porušiteľa sa častokrát dostáva do stretu s právom na ochranu osobných údajov. Príspevok sa venuje jednak súdnym rozhodnutiam, ktoré determinovali rozsah informácií, ktoré môžu byť poskytnuté na základe IPRED, ako aj praktickej identifikácii držiteľa domény. V neposlednom rade najnovšia úprava v DSA zameraná na sledovateľnosť obchodníkov poskytuje ďalší užitočný nástroj pre nositeľov práv duševného vlastníctva v boji s porušiteľmi.

Kľúčové slová: právo na informácie, proporcionalita, osobné údaje, doménové mená, sledovateľnosť obchodníkov

Abstract: The article examines selected aspects of rights conflicts in identifying infringers in the online environment. The right of intellectual property rights holders to information enabling them to identify potential infringers often conflicts with the right to personal data protection. The article addresses both judicial decisions that have determined the scope of information that may be provided under IPRED, as well as practical identification of domain holders. Last but not least, the latest regulation in the DSA focused on trader traceability provides another useful tool for intellectual property rights holders in combating infringers.

[1] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Ústav práva informačných technológií a práva duševného vlastníctva

Key words: right of information, proportionality, personal data, domain names, traceability of traders

Úvod

Digitalizácia spoločnosti a významný prechod ekonomických aktivít do online prostredia priniesli nové výzvy pre ochranu a vymáhanie práv duševného vlastníctva. Zatiaľ čo tradičné spôsoby identifikácie porušiteľov vo fyzickom svete sú relatívne jednoznačné, digitálne prostredie umožňuje anonymitu a komplikuje identifikáciu osôb zodpovedných za porušovanie práv duševného vlastníctva. Súčasne s rozvojom digitálnych technológií sa však posilnila aj ochrana súkromia a osobných údajov, čo priamo ovplyvnilo možnosti nositeľov práv duševného vlastníctva pri identifikácii potenciálnych porušiteľov. Vzniká tak kolízia medzi právom nositeľov duševného vlastníctva na získanie informácií potrebných na efektívne vymáhanie ich práv a právom jednotlivcov na ochranu súkromia a osobných údajov. Tento príspevok je venovaný stretu týchto práv vo vybraných oblastiach, od možnosti získania informácií od tretích strán v rámci súdnych konaní, cez prístup k registračným údajom domén, až po identifikáciu obchodníkov na online platformách.

Právo na informácie

Jedným z najdôležitejších nástrojov nositeľov práv duševného vlastníctva pri identifikácii porušiteľa v online prostredí je právo na informácie podľa čl. 8 IPRED[2] transponované jednak Zákonom o ochranných známkach[3], ako aj ďalšími právnymi predpismi z oblasti duševného vlastníctva, ako je napr. Autorský zákon[4]. V zmysle čl. 3 IPRED opatrenia v súvislosti s právom na informácie musia byť spravodlivé a nestranné a nesmú byť zbytočne zložité alebo nákladné alebo mať za následok príliš dlhé lehoty alebo neoprávnené prieťahy. Taktiež musia byť účinné, primerané a odradzujúce a musia sa uplatňovať takým spôsobom, aby sa predišlo vytváraniu prekážok zákonného obchodu a musia stanovovať záruky proti ich zneužívaniu. Hoci toto ustanovenie čl. 3 IPRED nebolo priamo transponované do slovenského právneho poriadku, podľa *Kiškisa* je veľkou chybou *„... domnievať sa, že tieto pravidlá sú jednoducho deklaratívne a pre zvyšok textu sú nepodstatné."*[5] V tejto súvislosti je

[2] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva (ďalej aj len „**IPRED**")

[3] § 11 Zákona č. 506/2009 Z.z. o ochranných známkach, v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „**Zákon o ochranných známkach**")

[4] § 58 Zákona č. 185/2015 Z.z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov

[5] KIŠKIS, M. 2023. Dissuasive outcomes for rightholders: examining recent Lithuanian copyright law cases under Directive 2004/48/EC, Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 18, Issue 6, June 2023, Pages 462–472, https://doi.org/10.1093/jiplp/jpad046, s. 465.

dôležité upozorniť na rozhodnutie SDEÚ, ktoré interpretovalo práve čl. 8 ods. 1 IPRED[6], podľa ktorého pri výklade ustanovenia „*... je potrebné zohľadniť nielen jeho znenie, ale aj jeho kontext a ciele sledované právnou úpravou, ktorej je súčasťou ...*"[7] Uvedené základne princípy interpretácie opatrení podľa IPRED je potom nevyhnutné zohľadniť pri výklade ustanovení týkajúcich sa práva na informácie. Predmetom tohto článku nie je komplexná analýza práva na informácie podľa IPRED[8], ale iba otázky stretu tohto práva s právom na súkromie a ochranu osobných (príp. bankových) údajov. Tieto dve základné práva podľa Charty EÚ[9] sú determinujúce pre určenie rozsahu informácií, ktoré môžu byť oprávnenej osobe sprístupnené.

Napríklad, podľa § 11 ods. 2 písm. a) Zákona o ochranných známkach, informácie, ktoré môže oprávnená osoba žiadať na základe žiadosti sú najmä: meno a priezvisko alebo obchodné meno, alebo názov a miesto trvalého pobytu alebo miesto podnikania, alebo sídlo producenta, výrobcu, spracovateľa, skladovateľa, distributéra, dodávateľa, predajcu, zamýšľaného predajcu a iných predchádzajúcich držiteľov tovaru alebo poskytovateľa služieb. Vzhľadom na to, že takto určený rozsah informácií môže v praxi kolidovať s právom na ochranu súkromia, ochranu osobných údajov, príp. bankovým tajomstvom rozsah informácií, ktoré môže oprávnená osoba získať bol predmetom viacerých prejudiciálnych konaní SDEÚ[10]. V súlade s judikatúrou[11] môžu členské štáty priznať právo aj na širšie, podrobnejšie informácie, avšak pod podmienkou „*... že sa zabezpečí spravodlivá rovnováha medzi rôznymi dotknutými základnými právami a dodržiavaním ostatných všeobecných zásad práva Únie, akou je zásada proporcionality* ..."[12] Citovaný rozsudok vo veci vo veci *Constantin Film Verleih GmbH* odkazuje na staršie rozhodnutie[13], v zmysle ktorého „*... najmä článok 8 ods. 3 smernice 2004/48 v spojení s článkom 15 ods. 1 smernice 2002/58, nebráni tomu, aby členské štáty stanovili povinnosť poskytovať osobné údaje o prenose*

[6] Rozsudok SDEÚ vo veci C-427/15 - *New Wave CZ* zo dňa 18.1.2017

[7] Rozsudok SDEÚ vo veci C-427/15 - *New Wave CZ* zo dňa 18.1.2017, bod 19

[8] Pre viac informácií ohľadom práva na informácie pozri KRATOCHVILOVÁ, Silvia. 2025. Od porušenia k exekúcii: právo majiteľa ochrannej známky na informácie. In *Duševné vlastníctvo*. [online]. Vol. 29 No. 1, 2025. ISSN 1339-5564, pp. 6 – 21. Dosupné online: https://www.indprop.gov.sk/dv/casopis-dusevne-vlastnictvo/archiv/2025-1/1-2025/silvia-kratochvilova

[9] Charta základných práv Európskej únie (2016/C 202/02), Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, pp. 389–405 (ďalej aj len „**Charta EÚ**"), čl. 8 a čl. 17 ods. 2

[10] Pozri aj prípady SDEÚ uvedené MEZEI, Péter – HARKAI, ISTVÁN. Enforcement of Copyrights over the Internet: A Review of the Recent ECJ Case Law. Journal of Internet law. Volume 21. Number 4, October 2017, s. 15 a nasl. Dostupné online: https://real.mtak.hu/74718/1/SSRN_id3030534_u.pdf.

[11] Rozsudok SDEÚ vo veci C-264/19 - *Constantin Film Verleih GmbH* zo dňa 9.7.2020 a rozsudok SDEÚ vo veci C-275/06 - *Promusicae* zo dňa 29.1.2008

[12] bod 39 rozsudku SDEÚ vo veci *Constantin Film Verleih GmbH* a bod 66 a 68 rozsudku SDEÚ vo veci *Promusicae*

[13] Uznesenie Súdneho dvora (ôsma komora) z 19. februára 2009 vo veci C-557/07 - LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH proti Tele2 Telecommunication GmbH, bod 29

*dát súkromným tretím osobám na účely postihu porušenia autorského práva pred občianskoprávnymi súdm*i." Požiadavkou však je, aby členské štáty *„... dbali na to, aby vychádzali z výkladu týchto smerníc, ktorý umožní zaistiť náležitú rovnováhu medzi rôznymi dotknutými základnými právami*."[14] Zároveň sú členské štáty povinné nevykladať právo EÚ v rozpore so všeobecnými zásadami práva EÚ, ako je zásada proporcionality[15]. Napokon, čl. 23 ods. 1 písm. j) GDPR[16] vyslovene uvádza, že rozsah určitých práv podľa GDPR môže byť obmedzený, ak takéto obmedzenie rešpektuje podstatu základných práv a slobôd a je nevyhnutným a primeraným opatrením v demokratickej spoločnosti s cieľom zaistiť napr. vymáhanie občianskoprávnych nárokov.

Na druhej strane je potrebné pripomenúť, že hoci uvedené smernice nebránia za určitých okolností právnej úprave umožňujúcej poskytnutie osobných údajov, taktiež neukladajú členským štátom, aby stanovili *„... povinnosť oznámiť osobné údaje na účely zabezpečenia účinnej ochrany autorského práva v rámci občianskoprávneho konania*."[17] V citovanom rozsudku vo veci *Promusicae* napokon SDEÚ pripomenul *„...že zákonodarca Spoločenstva podľa znenia ustanovenia článku 15 ods. 1 smernice 2002/58 výslovne požaduje, aby opatrenia uvedené v tomto odseku boli členskými štátmi prijaté v súlade so všeobecnými zásadami práva Spoločenstva vrátane tých, ktoré sú uvedené v článku 6 ods. 1 a 2 EÚ*".[18]

Bude tak vždy záležať na konkrétnom prípade a úvahe súdu, aby pri kolízii práv posúdil možné budúce následky vyplývajúce zo splnenia povinnosti poskytnúť príslušné údaje, ako aj zabránil prípadnému zneužitiu práva na informácie[19]. Chýbajúce indikácie pre vnútroštátny súd, ako zvážiť príslušné protichodné záujmy, môžu viesť k neistote a rozdielnym výkladom.[20] Hoci IPRED nestanovuje explicitnú povinnosť poskytnúť osobné údaje, súd môže toto právo nositeľovi práv duševného vlastníctva priznať za predpokladu, že bude zabezpečená náležitá rovnováha medzi

---

[14] Uznesenie Súdneho dvora (ôsma komora) z 19. februára 2009 vo veci C-557/07 - LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH proti Tele2 Telecommunication GmbH, bod 29

[15] Napr. rozsudok vo veci vo veci *Promusicae*, bod 70

[16] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov) (ďalej aj len „**GDPR**")

[17] Rozsudok vo veci *Promusicae*, bod. 70

[18] Rozsudok vo veci *Promusicae*, bod. 69

[19] MARUNIAKOVÁ, Ingrid - KLINKA, Tomáš. - MIDRIAKOVÁ, Lenka - MIKULIČOVÁ, Jitka. 2012. Zákon o ochranných známkach - komentár [Systém ASPI]. Úrad priemyselného vlastníctva SR [cit. 2024-6-5]. ASPI_ID KO506u2009SK. Dostupné v Systéme ASPI. ISSN: 1339-133X.

[20] Pozri aj SCIAUDONE, Riccardo. 2012. The ECJ rules on the interaction between personal data protection and IP rights enforcement, Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 7, Issue 9, September 2012, Pages 642–644, https://doi.org/10.1093/jiplp/jps102, s. 644, podľa ktorého *„Vnútroštátne súdy budú mať ťažkú úlohu zvážiť konfliktné záujmy, aby mohli priznať takéto právo.*"

jednotlivými základnými právami a dodržaná zásada proporcionality. Z judikatúry SDEÚ[21] vyplýva, že v prípade závažného zásahu do jedného z kolidujúcich práv chránených Chartou EÚ je potrebné takýto zásah považovať *za „... nerešpektujúci požiadavku zabezpečenia náležitej rovnováhy medzi základnými právami, ktoré treba zosúladiť.*"[22] Pretože v zmysle čl. 52 ods. 1 Charty EÚ „... [a]*kékoľvek obmedzenie výkonu práv a slobôd uznaných v tejto charte musí byť ustanovené zákonom a rešpektovať podstatu týchto práv a slobôd. Za predpokladu dodržiavania zásady proporcionality možno tieto práva a slobody obmedziť len vtedy, ak je to nevyhnutné a skutočne to zodpovedá cieľom všeobecného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo ak je to potrebné na ochranu práv a slobôd iných*."

Registre WHOIS

Ďalším z nástrojov, ktorý majú nositelia práv duševného vlastníctva k dispozícii pri vymáhaní práv duševného vlastníctva, resp. pri identifikácii porušovateľa (resp. držiteľa domény) v prostredí internetu sú tzv. registre WHOIS. Registre WHOIS sú vedené rôznymi subjektami a to v závislosti od druhu domén, ktoré spravujú. Ide najmä o správcov registrov gTLD, akreditovaných registrátorov ICANN[23], prípadne národných správcov domén ccTLD (v prípade ccTLD .sk ide o SK-NIC, a.s., doména .eu[24] je spravovaná EURid[25]). Hoci je systém nejednotný a na jednotlivé registre sa vzťahujú rôzne pravidlá a právne predpisy, je možné zhrnúť, že tieto registre v zásade umožňujú globálne vyhľadávanie údajov o osobe, ktorá si registrovala príslušné doménové meno. V prípade porušovania práv duševného vlastníctva na internete (napr. zverejnením chráneného obsahu na konkrétnej webovej stránke, alebo registráciou domény zasahujúcej do práv majiteľa ochrannej známky) umožňujú tieto informácie nositeľovi práv duševného vlastníctva identifikovať osobu, ktorá môže byť za porušenie práv zodpovedná, resp. je držiteľom príslušnej domény.
Vzhľadom však na rozsah údajov, ktoré boli bežne v WHOIS registroch zverejňované a teda verejne dostupné na internete, správca registrov ICANN musel po nadobudnutí účinnosti GDPR dňa 25.8.2018 upraviť svoje politiky týkajúce sa zberu a nakladania s údajmi tak, aby nedochádzalo nezákonnému zverejňovaniu osobných

[21] Rozsudok SDEÚ vo veci C-580/13 - *Coty Germany* zo dňa 16.7.2015, bod 35
[22] Pozri aj BATAKLIEV, Dimitar. 2015. Claims for non-economic damage by juristic persons, Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 10, Issue 11, November 2015, strany 820–821, https://doi.org/10.1093/jiplp/jpv168, s. 823
[23] BRADSHAW, Samantha – DENARDIS, Laura. 2019. Privacy by Infrastructure: The Unresolved Case of the Domain Name System. Policy & Internet;11(1):16–36., s. 19
[24] doména .eu je upravená Nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/517 z 19. marca 2019 o zavedení a fungovaní mena domény najvyššej úrovne .eu, ktorým sa mení a zrušuje nariadenie (ES) č. 733/2002 a zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 874/2004
[25] European Registry of Internet Domain Names, založený v roku 2003

údajov[26], a to najmä kvôli absencii legitímneho účelu a právneho základu. Aktuálne, dňa 21.8.2025 nadobudli účinnosť po uplynutí prechodného obdobia nové ICANN Zásady registračných údajov[27], ktoré podrobne vymenúvajú povinne zhromažďované údaje, ich zverejňovanie, vrátane požiadaviek na redigovanie zverejňovaných údajov, a v neposlednom rade sprístupnenie údajov na základe žiadosti. Zverejňovanie údajov o držiteľoch domén je však značne limitované požiadavkami GDPR na ochranu osobných údajov[28].

Registre WHOIS tak môžu byť relevantným zdrojom informácií pre nositeľov práv duševného vlastníctva, avšak vzhľadom na charakter údajov zbieraných jednotlivými registrátormi (zahrnujúce taktiež osobné údaje) nie je po účinnosti GDPR možné očakávať ich plné zverejňovanie na internete[29]. Zainteresované osoby by však mali mať možnosť prostredníctvom žiadosti požadovať sprístupnenie údajov umožňujúcich identifikovať držiteľa príslušnej domény, prostredníctvom ktorej dochádza k porušovaniu práv[30]. Pre úplnosť je potrebné uviesť, že ICANN dňa 28.1.2025 definitívne ukončil fungovanie protokolu WHOIS na vyhľadávanie v databázach doménových mien a výlučným protokolom na vyhľadávanie údajov o držiteľoch doménových mien sa stal *Registration Data Access Protocol* (RDAP). RDAP je protokol, ktorý poskytuje registračné údaje podobne ako WHOIS, ale jeho implementovaním sa zmenili a štandardizovali formáty prístupu k údajom a odpovedí na dotazy[31]. Výhodou nového protokolu je, že údaje sú poskytované v štruktúrovanej podobe a umožňuje diferencovaný, regulovaný prístup k

[26] Ohľadom komunikácie s Pracovnou skupinou zriadenou podľa článku 29 Smernice, ktorá vyjadrovala svoje obavy týkajúce sa neobmedzeného zverejňovania WHOIS údajov na internete pozri bližšie: https://www.icann.org/resources/pages/data-protection-correspondence

[27] Zásady registračných údajov z 21.2.2025. Dostupné online: https://www.icann.org/resources/pages/registration-data-policy-2024-02-21-en

[28] V praxi sú tak zverejňované údaj často krát nepostačujúce na identifikáciu držiteľa domény

[29] V zmysle Zásad registračných údajov sú registrátori povinný z identifikačných údajov držiteľa domény zverejňovať napr. názov organizácie (pokiaľ bol držiteľom zadaný), poštové smerové číslo držiteľa domény, prípadne štát/krajinu držiteľa domény (pokiaľ bol získaný). Meno držiteľa domény (iné ako názov organizácie) musí byť zverejnené za podmienky dodržanie aplikovateľného práva týkajúceho sa ochrany údajov, v prípade fyzickej osoby musí byť redigované.

[30] . Podľa č. 10.4 Zásad registračných údajov musia registrátor a prevádzkovateľ registra posúdiť každú riadne formulovanú žiadosť o zverejnenie informácií individuálne, pričom zohľadnia konkrétne odôvodnenie a základ každej žiadosti. Odpovedať musia bez zbytočného odkladu, najneskôr však do tridsiatich (30) kalendárnych dní od potvrdenia, s výnimkou výnimočných okolností. V prípade zamietnutia žiadosti sú povinní uviesť odôvodnenie, prečo údaje nie je možné poskytnúť (úplne alebo čiastočne), identifikovať konkrétny dôvod zamietnutia, vrátane jasného vysvetlenia, ako dospeli k svojmu rozhodnutiu, ktoré je dostatočné na to, aby žiadateľ objektívne pochopil dôvody rozhodnutia.

[31] Pozri Information for RDAP Users. Dostupné online: https://www.icann.org/en/contracted-parties/registry-operators/registration-data-access-protocol/information-for-rdap-users-31-08-2018-en

registračným údajom[32], čím sa má dosiahnuť lepšie zabezpečenie a kontrola prístupu k údajom.

Ďalšie zmeny do vedenia týchto databáz, zverejňovania a sprístupňovania údajov priniesla Smernica NIS2[33], ktorá upravuje okrem iného vedenie databáz registračných údajov názvov domén (údaje WHOIS) a explicitne prepája Smernicu NIS2 s požiadavkami GDPR[34]. V súlade s čl. 6 ods. 1 písm. c) a čl. 6 ods. 3 GDPR stanovuje Smernica NIS2 v čl. 28 ods. 1 povinnosť, aby správcovia názvov TLD a subjekty poskytujúce služby registrácie názvov domén s náležitou starostlivosťou zhromažďovali a uchovávali presné a úplné registračné údaje názvov domén vo vyhradenej databáze (a to v súlade s právom EÚ v oblasti ochrany údajov, pokiaľ ide o údaje, ktoré sú osobnými údajmi). Na účely tohto príspevku sú potom určujúce najmä nasledujúce články: (i) čl. 28 ods. 2 Smernice NIS2 upravujúci minimálny rozsah registračných údajov obsiahnutých v príslušných databázach, (ii) čl. 28 ods. 3 Smernice NIS2 upravujúci overovanie údajov, (iii) čl. 28 ods. 4 Smernice NIS2 upravujúci zverejňovanie registračných údajov, (iv) čl. 28 ods. 5 Smernice NIS2 upravujúci prístup k registračným údajom na základe žiadostí oprávnených záujemcov. Transpozícia Smernice NIS2 bola uskutočnená novelizáciou Zákona o kybernetickej bezpečnosti[35], pričom rozsah údajov bol do slovenského právneho predpisu prevzatý takmer doslovne. Pre nositeľov práv duševného vlastníctva je však určujúce, v akom rozsahu budú jednotlivé údaje z databázy zverejňované[36] (a to nie len slovenským správcom ccTLD domény, ale všetkými povinnými subjektami v EÚ), príp. či im budú údaje na základe žiadosti (ktorá v zmysle Smernice NIS2 musí byť zákonná a riadne odôvodnená) potrebné na identifikáciu držiteľa domény poskytnuté.[37] Napriek relatívne širokému vymedzeniu legitímnych žiadateľov

---

[32] Pre viac informácii ohľadom fungovania RDAP pozri CORNEO, Lorenzo - DI FRANCESCO, Mario. From WHOIS to RDAP: Are IP Lookup Services Getting any Better? In: NOMS 2024-2024 IEEE Network Operations and Management Symposium [Internet]. 2024, s. 1. Dostupné online: https://ieeexplore.ieee.org/document/10575906

[33] Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2555 zo 14. decembra 2022 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne kybernetickej bezpečnosti v Únii, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 910/2014 a smernica (EÚ) 2018/1972 a zrušuje smernica (EÚ) 2016/1148 (smernica NIS2) (ďalej aj len „**Smernica NIS2**")

[34] Recitál 109 Smernice NIS2

[35] Zákon č. 69/2018 Z.z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov (ďalej aj len „**Zákon o kybernetickej bezpečnosti**")

[36] Podľa § 22 ods. 4 Zákona o kybernetickej bezpečnosti sú správca TLD a osoba, ktorá poskytuje službu registrácie názvu domény, povinní bezodkladne po registrácii názvu domény bezodplatne zverejniť údaje predkladané pri registrácii názvu domény, ktoré nie sú osobnými údajmi.

[37] Podľa recitálu 110 Smernice NIS2, „[l]*egitímnymi žiadateľmi o prístup sa rozumie akákoľvek fyzická alebo právnická osoba, ktorá podala žiadosť podľa práva Únie alebo vnútroštátneho práva. Môžu k nim patriť orgány, ktoré sú príslušné podľa tejto smernice, a orgány, ktoré sú podľa práva Únie alebo*

v Smernici NIS2, Zákon o kybernetickej bezpečnosti v § 22 ods. 5 a 6 umožňuje prístup k údajom na základe žiadosti iba (i) Národnému bezpečnostnému úradu a ústredným orgánom (ktoré majú prístup k údajom na účely výkonu štátnej správy podľa Zákona o kybernetickej bezpečnosti), a (ii) orgánom verejnej moci alebo inej osobe, ak im osobitný predpis ustanovuje oprávnenie na prístup k údajom predkladaným pri registrácii názvu domény[38]. Ustanovenie neposkytuje v poznámke pod čiarou ani exemplifikatívny výpočet špecifických právnych predpisov, čím vzniká právna neistota vo vzťahu k vymedzeniu okruhu "iných osôb". Predmetom interpretačnej otázky tak zostáva, či do tejto kategórie spadajú aj nositelia práv duševného vlastníctva, ktorým osobitné právne predpisy ako autorský zákon či zákon o ochranných známkach priznávajú právo na informácie v súvislosti s ochranou ich práv.

Databázy registračných údajov názvov domén sú tak na jednej strane užitočným zdrojom informácií pre nositeľov práv duševného vlastníctva na účely vymáhania práv, avšak požiadavka na zverejnenie, príp. sprístupnenie údajov (ktoré sú osobnými údajmi) sa dostáva do stretu s GDPR a právom držiteľov domén na ochranou osobných údajov. Istú rovnováhu týchto kolidujúcich práv by mohlo z časti zabezpečiť povinné zverejňovanie údajov (ktoré nie sú osobnými údajmi), resp. sprístupnenie údajov legitímnym žiadateľom na základe žiadosti.

DSA

Pozitívny vplyv na vymáhanie práv duševného vlastníctva, v prípade ich porušovania na internete by mohol priniesť DSA[39], a to prostredníctvom jeho mechanizmov zameraných na oznamovanie a prijímanie opatrení[40] v súvislosti s nezákonným obsahom[41], avšak pre účely tohto príspevku hádam dôležitejšie bude ustanovenie čl. 30 DSA upravujúce sledovateľnosť obchodníkov využívajúcich online platformy (tzv.

---

vnútroštátneho práva príslušné na prevenciu, vyšetrovanie, odhaľovanie alebo stíhanie trestných činov a jednotky CERT alebo CSIRT."

[38] Podľa odporúčania NIS Cooperation Group, „... [č]*lenské štáty môžu voliteľne určiť aj iné verejné orgány a súkromné subjekty, tie druhé v odôvodnených prípadoch v kontexte súkromného vymáhania práva, ktoré bojujú proti iným porušeniam súvisiacim s DNS, ako sú napr. porušenia práv duševného vlastníctva*." NIS Cooperation Group (Skupiny pre spoluprácu v oblasti sieťovej a informačnej bezpečnosti): Odporúčania pre implementácia NIS2 Smernica článok 28 (Databáza registrácie doménového mena dátumy), s. 5. https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/108437

[39] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách) (ďalej aj len „**DSA**")

[40] čl. 16 DSA

[41] Podľa čl.3) písm. h) DSA je nezákonným obsahom akákoľvek informácia, ktorá sama osebe alebo tým, že odkazuje na nejakú činnosť vrátane predaja výrobkov alebo poskytovania služieb, nie je v súlade s právnymi predpismi Únie alebo niektorého členského štátu, a to bez ohľadu na presný predmet alebo povahu týchto právnych predpisov.

"Know Your Business Customer")[42]. Čl. 30 DSA upravuje pre online platformy umožňujúce spotrebiteľom uzatvárať s obchodníkmi zmluvy na diaľku (ide predovšetkým o elektronické trhoviská[43]) povinnosť získať od obchodníkov ešte pred použitím služieb poskytovateľov online platforiem informácie pozostávajúce, okrem iného, z mena/názvu, adresy, telefónneho čísla a e-mailovej adresy, ako aj platobného účtu a a registračného čísla.[44] V opačnom prípade obchodníci nemôžu využívať takéto online platformy na propagáciu posolstiev o produktoch alebo službách alebo na ich ponúkanie spotrebiteľom nachádzajúcim sa v EÚ. Poskytovateľ takejto online platformy je navyše povinný vyvinúť maximálne úsilie na overenie, či sú informácie poskytnuté obchodníkmi spoľahlivé a úplné[45]. V prípade, ak obchodník neopraví nepresnú, neúplnú alebo neaktuálnu informáciu poskytovateľ takej online platformy je povinný urýchlene pozastaviť poskytovanie svojej služby uvedenému obchodníkovi.

---

[42] Doterajšia povinnosť podľa čl. 5 Smernice č. 2000/31/ES Európskeho parlamentu a Rady z 8. júna 2000 o určitých právnych aspektoch služieb informačnej spoločnosti na vnútornom trhu, najmä o elektronickom obchode (smernica o elektronickom obchode), transponovaná zákonom č. 22/2004 Z.z., o elektronickom obchode a o zmene a doplnení zákona č. 128/2002 Z.z. o štátnej kontrole vnútorného trhu vo veciach ochrany spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 284/2002 Z.z. bola podľa správy „The Digital Services Act (DSA) proposal: a critical overview" vydanej Institute for Information Law (IViR) pri Právnickej fakulte Univerzity v Amsterdame obchodníkmi často nedodržiavaná a nevynútená. Pozri bližšie BURI, Ilaria – VAN HOBOKEN, Joris. The Digital Services Act (DSA) proposal: a critical overview. Digital Services Act (DSA) Observatory. Institute for Information Law (IViR), University of Amsterdam. 28.10.2021. Dostupné online: https://dsa-observatory.eu/wp-content/uploads/2021/11/Buri-Van-Hoboken-DSA-discussion-paper-Version-28_10_21.pdf

[43] Online trhoviská nie sú vyslovene definované v DSA, ide však o online platformy v zmysle recitálu 13 a čl. 3 písm. i) DSA. Rada pre mediálne služby v dokumente „Poskytovatelia sprostredkovateľských služieb a ich povinnosti podľa DSA" definuje online trhovisko (B2C – business-to-consumer) ako model, ktorý zahŕňa transakciu (predaj) medzi podnikom a jednotlivcom ako koncovým zákazníkom. Ide o online platformu, ktorá spotrebiteľom ponúka možnosť uzavrieť s obchodníkom zmluvu na diaľku. Pozri aj https://rpms.sk/sites/default/files/2025-02/Prirucka_pre_sprostredkovatelske_sluzby.pdf. Zákon č. 108/2024 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ktorým bola transponovaná o.i. Smernica č. 2019/2161 z 27. novembra 2019, ktorou sa menia smernica Rady 93/13/EHS a smernice Európskeho parlamentu a Rady 98/6/ES, 2005/29/ES a 2011/83/EÚ, pokiaľ ide o lepšie presadzovanie a modernizáciu predpisov Únie v oblasti ochrany spotrebiteľa) používa pojem online trh.

[44] Pozri aj WOLTERS, Pieter - ZUIDERVEEN BORGESIUS, Frederik. The EU Digital Services Act: what does it mean for online advertising and adtech? Int J Law Info Tech. 01. január 2025;33:eaaf004. https://doi.org/10.1093/ijlit/eaaf004 podľa ktorého *„Povinnosť sa však vzťahuje len na platformy, ktoré možno použiť na skutočné uzavretie zmluvy. V tejto súvislosti sa táto povinnosť nevzťahuje na online reklamy na platformách, ktoré presmerujú používateľov na iné webové sídlo, ktoré možno použiť na nákup produktu alebo služby*."

[45] Čl. 30 ods. 3 DSA

Podľa recitálu 72 DSA by k takto zhromaždeným informáciám mali mať prístup nie len verejné orgány, ale aj súkromné subjekty s oprávneným záujmom[46] (v súlade s aplikovateľným právom, vrátane predpisov v oblasti ochrany osobných údajov), a to aj na základe príkazov na poskytnutie informácií podľa čl. 10 DSA. Cieľom čl. 30 DSA je, aby boli obchodníci sledovateľní, a to nie len *„v prospech spotrebiteľov, ale aj konkurentov a nositeľov práv duševného vlastníctva…*"[47], čo má prispieť k bezpečnému, dôveryhodnému a transparentnému online prostrediu a odradiť obchodníkov od predaja produktov alebo služieb v rozpore s platnými pravidlami[48]. Podľa *Husovca* teda existuje záujem *„… nie len na blahu spotrebiteľov, ale aj na schopnosti vlastníkov značiek sledovať, kto sú ďalší predajcovia ich originálnych produktov*."[49]

Uchovávanie informácií online platformami má byť podľa čl. 30 ods. 5 DSA zabezpečené počas trvania ich zmluvného vzťahu s obchodníkom a 6 mesiacov po jeho skončení, aby bolo možné vzniesť akékoľvek nároky voči obchodníkovi alebo splniť príkazy týkajúce sa obchodníka. Zo znenia čl. 30 ods. 6 a7 DSA je však zrejmé, že nie všetky získané informácie sú prístupné tretím osobám, napr. nositeľom práv duševného vlastníctva. Informácie ako meno (názov), adresa, telefónne číslo a e-mailová adresa obchodníka, obchodný register, v ktorom je obchodník zapísaný a jeho registračné číslo, ako aj čestné vyhlásenie obchodníka, ktorým sa zaväzuje ponúkať len produkty alebo služby, ktoré sú v súlade s uplatniteľnými pravidlami práva Únie však musia byť sprístupnené príjemcom služby na príslušnej online platforme, a to jasným, ľahko dostupným a zrozumiteľným spôsobom. Ide o informácie ktoré môžu značne pomôcť nositeľom práv duševného vlastníctva pri identifikácii osôb porušujúcich ich práva prostredníctvom online platformy (napr. pri predaji falzifikátov na online platforme).

Dostupnosť určených údajov nositeľom práv duševného vlastníctva však môže byť obmedzená z dôvodu neplnenie si povinností stanovených DSA poskytovateľmi online platforiem. V súčasnosti sú medializované viaceré konania voči niektorým online platformám z dôvodu nedodržiavania povinností stanovených v

[46] Podľa Husovca by tieto informácie mohli byť poskytnuté osobám s oprávneným záujmom napr. na vymáhanie spotrebiteľských práv. Pozri taktiež HUSOVEC, Martin. Principles of the Digital Services Act [Internet]. Oxford University Press; 2024 [cit 28. august 2025]. Dostupné online: https://doi.org/10.1093/law-ocl/9780192882455.001.0001, s. 27 a 313

[47] HUSOVEC, Martin. Principles of the Digital Services Act [Internet]. Oxford University Press; 2024 [cit 28. august 2025]. Dostupné online: https://doi.org/10.1093/law-ocl/9780192882455.001.0001, s. 314

[48] Recitál 72 DSA

[49] HUSOVEC, Martin. Principles of the Digital Services Act [Internet]. Oxford University Press; 2024 [cit 28. august 2025]. Dostupné online: https://doi.org/10.1093/law-ocl/9780192882455.001.0001, s. 314

DSA, pričom v prípade online platformy AliExpress Európska Komisia zahájila formálne konanie aj z dôvodu podozrenia z porušenia čl. 30 DSA. Konanie je tak zamerané, okrem iného, na súlad s ustanovením upravujúcim sledovateľnosť obchodníkov, konkrétne na dodržiavanie povinnosti zhromažďovať a posudzovať spoľahlivosť a úplnosť informácií požadovaných od obchodníkov používajúcich AliExpress, a to aj vo vzťahu k obchodníkom v rámci "AliExpress Affiliate Program"[50]. Dňa 18. júna 2025 Európska komisia vydala predbežné zistenia týkajúce sa dodržiavania povinností spoločnosti AliExpress ako veľmi veľkej online platformy (VLOP) podľa DSA a prijala záväzky spoločnosti AliExpress riešiace niekoľko obáv.[51] Tieto záväzky zahŕňajú taktiež sledovateľnosť obchodníkov, konkrétne (i) záväzok zaviesť dôkladnejšie overovanie predajcov vrátane posilnených kontrol totožnosti prostredníctvom príslušných technologických prostriedkov, a (ii) záväzok uchovávať takéto informácie o predajcovi priamo prístupné z príslušnej stránky výrobku[52].
Oprávnenosť požiadaviek podľa čl. 30 DSA umocňuje aj predbežné zistenie Európskej Komisie, že spoločnosť AliExpress porušila svoju povinnosť posúdiť a zmierniť riziká súvisiace so šírením nelegálnych produktov podľa DSA, ako napríklad falšovaného tovaru. Jedným z ďalších záväzkov AliExpress je preto záväzok doplniť kontroly špecializovanou treťou stranou popri internom monitorovaní a odhaľovaní praktík tzv. "skrytých odkazov", ktoré využívajú falošné záznamy na predaj nezákonných, zvyčajne falšovaných výrobkov.[53]

Záver

Kolízia medzi právom na ochranu duševného vlastníctva a právom na súkromie a ochranu osobných údajov je v digitálnom prostredí nevyhnutnou výzvou. Ako bolo uvedené v článku, tradičné metódy identifikácie porušovateľov sa v online svete stávajú neúčinnými, čo vedie k potrebe vyváženia oboch práv. Zatiaľ čo nositelia práv duševného vlastníctva potrebujú informácie na efektívne vymáhanie svojich práv, jednotlivci majú právo na ochranu svojho súkromia a osobných údajov.
Európska judikatúra a legislatíva sa snažia nájsť spravodlivú rovnováhu. Súdny dvor Európskej únie opakovane zdôrazňuje, že akékoľvek opatrenia musia byť primerané a nesmú zasahovať do podstaty základných práv. To znamená, že aj keď môžu byť osobné údaje sprístupnené na účely vymáhania práva, musí to prebiehať s prísnym rešpektom k zásade proporcionality.

[50] Pozri viac na https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1485
[51] https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_25_1551
[52] https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-makes-aliexpress-commitments-under-digital-services-act-binding
[53] https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-makes-aliexpress-commitments-under-digital-services-act-binding

Príklady ako WHOIS registre a právne nástroje podľa IPRED ukazujú, že hoci existujú nástroje na identifikáciu online páchateľov, ich použitie je limitované právnymi rámcami na ochranu súkromia. Na druhej strane, DSA prináša pre online platformy povinnosť zhromažďovať a overovať údaje obchodníkov, čo výrazne pomáha v boji proti nezákonnému obsahu a falšovanému tovaru. Príklad s platformou AliExpress jasne ilustruje, že EÚ sa snaží dôsledne uplatňovať tieto pravidlá a prinútiť platformy k zodpovednosti.

Celkovo je možné konštatovať, že digitálna éra si vyžaduje neustále prispôsobovanie právneho rámca. Nájsť rovnováhu medzi ochranou duševného vlastníctva a ochranou súkromia je komplexný proces. Cieľom by malo byť vytvorenie prostredia, kde môžu nositelia práv efektívne bojovať proti porušovaniu, zatiaľ čo právo na súkromie ostáva plne rešpektované.

Zoznam použitej literatúry

1. BATAKLIEV, Dimitar. 2015. Claims for non-economic damage by juristic persons, Journal of Intellectual Property Law & Practice, Volume 10, Issue 11, November 2015, strany 820–821, https://doi.org/10.1093/jiplp/jpv168, s. 823
2. BRADSHAW, Samantha – DENARDIS, Laura. 2019. Privacy by Infrastructure: The Unresolved Case of the Domain Name System. Policy & Internet;11(1):16–36., s. 19
3. BURI, Ilaria – VAN HOBOKEN, Joris. The Digital Services Act (DSA) proposal: a critical overview. Digital Services Act (DSA) Observatory. Institute for Information Law (IViR), University of Amsterdam. 28.10.2021. Dostupné online: https://dsa-observatory.eu/wp-content/uploads/2021/11/Buri-Van-Hoboken-DSA-discussion-paper-Version-28_10_21.pdf
4. CORNEO, Lorenzo - DI FRANCESCO, Mario. From WHOIS to RDAP: Are IP Lookup Services Getting any Better? In: NOMS 2024-2024 IEEE Network Operations and Management Symposium [Internet]. 2024, s. 1. Dostupné online: https://ieeexplore.ieee.org/document/10575906
5. HUSOVEC, Martin. Principles of the Digital Services Act [Internet]. Oxford University Press; 2024 [cit 28. august 2025]. Dostupné online: https://doi.org/10.1093/law-ocl/9780192882455.001.0001, s. 27 a 313, 314
6. Charta základných práv Európskej únie (2016/C 202/02), Ú. v. EÚ C 202, 7.6.2016, pp. 389–405
7. Information for RDAP Users. Dostupné online: https://www.icann.org/en/contracted-parties/registry-operators/registration-data-access-protocol/information-for-rdap-users-31-08-2018-en
8. KIŠKIS, M. 2023. Dissuasive outcomes for rightholders: examining recent Lithuanian copyright law cases under Directive 2004/48/EC, Journal of

Intellectual Property Law & Practice, Volume 18, Issue 6, June 2023, Pages 462–472, https://doi.org/10.1093/jiplp/jpad046, s. 465
9. KRATOCHVILOVÁ, Silvia. 2025. Od porušenia k exekúcii: právo majiteľa ochrannej známky na informácie. In *Duševné vlastníctvo*. [online]. Vol. 29 No. 1, 2025. ISSN 1339-5564, pp. 6 – 21. Dosupné online: https://www.indprop.gov.sk/dv/casopis-dusevne-vlastnictvo/archiv/2025-1/1-2025/silvia-kratochvilova
10. MARUNIAKOVÁ, Ingrid - KLINKA, Tomáš. - MIDRIAKOVÁ, Lenka - MIKULIČOVÁ, Jitka. 2012. Zákon o ochranných známkach - komentár [Systém ASPI]. Úrad priemyselného vlastníctva SR [cit. 2024-6-5]. ASPI_ID KO506u2009SK. Dostupné v Systéme ASPI. ISSN: 1339-133X
11. MEZEI, Péter – HARKAI, ISTVÁN. Enforcement of Copyrights over the Internet: A Review of the Recent ECJ Case Law. Journal of Internet law. Volume 21. Number 4, October 2017, s. 15 a nasl. Dostupné online: https://real.mtak.hu/74718/1/SSRN_id3030534_u.pdf
12. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov)
13. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/517 z 19. marca 2019 o zavedení a fungovaní mena domény najvyššej úrovne .eu, ktorým sa mení a zrušuje nariadenie (ES) č. 733/2002 a zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 874/2004
14. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách)
15. NIS Cooperation Group (Skupiny pre spoluprácu v oblasti sieťovej a informačnej bezpečnosti): Odporúčania pre implementácia NIS2 Smernica článok 28 (Databáza registrácie doménového mena dátumy), s. 5. https://ec.europa.eu/newsroom/dae/redirection/document/108437
16. Rada pre mediálne služby. Poskytovatelia sprostredkovateľských služieb a ich povinnosti podľa DSA. Dostuponé online: https://rpms.sk/sites/default/files/2025-02/Prirucka_pre_sprostredkovatelske_sluzby.pdf
17. Rozsudok SDEÚ vo veci C-264/19 - *Constantin Film Verleih GmbH* zo dňa 9.7.2020
18. Rozsudok SDEÚ vo veci C-275/06 - *Promusicae* zo dňa 29.1.2008
19. Rozsudok SDEÚ vo veci C-427/15 - *New Wave CZ* zo dňa 18.1.2017
20. Rozsudok SDEÚ vo veci C-580/13 - *Coty Germany* zo dňa 16.7.2015
21. SCIAUDONE, Riccardo. 2012. The ECJ rules on the interaction between personal data protection and IP rights enforcement, Journal of Intellectual Property Law

& Practice, Volume 7, Issue 9, September 2012, Pages 642–644, https://doi.org/10.1093/jiplp/jps102, s. 644
22. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2555 zo 14. decembra 2022 o opatreniach na zabezpečenie vysokej spoločnej úrovne kybernetickej bezpečnosti v Únii, ktorou sa mení nariadenie (EÚ) č. 910/2014 a smernica (EÚ) 2018/1972 a zrušuje smernica (EÚ) 2016/1148 (smernica NIS2)
23. Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva
24. Uznesenie Súdneho dvora (ôsma komora) z 19. februára 2009 vo veci C-557/07 - LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GmbH proti Tele2 Telecommunication GmbH
25. WOLTERS, Pieter - ZUIDERVEEN BORGESIUS, Frederik. The EU Digital Services Act: what does it mean for online advertising and adtech? Int J Law Info Tech. 01. január 2025;33:eaaf004. https://doi.org/10.1093/ijlit/eaaf004
26. Zákon č. 108/2024 Z.z. o ochrane spotrebiteľa a o zmene a doplnení niektorých zákonov
27. Zákon č. 185/2015 Z.z. Autorský zákon, v znení neskorších predpisov
28. Zákon č. 506/2009 Z.z. o ochranných známkach, v znení neskorších predpisov
29. Zákon č. 69/2018 Z.z. o kybernetickej bezpečnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov, v znení neskorších predpisov
30. Zásady registračných údajov z 21.2.2025. Dostupné online: https://www.icann.org/resources/pages/registration-data-policy-2024-02-21-en

Kontaktné údaje

JUDr. Silvia Kratochvilová
kratochvilo7@uniba.sk
Ústav práva informačných technológií a práva duševného vlastníctva
Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

NETRADIČNÉ OCHRANNÉ ZNÁMKY

UNCONVENTIONAL TRADEMARKS

Dávid Maukš[1]

Abstrakt: Ochranné známky sú dnes nevyhnutnou súčasťou moderného sveta, slúžia na zabezpečenie práva na používanie charakteristických označení tovarov alebo služieb. Predložený príspevok analyzuje rozsiahlu známkovú reformu v oblasti práv priemyselného vlastníctva, ktorá prebehla na území Slovenskej republiky v roku 2019 transpozíciou Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2436 z 16. decembra 2015 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známok. Zameria sa najmä na zavedenie tzv. netradičných druhov ochranných známok, ktoré pred rokom 2019 nebolo možné v Slovenskej republike registrovať. Príspevok ďalej priblíži aké nové druhy ochranných známok je možné na Úrade priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky zaregistrovať, a aký dopad mala uvedená reforma pre aplikačnú prax a samotných používateľov ochranných známok.

Kľúčové slová: ochranná známka, netradičné označenie, reforma známkového práva, trendy v oblasti nehmotných statkov.

Abstract: Trademarks are now a necessity to secure the right to use distinctive signs for goods and services. The presented paper analyses the extensive trademark reform in the field of industrial property rights, which took place in the territory of the Slovak Republic in 2019 with the transposition of Directive (EU) 2015/2436 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2015 on the approximation of the laws of the Member States relating to trademarks. It will focus in particular on the introduction of so-called non-traditional types of trademarks that could not be registered in the Slovak Republic prior to 2019. The paper will also present what new types of trademarks can be registered at the Industrial Property Office of the Slovak Republic and what impact the reform has had on the users of trademarks themselves.

Key words: trademark, unconventional sign, trademark law reform, trends in area of intangible assets.

[1] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Katedra občianskeho práva, interný doktorand.

Úvod

Ochrannú známku môžeme definovať ako nehmotný statok patriaci do oblasti práva duševného vlastníctva na označenie. Úrad Európskej únie pre duševné vlastníctvo (ďalej len EUIPO) ju vymedzuje ako označenie (symbol) používané v obchodovaní na identifikovanie produktov, na základe ktorého si spotrebiteľ vyberie konkrétneho obchodníka, čím sa odlišuje od svojej konkurencie.[2] Účelom ochranných známok je identifikácia produktu, zvýšenie ochrany pred falšovaním, budovanie samotného imidžu obchodníka a reputácie, či stabilizácia pozície na trhu.[3] Ochranná známka nemôže existovať sama o sebe, ale vždy len v spojení s konkrétnym tovarom, ktorý označuje alebo so službou, ktorá je pod touto ochrannou známkou poskytovaná. Označeniami, ktoré tvoria ochrannú známku, sa musia dať rozlíšiť tovary a služby jedného subjektu od tovarov a služieb iného (ide o tzv. rozlišovacia spôsobilosť). Každá ochranná známka tak musí spĺňať nasledujúce kritériá:

- originalita,
- rozlišovacia spôsobilosť už od zapísaných ochranných známok,
- nemennosť vzhľadu a časová stálosť,
- presné vymedzenie okruhu tovarov a služieb, pre ktoré sa má daná ochranná známka používať,
- jednoduchosť, výraznosť a ľahká zapamätateľnosť.[4]

Je treba podotknúť, že zákon o ochranných známkach č. 506/2009 Z. z. (ďalej aj ZOZ) nedefinuje pojem ochranná známka, preto môžeme zhrnúť, že ochrannou známkou v podmienkach Slovenskej republiky je každé označenie, ktoré je zapísané v registri ochranných známok, ktorý spravuje Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky (ďalej len ÚPV SR). Označenie má rozlišovaciu spôsobilosť pre určité druhy tovarov alebo služieb pokiaľ je spotrebiteľ schopný podľa tohto označenia rozlíšiť výrobky z určitého obchodného zdroja.[5] ZOZ zároveň podrobne špecifikuje výluky označení zo zápisu a označenia, ktoré nemôžu byť ochrannou známkou. Ide napríklad o označenia, ktoré nemajú rozlišovaciu spôsobilosť, označenia obsahujúce názvy štátov, označenia druhu výrobkov alebo služieb, všeobecne známe zemepisné

---

[2] EUIPO. *Ochranné známky.* [online] [cit. 2025-13-5]. Dostupné na internete: https://euipo.europa.eu/ohimportal/sk/trade-mark-definition

[3] Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. *Ochranné známky.* [online] [cit. 2025-9-6]. Dostupné na internete: https://www.indprop.gov.sk/ochranne-znamky-a-dizajny/ochranne-znamky

[4] HORÁČEK, R. – BISKUPOVÁ, E. – DE KORVER, Z. 2015. *Práva na označení a jejich vymáhaní (Zákon o ochranných známkách, Zákon o ochraně označení puvodu a zeměpisných označení, Zákon o vymáhaní práv z prumyslového vlastnictví). Komentár. 3. doplnené vydanie.* Praha: C.H. Beck, 2015. s. 2-6. ISBN 978-80-7400-569-5.

[5] MARUNIAKOVÁ, I. – KLINKA, T. – MIDRIAKOVÁ, L. – MIKULIČOVÁ, J. *Komentár k zákonu o ochranných známkach.* Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. 2012. s. 66. ISBN 978-80-88994-79-4.

označenia alebo klamlivé označenia. Úvod by sme si dovolili zakončiť nasledujúcim citátom ohľadom zadefinovania pojmu ochrannej známky: *„Ochranná známka je mimoriadne variabilný a dynamicky sa rozvíjajúci inštitút. Nie je preto z právneho hľadiska vhodné ani možné obmedziť ho jednoznačnou definíciou*."[6]

Reforma známkového práva

V decembri 2015 začala v Európskej únii komplexná známková reforma, ktorá sa dotkla aj používania ochranných známok v Slovenskej republike. Túto reformu tvoril tzv. známkový balíček, ktorý bol výsledkom viac než sedemročného procesu, v ktorom mali európske inštitúcie za úlohu revidovať a zmodernizovať systém používania ochranných známok v rámci EÚ.[7] Legislatívne išlo o smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2436 z 16. decembra 2015 o aproximácii právnych predpisov členských štátov v oblasti ochranných známok (prepracované znenie) a o nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2424 z 16. decembra 2015, ktorým sa mení nariadenie Rady (ES) č. 207/2009 o ochrannej známke Spoločenstva a nariadenie Komisie (ES) č. 2868/95, ktorým sa vykonáva nariadenie Rady (ES) č. 40/94 o ochrannej známke Spoločenstva, a zrušuje nariadenie Komisie (ES) č. 2869/95 o poplatkoch splatných Úradu pre harmonizáciu vnútorného trhu (v súčasnosti je už, ale platné Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady EÚ 2017/1001 z 14. júna 2017 o ochrannej známke Európskej únie). Ide o dvojprvkový systém inštitútu ochrannej známky v rámci Európskej únii, ktorý je tvorený systémom národných ochranných známok jednotlivých členských štátov a systémom ochrannej známky Európskej únie. Tieto dva systémy sú komplementárne a vo veľkej miere vzájomne prepojené, preto ich reforma prebehla súčasne s cieľom ich zosúladenia a zabezpečenia ich konzistentnosti v rámci aplikačnej praxi.[8]

Hlavným cieľom prijatia tohto nariadenia a smernice bolo posilnenie hospodárskeho rastu a inovácií prostredníctvom uľahčenia prístupu používateľov k systémom ochranných známok v celej EÚ, keďže dovtedy platné právne predpisy z časti obmedzovali voľný pohyb tovaru a slobodu poskytovať služby v rámci Únie. Zvýšenie efektívnosti sa malo dosiahnuť z hľadiska nižších nákladov potrebných na zápis ochrannej známky, nižšej miery zložitosti v konaniach pred úradmi, rýchlejších procesných postupov (najmä uľahčenie samotného zápisu a efektívnejšie konanie o námietkach) a väčšej predvídateľnosti úradov, čím sa mala posilniť právna istota

[6] BACHRATÝ, J. - ZÁTHURECKÝ, E. 2001. *Ochranné známky – zákon, vyhláška, dôvodová správa, komentár a spoločné odporúčanie o všeobecne známej známke.* Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, 2001. s. 64. ISBN 80-88994-07-1.

[7] MAUKŠ, D. *Používanie ochranných známok po reforme známkového práva na Slovensku: diplomová práca.* Vedúci práce: JUDr. Zuzana Adamová, PhD. Trnava, Právnická fakulta TRUNI, 2020, s. 10.

[8] MIKULIČOVÁ, J. Revízia systému ochrannej známky v EÚ. In: *Duševné vlastníctvo.* Roč. 2016, č. 1-2, s. 6. ISSN 1335-2881.

používateľov ochranných známok.[9] Z hmotnoprávnej roviny išlo najmä o modernizáciu systému ochranných známok, priblíženie ich k súčasnej digitálnej dobe, vyššiu mieru harmonizácie európskeho priestoru a zavedenie nových (netradičných) druhov ochranných známok, čím sa mali zosúladiť svetové známkové systémy.[10] Predložený príspevok sa zameria najmä na zmenu v oblasti spôsobilosti označenia tvoriť ochrannú známku.

Reforma známkového práva sa v Slovenskej republike uskutočnila novelizáciou existujúceho zákona o ochranných známkach č. 506/2009 Z. z., a to zákonom č. 291/2018 Z. z., ktorý nadobudol účinnosť 14. 01. 2019, ktorý predstavoval vhodný základ pre transpozíciu danej smernice. Gestorom smernice povinnej zabezpečiť túto transpozíciu sa stal Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. Zmeny mali predovšetkým doplňujúci a rozvíjajúci charakter už existujúceho platného zákona.[11]

Netradičné označenia ako nové druhy ochranných známok

Efektivita každej ochrannej známky závisí na jej schopnosti zaujať pozornosť na trhu. Napríklad špecifický pohyb alebo zvuk akéhokoľvek prvku na webovej stránke môže účinne upútať záujem internetového používateľa, a to s oveľa väčším dopadom než „tradičná" ochranná známka. Tieto fakty viedli k rozmachu tzv. netradičných, resp. nekonvenčných ochranných známok. Preto sa podnikatelia a majitelia ochranných známok snažia rozšíriť okruh označení, ktoré môžu tvoriť ochrannú známku o tieto „nové" nekonvenčné druhy. Najpodstatnejšia zmena známkovej reformy sa dotkla práve možnosti zapísať aj tieto druhy netradičných ochranných známok, pretože zo zákona odpadla povinnosť grafického znázornenia ochrannej známky pri zápise do registra.[12] Táto zmena sa týka ustanovenia § 2 ZOZ, ktorým sa transponoval článok 3 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2015/2436. Označenie je tak spôsobilé tvoriť ochrannú známku vtedy, ak spĺňa dva predpoklady:

---

[9] Tamtiež, s. 19.

[10] K tomu pozri bližšie: MAUKŠ, D. *Používanie ochranných známok po reforme známkového práva na Slovensku: diplomová práca.* Vedúci práce: JUDr. Zuzana Adamová, PhD. Trnava, Právnická fakulta TRUNI, 2020, s. 10 a nasl.

[11] MIKULIČOVÁ, J. Novela zákona o ochranných známkach. In: *Duševné vlastníctvo.* Roč. 2018, č. 2, s. 7. ISSN 1339-5564.

[12] World Intellectual Property Organization. Beyond Tradition: New ways of making a mark. In: *WIPO Magazine.* [online] Geneva: World Intellectual Property Organization, 2004, no. 4, p. 16-17. [cit. 2025-13-5]. Dostupné na internete: https://www.wipo.int/export/sites/www/wipo_magazine/en/pdf/2004/wipo_pub_121_2004_07-08.pdf

- je schopné rozlíšiť tovary alebo služby jednej osoby od tovarov alebo služieb inej osoby (disponuje rozlišovacou spôsobilosťou) a súčasne
- je spôsobilé **byť vyjadrené** v registri ochranných známok ÚPV SR spôsobom, ktorý príslušným orgánom a verejnosti umožňuje jasne a presne určiť predmet ochrany poskytnutej majiteľovi ochrannej známky.

Podmienka rozlišovacej spôsobilosti zostala zachovaná (k tomu pozri napríklad Rozsudok Všeobecného súdu zo 7. júla 2021 vo veci Ardagh Metal Beverage Holdings GmbH & Co. KG proti Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo),[13] ale upustilo sa od podmienky grafického znázornenia, ktorá je podľa odôvodnenia Európskej komisie zastaraná a nezodpovedá moderným európskym trendom v oblasti práva duševného vlastníctva. Odstránením podmienky grafického znázornenia vznikla možnosť pre akceptáciu nových netradičných druhov ochranných známok, prihlasovaných vo formátoch, ktoré predtým neboli prípustné. Okrem toho, táto zmena umožnila aj jednoduchšie a presnejšie vyjadrenie už akceptovaných druhov ochranných známok. Podmienkami zápisu do registra týchto nových druhov označení sú atribúty jasnosti, presnosti, samostatnosti, ľahkej dostupnosti, zrozumiteľnosti, trvácnosti a objektívnosti, ktoré sa týkajú predmetu ochrany poskytnutej majiteľovi ochrannej známky. Tieto atribúty boli definované už v rozhodnutí Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-273/00 Sieckmann z 12. decembra 2002.[14]

Musíme upozorniť na nový pojem, ktorý sa objavil v ustanovení § 2 písmena b) ZOZ, a to pojem *„byť vyjadrené…*". Pojem vyjadrenie oveľa vhodnejšie odzrkadľuje možnosť zápisu aj nových druhov netradičných ochranných známok. Uvedený pojem je schopný pokryť aj tie označenia, ktoré nie sú možné graficky znázorniť. Napríklad zvukové označenie môže byť vyjadrené samotným zvukom zachytenom v MP3

[13] V uvedenom spore išlo o prípad, kedy audio súbor obsahujúci zvuk vznikajúci pri otvorení plechovky s nápojom, po ktorom nasleduje ticho a šumivý zvuk, nemôže byť zapísaný ako ochranná známka kvôli existencii rôznych iných nápojov v kovových nádobách na skladovanie alebo prepravu, keďže takéto zvukové vyjadrenie nemá rozlišovaciu spôsobilosť. Zvukové označenie, aby bolo spôsobilé byť ochrannou známkou, tak musí mať určitú rezonanciu, ktorá umožňuje konečnému spotrebiteľovi vnímať konkrétny zvuk ako ochrannú známku, a nie len ako funkčný prvok alebo ukazovateľ bez istých charakteristických (rozlišovacích) vlastností.

[14] Prípad Sieckmann spočíval v spore medzi Ralfom Sieckmannom a Nemeckým patentovým a známkovým úradom. Pán Sieckmann si chcel zapísať čuchovú ochrannú známku, ktorej prihláška tvorila danú chemickú látku s pripojeným chemickým vzorcom, vzorkou vône a popisom vône. Nemecký známkový úrad danú prihlášku zamietol. Spolkový patentový úrad sa v odvolacom konaní obrátil na Súdny dvor EÚ s dvoma prejudiciálnymi otázkami. Chemický vzorec podľa názoru Súdneho dvora nepredstavuje vôňu chemickej látky, ale popisuje iba látku samotnú a jej zloženie. Popis vône je nejasný, nepresný a subjektívny. Súdny dvor v tomto rozhodnutí taktiež definoval vyššie spomenuté atribúty ako kľúčové pri posudzovaní o tom, či má Úrad nejaké označenie zapísať do registra ako ochrannú známku. K tomu pozri bližšie: BRÁZDIL, J. Netradičné ochranné známky v Európskej únii – 1. časť. In: *Duševné vlastníctvo.* Roč. 2011, č. 3, s. 12. ISSN 1335-2881.

súbore.[15] V tejto otázke však stále existujú isté limity pre prípustnosť vyjadrenia niektorých druhov netradičných označení, pretože označenia v registri ochranných známok môžu byť teoreticky vyjadrené v akejkoľvek forme (ktorá je schopná jasne a presne určiť predmet ochrany), no iba s použitím všeobecne dostupnej technológie. Je jasné, že už nie je problém zapísať zvukové, holografické alebo multimediálne označenia, no stále tu existujú limity v atribútoch, ktoré stanovil prípad Sieckmann, ktoré sa týkajú napríklad čuchových alebo chuťových označení. Sme toho názoru, že v súčasnosti je v Slovenskej republike možné zapísať aj čuchové alebo chuťové označenia ako ochranné známky (aj keď EUIPO neumožňuje priloženie vzorky vône, no napríklad Patentový a známkový úrad USA registráciu čuchovej ochrannej známky povoľuje), no prípad Sieckmann dané možnosti zápisu veľmi zúžil a obmedzil, a preto je potrebné zohľadňovať závery v ňom obsiahnuté aj dnes, nakoľko nová definícia znázorniteľnosti čerpá z uvedených kritérií.[16] Aplikácia Sieckmannových kritérií tak zabezpečila vznik jednotného a uniformného spôsobu akým sa jednotlivé, aj nové a teda netradičné, druhy označení môžu zapísať ako ochranné známky.

Vo vyhláške ÚPV SR č. 567/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon o ochranných známkach nájdeme v ustanovení § 1a príkladom uvedené druhy ochranných známok a ich stručné definície. Tento systém druhov ochranných známok a ich krátky opis je prebratý z čl. 3 ods. 3 vykonávacieho nariadenia č. 2018/626, čím sa má zabezpečiť ešte väčšie zblíženie a prehĺbenie systému ochrannej známky EÚ a národných systémov ochranných známok. Ide o:

- slovnú ochrannú známku,
- obrazovú ochrannú známku,
- priestorovú ochrannú známku,
- pozičnú ochrannú známku,
- ochrannú známka vzoru,
- ochrannú známka tvorenú farbou bez obrysov alebo kombináciou,
- zvukovú ochrannú známku,
- pohybovú ochrannú známku,
- multimediálnu ochrannú známku,
- holografickú ochrannú známku a
- *iné ochranné známky*, ktoré sa vyjadria akýmkoľvek vhodným spôsobom s použitým všeobecne dostupnej technológie, ktorý umožňuje túto ochrannú

[15] MIKULIČOVÁ, J. Novela zákona o ochranných známkach. In: *Duševné vlastníctvo.* Roč. 2018, č. 2, s. 8. ISSN 1339-5564.

[16] MAUKŠ, D. *Používanie ochranných známok po reforme známkového práva na Slovensku: diplomová práca.* Vedúci práce: JUDr. Zuzana Adamová, PhD. Trnava, Právnická fakulta TRUNI, 2020, s. 24 a nasl.

známku jasne, presne, samostatne, zrozumiteľne, trvanlivo a objektívne reprodukovať v registri ochranných známok ÚPV SR.[17]

Ako sme už spomenuli, nejde o uzavretý výpočet druhov ochranných známok, keďže v § 1a ods. 12 nájdeme aj kategóriu *„iná ochranná známka*...". EUIPO na svojej webstránke rozlišuje napríklad ešte obrazovú ochrannú známku obsahujúcu slovné prvky, trojrozmernú známku alebo známku tvorenú kombináciou farieb.[18] Slovenská vyhláška a aj rozhodnutie výkonného riaditeľa EUIPO uvádzajú druhy ochranných známok, ale aj formy vyjadrenia týchto druhov vo formátoch súborov, ktoré sú uvedené v tabuľke nižšie. Je očividné, že ÚPV SR sa opäť inšpiroval úpravou ochrannej známky EÚ, čo napomáha k väčšej konzistentnosti v rámci celej EÚ.

Druh označenia	**Definícia[19]**	**Prípustný formát ÚPV SR**	**Prípustný formát EUIPO**
Obrazové	Ochranná známka, v prípade ktorej sa používajú neštandardné znaky, štylizácia alebo úprava, alebo grafický prvok či farba vrátane známok, ktoré sú zložené výhradne z obrazových prvkov alebo kombinácie slovných a obrazových.	JPG	JPEG
Priestorové	Ochranná známka skladajúca sa z trojrozmerného tvaru alebo ho obsahujúca, vrátane nádoby, obalu, samotného výrobku alebo ich vonkajšej úpravy.	JPG	JPEG, X3D, OBJ, STL
Pozičné	Ochranná známka spočívajúca v osobitnom	JPG	JPEG

[17] § 1a Vyhlášky č. 567/2009 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 506/2009 Z. z. o ochranných známkach.
[18] EUIPO. *Ochranné známky.* [online] [cit. 2025-13-5]. Dostupné na internete: https://euipo.europa.eu/ohimportal/sk/trade-mark-definition
[19] European union intellectual property network. *Spoločné oznámenie o vyjadrení nových druhov ochranných známok. Slovenská verzia. s.* 4-6.

	spôsobe, ktorým je známka umiestnená alebo pripevnená na výrobku.		
Označenie vzoru	Ochranná známka skladajúca sa výhradne zo súboru prvkov, ktoré sa pravidelne opakujú.	JPG	JPEG
Farba	Ochranná známka, ktorá sa skladá i) výhradne z jednej farby bez obrysov alebo ii) výhradne z kombinácie farieb bez obrysov.	JPG	JPEG
Zvukové	Ochranná známka tvorená výhradne zvukom alebo kombináciou zvukov.	JPG (notový zápis), MP3	JPEG, MP3
Pohybové	Ochranná známka tvorená pohybom alebo zmenou pozície prvkov známky, resp. ktorej súčasťou je pohyb alebo zmena pozície prvkov známky.	JPG, MP4	JPEG, MP4
Multimediálne	Ochranná známka tvorená kombináciou obrazu a zvuku alebo sa na ne vzťahujúca.	MP4	MP4
Holografické	Ochranná známka zložená z prvkov s holografickými vlastnosťami.	JPG, MP4	JPEG, MP4
Iné	Ochranná známka, na ktorú sa nevzťahuje žiaden z už uvedených druhov.	JPG, resp. vyjadrenie v akejkoľvek vhodnej forme s použitím všeobecne dostupnej technológie, pokiaľ môže byť reprodukovaná jasným, samostatným,	JPEG

		dostupným, zrozumiteľným, trvácnym a objektívnym spôsobom.	

Čo je zaujímavé napríklad pri zvukových ochranných známkach, je skutočnosť, že nie je možné v jednej prihláške súčasne prihlasovať zvuk vo formáte JPG aj MP3. Subjekt si tak musí vybrať, či si ochrannú známku zapíše v grafickom znázornení (notový zápis) alebo vo zvukovom prevedení, teda vo formáte MP3. Pri farebných ochranných známkach je potrebné registrovať reprodukciu farby vo formáte JPG, ale aj kód farby spolu s názvom danej vzorkovnice farby (napríklad vzorkovnica RAL, fialová farba zaznamenaná pod číslom 4008).[20]

Záver

Na základe výročných správ, ktoré zverejňuje ÚPV SR na svojej webovej stránke, od známkovej reformy každoročne priemerne klesá (nárast jedine v roku 2021) počet registrovaných ochranných známok, i keď priemerne rastie počet podaných prihlášok. Keďže neexistuje oficiálna štatistika ohľadom netradičných ochranných známok (napríklad za prvý rok známkovej reformy nebola registrovaná žiadna netradičná ochranná známka a do polovice roka 2022 bolo v Slovenskej republike zaregistrovaných len sedem netradičných druhov ochranných známok, a to zvuková, pohybová a ochranná známka vzorového označenia),[21] nevieme zhodnotiť, či odstránenie grafického znázornenia skutočne pomohlo k rozšíreniu týchto nekonvenčných označení. Myslíme si však, že slovenskí podnikatelia naplno nevyužili možnosti, ktoré im daná reforma priniesla.

Uvedenú reformu známkového práva však hodnotíme pozitívne, keďže reflektovala na aktuálne európske trendy spojené najmä s digitalizáciou celého sveta a taktiež vhodne zosúladila aplikačnú prax Súdneho dvora EÚ s jednotlivými národnými legislatívnymi vyjadreniami. Odstránenie požiadavky grafickej znázorniteľnosti pri posudzovaní zápisu ochrannej známky má pozitívny vplyv, najmä pre svetovú budúcnosť netradičných druhov ochranných známok, pretože pri súčasnom technologickom a digitálnom celosvetovom rozvoji sa vyvíjajú technológie a naskytujú ďalšie možnosti, ktoré budú vedieť zaznamenať vône, chute, či rôzne iné, napríklad hmatové znázornenia, jednoduchým a dostupným spôsobom ako spôsobilé ochranné známky.

[20] HAJNALOVÁ, Z. *EUIPO Academy webinar. YouTube.* [online]. [cit. 2025-11-6]. Dostupné na internete: https://www.youtube.com/watch?v=ooAZDnjnMiM

[21] Tamtiež.

Tematika označenia druhov ochranných známok je stále veľmi aktuálnou. Posledné obdobie je zaujímavou napríklad problematika označenia digitálnych výrobkov a NFT (non-fungible tokens).[22] EUIPO zaznamenalo zvýšený záujem o ochranu označení pre virtuálne výrobky, ktoré vieme na základe Niceského triedenia zaradiť do triedy 9. Tieto však musia byť dostatočne špecifikované, nestačí uviesť iba všeobecne „virtuálne produkty". Zároveň vzniklo aktualizované Niceské triedenie, ktorého verzia 12 z roku 2023 mimo iné doplnilo už uvedenú triedu 9 o nové výrobky: „downloadable digital files authenticated by non-fungible tokens".

Zoznam použitej literatúry a judikatúry

1. BACHRATÝ, J. - ZÁTHURECKÝ, E. 2001. *Ochranné známky – zákon, vyhláška, dôvodová správa, komentár a spoločné odporúčanie o všeobecne známej známke.* Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky, 2001. 178 s. ISBN 80-88994-07-1.
2. BRÁZDIL, J. Netradičné ochranné známky v Európskej únii – 1. časť. In: *Duševné vlastníctvo.* Roč. 2011, č. 3, s. 11-16. ISSN 1335-2881.
3. EUIPO. *Ochranné známky.* [online]. Dostupné na internete: https://euipo.europa.eu/ohimportal/sk/trade-mark-definition
4. European union intellectual property network. *Spoločné oznámenie o vyjadrení nových druhov ochranných známok. Slovenská verzia.* 10 *s.*
5. HAJNALOVÁ, Z. *EUIPO Academy webinar. YouTube.* [online]. Dostupné na internete: https://www.youtube.com/watch?v=ooAZDnjnMiM
6. HORÁČEK, R. – BISKUPOVÁ, E. – DE KORVER, Z. *Práva na označení a jejich vymáhaní (Zákon o ochranných známkách, Zákon o ochraně označení puvodu a zeměpisných označení, Zákon o vymáhaní práv z prumyslového vlastnictví). Komentár. 3. doplnené vydanie.* Praha: C.H. Beck, 2015. 389 s. ISBN 978-80-7400-569-5.
7. MARUNIAKOVÁ, I. – KLINKA, T. – MIDRIAKOVÁ, L. – MIKULIČOVÁ, J. *Komentár k zákonu o ochranných známkach.* Banská Bystrica: Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. 2012. 301 s. ISBN 978-80-88994-79-4.
8. MAUKŠ, D. *Používanie ochranných známok po reforme známkového práva na Slovensku: diplomová práca.* Vedúci práce: JUDr. Zuzana Adamová, PhD. Trnava, Právnická fakulta TRUNI, 2020, 60 s.
9. MIKULIČOVÁ, J. Revízia systému ochrannej známky v EÚ. In: *Duševné vlastníctvo.* Roč. 2016, č. 1-2, s. 17-25. ISSN 1335-2881.

[22] NFT je jedinečná jednotka dát uložená na type digitálnej peňaženky nazývanej blockchain, s ktorou možno disponovať. NFT môže byť spojená s konkrétnym digitálnym alebo fyzickým aktívom, ako sú obrázky, umenie, hudba a môže poskytnúť licenčné práva na použitie aktíva za účelom certifikácie pravosti a preukázanie vlastníctva.

10. MIKULIČOVÁ, J. Novela zákona o ochranných známkach. In: *Duševné vlastníctvo.* Roč. 2018, č. 2, s. 6-14. ISSN 1339-5564.
11. Rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C-273/00 Sieckmann z 12. decembra 2002.
12. Rozsudok Všeobecného súdu zo 7. júla 2021 vo veci Ardagh Metal Beverage Holdings GmbH & Co. KG proti Úradu Európskej únie pre duševné vlastníctvo
13. Úrad priemyselného vlastníctva Slovenskej republiky. *Ochranné známky.* [online]. Dostupné na internete: https://www.indprop.gov.sk/ochranne-znamky-a-dizajny/ochranne-znamky
14. World Intellectual Property Organization. Beyond Tradition: New ways of making a mark. In: *WIPO Magazine.* [online] Geneva: World Intellectual Property Organization, 2004, no. 4, p. 16-17. Dostupné na internete: https://www.wipo.int/export/sites/www/wipo_magazine/en/pdf/2004/wipo_pub_121_2004_07-08.pdf

Kontaktné údaje
Mgr. Dávid Maukš
mauksdavid@gmail.com
Univerzita Komenského v Bratislave
Právnická fakulta
Katedra občianskeho práva

MEDZI PRÁVOM A LOGIKOU: PROBLÉM DEFINÍCIE DIELA V AUTORSKOM ZÁKONE

BETWEEN LAW AND LOGIC: THE PROBLEM OF DEFINING A WORK IN COPYRIGHT LAW

Marek Čiernik[1]

Abstrakt: Problematika tvorby definícií predstavuje kľúčovú oblasť záujmu logickej sémantiky, najmä v kontexte formálneho jazyka a normotvorby. V právnej praxi sa často stretávame so syntetickými definíciami, ktoré slúžia na presné vymedzenie významu bežne používaných výrazov pre účely právneho poriadku. Osobitnú pozornosť si vyžaduje definícia pojmu „dielo", ako ju nachádzame v slovenskom autorskom zákone. Na prvý pohľad môže pôsobiť uspokojivo, no podrobnejšia logicko-sémantická analýza v spojení s konkrétnymi príkladmi odhaľuje viaceré nepresnosti a potenciálne interpretačné problémy. Príspevok sa v prvej časti venuje rozboru tejto definície z hľadiska požiadaviek na presnosť, sémantickú jednoznačnosť a schopnosť reflektovať na bežne zaužívaný význam. V druhej časti sa sústredíme na komparatívnu analýzu právnych definícií pojmu „dielo" v právnych poriadkoch vybraných európskych štátov. Cieľom je formulovať návrh vhodnejšej definície, ktorá by zodpovedala poznatkom logiky ako aj požiadavkám systematickej právnej terminológie.

Kľúčové slová: logika, sémantika, dielo, autorské právo

Abstract: The issue of creating definitions is a key area of interest in logical semantics, especially in the context of formal language and standardization. In legal practice, we often encounter synthetic definitions that serve to precisely define the meaning of commonly used terms for the purposes of the legal system. The definition of the term "work" as found in Slovak copyright law requires special attention. At first glance, it may seem satisfactory, but a more detailed logical-semantic analysis in conjunction with specific examples reveals several inaccuracies and potential interpretation problems. The first part of this paper analyzes this definition in terms of the requirements for precision, semantic unambiguity, and the ability to reflect commonly used meaning. The second part focuses on a comparative analysis of legal definitions of the term

[1] Katedra občianskeho práva, Právnická fakulta, Univerzita Komenského v Bratislave

"work" in the legal systems of selected European countries. The aim is to formulate a more suitable definition that would correspond to the findings of logic as well as the requirements of systematic legal terminology.

Key words: logic, semantics, work, copyright law

Úvod

Autorské právo si v súčasnosti s nástupom nástrojov tzv. umelej inteligencie prechádza rôznymi zmenami a je predmetom búrlivých diskusií z radov umelcov aj vedcov. Čo však diskusiám vôbec nepodlieha, sú ustanovenia zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon (ďalej len „autorský zákon") v jeho úvodných častiach. Azda najdôležitejšou časťou autorského zákona je jeho predmet vymedzený v § 3 ods. 1, ktorý špecifikuje na aké predmety sa vzťahuje ochrana autorských práv. V predstavách právnikov je možno definícia **diela** zdanlivo bezproblémová, ale to je práve oblasť, v ktorej môžeme aplikovať poznatky logickej sémantiky a prezentovať niekoľko argumentov smerujúcim k jej nedostatkom. Podotýkame, že samotné ustanovenie, ktoré nám pojem dielo definuje, neprešlo žiadnou zmenou od vyhlásenia zákona v roku 2015. Okrem aktuálnosti tém z oblasti práva duševného vlastníctva rezonuje v spoločnosti aj súčasná pripravovaná rekodifikácia súkromného práva, ktorá sa v nemalej miere inšpiruje zahraničnými právnymi úpravami. My sa taktiež po logickej analýze definície diela obzrieme do zahraničia, kde porovnávame a analyzujeme vnútroštátne právne úpravy vybraných štátov, aby sme dokázali navrhnúť vhodnejšiu definíciu aj pre náš autorský zákon.

Dielo ako predmet ochrany

Vstúpime *in medias res* a hneď na začiatok špecifikujeme časť definície, ktorú považujeme za problematickú. Ustanovenie § 3 ods. 1 autorského zákona znie: *„Predmetom autorského práva je **dielo** z oblasti literatúry, umenia alebo vedy, **ktoré je jedinečným výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora vnímateľným zmyslami**, bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel, formu jeho vyjadrenia alebo mieru jeho dokončenia."*[2]

Zaoberáme sa zvýraznenými časťami, kde podraďovacie súvetie prívlastkové zrejme rozvíja vetný predmet v hlavnej vete – dielo. Samotný výpočet oblastí, z ktorých dielo môže byť – literatúra, umenie a veda, pre nás nie je relevantné, aj keď sa vo veľkej miere budeme zaoberať práve dielami z oblasti umenia.

To, že dielo má byť jedinečným výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora asi nie je sporné. Neskôr preukážeme, že ani v okolitých štátoch táto časť definície nie je ničím

[2] § 3 ods. 1 zákona č. 185/2015 Autorský zákon

jedinečným. Je možné viesť polemiku k otázke, čo je to duša resp. duševná činnosť, ale rozobratie tejto problematiky by ďaleko presahoval zameranie nášho príspevku. Čo však v nasledujúcej časti rozoberieme, je naznačenie abstraktnej povahy diela, pretože výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora nebude vždy zhmotnené (zaznamenané) – časopriestorové dielo.

Tvrdíme, že logický problém nachádzame v požiadavke, že dielo musí byť výsledkom (tvorivej duševnej činnosti autora), ktorý je **vnímateľný zmyslami**. Na jednej strane je pochopiteľné, že zákonodarca vyžaduje od predmetu chráneného autorským právom istú podobu diela zachytenú na hmotnom nosiči, pretože z hľadiska dokazovania by nebolo možné spravodlivo ochranu takémuto nezaznamenanému dielu priznať. Problém spočíva v tom, že dielo môžeme vnímať buď ako časopriestorové dielo, ku ktorému zrejme zákonodarca smeroval alebo ako **význam záznamu** najmä pri slovesných dielach. Súčasná zákonná definícia pojmu rozsahovo nepripúšťa do svojej množiny diela, ktoré existujú aj mimo zmyslovo-vnímateľnej sféry. Čo týmto všetkým vlastne myslíme?

Dielo ako abstraktný pojem

Abstraktná povaha diela je reflektovaná aj v doktrinálnom označení diela ako „ideálneho objektu".[3] Ideálne objekty sú také objekty, ktorých kvalita sa časom neznižuje. Môžeme povedať, že dielo nepodlieha opotrebovaniu. Čo však opotrebovaniu podlieha sú nosiče záznamov diel – kniha, vinylová platňa, CD. Ďalším znakom ideálnych objektov je tzv. potenciálna ubikvita. Potenciálnou ubikvitou vyjadrujeme ich možnú všadeprítomnosť, ktorá znamená, že tieto predmety možno využívať akoukoľvek osobou, na akomkoľvek mieste a v akomkoľvek čase a to všetko bez toho, aby sa ich funkcia alebo obsah znehodnocovali.[4] Je možné sa teda stotožniť s názorom, že existuje nemalé množstvo diel, ktoré nebudú časopriestorové – vnímateľné ľudskými zmyslami, ale abstraktné – nesúce význam.

Prezentujme ďalší argument. Autorský zákon hovorí vyhotovení rozmnoženiny diela [5] alebo o verejnom vykonaní diela.[6] O verejnom vykonaní diela viac neskôr. Je však možné rozmnožiť dielo? Rozmnožiť je možné len časopriestorové veci. Pod týmto rozmnožovaním chápeme zhotovovanie ďalších exemplárov diela. V prípade originálnych obrazov, alebo sôch ako časopriestorových diel budeme dokonca hovoriť o vytváraní kópií, či napodobnenín originálu. Časopriestorové kópie

[3] ADAMOVÁ, Zuzana. Právo duševného vlastníctva. Bratislava: TINCT, 2020.

[4] Krištúfek, M. Základy práva duševného vlastníctva – autorské právo, jemu príbuzné právo a s ním súvisiace práva. In: Ochrana duševného vlastníctva. Bratislava, 2001.

[5] § 21 zákona č. 185/2015 Autorský zákon

[6] § 26 zákona č. 185/2015 Autorský zákon

originálneho obrazu nie sú jeho rozmnoženiny, ale napodobneniny. Čo teda vlastne rozmnožujeme?
Rozmnožovanie exemplárov jedného a toho istého diela neznamená robiť jeho kópie v zmysle napodobenín. Identita rozmnožení slovesného diela je v jeho origináli, ktorým nemôže byť jeho časopriestorový záznam (originálny rukopis), ale význam, obsah jeho záznamu. Originálny rukopis nejakej knihy je len jedným z rôznych záznamov diela, hoci mu patrí primát – je prvým zo zhotovených záznamov. Fyzická kniha je len nosič záznamu knihy ako slovesného diela a sama je výrobkom, ktorý je vyrobený s cieľom plniť úlohu fyzického nosiča záznamu diela tvorivej činnosti. Rozmnoženiny abstraktných diel sú presne vzaté rozmnoženiny záznamov týchto diel a dajú sa zničiť rovnako ako sochy, umelecké maľby či fotografie. Samotné abstraktné diela sa nedajú zničiť.

Verejné vykonanie abstraktného diela

Pri vykonávaní abstraktných diel budeme hovoriť o dielach, ktoré sú vykonateľné osobou alebo osobami výkonných umelcov. V zásade pôjde o aktivity opísané v § 26 ods. 1 autorského zákona, čiže „živé predvedenie diela recitáciou, spevom, hrou, tancom alebo inak výkonným umelcom na verejnosti". Opätovne argumentujeme, že abstraktné dielo, ktoré je možné vykonať, nemusí nadobúdať hmotnú podobu, aby existovalo a aby ho bolo možné považovať za dielo.
Príkladom takéhoto diela môže byť tanečná choreografia na ktorej sa podieľa najčastejšie choreograf a interpreti. Choreograf na spoločných skúškach vytvorí tanečnú choreografiu a v tomto momente existuje iba v mysliach autora a výkonných umelcov. Pri verejnom vykonaní diela ho sledujú diváci, ktorí si po skončení predstavenia odnášajú z divadla umelecký zážitok. V tomto bode je nesporné, že vykonanie diela bolo „zverejnené" a taktiež vnímateľné ľudskými zmyslami. Absentuje však akýkoľvek hmotný nosič, ktorý by zachytával dielo – napríklad audiovizuálny záznam. Celé umelecké dielo existuje len v mysliach autora, výkonných umelcov a zúčastneného obecenstva. Otázne je, či v zmysle § 3 ods. 1 dokážeme so súčasnou dikciou zákona poskytnúť takémuto dielu ochranu, pretože v nami opísanom momente už nie je vnímateľné ľudskými zmyslami. Ad absurdum dokážeme priznať tomuto dielu ochranu len počas doby, kým je dielo verejne vykonávané, a teda zrakovo alebo sluchovo vnímateľné?
Môžeme ďalej uvažovať o špecifikách diel, ktoré si vyžadujú vykonanie. Pokiaľ neexistuje záznam vykonaného diela, ale existuje len v mysliach choreografa, interpretov a divákov, by sme mali v súlade so súčasnou definíciou v zmysle autorského zákona tvrdiť, že nepôjde o dielo. Toto abstraktné dielo je však tiež hodné ochrany, pretože divák – šikovný imitátor, by dokázal toto dielo plagizovať. Rovnako tak by dokázal kopírovať ono abstraktné dielo interpret, ktorý mu

porozumel a naučil sa ho vykonávať. Porozumenie dielu inou osobou ako osobou autora môžeme chápať ako vytvorenie primitívneho proto-záznamu a z toho dôvodu by si zaslúžilo byť chránené aj toto nami opísané dielo.
Za zmienku stojí rozmnožovanie takýchto diel. Rovnako ako vo vyššie uvedenej časti nebudeme rozmnožovať dielo, ale v prípade existencie digitálneho zachytenia diela budeme rozmnožovať jeho záznam. Reprízu už vykonaného divadelného diela nemožno považovať za jeho rozmnožovanie, ale za **opakované vykonanie**. Dielo opätovne zostáva abstraktné a výkonní umelci ho dokážu svojim výkonom len dočasne zhmotniť. V závere by sme sa teda mohli pokúsiť o koncipovanie iného návrhu právnej úpravy, ktorá vytvorí rámec pre opakované vykonanie diela zhodné podobné rozmnožovaniu záznamov slovesných diel.

Zahraničná právna úprava vybraných štátoch

V snahe zistiť, či dokážeme navrhnúť lepšiu zákonnú dikciu *de lege ferenda* sa ohliadneme do zahraničia. Pri sémantických analýzach textov je veľmi dôležité zachovať význam výrazov, ktorý im ten ktorý jazyk aj skutočne prisudzuje. Preto sme pri analýzach zvýšili opatrnosť a neuspokojili sa len s doslovným prekladom vybraných ustanovení. Pre objavenie významu cudzích výrazov sme sledovali prípustné synonymá (z lingvistického hľadiska) a taktiež použitia výrazov v súvetiach. Je dôležité spomenúť, že predkladané definície môžu byť v mnohom podobné, čo bude pravdepodobne spôsobené existenciou medzinárodných zmlúv, ktoré majú za cieľ zabezpečiť medzinárodnú ochranu autorských práv. Príkladom takejto zmluvy je „Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel".[7] V súčasnosti sa medzinárodnou ochranou práv duševného vlastníctva zaoberá WIPO,[8] ktorá funkčne spadá pod OSN. Vzhľadom na potenciálnu ubikvitu diel, a najmä tých abstraktných, je medzinárodná ochrana žiadaná.
Aby sme komparácií dali zrozumiteľný systém, tak začneme analýzou právnych predpisov, ktoré nám z hľadiska doterajšej analýzy hovoria najmenej a postupne sa dostaneme k tým najrelevantnejším.
Našimi vybranými štátmi sú:

- USA
- Nemecko
- Rakúsko
- Maďarsko

[7] Publikovaný v zbierke zákonov vyhláškou ministerstva zahraničných vecí pod názvom: „Bernský dohovor o ochrane literárnych a umeleckých diel z 9. septembra 1886, doplnený v Paríži 4. mája 1896, revidovaný v Berlíne 13. novembra 1908, doplnený v Berne 20. marca 1914 a revidovaný v Ríme 2. júna 1928, v Bruseli 26. júna 1948, v Stockholme 14. júla 1967 a v Paríži 24. júla 1971"
[8] World Intellectual Property Organization

- Poľsko
- Francúzsko
- Česká republika

Právna úprava USA

USA ako jediný štát mimo európskeho priestoru sme zvolili, pretože mnoho súčasných populárnych interpretov pochádza zo Spojených štátov. Autorské právo v USA je obsiahnuté v Title 17 of the United States Code a o diele ustanovuje:
*„Copyright protection subsists, in accordance with this title, in **original works of authorship fixed in any tangible medium of expression**, now known or later developed, from which they can be perceived, reproduced, or otherwise communicated, either directly or with the aid of a machine or device."*[9]
Právna úprava z USA poskytuje ochranu dielu, ktoré je „originálnym dielom autorstva, zachyteným na akomkoľvek hmotnom nosiči". Rovnako ako v slovenskej úprave vnímame nutnosť fyzického záznamu diela – hmotný nosič. Dôležitejšie však je, že táto úprava dielo v podstate nedefinuje. Hovorí len o tom, ktorým dielam bude ochrana autorských práv poskytnutá. Uvedené ustanovenie ďalej len demonštratívne vypočítava, čo môže byť za dielo považované. To však pre našu definíciu nie je relevantné.
Za zmienku stojí preklad „medium of expression", pretože dostupné internetové prekladače siahajú po najbližšom ekvivalente v slovenčine, ktorým má byť „hmotný nosič". Chceme však upriamiť pozornosť na slovo „expression", ktoré znamená „vyjadrenie". Abstraktné dielo, ktoré je vhodné chrániť môžeme vyjadriť. Napríklad slovesné dielo v podobe rukopisu. Naďalej však samotné dielo zostáva abstraktným.

Právna úprava Nemecka

Nemci vo svojom „Urheberrechtsgesetz" pracujú s nasledujúcim znením v §1 a v § 2 ods. 2:
„Die Urheber von Werken der Literatur, Wissenschaft und Kunst genießen für ihre Werke Schutz nach Maßgabe dieses Gesetzes."
*„**Werke im Sinne dieses Gesetzes sind nur persönliche geistige Schöpfungen**."*[10]
Prvé ustanovenie § 1 nám hovorí, že „autori diel (...) majú nárok na ochranu svojich diel v súlade s týmto zákonom". Ustanovenie neobsahuje legálnu definíciu pojmu

[9] Title 17 of the United States Code. Dostupné na: https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf [cit. 2025-06-18].
[10] §§ 1 a 2 Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), Dostupné na: https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/BJNR012730965.html#BJNR012730965BJNG000301377 [cit. 2025-06-18].

dielo, ale len priznáva ochranu autorom a vymenúva, v akých oblastiach môžu mať diela pôvod.
V § 2 ods. 2 nemeckého autorského zákona však už definíciu nachádzame a znie: „Dielami v zmysle tohto zákona sú len osobné duševné výtvory."
V tomto ohľade sa môžeme s definíciou stotožniť. Áno, táto definícia pripúšťa, že diela sú abstraktné a nevyžaduje od nich konkrétnu zaznamenanú podobu. Nie je tu prítomná podmienka ani hmotného nosiča, ani vnímateľnosti zmyslami.
V opomenutom ustanovení § 2 ods. 1 opäť nachádzame len demonštratívny výpočet chránených diel.

Právna úprava Rakúska

Rakúsko sa od svojho jazykového spojenca veľmi nelíši:
*„**Werke im Sinne dieses Gesetzes sind eigentümliche geistige Schöpfungen** auf den Gebieten der Literatur, der Tonkunst, der bildenden Künste und der Filmkunst."*[11]
Odchýlenie oproti nemeckej právnej úprave spočíva len v tom, že slovo „persönliche" nahrádza slovo „eigentümliche". Významovo môžeme z lingvistického hľadiska povedať, že ide o synonymá. Rozdiel možno spočíva v tom, že „eigentümliche" môže znamenať aj „jedinečný", pretože zdôrazňuje výraznú alebo zvláštnu charakteristiku.
Z hľadiska našej analýzy však môže konštatovať totožný záver ako pri analýze nemeckej úpravy.

Právna úprava Maďarska

Maďarský zákon č. LXXVI z roku 1999 o autorských právach v § 1 ustanovuje:
(1) *„Ez a törvény védi az irodalmi, tudományos és művészeti alkotásokat."*
(2) *„A szerzői jogi védelem az alkotást a szerző szellemi tevékenységéből fakadó egyéni, eredeti jellege alapján illeti meg."*[12]
Ods. 1 uvedeného ustanovenia v preklade hovorí, že „tento zákon ochraňuje literárne, vedecké a umelecké diela." Opäť nejde o nič ojedinelé, len o vymenovanie oblastí z ktorých chránené diela môžu pochádzať.
V ods. 2 stojí, že „Ochrana autorských práv sa vzťahuje na dielo na základe jeho individuálneho a originálneho charakteru vyplývajúceho z duševnej činnosti autora."
Toto ustanovenie nám neposkytuje definíciu diela, ale len opisuje kvality, z ktorých

[11] § 1 ods. 1 Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), Dostupné na: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001848 [cit. 2025-06-18].
[12] § 1 ods. 1 a ods. 3 1999. évi LXXVI. Törvény a szerzői jogról, Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99900076.tv [cit. 2025-06-18].

následne vyplynie nárok na ochranu podľa tohto zákona. Opakuje sa nám duševná činnosť autora a požiadavka originality.

Právna úprava Poľska

V poľskom autorskom zákone v § 1 ods. 1 legálnu definíciu diela nachádzame v znení: *„Przedmiotem prawa autorskiego jest każdy przejaw działalności twórczej o indywidualnym charakterze, **ustalony w jakiejkolwiek postaci**, niezależnie od wartości, przeznaczenia i sposobu wyrażenia (utwór).“*[13]
Podobne ako v slovenskom znení sa stretávame s požiadavkou, že predmetom autorského práva bude také dielo, ktoré je „zachytené v akejkoľvek forme“. Možno mať teda podobné výhrady. Odlišnosťou však je, že na rozdiel od vnímateľnosti zmyslami tu poľský zákonodarca hovorí o zachytení. Extenzívne môžeme chápať ako zachytenie aj vytvorenie pamäťovej stopy u divákov, čiže by sme dokázali subsumovať nami prezentované dielo v druhej časti pod túto definíciu diela. Opätovne však argumentujeme, ako v prvej časti, že dielo je v svojej podstate abstraktné a jeho existencia nezávisí od zachytenia v konkrétnej forme – vytvorení fyzického záznamu.

Právna úprava Francúzska

Francúzski normotvorcovia prinášajú veľmi zaujímavý koncept ochrany diela vo svojom znení:
*„L'auteur d'une **oeuvre de l'esprit** jouit sur cette oeuvre, **du seul fait de sa création**, d'un droit de propriété incorporelle exclusif et opposable à tous.“*
*„**L'oeuvre est réputée créée**, indépendamment de toute divulgation publique, **du seul fait de la réalisation**, même inachevée, de la conception de l'auteur.“*[14]
Podľa francúzskeho znenia má autor duševného diela výhradné duševné vlastnícke právo na základe jeho **vytvorenia**. Čo máme rozumieť pod vytvorení nám hovorí nasledujúce ustanovenie: „Dielo sa považuje za **vytvorené, nezávisle od akéhokoľvek verejného zverejnenia, len na základe samotnej realizácie**, aj keď nedokončenej, autorského zámeru.“
Realizáciou diela môžeme rozumieť aj nami opísané vysvetlenie choreografického diela potenciálnym interpretom. Od momentu, kedy bolo dielo realizované, je možné poskytnúť mu ochranu podľa francúzskeho autorského zákona. Absentuje nám síce

[13] Art. 1 ods. 1 USTAWA o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Dostupné na: https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-autorskie-i-prawa-pokrewne-16795787 [cit. 2025-06-18].
[14] Články L111-1 a L111-2 Code de la propriété intellectuelle, Dostupné na: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006069414/LEGISCTA000006133323/#LEGISCTA000006133323 [cit. 2025-06-18].

legálna definícia diela, ale v tomto znení dokážeme od momentu realizácie, ktorý pre naše účely vyložíme široko, poskytnúť každému dielu ochranu. Realizáciou slovesného diela môže byť prvý rukopis autora. Čiže v tomto ohľade je možné inšpirovať sa francúzskou právnou úpravou.

Právna úprava Českej republiky

Na záver komparatívnej analýzy sa venujeme českému autorskému zákonu:
*„Předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je **vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě** včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo")…"*[15]
Český zákonodarca nám poskytol úpravu, s ktorou sa vieme podľa našej analýzy najlepšie stotožniť. Dielo musí byť **vyjadrené**. Pokiaľ prijmeme názor, že dielo je abstraktné, tak potom sa musíme stotožniť s tým, že abstraktné dielo sa do objektívne vnímateľného sveta dostáva jeho vyjadrením. Táto definícia neurčuje, že dielo musí byť ani časopriestorové, ani nemusí nadobúdať podobu fyzického záznamu na to, aby bolo chránené autorským zákonom. Objektívne vnímateľnú podobu nadobudne dielo – báseň, aj keď len prednesená určitému okruhu divákov. Od momentu prednesu mu český autorský zákon dokáže priznať ochranu. V záverečnej časti príspevku syntetizujeme nazbierané poznatky z komparatívnej analýzy a koncipujeme vlastnú definíciu, ktorá bude reflektovať na nazbierané poznatky.

Záver

V prezentovanej analýze sme vyslovili a odôvodnili niekoľko tvrdení, podľa ktorých budeme návrh *de lege ferenda* formulovať. Sú to:

- dielo má abstraktnú povahu,
- záznam diela nie je dielo, ale dielom je význam záznamu,
- nie je potrebný fyzický záznam diela, aby sme mu mohli priznať ochranu,
- dielo nemusí byť vnímateľné zmyslami, aby si zaslúžilo ochranu
- Opakovanie verejného vykonania diela, je potrebné odlíšiť od vytvárania rozmnožení časopriestorových diel,
- abstraktné dielo sa dostáva do empirického sveta jeho vyjadrením
- rozumieme, že dielo je možné ochraňovať až od momentu, kedy sa dostáva do empirického sveta jeho realizáciou.

Pre prvú časť – definíciu pojmu dielo by sme navrhli nasledovné znenie:

[15] § 2 ods. 1 zákona č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

„Predmetom autorského práva je dielo z oblasti literatúry, umenia alebo vedy, ktoré je jedinečným výsledkom tvorivej duševnej činnosti autora **a je vyjadrené jeho realizáciou v objektívne vnímateľnej podobe**, bez ohľadu na jeho podobu, obsah, kvalitu, účel, formu jeho vyjadrenia alebo mieru jeho dokončenia."
Uvedená formulácia pripúšťa abstraktnú podobu diela, pretože dielo je výsledkom tvorivej duševnej činnosti a čo sa dostáva do vnímateľného sveta, je len jeho vyjadrenie. Ide o posun od pôvodného znenia, kde musel byť výsledok tejto činnosti vnímateľný zmyslami. Ďalej sme doplnili slovo „realizácia", aby sme ustálili, že ide o prvý okamih realizácie a v momente, keď už k tejto realizácií došlo, tak zostáva predmetom ochrany autorského práva. Je možné stotožniť sa s názorom, že táto formulácia reflektuje taktiež na potrebu autorského práva chrániť predmety, ktorých podobu je možné skúmať, hoci čo i len vo forme svedectiev divákov.
V súčasnosti v zmysle § 19 ods. 4 autorského zákona sa za použitie diela považuje uvedenie diela na verejnosti verejným vykonaním diela. Uvedený odsek vďaka výrazu „najmä" obsahuje demonštratívny výpočet spôsobov použitia diela. Použitím diela, ktoré si vyžaduje jeho vykonanie, je aj jeho repríza.[16] Nie je nesprávne predpokladať, že demonštratívny výpočet pripúšťa aj túto formu použitia ale pokiaľ chránime autora pred svojvoľným používaním diela tretími osobami vo forme vyhotovenia rozmnožení, tak rovnako tak ho môžeme chrániť pred opakovaným vykonaním už realizovaného diela. Navrhujeme teda doplniť do tohto ustanovenia ďalšie písmeno:
„ x) repríza verejne vykonaného diela"
V príspevku sme venovali pozornosť analýze pojmu dielu a následnej komparatívnej analýze autorských zákonov vybraných štátov v snahe priniesť vhodnejšiu definíciu vzhľadom na abstraktnú povahu diela. Keďže právo duševného vlastníctva čakajú v súčasnosti mnohé výzvy, považujeme za vhodné poskytnúť tejto oblasti pevné základy pre budovanie modernej nadstavby.

[16] repríza – druhé a ďalšie predvedenie umeleckého diela, Krátky slovník slovenského jazyka

Zoznam použitej literatúry

1. ADAMOVÁ, Zuzana. Právo duševného vlastníctva. Bratislava: TINCT, 2020. ISBN 9788097354404.
2. Ochrana duševného vlastníctva: zborník príspevkov z medzinárodnej konferencie Bratislava 5. októbra 2000. KRIŠTÚFEK, Michal. Bratislava: Vydavateľské oddelenie Právnickej fakulty Univerzity Komenského, 2001. Sympóziá, kolokviá, konferencie. ISBN 8071601519.

Zoznam použitých právnych predpisov

3. Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon
4. Title 17 of the United States Code. Dostupné na: https://www.copyright.gov/title17/title17.pdf [cit. 2025-06-18].
5. Gesetz über Urheberrecht und verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), Dostupné na: https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/BJNR012730965.html#BJNR012730965BJNG000301377 [cit. 2025-06-18].
6. Bundesgesetz über das Urheberrecht an Werken der Literatur und der Kunst und über verwandte Schutzrechte (Urheberrechtsgesetz), Dostupné na: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001848 [cit. 2025-06-18].
7. 1999. évi LXXVI. Törvény a szerzői jogról, Dostupné na: https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99900076.tv [cit. 2025-06-18].
8. USTAWA o prawie autorskim i prawach pokrewnych, Dostupné na: https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-autorskie-i-prawa-pokrewne-16795787 [cit. 2025-06-18].
9. Code de la propriété intellectuelle, Dostupné na: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000006069414/LEGISCTA000006133323/#LEGISCTA000006133323 [cit. 2025-06-18].
10. Zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon)

Kontaktné údaje

Mgr. Marek Čiernik
marek.ciernik@flaw.uniba.sk
Univerzita Komenského v Bratislave

OCHRANA AUTORSKÉHO PRÁVA A JEHO BUDÚCNOSŤ V TRESTNOM ZÁKONE A V TRESTNOM PORIADKU?

COPYRIGHT PROTECTION AND ITS FUTURE IN CRIMINAL CODE AND CRIMINAL PROCEDURE CODE?

Maximilián Kiko[1], Marek Adamkovič[2]

Abstrakt: Autorské právo predstavuje základný nástroj na ochranu tvorivých činností jednotlivcov a právnických osôb. S rozvojom digitalizácie a umelej inteligencie sa význam tejto ochrany ešte viac zvýrazňuje. Príspevok sa zaoberá súčasnou právnou úpravou trestnoprávnej ochrany autorského práva v Slovenskej republike, analyzuje jej nedostatky a predstavuje porovnanie s právnymi úpravami v zahraničí. V závere sú uvedené návrhy de lege ferenda, ktoré reflektujú potrebu efektívnejšieho postihu porušovania autorských práv v digitálnej ére.

Kľúčové slová: autorské právo, Trestný poriadok, nullum crimen sine lege, Trestný zákon, rekodifikácia

Abstract: Copyright law is a fundamental tool for protecting the creative activities of individuals and legal entities. With the development of digitization and artificial intelligence, the importance of this protection is becoming even more pronounced. This article deals with the current legal regulation of criminal law protection of copyright in the Slovak Republic, analyzes its shortcomings, and compares it with legal regulations abroad. The conclusion includes proposals de lege ferenda that reflect the need for more effective punishment of copyright infringement in the digital age.

Key words: copyright, Criminal procedure code, nullum crimen sine lege, Criminal Code, recodification

[1] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky.

[2] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky.

Úvod do hmotnoprávnych a procesnoprávnych poznatkov trestného činu porušovania autorského práva

Právny poriadok Slovenskej republiky chráni autorské právo na viacerých úrovniach. Prvú úroveň ochrany poskytujú inštitúty súkromného práva, určitú nadstavbu potom verejné právo chrániace autorské práva nielen normami správneho práva, ale dokonca aj normami trestného práva.[3] Keďže objektom záujmu autorov tejto state je trestnoprávna ochrana autorského práva, takmer všetka pozornosť sa bude sústrediť na hmotnoprávnu úpravu vyjadrenú zákonom č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon (ďalej aj „Trestný zákon" alebo „TZ" alebo „trestný zákon"), a procesnoprávnu úpravu v zákone č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok (ďalej aj „Trestný poriadok" alebo „TP"). Ako prvé stojí za pozornosť, že pri trestnoprávnej ochrane autorského práva sa nemožno viazať na zmysel, ktorý pojmu „autorské právo" dáva zákon č. 185/2018 Z. z. Autorský zákon (ďalej len „Autorský zákon") a ktorý ho viaže primárne k dielu.[4] Totiž právna úprava skutkovej podstaty porušovania autorského práva podľa § 283 Trestného zákona – aj keď tomu pomenovanie rubriky zjavne nenasvedčuje – vníma túto ochranu širšie tým, že okrem samotného autorského práva chráni napríklad aj práva k umeleckému výkonu. A tie Autorský zákon vo svojej tretej časti zaraďuje pod práva súvisiace s autorským právom.[5] Obdobne je tomu tak aj pri databáze, ktorá je podľa Adamovej a Hazuchu právom sui generis.[6] Pri ochrane autorského práva pomocou Trestného zákona preto budeme vychádzať zo znenia základnej skutkovej podstaty v § 283 ods. 1 TZ, a pod „porušovanie autorského práva" (predstavujúc názov predmetného trestného činu) budeme zaraďovať Autorským zákonom chránené práva nielen k (i) dielu, ale aj k (ii) umeleckému výkonu, (iii) zvukovému záznamu, (iv) zvukovo-obrazovému záznamu,[7] (v) rozhlasovému vysielaniu, (vi) televíznemu vysielaniu a nakoniec aj k (vii) databáze.

Ako bolo vyššie naznačené, trestný zákon poskytuje ochranu pomocou trestného činu porušovania autorského práva nielen autorskému právu resp. nechráni len práva k dielu, ale aj ďalšie práva. V podstate tak ide o široký rozsah práv, ktorých porušenie môže zakladať trestnú zodpovednosť. Ako vysoko problematickú vidíme úpravu základnej skutkovej podstaty § 283 ods. 1 TZ, ktorá nestanovuje požiadavku spôsobiť

[3] K tomu pozri napr. ĽUPTÁK, M.: Rozhranie medzi trestnoprávnou a civilnoprávnou ochranou autorského práva. In: *Právny obzor*, 2005, roč. 88, č. 2 – 3, s. 241 – 247.

[4] K tomu pozri § 3 a nasl. Autorského zákona.

[5] K terminológii o právach súvisiacich s autorským právom pozri bližšie: ADAMOVÁ, Z., HAZUCHA, B. § 95 [Obsah práva výkonného umelca]. In: ADAMOVÁ, Z., HAZUCHA, B. Autorský zákon. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 742.

[6] ADAMOVÁ, Z., HAZUCHA, B. § 1 [Predmet úpravy]. In: ADAMOVÁ, Z., HAZUCHA, B.: *Autorský zákon*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 3.

[7] Zvukovo-obrazový záznam by sme v Autorskom zákone hľadali márne. Podľa § 190 ods. 13 Autorského zákona, sa predmetný pojem nahradil pojmom audiovizuálny záznam.

činom aspoň malú škodu.[8] Hrozba odňatia slobody tak nastupuje okamžite po úmyselnom porušení zákonom chránených práv, pričom vzhľadom na rozsah práv ktoré trestný čin chráni, sa natíska otázka, či je takto koncipovaný trestný čin v súlade so zásadou *nullum crimen sine lege* a jej vybranými podzásadami, a taktiež zásadou subsidiarity trestnej represie.[9] Žiadny trestný čin bez zákona, ako si možno prekladať uvedenú zásadu z latinčiny, v sebe nesie ešte hlbší odkaz, než sa na prvé počutie môže zdať. Tým odkazom myslíme jej účel, v podobe ochrany individuálnej slobody jednotlivca pred mocou štátu.[10]

Ako bolo zároveň vyššie naznačené, zásada *nullum crimen sine lege* sa člení na 4 podzásady,[11] pričom v kontexte nášho posudzovania do pozornosti dávame dve z nich: *nullum crimen sine lege certa* a *nullum crimen sine lege stricta.* Obe tieto podzásady môžu byť formuláciou skutkovej podstaty porušovania autorských právam, aká je *de lege lata* v trestnom zákone, porušené. *„Certa"* v podobe požiadavky určitosti právnej normy a *„stricta"* v podobe zákazu analógie spočívajúcej v rozširovaní trestnej zodpovednosti.[12]

Dôvodom vedúcim k rozporu s vyššie uvedenými podzásadami je nejasné vymedzenie konaní, ktorými možno porušiť normy autorského zákona, a ktoré by zakladali trestnú zodpovednosť. Totiž, autorský zákon obsahuje ustanovenia pripúšťajúce rôzny výklad. A teda niektoré konania by sme pri odlišnom výklade právnych noriem vôbec nekvalifikovali ako porušenie Autorského zákona a naopak, iným výkladom by sme porušenie identifikovali. Za príklad stojí úprava citácie v § 37 Autorského zákona. § 37 ods. 1 Autorského zákona demonštratívne pomocou slova

---

[8] Malou škodou sa podľa § 125 ods. 1 TZ rozumie suma prevyšujúca 700 Eur.

[9] K *ultima ratio*: Ústavný súd ČR, I. ÚS 69/06: *„Proti jednáním porušujícím práva vyplývající z občanskoprávních předpisů je třeba v prvé řadě brojit soukromoprávními prostředky, při jejich nedostatečnosti uplatnit sankce správní a teprve na posledním místě právo trestní. Opačný přístup, tedy užití trestněprávního postupu, aniž by prostředky jiných právních odvětví byly použity, by byl v rozporu s již naznačeným principem subsidiarity trestní represe, který vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě. Při trestněprávním posuzování jednání, které má z občanskoprávního pohledu podobu sporu o zaplacení určité částky, nutno na věc primárně nahlížet z pohledu práva občanského a zvažovat, zda jsou dány podmínky pro nasazení krajního represivního prostředku - trestního práva.*
Trestní právo tak nemůže sloužit jako prostředek nahrazující ochranu práv a právních zájmů jednotlivce v oblasti soukromoprávních vztahů, kde závisí především na individuální aktivitě jednotlivce, aby střežil svá práva, jimž má soudní moc poskytovat ochranu, ve smyslu zásady „vigilantibus iura scripta sunt".

[10] ZWERGBAUM, A.: Nullum crimen, nulla poena sine lege": Původ a smysl zásady a její význam pro interpretaci. In: *Všehrd*. Ročník 18. Číslo 6., s. 245.

[11] DRAŽOVÁ, P., MIHÁLIK, S., TURAY, L.: *Zásady trestného práva hmotného a procesného*. 1. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2022, s. 11. Porovnaj tiež: ZWERGBAUM, A.: Nullum crimen, nulla poena sine lege" : Původ a smysl zásady a její význam pro interpretaci (dokončení). In: *Všehrd.* Ročník 18. Číslo 7., s. 295-299.

[12] K tomu pozri DRAŽOVÁ, P., MIHÁLIK, S., TURAY, L. *Zásady trestného práva hmotného a procesného*. 1. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2022, s. 21-22.

„najmä" stanovuje účel, kedy osoba ktorá formou citácie bez súhlasu autora použije zverejnené dielo alebo jeho časť, nezasahuje do autorského práva. Za taký účel považuje zákon najmä recenziu alebo kritiku daného diela. A zároveň, citovanie zverejneného diela – ktoré je citované pre zákonom predpokladané účely – musí dodržiavať aj § 37 ods. 2 Autorského zákona ktorý stanovuje povinnosť, že použitie zverejneného diela alebo časti diela pre účely citácie musí byť v súlade so zvyklosťami a jeho rozsah nesmie presiahnuť rámec odôvodnený účelom citácie. Keďže ide o povinnosť, jej porušenie potom zakladá porušenie autorských práv pôvodného autora. Problémom však je výklad pojmov „zvyklosti" a „rámec odôvodnený účelom citácie". Napríklad vzniká nejednoznačná odpoveď na otázku, či sa za „zvyklosť" bude považovať aj uvedenie úvodzoviek na časť textu ktorú citovaný autor pôvodného diela nenapísal, čím je vytvorený dojem, že citovaný text zahŕňa aj časť textu ktorý bol až následne pridaný autorom ktorý cituje. Inak povedané vzniká dojem, že doplnený text pochádza z citovaného – pôvodného diela.

Zásada subsidiarity trestnej represie zas pripomína zákonodarcovi, súdom a orgánom činným v trestnom konaní, že je nutné prihliadať na závažnosť činu a jeho povahu, pretože nie všetky porušenia právom chránených záujmov by mali byť postihované odňatím slobody. Že sa povinnosť dbať na zásadu subsidiarity netýka len súdu prípadne orgánov činných v trestnom konaní, výstižne popisuje Marr, keď tvrdí, že: *„...ÚS SR nie je jediným garantom ochrany rešpektovania ústavy. Práve naopak, túto úlohu majú všetky orgány verejnej moci v kontexte podrobností zákonnou úpravou precizovaných a im zverených kompetencií."*[13] Je preto nevyhnutné, aby sa ešte pred začatím trestného stíhania posudzovala vhodnosť trestnej represie za čin ktorý javí znaky trestného činu. Dokonca možno smerovať túto povinnosť už k momentu, keď právne normy vznikajú, a teda otázku subsidiarity by si mal vysporiadať aj zákonodarca. Subsidiarita do veľkej miery súvisí aj s teóriu o tzv. objekte trestného činu. V podmienkach Slovenskej republiky je pojmom objekt vyjadrené *„dobro"*, ktoré štát chráni tým, že jeho porušenie sankcionuje trestným právom. Pritom treba pomeriavať proporcionalitu medzi možným odňatím slobody, a individuálnym alebo spoločenským záujmom. V prípade ochrany autorského práva podľa nášho názoru táto proporcionalita nie je dodržaná, a hrozba odňatia slobody je neprimeraná. Dôvodom je absencia výšky škody v základnej skutkovej podstate a taktiež znak objektívnej stránky v kvalifikovanej skutkovej podstate § 283 ods. 2 písm. d) TZ „prostredníctvom počítačového systému". Na jednej strane totiž kvalifikovaná skutková podstata v odseku 2 uvádza ako jeden z dôvodov vyššej trestnej sadzby (odňatie slobody až na 2 roky) spôsobenie väčšej škody, no rovnaký trest hrozí pri spáchaní činu prostredníctvom počítačového systému bez ohľadu na

[13] MARR, S.: *Vybrané trestnoprocesné aspekty výkonu domovej prehliadky a prehliadky iných priestorov*. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2025, s. 21.

výšku škody. V dnešnom digitalizovanom svete nepovažujeme uvedené znenie kvalifikovanej skutkovej podstaty za vhodné, a prikláňame sa k názoru, že pokiaľ by už malo dôjsť k naplneniu kvalifikovanej skutkovej podstaty z dôvodu spáchania činu skrz počítačový systém, tak by sa tento znak mal kumulatívne naplniť minimálne aspoň so spôsobením väčšej škody. V tomto kontexte uvádzame príkladné rozhodnutie Okresného súdu Michalovce, kde došlo vyvodeniu trestnoprávnej zodpovednosti za to, že páchateľ*„...umiestnil za účelom prezretia a voľného stiahnutia najmenej 36 diel (filmov a seriálov) pričom vedel, že k týmto dielam nemá žiadne autorské práva, čím takto zasiahol do zákonom chránených autorských práv k dielam poškodených spoločností (...) čím spôsobil pre uvedené spoločnosti, (...) škodu vo výške 343,76 €.*"[14] Okrem toho je otázkou aj rozličná interpretácia pojmu „počítačový systém" orgánmi činnými v trestnom konaní, keďže v Trestnom zákone absentuje jeho legálna definícia.

Za ďalší a špecifický problém, považujeme to že trestného činu porušovania autorských práv sa nemôže dopustiť právnická osoba, keďže absentuje jeho zakotvenie v § 3 TZPO, pozitívne vymedzujúcom trestné činy právnických osôb. Pritom právnické osoby môžu stáť za oveľa vyššími škodami, než fyzické osoby.

Z hľadiska procesnej stránky stojí za pozornosť nielen dokazovanie, ale aj otázka, kto bude vyšetrovať trestný čin podľa § 283 ods. 1 až ods. 3 TZ. Spravidla ho bude viesť poverený príslušník na základe § 202 ods. 2 TP, a iba pri ods. 4 (škoda veľkého rozsahu / nebezpečné zoskupenie) bude príslušný vyšetrovateľ. Podľa § 202 ods. 2 TP skrátené vyšetrovanie o prečinoch, pre ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje tri roky, vykonáva policajt uvedený v § 10 ods. 7 písm. d) až h); o ostatných vykonáva skrátené vyšetrovanie policajt uvedený v § 10 ods. 7 písm. a) a c). Dôležitým rozdielom oproti klasickému vyšetrovaniu je nielen osoba ktorá ho má viesť, ale aj čas do ktorého má skončiť. Skrátené vyšetrovanie sa spravidla má viazať na jednoduché prípady ktoré majú skončiť do 2 mesiacov od vznesenia obvinenia. Otáznym je, či je to práve trestný čin porušovania autorského práva, ktorý možno tak ľahko dokázať a stihnúť to spravidla do 2 mesiacov.

Na dôvažok v súvislosti trestnoprávnym postihom ako takým možno uviesť, že na úrovni práva Európskej únie nebadať snahy o kriminalizáciu porušení autorského práva, na druhej strane možno hovoriť o určitej akceptácii kriminalizácie jednotlivými členskými štátmi. Pozrime sa napríklad na Smernicu o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva. Aj keď to neprecizuje priamo, implicitne možno vyvodiť, že do popredia dáva inštitúty civilného alebo správneho práva, pričom prostriedky

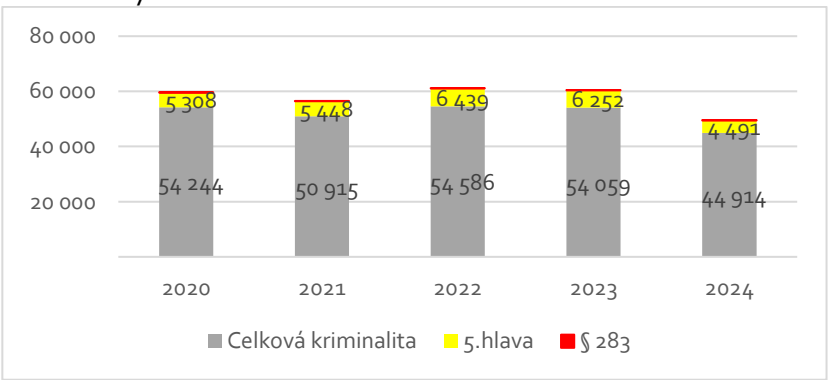
[14] Trestný rozkaz vydaný OS Michalovce dňa 19.03.2025, sp. zn. 8T/18/2025, ECLI:SK:OSMI:2025:7725010118.1

trestného práva by mali byť aplikované len vo vhodných prípadoch.[15] Obdobne ani čl. 8 Smernice 2001/29/ES z 22. mája 2001 o zosúladení niektorých aspektov autorských práv a s nimi súvisiacich práv v informačnej spoločnosti explicitne neuvádza povinnosť zaviesť trestnoprávne sankcie.

Základné dáta pre pochopenie situácie porušovania autorského práva

Trestný čin porušovania autorského práva je v rokoch 2020–2024 nízkofrekvenčný trestný čin s rádovo desiatkami skutkov ročne. Po miernom kolísaní v pásme približne 41–48 prípadov medzi rokmi 2020–2023 nastal zlom v roku 2024 s poklesom na približne 29 prípadov, čo predstavuje najnižšiu hodnotu obdobia a pokles o približne tretinu oproti roku 2023. Vývoj je smerovo zhodný s trendom 5. hlavy, do ktorej tento trestný čin patrí, aj s celkovou kriminalitou, no jeho kvantitatívny vplyv na súhrnné objemy je marginálny, keďže 5. hlava sa pohybuje v tisícoch a celková kriminalita v desaťtisícich.

Význam § 283 je najmä indikatívny, aj vzhľadom na možnosť vyššej miery latentnej kriminality v tejto oblasti. Po lokálnom maxime v roku 2022 dochádza k dvojročnému poklesu, ktorý môže signalizovať zmeny v presadzovaní práva, správaní páchateľov či reportovaní, avšak samotné dáta z grafu neumožňujú určiť príčiny. Analyticky to môže znamenať, že pre hodnotenie tohto trestného činu je dôležitý skôr trend a jeho súlad s vývojom nadriadenej kategórie (5. hlavy) a celku, než príspevok k absolútnym číslam, keďže desiatky prípadov § 283 nemôžu citeľne posúvať tisícové a desaťtisícové súčty, no potvrdzujú širší zostupný pohyb v roku 2024 naprieč štruktúrou kriminality.

Graf č.1

Podiel registrovanosti trestného činu porušovania autorského práva na 5. hlave osobitnej časti Trestného zákona a celkovej kriminalite[16]

[15] Pozri čl. 28 Preambuly Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/48/ES z 29. apríla 2004 o vymožiteľnosti práv duševného vlastníctva.

[16] MV SR. Štatistika kriminality [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na: https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml .

Napriek nízkej registrovanosti trestného činu porušovania autorského práva, nebola však škoda vôbec zanedbateľná, ak sa pozrieme na nižšie dáta, čo zvyšuje závažnosť páchania tohto trestného činu. Zároveň tabuľka ukazuje, že hoci počty trestných činov porušovania autorského práva § 283 v rokoch 2020–2024 klesali, celková vyčíslená škoda nevykazuje lineárny pokles: po nižšej hodnote v roku 2021 (293 000 €) prišiel nárast v roku 2022 (657 000 €) a výrazné vyvrcholenie v roku 2023 (1 848 000 €), po ktorom nasledoval len mierny pokles v roku 2024 (1 633 000 €), čo naznačuje, že menej prípadov môže generovať vyššiu kumulatívnu škodu v dôsledku niekoľkých škodovo veľkých skutkov alebo prípadných metodických zmien vo vyčísľovaní škody.

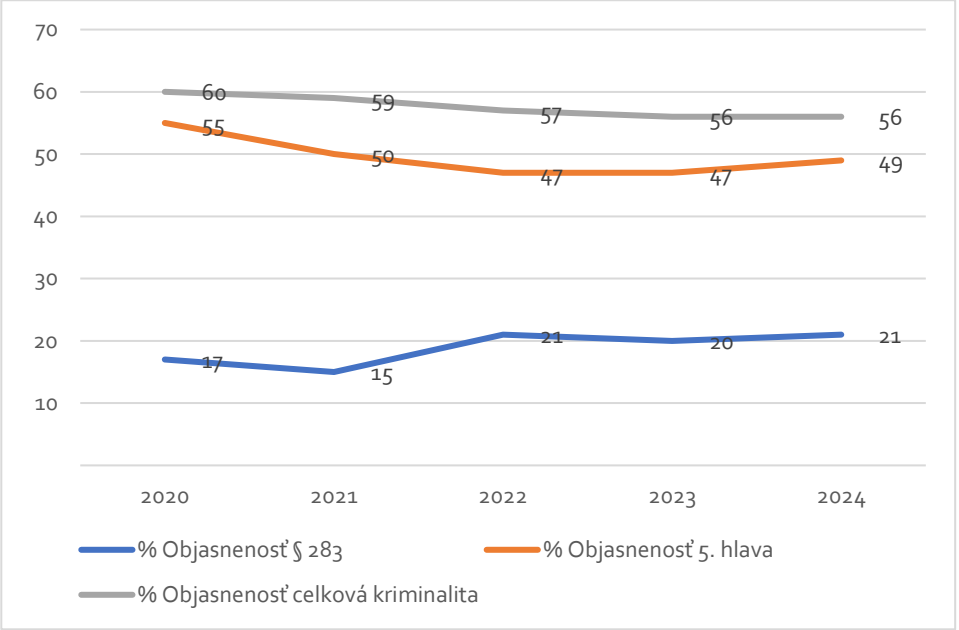
Rok	**Škoda (§ 283 TZ) v eurách**
2020	658000
2021	293000
2022	657000
2023	1848000
2024	1633000

Tabuľka č. 1

Výška spôsobenej škody trestným činom porušovania autorského práva[17]

Nižšie uvádzaný graf objasnenosti ukazuje rozbiehavé trendy. Celková kriminalita zostáva relatívne stabilná pre objasnenosť okolo 56–60%, objasnenosť 5. hlavy klesla z 55% (2020) na 47–49% (2022–2024) a objasnenosť trestného činu porušovania autorského práva podľa § 283 TZ je výrazne nižšia. Po páde na 15% v roku 2021 sa zvýšila na 21% v rokoch 2022 a 2024, čo znamená čiastočné zlepšenie, stále však citeľne pod úrovňou celej 5. hlavy aj celkového priemeru.

[17] MV SR. Štatistika kriminality [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na: https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml .

Graf č. 2

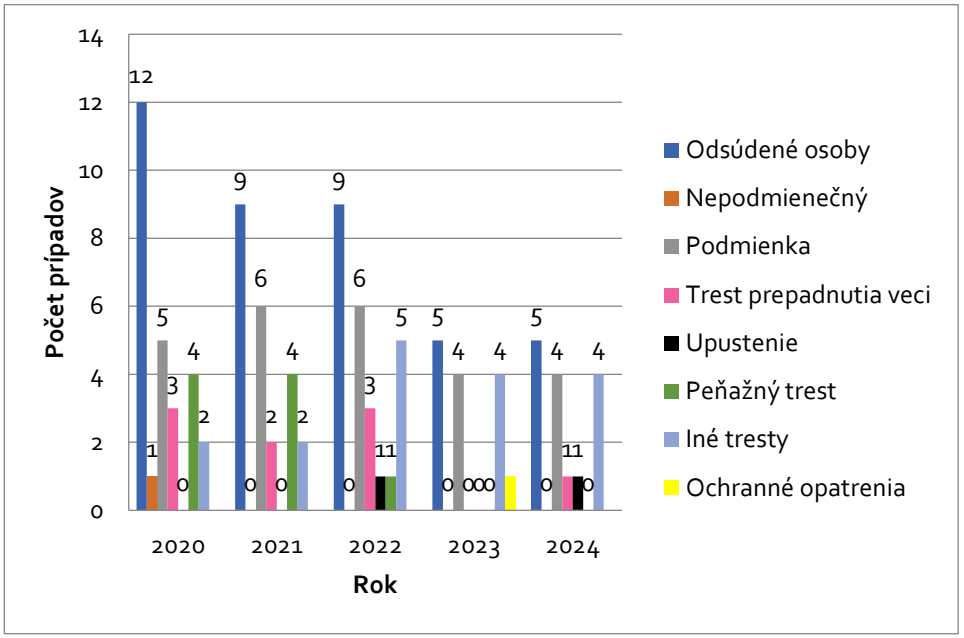
Objasnenosť trestného činu porušovania autorského práva s komparáciou objasnenosti 5. hlavy osobitnej časti TZ a celkovej kriminality [18]

Graf sankcionovania a odsúdenia v oblasti trestného činu porušovania autorského práva podľa § 283 TZ je v zásade čo do počtu odsúdení nízka a postupne klesajúca. Počet odsúdených sa znížil z 12 v roku 2020 na 9 v rokoch 2021–2022 a na 5 v rokoch 2023–2024, čo zapadá do poklesu registrácie skutkov aj objasnenosti tohto deliktu v sledovaní posledných rokov.

V štruktúre ukladaných sankcií dominujú podmienečné tresty, ktorých počet sa drží na úrovni v zásade 5–6 ročne počas celého obdobia, čo poukazuje na preferenciu miernejšej represie a snahu individualizovať trest pri spravidla neagresívnych a majetkovo-nehmotných následkoch porušovania autorských práv. Peňažné tresty sa objavili častejšie v rokoch 2020–2021 (3–4 prípady), v roku 2022 klesli na 1 a v rokoch 2023–2024 už nie sú zaznamenané, čo môže naznačovať buď tendenciu súdov preferovať podmienky a iné sankcie pred čistým majetkovým postihom, alebo zmenu štruktúry skutkov a páchateľov, čo môže byť na škodu vzhľadom na majetkovú povahu tohto trestného činu. Iné tresty od roku 2022 naberajú stabilitu na úrovni 4–5 ročne, čo môže zahŕňať zákazy činnosti či iné doplnkové sankcie a signalizovať širší sankčný mix pri nižšom počte odsúdení. Tresty prepadnutia veci sa vyskytujú

[18] MV SR. Štatistika kriminality [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na: https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml .

sporadicky (2 v rokoch 2020–2021, 3 v roku 2022 a 1 v roku 2024), čo zodpovedá povahe trestného činu, kde môže byť predmetom prepadnutia nosič či zariadenie. Celkovo graf vykresľuje posun k menšiemu počtu odsúdení s prevažujúcimi podmienečnými trestami a občasnými zásahmi do vecí, resp. majetku páchateľa prostredníctvom využívania trestu prepadnutia veci alebo peňažného trestu.

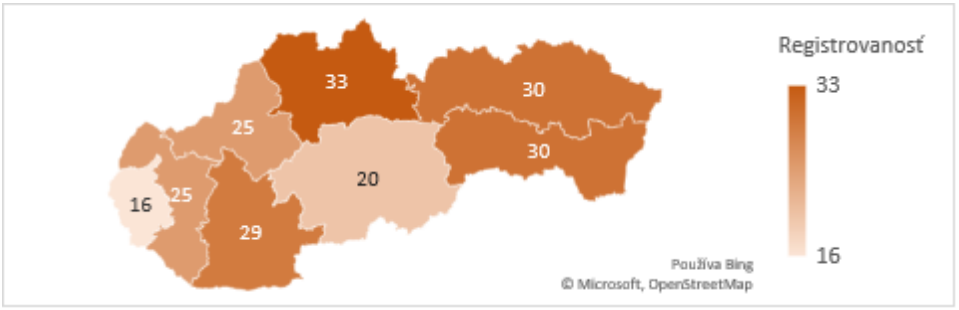

Graf č. 3
Sankcionovanie trestného činu porušovania autorského práva súdmi SR[19]

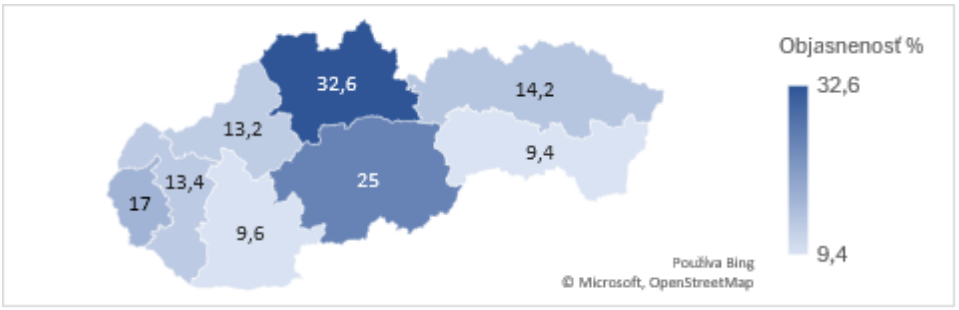
Mapa registrácie ukazuje výrazné regionálne rozdiely v počte evidovaných trestných činov porušovania autorského práva podľa § 283 TZ. Najvyššia registrácia je na severozápade (33), vysoké hodnoty vykazujú aj sever a východ (po 30), zatiaľ čo minimum je na juhozápade (16) a nižšia hodnota v centrálnej oblasti (20), čo môže naznačovať koncentráciu evidencie porušovania autorských práv s v hospodársky a populačne silnejších regiónoch s väčším trhom pre digitálny obsah a distribučné kanály. Mapa objasnenosti potvrdzuje, že objasnenosť je priestorovo nerovnomerná, keď sever dosahuje najvyššiu objasnenosť okolo 32,6% a stredozápad približne 25%, tak nanešťastie juhovýchod a južné stredné Slovensko zostávajú v jednociferných až nízkych dvojciferných pásmach (9,4–14,2%).

[19] GP SR. Štatistiky Štatistický prehľad trestnej a netrestnej činnosti [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na: https://www.genpro.gov.sk/statistiky/ .

Medzi registráciou a objasnenosťou neplatí jednoduchý priamy vzťah: región s najvyšším počtom registrovaných prípadov nemusí mať zároveň najvyššiu úspešnosť objasnenosti.

Mapa č. 1
Registrovanosť trestného činu porušovania autorského práva v regiónoch SR[20]

Mapa č. 2
Objasnenosť trestného činu porušovania autorského práva v regiónoch SR[21]

Ako k porušovaniu autorského práva pristupujú germánske štáty

V Nemeckej spolkovej republike je trestnoprávna úprava porušovania autorského práva sústredená mimo trestného kódexu v osobitnom zákone s názvom Urheberrechtsgesetz (ďalej aj ako „UrhG")[22], najmä v § 106–111a UrHG, pričom základom je § 106 UrhG trestný čin neoprávneného použitia diel chránených autorskými právami („*unerlaubte Verwertung urheberrechtlich geschützter Werke*") s trestom od peňažného trestu po trest odňatia slobody do troch rokov a so sankcionovaním aj pokusu. trestný čin neoprávneného použitia diel chránených autorskými právami podľa § 106 UrhG je ústredná trestnoprávna norma

[20] MV SR. Štatistika kriminality [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na: https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml .
[21] MV SR. Štatistika kriminality [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na: https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml .
[22] BUNDESJUSTIZAMT. Urheberrechtsgesetz. Dostupné na: https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/

autorskoprávnej ochrany, ktorá kriminalizuje zásahy do výlučných majetkových práv k dielu patriacich autorovi, jeho dedičom či licenčným nadobúdateľom. Zároveň nezasahuje do sféry morálnych práv, ktoré sa týmto ustanovením netrestnoprávne nekryjú.[23] Závažnejšie trestnoprávne prípady porušovania autorského práva zahŕňajú nepravé autorstvo či odstránenie označenia (§ 107 UrhG), zásahy do príbuzných práv (§ 108 UrhG), technické obchádzanie ochrany (§ 108b UrhG). Väčšina týchto trestných činov sa spravidla stíha na návrh poškodeného podľa § 109 UrhG. *„Trestné oznámenie sa často podáva výlučne na účely získania dôkazov potrebných pre občianskoprávne konanie, najmä na zistenie totožnosti porušovateľa alebo na zabezpečenie vyšetrovania zo strany prokuratúry. Držitelia práv potom získajú prístup k potrebným informáciám a dôkazom nahliadnutím do spisov. Zrejmé je aj využívanie trestného konania ako prostriedku nátlaku na vymáhanie nárokov na náhradu škody. Táto inštrumentalizácia orgánov činných v trestnom konaní nielenže vedie k preťaženiu súdnictva, ale znamená aj obchádzanie ustanovení občianskeho autorského práva* (...)".[24] V Rakúskej spolkovej republike je trestná zodpovednosť za porušovanie autorského práva primárne upravená tiež mimo trestného kódexu, priamo v § 91 osobitného zákona s názvom Urheberrechtsgesetz (OUrhG)[25], ktorý ako centrálna trestnoprávna norma postihuje zásahy do autorských práv podľa § 86 ods. 1, § 90b, § 90c ods. 1 a § 90d ods. 1 OUrhG. Základný trestný rámec je odňatie slobody do šiestich mesiacov alebo peňažný trest. Tiež platí, že väčšina týchto trestných činov sa stíha len na návrh poškodeného (§ 91 ods. 3 OUrhG). Inšpiratívnym ustanovením môže byť § 91 ods. 2 OUrhG: *„Rovnako bude potrestaný každý, kto ako vlastník alebo konateľ spoločnosti nezabráni porušeniu tohto druhu (ods. 1), ktorého sa dopustí zamestnanec alebo poverený zástupca v prevádzke spoločnosti.*" V zmysle tohto ustanovenia trestná zodpovednosť dopadá aj na vlastníka alebo štatutára spoločnosti, ktorý nepredišiel trestne relevantnému zásahu do autorského práva u svojho zamestnanca v rámci prevádzky, čím sa rozširuje dosah trestnoprávnych ustanovení na organizačné štruktúry.

[23] DÖLLING, Dieter – DUTTGE, Gunnar – KÖNIG, Stefa a kol. Vorbemerkungen zu § 242 ff. [online CH BECK DE]. In: Gesamtes Strafrecht. 5. Auflage 2022. Nomos, 2022.

[24] SCHUMANN, Heribert – MOSBACHER, Andreas – KÖNIG, Stefan a kol. UrhG § 106 Unerlaubte Verwertung urheberrechtlich geschützter [online CH BECK DE]. In: Medienstrafrecht. 1. Auflage 2023. Nomos, 2023. Rn. 4-6.

[25] RIS. Urheberrechtsgesetz. Dostupné na: https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001848

Záver alebo budúcnosť autorského práva v Trestnom poriadku a Trestnom zákone

Vzhľadom na vyššie uvedené poznatky, odporúčame zriadenie centralizovaného a špecializovaného policajného útvaru na riešenie TČ súvisiacich s porušením autorských práv, ďalších obdobných práv a počítačovej kriminality. Odôvodnenosť je daná regionálnou disproporciou pri registrovanosti a objasnenosti kriminality súvisiacej s autorským právom, nástupom digitalizácie a AI doby. Ďalej navrhujeme umožniť poškodenému ako takému (nie len na zúženie blízkej osoby) disponovať súhlasom na trestné stíhanie po vzore vybraných štátov, ktoré sme uviedli v tomto príspevku v časti komparistika. *De lege ferenda* Trestný poriadok by mohol vyzerať nasledovne:

„Rozsah vyšetrovania
§ 200 (2) písm. f)
Vyšetrovanie sa vykonáva aj o prečinoch, ak ide o trestné činy proti priemyselným právam a proti autorskému právu, § 247 neoprávnený prístup do počítačového systému, § 247a neoprávnený zásah do počítačového systému, § 247b neoprávnený zásah do počítačového údaja, § 247c Neoprávnené zachytávanie počítačových údajov, § 247d Výroba a držba prístupového zariadenia, hesla do počítačového systému alebo iných údajov."
§ 211 (3)
Trestné stíhanie pre trestné činy proti priemyselným právam a proti autorskému právu možno začať a v už začatom trestnom stíhaní pokračovať iba so súhlasom poškodeného. Ak je poškodených jedným skutkom niekoľko, stačí súhlas len jedného z nich."

Čo sa týka Trestného zákona, tak tu odporúčame zmenu základnej skutkovej podstaty týkajúcu sa doplnenia spôsobenia škody malej. A jemnú zmenu znenia kvalifikovanej skutkovej podstaty v § 283 ods. 2, ktorá pod písm. d) vymedzuje spáchanie činu „prostredníctvom počítačového systému". Obe zmeny navrhujeme pre súlad so zásadou subsidiarity trestnej represie, resp. s *princípom ultima ratio*. Zároveň navrhujeme premiestnenie tohto trestného činu systematicky do 4. hlavy osobitnej časti Trestného zákona, medzi majetkové trestné činy vzhľadom na primárne chránený objekt a zaradenie tohto trestného činu medzi § 3 ZTZPO, aby zaň mohla byť trestne zodpovedná aj právnická osoba. *De lege ferenda* by Trestný zákon mohol vyzerať nasledovne:

„§ 249b
(1) Kto neoprávnene zasiahne do zákonom chránených práv k dielu, umeleckému výkonu, zvukovému záznamu alebo zvukovo-obrazovému záznamu, rozhlasovému vysielaniu alebo televíznemu vysielaniu alebo databáze a spôsobí tým malú škodu alebo bol za takýto čin v predchádzajúcich dvadsiatich štyroch mesiacoch postihnutý

alebo v predchádzajúcich tridsiatich šiestich mesiacoch odsúdený, potrestá sa odňatím slobody až na jeden rok.

(2) Rovnako ako v odseku 1 sa páchateľ potrestá, ak ako člen štatutárneho orgánu, člen dozornej rady alebo vedúci zamestnanec právnickej osoby nezabráni spáchaniu trestného činu podľa odseku 1, ktorého sa dopustí zamestnanec, vedúci zamestnanec, člen štatutárneho orgánu alebo člen dozorného orgánu právnickej osoby."

Odsek jedna základnej skutkovej podstaty reflektuje zásadu subsidiarity trestnej represie, resp. princíp *ultima ratio*, tým že ide o určitú dekriminalizáciu konania porušujúceho autorské práva do 700 €, avšak s „*poistkou*" pre potreby postihovania recidivistov, ktorých právne sankcie iných právnych odvetví neodradili od ďalšieho (opätovného) porušovania autorského práva.

Vznik novej základnej skutkovej podstaty tohto trestného v odseku 2 je odôvodnený preventívnym charakterom často latentnej trestnej činnosti na úseku autorského práva a berie inšpiráciu zo zahraničných právnych úprav, tak ako sme uviedli pri komparatistike. Zároveň sa vyžaduje úmyselné konanie páchateľa, čo neumožňuje nadmernú kriminalizáciu nedbanlivostného konania pri spáchaní nami navrhovaného trestného činu podľa odseku 2.

Zoznam použitej literatúry

1. ADAMOVÁ, Z., HAZUCHA, B. § 58 [Prostriedky ochrany autorského práva]. In: ADAMOVÁ, Zuzana, HAZUCHA, Branislav. Autorský zákon. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck, 2018, s. 390.
2. BUNDESJUSTIZAMT. Urheberrechtsgesetz. Dostupné na:https://www.gesetze-im-internet.de/urhg/
3. BURDA, E., ČENTÉŠ, J., KOLESÁR, J., ZÁHORA, J. a kol.: Trestný zákon. Osobitná časť. Komentár. II. diel. 1. vydanie. Praha : C. H. Beck. 2011. ISBN 978-80-7400-394-3. 1608 s.
4. DRAŽOVÁ, P., MIHÁLIK, S., TURAY, L. *Zásady trestného práva hmotného a procesného*. 1. vydanie. Bratislava : Wolters Kluwer SR s. r. o., 2022, 96 s.
5. DÖLLING, Dieter – DUTTGE, Gunnar – KÖNIG, Stefa a kol. Vorbemerkungen zu § 242 ff. [online CH BECK DE]. In: Gesamtes Strafrecht. 5. Auflage 2022. Nomos, 2022.
6. GP SR. Štatistiky Štatistický prehľad trestnej a netrestnej činnosti [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na: https://www.genpro.gov.sk/statistiky/ .
7. ĽUPTÁK, M.: Rozhranie medzi trestnoprávnou a civilnoprávnou ochranou autorského práva. In: *Právny obzor*, 2005, roč. 88, č. 2 – 3, s. 241 – 247;

8. MARR, S.: Vybrané trestnoprocesné aspekty výkonu domovej prehliadky a prehliadky iných priestorov. 1. vydanie. Bratislava: C. H. Beck. 2025. ISBN 978-80-8232-069-8
9. MV SR. Štatistika kriminality [online]. [cit. 2025-09-29]. Dostupné na :https://www.minv.sk/?statistika-kriminality-v-slovenskej-republike-xml .
10. RIS. Urheberrechtsgesetz. Dostupné na:https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10001848
11. SCHUMANN, Heribert – MOSBACHER, Andreas – KÖNIG, Stefan a kol. UrhG § 106 Unerlaubte Verwertung urheberrechtlich geschützter [online CH BECK DE]. In: Medienstrafrecht. 1. Auflage 2023. Nomos, 2023. Rn. 4-6.
12. STRÉMY, T., KURILOVSKÁ L. a kol.: Trestný zákon: Komentár. Zväzok II. Praha : Wolters Kluwer. Wolters Kluwer ČR, 2022. 1534 s. ISBN 978-80-7676-535-1.
13. ZWERGBAUM, A.: Nullum crimen, nulla poena sine lege" : Původ a smysl zásady a její význam pro interpretaci (dokončení). In: Všehrd. Ročník 18. Číslo 7., s. 295-299.
14. ZWERGBAUM, A.: Nullum crimen, nulla poena sine lege": Původ a smysl zásady a její význam pro interpretaci. In: Všehrd. Ročník 18. Číslo 6., s. 243-249

Kontaktné údaje

JUDr. Maximilián Kiko, LLM.
maximilian.kiko@flaw.uniba.sk
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky

JUDr. Marek Adamkovič
marek.adamkovic@flaw.uniba.sk
Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave
Katedra trestného práva, kriminológie a kriminalistiky

NOVÉ HORIZONTY KONTRAKTÁCIE: VYUŽITIE UMELEJ INTELIGENCIE PRI TVORBE OBCHODNOPRÁVNYCH ZMLÚV [1]

NEW HORIZONS IN CONTRACTING: ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN THE DRAFTING OF COMMERCIAL CONTRACTS

Peter Lukáčka, Dominika Pintérová, Martin Daňko[2]

Abstrakt: Vývoj umelej inteligencie zásadne ovplyvňuje obchodné právo, ktoré ako dynamická disciplína čelí novým výzvam v 21. storočí. Dochádza k zmene tradičnej paradigmy uzatvárania a plnenia zmlúv, keďže automatizované systémy čoraz častejšie participujú na vyjednávaní, generovaní i monitorovaní zmluvných vzťahov. Príspevok sa sústreďuje na využitie umelej inteligencie pri tvorbe obchodnoprávnych zmlúv a skúma nové teoretické a praktické horizonty v ich interpretácii. Pozornosť sa sústreďuje na potenciál umelej inteligencie pri automatizovanej kontraktácii, jej prínosy z hľadiska efektívnosti, nákladov a dostupnosti právnych služieb, ale aj na riziká, ktoré tento prístup prináša. Analyzuje kľúčové právne otázky spojené s platnosťou a autonómiou zmluvných strán, problematiku zodpovednosti za obsah zmluvy vytvorenej alebo modifikovanej AI, ako aj širšie implikácie digitalizácie kontraktačného procesu vo vzťahu k právam duševného vlastníctva. Cieľom príspevku je prispieť k diskusii o tom, či a ako môže umelá inteligencia obohatiť, resp. transformovať tradičné chápanie kontraktácie v obchodnom práve.

Kľúčové slová: umelá inteligencia, obchodnoprávne zmluvy, kontraktačný proces, právna zodpovednosť, digitalizácia práva, práva duševného vlastníctva.

Abstract: The development of artificial intelligence is fundamentally reshaping commercial law, which, as a dynamic discipline, faces new challenges in the 21st century. The traditional paradigm of contract formation and performance is undergoing change, as automated systems increasingly participate in the negotiation, drafting, and monitoring of contractual relationships. This paper focuses on the use of artificial intelligence in the drafting of commercial

[1] Táto práca je financovaná z prostriedkov EÚ NextGenerationEU prostredníctvom Plánu obnovy a odolnosti SR v rámci projektu Umelá inteligencia pre právnické profesie (AILE) č. 09I05-03-V02-00038

[2] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta, Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva, Ústav práva informačných technológii a práva duševného vlastníctva

contracts and explores new theoretical and practical horizons in their interpretation. Particular attention is given to the potential of AI in automated contracting, its benefits in terms of efficiency, cost, and accessibility of legal services, as well as the risks associated with this approach. The analysis addresses key legal issues related to the validity and autonomy of contracting parties, questions of liability for the content of contracts generated or modified by AI, and the broader implications of the digitalization of the contracting process in relation to intellectual property rights. The aim of the paper is to contribute to the discussion of whether, and to what extent, artificial intelligence can enrich or even transform the traditional understanding of contracting in commercial law.

Key words: artificial intelligence, commercial contracts, contracting process, legal liability, digitalization of law, Intellectual property rights.

Úvod

Obchodné právo, charakteristické svojou flexibilitou a schopnosťou adaptácie na potreby dynamicky sa meniaceho trhu, čelí v 21. storočí osobitným výzvam spojeným s digitalizáciou a automatizáciou kontraktačných procesov.

Zmluva ako základný nástroj obchodnoprávnych vzťahov prechádza zásadnou transformáciou. Tradičné spôsoby jej uzatvárania a plnenia sú dopĺňané či nahrádzané algoritmami, ktoré dokážu generovať návrhy zmluvných klauzúl, podporovať vyjednávanie medzi stranami, ako aj zabezpečovať následné monitorovanie plnenia zmluvných povinností. Umelá inteligencia, využívajúca pokročilé modely spracovania prirodzeného jazyka, tak preniká do oblasti, ktorá bola doteraz výsostne doménou právnikov a ľudského úsudku.

Táto skutočnosť otvára celý rad otázok právnej teórie aj aplikačnej praxe. Na jednej strane sa javí prísľub efektívnejšieho a dostupnejšieho kontraktačného procesu, ktorý môže znížiť transakčné náklady a zlepšiť prístup k právnym službám. Na strane druhej vznikajú riziká súvisiace s platnosťou právnych úkonov generovaných AI, s ochranou autonómie zmluvných strán či s určením zodpovednosti za prípadné pochybenia umelej inteligencie.

Cieľom príspevku je analyzovať tieto nové horizonty obchodnoprávnej kontraktácie a identifikovať kľúčové problémy, ktoré si vyžadujú právno-teoretickú reflexiu aj legislatívne riešenia.

Kategorizácia AI pre účely tvorby obchodnoprávnych zmlúv

AI použiteľná na účely obchodnoprávnych zmlúv predstavuje dátovo orientované systémy *strojového učenia*, ktoré fungujú spôsobom podobným ľudskej inteligencii, v

dôsledku čoho takéto systémy prostredníctvom analýzy rozumejú ľudskej reči, a sú schopné riešiť problémy a prijímať rozhodnutia, učiť sa z nadobudnutých skúseností, adaptovať sa a zlepšovať. Súčasná vlna úspešných aplikácií využiteľných pri zmluvách je založená na poznatkoch získaných z údajov, pri plnení konkrétnych úloh umožňujú algoritmy strojového učenia počítačom učiť sa z *„tréningových údajov*" a skúseností.[3] Obchodnoprávne zmluvy mnohokrát obsahujú štandardné klauzuly, ktorých účinok a často aj samotné znenie sú vo väčšine zmlúv rovnakého typu identické. Práve pri týchto štandardných klauzulách si vieme predstaviť využitie AI, povedzme sa bude jednať o zmluvný softvér, ktorý dokáže identifikovať rozdiely medzi zmluvami, pričom bude mať databázu X vzorov štandardných zmlúv, a bude schopný identifikovať štandardné ustanovenia prípadne chyby v nich. Takýto nástroj AI môže byť dokonca schopný navrhnúť zmeny a doplnenia na odchýlenie sa od štandardných klauzúl v dôsledku predošlých skúseností z kontraktačných procesov.[4] V tejto súvislosti je však potrebné rozlišovať medzi tzv. otvorenými systémami, ktoré pracujú s voľne dostupnými a nijak nerevidovanými zdrojmi v rámci databázy internetu, bez nejakých obmedzení a bez toho, aby boli tieto špecificky zamerané, resp. trénované na tvorbu zmlúv a tie systémy, ktoré sú založené na zdrojoch, resp. dátach (napr. zmluvy, súdne rozhodnutia a pod.), ktoré sú už vyselektované odborníkom pre potreby konkrétnej aplikácie a trénované so špecifickým zameraním na tvorbu zmlúv - osobitne tých obchodnoprávnych. Práve tento aspekt, t.j. tvorba relatívne uzatvoreného systému, ktorý je trénovaný na špecifický účel môže podľa nášho názoru významne prispieť k zvyšovaniu efektivity a najmä kvality výstupov, ktoré daný systém produkuje.

Na základe vyššie uvedeného vymedzenia je potrebné taktiež odlíšiť zmluvy využívajúce systémy AI a tzv. smart kontrakty/inteligentné zmluvy.[5] Smart kontrakty

---

[3] EBERS, M. *Artificial Intelligence, Contracting and Contract Law: An Introduction*. In: Martin Ebers - Cristina Poncibò - Mimi Zou. Contracting and Contract Law in the Age of Artificial Intelligence, 2022, p. 19 – 20.

[4] Napríklad spoločnosť zameraná na umelú inteligenciu so sídlom v Spojenom kráľovstve, Luminance, predstavila 7.11.2023 prvú technológiu AI na svete s názvom Luminance Autopilot, ktorá úplne zautomatizuje vyjednávanie zmluvy bez ľudského zásahu medzi dvoma protichodnými stranami. Využíva pritom jedinečný právny model veľkého jazyka (LLM). Vďaka viac ako 150 miliónom právnych dokumentov v kombinácii s vlastnou umelou inteligenciou a hlbokými znalosťami právneho odvetvia z nej robí dnes najpokročilejšiu právnu LLM, ktorá pôsobí pre viac ako 500 zákazníkov na celom svete. Luminance Autopilot umožňuje zvládnuť každodenné rokovania o bežných zmluvách, ako sú dohody o mlčanlivosti. Umelá inteligencia môže analyzovať zmluvu, upraviť rizikové klauzuly a reagovať na akékoľvek zmeny vykonané umelou inteligenciou protistrany. To všetko sa deje automaticky, pričom AI využíva znalosti z predchádzajúcich zmlúv konkrétneho používateľa. Bližšie pozri: https://www.luminance.com/news/press/20231107_luminance_showcases.html alebo https://www.youtube.com/watch?v=9PKRfnstXfk [2025-08-20].

[5] SZABO, N. *Smart Contracts*. [cit. 2025-08-21]. Available at: www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/s

využívajú blockchainové technológie, ktorých cieľom je realizovať tvorbu, vyjednávanie alebo plnenie zmluvy sledovateľným a nezvratným spôsobom bez zasahovania tretích strán. Ide teda o samovykonateľné zmluvy, ktorých plnenie sa realizuje automaticky po splnení dohodnutých podmienok. Inteligentné zmluvy sú založené na iných technológiách.[6]

Využitie umelej inteligencie pri tvorbe, uzatváraní a plnení obchodnoprávnych zmlúv

AI možno využiť na analýzu obchodnoprávnych zmlúv, generovanie ich obsahu a kontrolu, identifikáciu potenciálnych problémov vo väzbe na potencionálneho zmluvného partnera, rizikové klauzuly, prípadne extrakciu/modifikáciu dôležitých klauzúl. Umelá inteligencia tak postupne transformuje sféru tvorby a kontroly zmlúv. Prináša so sebou revolučné nástroje, ktoré zefektívňujú celý proces uzatvárania zmlúv, znižujú náklady a minimalizujú právne riziká. Využitie umelej inteligencie v kontraktačnom procese nielen zrýchľuje a zefektívňuje transakcie, ale aj zvyšuje právnu istotu a predchádza potenciálnym sporom. AI môže zohrávať významnú úlohu v jednotlivých fázach kontraktačného procesu:

1. **Predzmluvná fáza**
   - **Vyhľadávanie obchodných partnerov** – AI môže analyzovať trhové dáta a navrhovať potenciálnych obchodných partnerov na základe finančných výsledkov, reputácie a historických obchodných vzťahov.
   - **Automatizovaná due diligence** – Nástroje AI môžu rýchlo preveriť bonitu, právnu spôsobilosť a históriu partnerov, vrátane analýzy súdnych sporov, insolvenčných konaní či uložených sankcií.
2. **Uzatváranie zmluvy**
   - **Generovanie návrhov zmlúv** – Vďaka umelej inteligencii je možné generovať zmluvy na základe preddefinovaných šablón vychádzajúc z predchádzajúcich zmlúv alebo špecifických požiadaviek, pričom inteligentné systémy môžu vytvárať napríklad personalizované zmluvné návrhy - oferty.
   - **Automatizované vyjednávanie/negociácia/uzatváranie zmlúv** – AI môže analyzovať historické dáta uzavretých zmlúv a predikovať optimálne podmienky zmluvy, prípadne priamo navrhovať kompromisné riešenia na

---

zabo.best.vwh.net/smart.contracts.html. Podľa Nicka Szaba je inteligentná zmluva *„počítačový transakčný protokol, ktorý vykonáva podmienky zmluvy. Všeobecnými cieľmi návrhu inteligentných zmlúv sú splniť bežné zmluvné podmienky (ako napríklad: platobné podmienky, záložné práva, dôvernosť a vymáhateľnosť a pod.), minimalizovať výnimky – či už úmyselné alebo náhodné – a znížiť potrebu dôveryhodných sprostredkovateľov, ako sú banky alebo iní zástupcovia.*"

[6] EBERS, M. *Artificial Intelligence, Contracting and Contract Law: An Introduction*. In: Martin Ebers - Cristina Poncibò - Mimi Zou. Contracting and Contract Law in the Age of Artificial Intelligence, 2022, p. 20.

základe preferencií strán. Taktiež dokáže analyzovať jazyk v existujúcich zmluvách a identifikovať potenciálne problematické časti, ako sú nejednoznačné ustanovenia, duplicity či konflikty. Na základe analýzy ponúka AI návrhy na zlepšenie a zefektívnenie zmluvného textu. Umelá inteligencia sa tak stáva cenným pomocníkom pri vyjednávaní o zmluvných podmienkach. Dokáže tiež identifikovať sporné klauzuly, navrhovať alternatívy a upozorňovať na skryté riziká. AI nástroje tak pomáhajú zmluvným stranám lepšie porozumieť ich právam a povinnostiam. Upozornením na nejasnosti a riziká uľahčujú informované rozhodovanie a predchádzajú nedorozumeniam.

3. **Plnenie a monitorovanie zmluvy**
   - **Dohľad nad plnením zmluvných podmienok** – AI môže analyzovať plnenie zmluvných záväzkov v reálnom čase a upozorňovať na možné porušenia či oneskorenia.
   - **Automatizované riešenie sporov** – Prediktívne modely AI môžu vyhodnocovať pravdepodobnosť úspechu v prípade súdneho sporu a navrhovať alternatívne riešenia, ako je mediácia alebo arbitráž. V oblasti alternatívneho riešenia sporov niektorí poskytovatelia ponúkajú aj procesy, kde automatizovaný algoritmus vyhodnocuje ponuky strán pri riešení sporu.[7]
4. **Ukončenie zmluvy a následné fázy**
   - **Analýza výkonnosti kontraktu** – AI môže hodnotiť efektívnosť zmluvy na základe historických dát a poskytovať odporúčania pre budúce zmluvy.
   - **Riadenie rizík a compliance** – Automatizované systémy dokážu sledovať legislatívne zmeny a upozorňovať na potrebu úpravy existujúcich zmlúv, čím zabezpečujú súlad s právnymi predpismi.

Riziká využitia umelej inteligencie v kontraktačnom procese

1. **Právna platnosť a záväznosť zmlúv**
   - **Automatizované systémy môžu vytvárať zmluvy alebo ich časti bez priamej ľudskej kontroly**, čo vyvoláva **otázky, či sú tieto úkony právne platné a záväzné.** Súčasná slovenská legislatíva stanovuje, že zmluvnou stranou môžu byť len fyzické prípadne právnické osoby disponujúce spôsobilosťou na práva a povinnosti a spôsobilosťou na právne úkony. AI nie je ani fyzická ani právnická osoba, a v súčasnosti nemá právnu subjektivitu konať ako fyzická alebo právnická osoba. To znamená, že systém AI nemôže v súčasnosti legálne vykonávať všetky činnosti smerujúce k uzavretiu zmluvy,

[7] Bližšie pozri: HIBAH, A. *The role of Artificial Intelligence in Online Dispute Resolution: A brief and critical overview*, Information & Communications Technology Law, 31:3, 2022, p. 319-342. [2025-08-31]. Available at: https://doi.org/10.1080/13600834.2022.2088060

ktoré môže vykonávať fyzická alebo právnická osoba. To platí vo všeobecnosti a teda stroj alebo systém AI nemôže v slovenskom právnom prostredí platne podpísať zmluvy. Umelá inteligencia však môže byť použitá ako pomocný nástroj, ktorý pomáha ľuďom pri vykonávaní určitej úlohy, formulovaní zmluvných klauzúl a pod.

- **Riziko nesúladu s formálnymi a obsahovými náležitosťami zmluvy podľa Obchodného zákonníka** (napr. nezahrnutie aktuálnej právnej úpravy, ktorá bola novelizovaná alebo rozpor s kogentnými ustanoveniami Obchodného zákonníka vyjadrenými v 263 OBZ[8]).

2. Zodpovednosť za obsah zmluvy

- **Kto nesie zodpovednosť za chyby, nejasnosti alebo neplatné ustanovenia vytvorené AI – právnik, používateľ systému alebo poskytovateľ softvéru?** Otázka zodpovednosti za chybné zmluvy sa týka situácie, ak AI pri negociácii, uzatváraní alebo plnení zmluvy zlyhá (napr. nesprávne stanoví cenu, zmluvnú pokutu, úroky z omeškania, rozpor s kogentnými ustanoveniami OBZ), *kto bude zodpovedný?* Právna teória a prax budú musieť *de lege ferenda* jasne definovať, či zodpovednosť nesie prevádzkovateľ AI, programátor/vývojár AI, používateľ, prípadne sa zavedie nový právny režim pre AI systémy.[9] Otázka *„zodpovednosti AI*" tak zatiaľ nemá jasné právne ukotvenie a môže viesť k sporným situáciám.

  Domnievame sa, že v súčasnej dobe sa zdôrazňuje nutnosť ľudského dohľadu používateľa nad technológiou AI, a to v nasledovných smeroch:

  a) Zodpovednosť za výber – pri výbere vhodnej technológie AI musí postupovať s odbornou/náležitou starostlivosťou a uskutočniť výber aspoň na takej úrovni, ako by výber uskutočnila iná rozumne starostlivá osoba;

  b) Zodpovednosť za zadanie, vedenie a súčinnosť – musí vybranej technológii AI zadefinovať zadanie jasne a zrozumiteľne, poskytnúť všetku potrebnú súčinnosť a dávať jej pokyny resp. informácie/dáta;

---

[8] § 263 ods. 1 - 2 zákona č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov znejúci: *„(1) Strany sa môžu odchýliť od ustanovení tejto časti zákona alebo jej jednotlivé ustanovenia vylúčiť s výnimkou ustanovení § 261 a § 262 ods. 2, § 263 až 272, § 273 ods. 1, § 276 až 289, 301, 303, 304, § 306 ods. 2 a 3, § 308, § 311 ods. 1, § 312, 313, § 321 ods. 4, § 324, 340a, 340b, 341, 365,369 až 369d, 370, 371, 376, 382, 384, 386 až 408, 408a, 444, 458, 459, 477, 478, § 479 ods. 2, § 480, 481, § 483 ods. 3, § 488, 493, 499, § 509 ods. 1, § 592, 597, § 655 ods. 1, § 655a, § 660 ods. 2 až 4, § 668 ods. 3, § 668a, 669, 669a, 672a, 675, 676 ods. 1 a 2, § 711, 720, 725, 729, 743 a 771c.*
(2) Strany sa nemôžu odchýliť od základných ustanovení uvedených pre jednotlivé zmluvné typy v tejto časti a od ustanovení, ktoré ustanovujú povinnú písomnú formu právneho úkonu."

[9] K tomu bližšie pozri: Expert Group on Liability and New Technologies. Report on Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies, 2019, p. 15 - 62. [cit. 2025-08-25]. Available at: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2020/01-09/AI-report_EN.pdf

c) Zodpovednosť za kontrolu – musí byť schopný dodaný výsledok primerane kontrolovať a rozumne vyhodnocovať, a to nielen osobne, ale aj za pomoci riadne nastavených kontrolných mechanizmov.[10] V prípade tvorby a následného využitia zmlúv vytváraných nástrojmi umelej inteligencie bude aj z hľadiska uplatňovania prípadnej zodpovednosti (za škodu a pod.) potrebné rozlišovať medzi subjektami, ktoré túto službu využívajú. Domnievame sa, že z tohto pohľadu bude rozdiel medzi tým, či službu využíva spotrebiteľ alebo podnikateľ, keďže ochrana spotrebiteľa je v podmienkach Slovenskej republiky na pomerne vysokej úrovni a preto by mohli byť aj kritéria splnenia podmienok pre uplatnenie zodpovednosti prísnejšie ako je to v prípade, že takýto systém bude využívať obchodná spoločnosť. V prípade obchodnej spoločnosti sa bude okrem požiadaviek na vyvodenie zodpovednosti voči tretím osobám (napr. poskytovateľom AI systému) osobitne posudzovať aj to, či boli alebo neboli naplnené požiadavky požadovanej odbornej starostlivosti.[11] Z pohľadu vyvodzovania zodpovednosti voči štatutárnym orgánom obchodných spoločností, resp. ich členom v prípade, že obchodná spoločnosť bude využívať pre tvorbu obchodných zmlúv nástroje (aplikácie) umelej inteligencie, bude teda významné posúdiť, či takýto štatutárny orgán postupoval pri využívaní a zapracovaní daného systému do procesov spoločnosti s požadovanou mierou starostlivosti alebo nie. V tomto smere môžu byť relevantné napríklad otázky týkajúce sa toho, či bola zo strany spoločnosti zabezpečená dostatočná miera kontroly takýchto výstupov kompetentnými osobami alebo nie a pod. V prípade, že štatutárny orgán nie je spôsobilý takéto požiadavky zabezpečiť sám, je naplnením požadovanej miery starostlivosti túto skutočnosť včas rozpoznať a zabezpečiť posúdenie zo strany odborníka. Od tejto situácie však bude potrebné odlišovať tie prípady, kedy s nástrojmi umelej inteligencie budú pracovať advokáti, vo vzťahu ku ktorým je možné legitímne očakávať, že poznajú právo a ich výstupy sú bez ohľadu na to, či využívajú AI pri tvorbe zmlúv alebo nie, právne perfektné. Inými slovami je možné povedať, že advokát na konci dňa vždy zodpovedá za výsledok v podobe konkrétnej zmluvy, že je *lege artis* a nemôže sa jej zbaviť tým, že odkáže na určitú aplikáciu prostredníctvom ktorej alebo za pomoci ktorej túto zmluvu tvoril. Uvedené predstavuje základný aspekt poskytovania právnej pomoci v podmienkach Slovenskej republiky, ktorý reflektuje na

[10] Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019.

[11] K pojmu odborná starostlivosť pozri: Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Obdo/70/2022, Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obdo/106/2020 (R 35/2022)

osobitný vzťah klienta a advokáta a na odborné požiadavky výkonu advokácie. Určité špecifiká v tomto smere môžu nastať v prípade, že dôjde k porušeniu povinností (napr. ochrana informácií, povinnosť mlčanlivosti a pod.) na ktoré sa spoločnosť prevádzkujúca daný nástroj umelej inteligencie zaviazala. V tomto prípade by sa mohli aplikovať všeobecné princípy vyvodzovania zodpovednosti (napr. za škodu) tak ako je to v prípade bežných obchodných vzťahov obvyklé. Uvedeným záverom potom korešponduje aj Uznesenie Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory, ktoré (o.i) stanovuje zásady používania AI:

(1) Advokát používa pri poskytovaní právnej služby AI nástroje spôsobom, ktorý neohrozí jeho nezávislosť, povinnosť mlčanlivosti, ochranu profesijného tajomstva a predchádza konfliktu záujmov.

(2) Advokát je povinný zachovať plnú zodpovednosť za výstupy, z AI nástrojom ktoré použije v rámci poskytovania právnych služieb.

(3) Používanie AI nástroja nenahrádza odborné posúdenie, právnu argumentáciu ani individuálny prístup k prípadu.[12]

3. **Narušenie autonómie zmluvných strán**
   - Historicky je zmluvné právo založené na **princípe zmluvnej slobody a autonómie zmluvných strán.** Fyzická a právnická osoba by sa spravidla mala slobodne rozhodnúť či uzavrieť zmluvu, s kým uzavrieť zmluvu a slobodne sa dohodnúť na podmienkach kreovanej zmluvy. Automatizované generovanie a vyjednávanie zmlúv môže znížiť skutočnú slobodu strán pri rozhodovaní, najmä ak sú návrhy algoritmom prednastavené alebo optimalizované pre konkrétne riešenia. Tu bude v budúcnosti otázkou ako AI ovplyvní interpretáciu tejto zásady v doktríne obchodnoprávnych zmlúv, kreovaných s pomocou alebo automaticky umelou inteligenciou.
4. **Riziko algoritmickej zaujatosti (*bias*)**
   - AI systémy sa učia z existujúcich dát, ktoré môžu obsahovať diskriminačné, zastarané alebo nepresné informácie. To môže viesť k nespravodlivým alebo nevýhodným ustanoveniam v zmluvách.
5. **Riziko úniku informácií alebo nedostatočnej ochrany dát**
   - Pri generovaní zmlúv AI spracúva citlivé obchodné (obchodné tajomstvo, dôverné informácie) a osobné údaje, čo vytvára riziko úniku informácií alebo nedostatočnej ochrany dát. Preto je dôležité dbať na ochranu týchto údajov.
6. **Regulačné a legislatívne riziká**
   - **Nedostatok explicitnej právnej úpravy týkajúcej sa A**I v kontraktačnej praxi môže viesť k **právnej neistote.**

[12] Čl. 3 Uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 21/14/2025 zo 6. novembra 2025, uverejnené dňa 25. novembra 2025 v čiastke 87 Vestníka SAK

- Súčasné právne predpisy (napr. GDPR, AI Act v EÚ) kladú špecifické povinnosti, ktorých nedodržanie môže mať právne a finančné dôsledky (napr. pokuty).

7. **Technické a prevádzkové riziká**
   - Softvérové chyby, nesprávna implementácia algoritmov alebo zlyhanie systému môžu viesť k chybám v zmluvách a dokonca až k narušeniu obchodných vzťahov (stratou dôvery v zmluvného partnera, vzniku škody alebo ušlého zisku pre nemožnosť uzavretia zmlúv automatizovaným spôsobom v určitom časovom úseku, a pod.).

Duševné vlastníctvo v procese kontraktácie s využitím umelej inteligencie

Popri otázkach platnosti právnych úkonov, zodpovednosti a zachovania autonómie zmluvných strán, ktoré vyvoláva využívanie umelej inteligencie v kontraktačnom procese, sa do popredia čoraz výraznejšie dostávajú aj právne aspekty duševného vlastníctva. Využívanie umelej inteligencie pri tvorbe obchodnoprávnych zmlúv totiž nezasahuje výlučne do oblasti zmluvného práva, ale významne sa dotýka aj autorskoprávnych, licenčných a know-how otázok, ktoré majú zásadný význam pre právnu istotu zmluvných strán aj pre ochranu právnych profesionálov a podnikateľských subjektov využívajúcich tieto technológie.

Základnou otázkou v oblasti duševného vlastníctva je určenie autorskoprávneho statusu textu obchodnoprávnej zmluvy, ktorý bol vytvorený alebo modifikovaný s využitím umelej inteligencie. Podľa § 5 zákona č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon je autorom výlučne fyzická osoba, ktorá vytvorila dielo vlastnou jedinečnou tvorivou duševnou činnosťou. Umelá inteligencia ako neosobný a autonómny systém nemá právnu subjektivitu a nemôže byť považovaná za autora v zmysle platnej právnej úpravy. Z toho vyplýva, že v prípadoch, keď AI vygeneruje návrh zmluvy bez relevantného tvorivého zásahu človeka, nejde o autorské dielo chránené autorským právom. Odlišná situácia nastáva vtedy, ak právnik alebo iná osoba vykonáva nad výstupom AI aktívny tvorivý dohľad, najmä prostredníctvom výberu, úprav, kombinácie alebo hodnotenia generovaného obsahu. V takom prípade možno hovoriť o tzv. *computer-assisted creation*, pri ktorej je autorom osoba, ktorá prijala rozhodujúce tvorivé opatrenia vedúce k vzniku diela, zatiaľ čo AI plní len funkciu nástroja tvorby.

Osobitnú pozornosť si vyžaduje aj otázka licenčných práv spojených s používaním AI nástrojov pri tvorbe obchodnoprávnych zmlúv. Väčšina komerčných systémov umelej inteligencie funguje na základe licenčných zmlúv, ktoré môžu obmedzovať rozsah použitia generovaného obsahu, jeho ďalšie šírenie alebo vlastnícke práva k výstupom. Právnici a podnikateľské subjekty by preto mali venovať zvýšenú

pozornosť licenčným podmienkam, najmä ustanoveniam o vlastníctve výstupov, spracúvaní dát a povinnostiach zachovávať dôvernosť informácií.
AI systémy využívané pri tvorbe obchodnoprávnych zmlúv často spracúvajú interné dokumenty, zmluvné vzory, obchodné stratégie alebo klientské informácie, ktoré môžu mať povahu obchodného tajomstva podľa § 17 Obchodného zákonníka alebo chráneného know-how v zmysle čl. 39 Dohody TRIPS, resp. povahu iných informácií, ktoré sú advokáti povinní v zmysle zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov (ďalej ako „ZoA") chrániť a spadajú do ich základnej povinnosti – povinnosť mlčanlivosti[13]. Používanie AI, najmä cloudových riešení, preto zvyšuje riziko úniku alebo neoprávneného sprístupnenia dôverných údajov, čo môže mať negatívne dôsledky pre zmluvné strany aj pre právnu istotu v obchodnoprávnych vzťahoch. Na potrebu osobitnej ochrany obchodného tajomstva a dôverných informácií pri využívaní umelej inteligencie upozorňujú aj európske inštitúcie, podľa ktorých spracúvanie interných zmluvných vzorov a podnikových dát prostredníctvom AI systémov zvyšuje riziko straty kontroly nad know-how, najmä pri využívaní cloudových riešení. [14] Špeciálne vo vzťahu k výkonu advokátskeho povolania v podmienkach Slovenskej republiky považujeme za potrebné zdôrazniť, že zmienená povinnosť mlčanlivosti je zákonom o advokácii prísne chránená a len vo výnimočných prípadoch je možné pozbaviť advokáta mlčanlivosti (napr. § 23 ods. 2 ZoA), resp. advokát nemá povinnosť zachovávať mlčanlivosť (napr. § 23 ods. 4, 5 ZoA). Povinnosť mlčanlivosti advokáta predstavuje fundament výkonu tejto profesie. Pozičný dokument Slovenskej advokátskej komory schválený konferenciou advokátov 6. júna 2025 na s. 6 uvádza: „*Podstatou výkonu advokácie je skutočnosť, že klient sa môže zdôveriť svojmu advokátovi s vecami, ktoré nepovie nikomu inému. Advokát by mal prijímať informácie klienta ako dôverné. Bez istoty zachovania mlčanlivosti mu klient nemôže dôverovať. Zachovávanie mlčanlivosti nie je len povinnosťou advokáta, ale aj základné právo klienta. Komunikácia medzi klientom a advokátom nesmie byť zneužitá v neprospech klienta.*"[15] V prípade keď nie sú splnené zákonné požiadavky pre pozbavenie povinnosti advokáta mlčanlivosti, alebo

[13] § 23 ods. 1 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov: „Advokát je povinný zachovávať mlčanlivosť o všetkých skutočnostiach, o ktorých sa dozvedel v súvislosti s výkonom advokácie ,ak osobitný predpis na úseku predchádzania a odhaľovania legalizácie príjmov z trestnej činnosti a financovania terorizmu) neustanovuje inak."

[14] EUIPO. *Trade Secrets Litigation Trends in the EU*. Alicante: European Union Intellectual Property Office, 2023, s. 8–25. [cit. 2025-08-25]. Available at: **https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_in_the_EU/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_Study_FullR_en.pdf**

[15] Pozičný dokument Slovenskej advokátskej komory schválený konferenciou advokátov 6. júna 2025, s. 6, dostupný na: https://info.sak.sk/wp-content/uploads/2025/04/Pozicny-dokument_2025.pdf

podmienky kedy advokát nie je povinný dodržiavať povinnosť mlčanlivosti, má advokát bez výnimiek povinnosť mlčanlivosti napĺňať. V tejto súvislosti dávame osobitne do pozornosti skutočnosť, že k údajom, ktoré sú nahrávané do systémov AI majú obvykle prístup aj také osoby a v takých prípadoch (napr. údržba, resp. bezpečnostné incidenty a pod.), ktoré bude možné len ťažko (ak vôbec) subsumovať do niektorej z kategórií na ktoré sa vzťahuje povinnosť mlčanlivosti. Inými slovami je možné konštatovať, že advokáti by vo vzťahu k zabezpečeniu povinnosti mlčanlivosti mali osobitne analyzovať podmienky za ktorých konkrétny poskytovateľ nástroja AI poskytuje túto službu a v prípade, že tento poskytovateľ nevie zabezpečiť požiadavky kladené ZoA na povinnosť mlčanlivosti, do tohto systému nenahrávať informácie, ktoré majú takú povahu, že by ich sprístupnením tretím osobám mohlo dôjsť k porušeniu povinnosti mlčanlivosti. V tejto súvislosti dávame do pozornosti, že pod povinnosť mlčanlivosti spadá pomerne široká škála informácií, ktoré klient obvykle s advokátom komunikuje a ktoré advokát za účelom vybavenia požiadavky klienta bežne spracováva je preto osobitne významné tieto skutočnosti odborne posúdiť vo vzťahu ku všetkým súvislostiam a až na základe takéhoto posúdenia rozhodnúť, či daná informácia bude alebo nebude spracovaná konkrétnym nástrojom AI.

Z hľadiska ochrany dát je rovnako významná aj požiadavka ochrany osobných údajov. Dokonca je možné ju prepojiť aj s problematikou povinnosti mlčanlivosti, keďže v samotnom Kódexe správania pre spracúvanie osobných údajov advokátmi sa v tomto kontexte konštatuje : *„Ochrana osobných údajov zo strany advokátov je základným predpokladom dodržania povinnosti advokátov zachovávať mlčanlivosť. Porušením ochrany osobných údajov by povinnosť zachovávať mlčanlivosť mohla byť kompromitovaná. Ako garant mlčanlivosti, dôvery, odbornosti a etiky by advokát mal byť príkladom v oblasti ochrany osobných údajov*."[16] Táto problematika je na rozdiel od povinnosti mlčanlivosti však osobitne regulovaná nie len na národnej,[17] ale aj na úrovni Európskej únie[18], čo podľa nášho názoru vytvára aj väčší priestor pre umožnenie naplnenia podmienok pre splnenie povinností, ktoré sú vyžadované na úseku ochrany osobných údajov aj v prípade, že dôjde k využívaniu nástrojov AI. Podotýkame, že na rozdiel od povinnosti mlčanlivosti sa povinnosti ochrany osobných údajov vzťahujú nie len na advokátov, ale rovnako aj na iné subjekty, ktoré s dátami tohto druhu pracujú. V tejto súvislosti dávame do pozornosti, že väčšina platených verzií rozšírených AI modelov umožňuje uzatvorenie tzv. *Data protection*

[16] KÓDEX SPRÁVANIA PRE SPRACÚVANIE OSOBNÝCH ÚDAJOV ADVOKÁTMI podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov (GDPR), s. 3 dostupný na: https://www.sak.sk/

[17] Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov

[18] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov

agreement (DPA), čo predstavuje jednu zo základných podmienok spracovávania osobných údajov sprostredkovateľom podľa čl. 28 GDPR. Vo vzťahu k zabezpečeniu všetkých požiadaviek je však potrebné reflektovať aj na ostatné povinnosti, ktoré predmetné nariadenie pre takéto prípady stanovuje.

Ak nositeľ práv výslovne nezakázal použitie svojho diela na účely text and *data miningu*, možno takéto spracovanie považovať za zákonné na základe výnimiek ustanovených v článkoch 3 a 4 smernice Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 o autorskom práve na digitálnom jednotnom trhu. Uvedená smernica zavádza diferencovaný právny režim text and *data miningu*, keď rozlišuje medzi povinnou výnimkou pre výskumné organizácie a inštitúcie kultúrneho dedičstva a fakultatívnou výnimkou pre ostatných používateľov vrátane komerčných subjektov, pričom v druhom prípade umožňuje nositeľom práv uplatniť tzv. *opt-out* mechanizmus. Ako však poukazuje odborná literatúra, výnimky pre text and *data mining* nemožno vykladať ako všeobecnú licenciu na neobmedzené používanie autorsky chránených diel pri tréningu umelej inteligencie, najmä v komerčnom prostredí. *Opt-out* mechanizmus predstavuje významný nástroj ochrany nositeľov práv a jeho nerešpektovanie môže viesť k zásahu do výlučných majetkových práv autorov, a to aj v prípadoch, keď k porušeniu dochádza sprostredkovane prostredníctvom automatizovaných systémov umelej inteligencie.[19]

Z hľadiska obchodnoprávnej kontraktácie má tento právny rámec zásadný význam. Používatelia umelej inteligencie pri tvorbe obchodnoprávnych zmlúv sa môžu dostať do situácie, keď výstupy AI sú nepriamo založené na tréningových dátach obsahujúcich autorsky chránené diela, pri ktorých bol *opt-out* zo strany nositeľa práv uplatnený. V takýchto prípadoch vzniká riziko neoprávneného použitia chráneného obsahu, a to aj vtedy, ak samotný používateľ nemal priamu kontrolu nad výberom tréningových dát použitých poskytovateľom AI systému. Ako zdôrazňuje Rosati, recitály 18 až 21 DSM smernice sledujú cieľ nastolenia rovnováhy medzi podporou inovácií založených na dátach a zachovaním vysokej úrovne ochrany autorských práv, pričom transparentnosť a predvídateľnosť právneho režimu zohrávajú kľúčovú úlohu.[20]

Hoci primárna zodpovednosť za legálnosť tréningových dát spravidla spočíva na poskytovateľovi AI systému, nemožno vylúčiť ani vznik sekundárnej zodpovednosti používateľa. Táto zodpovednosť môže vzniknúť najmä v prípadoch, keď používateľ vedel alebo mohol vedieť, že AI systém bol trénovaný v rozpore s autorskoprávnymi predpismi, alebo ak výstupy AI využíva spôsobom, ktorý zasahuje do výlučných práv

[19] GEIGER, Ch; FROSIO, G; BULAYENKO, O. *The Exception for Text and Data Mining (TDM) in the Proposed Directive on Copyright in the Digital Single Market – Why It Is Not What It Seems*. European Intellectual Property Review, 2018, roč. 40, č. 12, s. 814 – 825. ISSN 0142-0461.

[20] ROSATI, E. *Copyright and the DSM Directive: Text and Data Mining Exceptions Explained*. Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2019, roč. 14, č. 11, s. 885 – 897. ISSN 1747-1532.

nositeľov práv. V doktríne sa pritom poukazuje na to, že používatelia AI systémov nemôžu zostať úplne pasívni a sú povinní vykonať primerané kroky na preverenie právneho režimu používaných technológií, najmä v komerčnej a zmluvnej praxi.[21] Tento prístup korešponduje aj so závermi Expertnej skupiny Európskej komisie pre zodpovednosť a nové technológie, podľa ktorej nemožno vylúčiť zodpovednosť používateľa automatizovaných systémov v prípadoch, keď zanedbá povinnosť primeraného dohľadu alebo používa technológiu spôsobom, ktorý vytvára neprimerané právne riziká. [22]
Využívanie umelej inteligencie v kontraktačnom procese tak nevyhnutne vyvoláva aj otázky z oblasti duševného vlastníctva, najmä pokiaľ ide o autorstvo, licencovanie výstupov, ochranu know-how a legálnosť tréningových dát. Práva duševného vlastníctva sa tým stávajú integrálnou súčasťou bezpečného a transparentného využívania umelej inteligencie v obchodnoprávnych vzťahoch.

Záver

Využívanie umelej inteligencie v procese obchodnoprávnej kontraktácie poukazuje na potrebu postupnej a systematickej adaptácie právneho rámca na technologický vývoj. Analýza ukazuje, že popri otázkach platnosti právnych úkonov, zodpovednosti a zachovania autonómie zmluvných strán nadobúdajú osobitný význam aj aspekty ochrany práv duševného vlastníctva, najmä pokiaľ ide o právny režim výstupov generovaných s pomocou umelej inteligencie, ochranu obchodného tajomstva a legálnosť tréningových dát. Vo vzťahu k tvorbe obchodno-právnych zmlúv prostredníctvom nástrojov umelej inteligencie sme rovnako poukazovali na osobitné aspekty spojené s uplatňovaním zodpovednosti za takto vytvorený produkt, pričom rozlišujeme medzi jednotlivými subjektami, ktoré takúto službu využívajú (spotrebiteľ, obchodná spoločnosť, advokát), čo by sa podľa nášho názoru malo prejaviť aj v otázke požiadaviek pre uplatnenie konkrétneho zodpovednostného nároku. Rovnako sme v tejto práci poukázali na osobitosti ochrany osobných údajov a povinnosť mlčanlivosti advokátov a na výzvy a prípadné riziká, ktoré sú v tejto oblasti spojené s využívaním nástrojov umelej inteligencie. *De lege ferenda* sa preto javí ako vhodné zvážiť spresnenie existujúcich právnych pravidiel a vytvorenie

[21] EBERS, Martin. Liability for Artificial Intelligence and the Risk of Secondary Infringement. In: EBERS, Martin; PONCIBÒ, Cristina; ZOU, Mimi (eds.). Contracting and Contract Law in the Age of Artificial Intelligence. Oxford: Hart Publishing, 2022, s. 173 – 196. ISBN 978-1-50995-070-6.
[22] EXPERT GROUP ON LIABILITY AND NEW TECHNOLOGIES. Report on Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies. Brussels: European Commission, 2019. p. 15 - 62. [cit. 2025-08-25]. Available at: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2020/01-09/AI-report_EN.pdf

koherentného rámca, ktorý by reflektoval špecifiká využívania umelej inteligencie v kontraktačnej praxi. Takýto prístup by mohol prispieť k posilneniu právnej istoty a predvídateľnosti právnych vzťahov bez neprimeraného obmedzenia inovačného potenciálu týchto technológií.

Zoznam použitej literatúry

1. EBERS, M. *Artificial Intelligence, Contracting and Contract Law: An Introduction.* In: Martin Ebers - Cristina Poncibò - Mimi Zou. Contracting and Contract Law in the Age of Artificial Intelligence, 2022, p. 19 – 20. ISBN 978-1-50995-070-6.
2. EUIPO. *Trade Secrets Litigation Trends in the EU*. Alicante: European Union Intellectual Property Office, 2023, 187 s. [cit. 2025-08-25]. Available at: https://euipo.europa.eu/tunnel-web/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_in_the_EU/2023_Trade_Secrets_Litigation_Trends_Study_FullR_en.pdf
3. Expert Group on Liability and New Technologies. Report on Liability for Artificial Intelligence and other emerging digital technologies, 2019, p. 15 - 62. [cit. 2025-08-25]. Available at: https://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2014_2019/plmrep/COMMITTEES/JURI/DV/2020/01-09/AI-report_EN.pdf
4. GEIGER, Ch; FROSIO, G; BULAYENKO, O. *The Exception for Text and Data Mining (TDM) in the Proposed Directive on Copyright in the Digital Single Market – Why It Is Not What It Seems*. European Intellectual Property Review, 2018, roč. 40, č. 12, s. 814 – 825. ISSN 0142-0461.
5. HIBAH, A. *The role of Artificial Intelligence in Online Dispute Resolution: A brief and critical overview*, Information & Communications Technology Law, 31:3, 2022, p. 319-342, [2025-08-31]. Available at: https://doi.org/10.1080/13600834.2022.2088060
6. KÓDEX SPRÁVANIA PRE SPRACÚVANIE OSOBNÝCH ÚDAJOV ADVOKÁTMI podľa všeobecného nariadenia o ochrane údajov (GDPR)
7. Luminance – *How it Works*: https://www.luminance.com/news/press/20231107_luminance_showcases.html alebo https://www.youtube.com/watch?v=9PKRfnstXfk. [2025-08-20].
8. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2016/679 z 27. apríla 2016 o ochrane fyzických osôb pri spracúvaní osobných údajov a o voľnom pohybe takýchto údajov, ktorým sa zrušuje smernica 95/46/ES (všeobecné nariadenie o ochrane údajov
9. Pozičný dokument Slovenskej advokátskej komory schválený konferenciou advokátov 6. júna 2025

10. ROSATI, E. *Copyright and the DSM Directive: Text and Data Mining Exceptions Explained*. Journal of Intellectual Property Law & Practice, 2019, roč. 14, č. 11, s. 885 – 897. ISSN 1747-1532.
11. Rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 30. 9. 2019, sp. zn. 27 Cdo 90/2019.
12. SZABO, N. *Smart Contracts*. [cit. 2025-08-21]. Available at: www.fon.hum.uva.nl/rob/Courses/InformationInSpeech/CDROM/Literature/LOTwinterschool2006/szabo.best.vwh.net/smart.contracts.html.
13. SMERNICA Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 z 17. apríla 2019 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu. Úradný vestník Európskej únie, L 130, 17.5.2019, s. 92 – 125.
14. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky, sp. zn. 2Obdo/70/2022 .
15. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Obdo/106/2020 (R 35/2022).
16. Uznesenia Predsedníctva Slovenskej advokátskej komory č. 21/14/2025 zo 6. novembra 2025.
17. Zákon č. 185/2015 Z. z. Autorský zákon v znení neskorších predpisov.
18. Zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov.
19. Zákon č. 513/1991 Zb. Obchodný zákonník v znení neskorších predpisov.
20. Zákon č. 18/2018 Z. z. o ochrane osobných údajov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Kontaktné údaje

doc. JUDr. Peter Lukáčka, PhD.
peter.lukacka@flaw.uniba.sk
Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva
Univerzita Komenského, Právnická fakulta

JUDr. Mgr. Dominika Pintérová, PhD.
dominika.pinterova@flaw.uniba.sk
Katedra obchodného práva a hospodárskeho práva
Univerzita Komenského, Právnická fakulta

doc. Mgr. Martin Daňko, PhD.
martin.danko@flaw.uniba.sk
Ústav práva informačných technológii a práva duševného vlastníctva
Univerzita Komenského, Právnická fakulta

ALTERNATÍVNE RIEŠENIE AUTORSKOPRÁVNYCH SPOROV V ONLINE PROSTREDÍ[1]

ALTERNATIVE RESOLUTION OF COPYRIGHT DISPUTES IN THE DIGITAL ENVIRONMENT

Jana Zigo[2]

Abstrakt: Rozmach digitálnych platforiem zásadne zmenil spôsob, akým sa tvorí a následne šíri kreatívny obsah. Spolu s tým však priniesli aj nové formy porušovania práv duševného vlastníctva, čo sa odráža aj v náraste počtu sporov v tejto oblasti. Predkladaný článok sa zameriava na problematiku alternatívneho riešenia autorskoprávnych sporov v online prostredí, kde tradičné súdne konania často nedokážu poskytnúť rýchlu a efektívnu ochranu práv. Článok tak poukazuje na potrebu flexibilnejších a dostupnejších postupov, ktoré môžu doplniť tradičné súdne konania a prispieť tak k efektívnejšej ochrane autorských práv na internete.

Kľúčové slová: Digitálne platformy. Autorskoprávne spory. Online prostredie. Alternatívne riešenie sporov.

Abstract: The rise of digital platforms has fundamentally transformed the way creative content is produced and disseminated. At the same time, it has also brought new forms of intellectual property infringements which is also reflected in the increase in the number of disputes in this area. This paper focuses on the issue of alternative dispute resolution of copyright disputes in the online environment, where traditional court proceedings often fail to provide swift and effective protection of rights. It further highlights the need for more flexible and accessible procedures that can complement traditional litigation and thus contribute to more effective protection of copyright on the internet.

Key words: Digital Platforms. Copyright Disputes. Online Environment. Alternative Dispute Resolution.

[1] Tento článok bol napísaný s podporou SYLFF (Sasakawa Young Leaders Fellowship Fund) a tvorí súčasť dizertačného výskumu, na ktorý bolo štipendium udelené.

[2] Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta.

Úvod

Digitalizácia a dynamický rozvoj online platforiem zásadne transformovali spôsob tvorby, sprístupňovania a šírenia kreatívneho obsahu. Popri pozitívnych aspektoch, akými sú nové možnosti distribúcie a speňažovania diel, tento vývoj priniesol aj nárast autorskoprávnych sporov.[3] Tieto spory sa najčastejšie týkajú nelegálneho sprístupňovania autorsky chránených diel, či predaja falšovaného tovaru. V kontexte rozšíreného využívania umelej inteligencie sa zároveň čoraz viac do popredia dostáva aj problematika používania autorsky chránených diel pri trénovaní týchto systémov.[4] Charakteristickým znakom týchto sporov je predovšetkým ich cezhraničný charakter a rozsiahly okruh dotknutých používateľov. Tradičné súdne konania tak vo viacerých prípadoch nedokážu reflektovať požiadavky digitálneho prostredia, nakoľko sú charakteristické zdĺhavosťou, vysokými nákladmi a formalizmom. V zmysle uvedeného tak často nedokážu napĺňať potrebou rýchlej a efektívnej reakcie.[5] Táto skutočnosť preto vytvára priestor pre uvažovanie o alternatívnych prístupoch k riešeniu týchto konfliktov, nakoľko tie môžu predstavovať flexibilnejšie, menej formálne a finančne dostupnejšie mechanizmy, ktoré by tiež vhodnejšie zohľadňovali špecifiká online prostredia. Pozitívne skúsenosti napríklad z oblasti alternatívneho riešenia doménových sporov naznačujú, že tieto nástroje môžu byť efektívnym modelom aj pri sporoch týkajúcich sa porušenia autorských práv v online prostredí.[6] Predkladaný článok sa zameriava na analýzu vhodnosti využitia alternatívnych mechanizmov pri riešení autorskoprávnych sporov vznikajúcich v digitálnom prostredí. Zameriavame sa na existujúce medzinárodné modely, ako sú napríklad mechanizmy poskytované Svetovou organizáciou duševného vlastníctva (WIPO), ale aj na európsky legislatívny rámec, a to konkrétne na Smernicu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu (Smernica o autorskom práve) a Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES

[3] MARSOOF, A., Intersections Between Intellectual Property and Dispute Resolution', In: CALBOLI, I., MONTAGNANI, M.L., Handbook of Intellectual Property Research: Lenses, Methods, and Perspectives. Oxford, 2021. str. 221-244

[4] Alternative Dispute Resolution Mechanisms for Business-to-Business Digital Copyright and Content-Related Disputes A report on the results of the WIPO-MCST Survey. 2021. s. 40 [online]. Dostupné na: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-969-en-alternative-dispute-resolution-mechanisms-for-business-to-business-digital-copyright-and-content-related-disputes.pdf

[5] AHMAD, F., BHAT, H. Copyright Protection in Digital Environment: Emerging Issues. In: International Journal of Humanities and Social Science Invention. 2013. Vol. 2. s. 11 [online]. Dostupné na: https://www.ijhssi.org/papers/v2(4)/version-3/B240615.pdf

[6] *Bližšie pozri napríklad*: SINGH, H.P. Domain Name Disputes and Their Resolution under UDRP Route: A Review. Archives of Business Research – Vol.6, No.12. 2018. [online]. Dostupné na: file:///C:/Users/jana.cihanova/Downloads/5786-Article%20Text-14979-1-10-20190102.pdf

(Nariadenie o digitálnych službách). Tieto nástroje vytvárajú východiská pre integráciu alternatívnych foriem riešenia sporov a zároveň poskytujú priestor na formulovanie nových prístupov. Cieľom tohto článku je analyzovať dostupné alternatívne mechanizmy riešenia takýchto sporov v digitálnom prostredí, poukázať na ich možné prínosy ale aj na výzvy, ktoré prinášajú.

Význam využívania alternatívnych mechanizmov pri riešení autorskoprávnych sporov v digitálnom prostredí

Autorskoprávne spory, ktoré vznikajú v online prostredí, sa od tradičných konfliktov v zásade líšia. Ich typickým znakom je rýchlosť s akou vznikajú a eskalujú, medzinárodný charakter a často aj vysoký počet subjektov, ktoré sú do nich zapojené.[7] Ide napríklad o prípady neautorizovaného sprístupňovania hudby, filmov či fotografií na sociálnych sieťach, šírenia diel prostredníctvom streamovacích služieb, konflikty pri licencovaní digitálneho obsahu alebo konflikty spojené s obsahom nahrávaným používateľmi. Špecifickú kategóriu predstavujú aj spory o legitímne využívanie výnimiek a obmedzení autorského práva, ktoré v kontexte filtrovacích mechanizmov často vedú k nesprávnemu blokovaniu alebo odstraňovaniu obsahu.[8] V neposlednom rade pribúdajú aj spory súvisiace s umelou inteligenciou, najmä s použitím chránených diel pri trénovaní modelov umelej inteligencie či otázkou autorstva pri generovaných výstupoch.[9] Ako už bolo uvedené v úvode tohto článku, tradičné súdne konania v takýchto prípadoch často nepostačujú. Sú zdĺhavé, finančne náročné a svojím formalizmom nezodpovedajú dynamike digitálneho prostredia, kde je potrebná rýchla reakcia. V záujme ochrany práv autorov a používateľov je preto potrebné uvažovať o alternatívnych mechanizmoch riešenia sporov, ktoré umožnia dostupnejší prístup.[10] Samotná

[7] Alternative Dispute Resolution Mechanisms for Business-to-Business Digital Copyright and Content-Related Disputes A report on the results of the WIPO-MCST Survey. 2021. s. 40 [online]. Dostupné na:: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-969-en-alternative-dispute-resolution-mechanisms-for-business-to-business-digital-copyright-and-content-related-disputes.pdf

[8] *Tamtiež.* Ďalej pozri napríklad: KELLER, P. YouTube Copyright Transparency Report: Overblocking is real. Kluwer Copyright Blog. 2021. [online]. Dostupné na: https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2021/12/09/youtube-copyright-transparency-report-overblocking-is-real/

[9] EUIPO. Online Copyright Infringement In The European Union Films, Music, Publications, Software And Tv (2017-2022). 2023. [online]. Dostupné na: https://euipo.europa.eu/tunnelweb/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_online_copyright_infringement_in_eu/2023_online_copyright_infringement_in_eu_FullR_en_en.pdf

[10] Alternative Dispute Resolution Mechanisms for Business-to-Business Digital Copyright and Content-Related Disputes A report on the results of the WIPO-MCST Survey. 2021. s. 25 [online]. Dostupné na: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-969-en-alternative-dispute-

potreba zakotvenia alternatívnych mechanizmov vyplýva aj z európskej legislatívy. Smernica o autorskom práve zaviedla zásadné zmeny v režime zodpovednosti. V súvislosti so zakotvením alternatívnych mechanizmov riešenia sporov v digitálnom prostredí nemožno opomenúť aj Nariadenie o digitálnych službách, ktoré síce priamo nerieši autorské právo, no zavádza horizontálny rámec pre spravodlivé a transparentné fungovanie online prostredia. V kontexte autorských práv predstavuje tento rámec inovatívny nástroj, ktorý môže významne prispieť k riešeniu konfliktov spojených so zdieľaním obsahu a jeho moderovaním. Dôležitú úlohu v oblasti alternatívnych mechanizmov zohráva aj WIPO Arbitration and Mediation Center, ktoré dlhodobo poskytuje mediáciu, arbitráž a odborné posúdenie v sporoch duševného vlastníctva, vrátane autorských práv a digitálneho obsahu.[11] Medzi jeho špecializované nástroje patrí napríklad WIPO DCTI (Expert Determination for Digital Copyright and Trademark Infringement), zamerané na rýchle riešenie sporov súvisiacich s neoprávneným používaním obsahu na online platformách, alebo WIPO EDUUC (Expert Determination for User Uploaded Content), ktoré umožňuje nezávisle posúdiť, či bolo odstránenie alebo blokovanie používateľského obsahu oprávnené, najmä vo vzťahu k výnimkám a obmedzeniam autorského práva.[12] Práve tieto mechanizmy ukazujú, že alternatívne spôsoby riešenia sporov sú nielen teoretickou možnosťou, ale aj prakticky fungujúcimi modelmi, ktoré môžu byť prispôsobené špecifikám digitálneho prostredia.[13]

Legislatívny rámec alternatívneho riešenia autorskoprávnych sporov v online prostredí

Ako bolo uvedené v úvode tohto článku, online prostredie zásadným spôsobom ovplyvnilo nielen to, ako sa tvorí a šíri obsah, ale aj podobu samotných sporov. Nástup digitálnych platforiem a aplikácií umožnil masívnu expanziu obsahu

resolution-mechanisms-for-business-to-business-digital-copyright-and-content-related-disputes.pdf

[11] CASTRO, I. et al. Recent Trends in WIPO Arbitration and Mediation. In. The Guide To IP Arbitration. Second Edition. m Law Business Research. 2022. s. 236 [online]. Dostupné na: https://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/2023/recent_trends_in_wipo_arbitration_and_mediation.pdf

[12] *Bližšie pozri:* Zoznam mechanizmov alternatívneho riešenia sporov poskytované WIPO [online]. Dostupné na: https://www.wipo.int/amc/en/

[13] Uvedenú skutočnosť, resp. narastajúcu relevanciu alternatívnych mechanizmov riešenia sporov v oblasti práv duševného vlastníctva prostredníctvom WIPO, potvrdzuje aj fakt, že počet prípadov sa v období rokov 2020 až 2024 zvýšil o viac než 371 %, pričom až 57 % všetkých prípadov v roku 2024 tvorili spory týkajúce sa autorského práva a digitálneho obsahu. *Bližšie pozri*: Prehľad prípadov WIPO. [online]. Dostupné na: https://www.wipo.int/amc/en/center/caseload.html

vytváraného používateľmi (user-generated content, UGC).[14] Pasívni používatelia sa tak stali aktívnymi tvorcami, ktorí denne nahrávajú fotografie, videá, hudbu či texty na sociálne siete, zdieľacie portály a diskusné fóra. Tento vývoj, síce priniesol nové možnosti pre tvorbu a šírenie obsahu, no zároveň otvoril množstvo právnych otázok. Obsah vytváraný používateľmi môže zahŕňať pôvodné diela alebo materiály vo verejnej doméne, no veľmi často obsahuje aj chránené diela nahrané bez súhlasu nositeľov práv.[15] Internet a digitálne technológie tak sprístupnili obsah nielen legálnymi, ale do veľkej miery aj nelegálnymi spôsobmi. Vývoj zároveň priniesol potrebu prispôsobiť právny rámec zo strany zákonodarcov. Najväčšia koncentrácia konfliktov sa dnes sústreďuje práve na online platformy, keďže tu dochádza k stretu záujmov autorov, používateľov aj samotných prevádzkovateľov platforiem. Ako sme už naznačili, tieto spory sa týkajú predovšetkým moderovania obsahu, licencovania a neoprávneného používania chránených diel. Z tohto dôvodu sa ako obzvlášť dôležité javí skúmanie existujúcich právnych rámcov Európskej únie, ktoré priamo alebo nepriamo zakotvujú mechanizmy mimosúdneho riešenia sporov. Ako bolo uvedené v predchádzajúcej kapitole, ide predovšetkým o Smernicu o autorskom práve a Nariadenie o digitálnych službách. Obe právne úpravy sa síce líšia svojím prístupom k zodpovednosti a presadzovaniu práv, no ich spoločným cieľom je vytvoriť vyvážené prostredie, ktoré chráni nositeľov práv a zároveň rešpektuje záujmy používateľov. Smernica priniesla zásadnú zmenu prostredníctvom článku 17, ktorý zavádza priamu zodpovednosť poskytovateľov služieb zdieľania obsahu za obsah nahraný používateľmi. Poskytovatelia služieb zdieľania obsahu nesú priamu zodpovednosť za neoprávnený obsah nahraný používateľmi, pokiaľ nepreukážu, že podnikli primerané opatrenia na získanie súhlasu od nositeľov práv a zároveň prijali účinné kroky na zamedzenie neoprávneného nahrávania a na rýchle odstránenie protiprávneho obsahu.[16] Na rozdiel od pôvodného princípu *„safe harbour*" podľa Smernice o elektronickom obchode (Smernica 2000/31/ES), Smernica o autorskom práve ukladá platformám povinnosť predchádzať porušeniam práv. Tento prístup sa javil v čase prijatia ako problematický a kontroverzný, pretože vznikali obavy z rizika nadmerného blokovania legálneho obsahu[17], v záujme vyhnúť sa zodpovednosti za

[14] SENFTLEBEN, M. User-Generated Content – Towards a New Use Privilege in EU Copyright Law. *In:* APLIN, T. Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies. 2020. Chapter 7. s.4 [online]. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3325017

[15] *Tamtiež.*

[16] Článok 17 ods. 4 Smernice o autorskom práve

[17] Riziko nadmerného odstraňovania obsahu zároveň spôsobovalo vznik ďalších konfliktov. K nim dochádzalo najmä vtedy, keď bol obsah nesprávne posúdený ako nelegálny, hoci v skutočnosti spadal pod zákonné výnimky a obmedzenia autorského práva. Takéto situácie sa objavovali napríklad pri recenziách, paródiách alebo iných formách tvorivej transformácie diela. *Bližšie pozri:* KELLER, P. YouTube Copyright Transparency Report: Overblocking is real. Kluwer Copyright Blog. 2021. [online].

obsah nahraný používateľmi.[18] Práve preto článok 17 ods. 9 zavádza povinnosť vytvárať interné mechanizmy sťažností a umožniť prístup k nezávislým mimosúdnym orgánom riešenia sporov.[19] Absencia podrobnejšej úpravy však viedla k fragmentácii riešení v členských štátoch a právnej neistote. Nariadenie o digitálnych službách naopak predstavuje horizontálny rámec, ktorý môže dopĺňať osobitnú úpravu Smernice o autorskom práve.[20] Vychádza zo zásady, že *„čo je nezákonné offline, je nezákonné aj online*", a zavádza harmonizovaný systém pre moderovanie obsahu a opravné prostriedky.[21] Aj keď ako sme už naznačili, Nariadenie výslovne nerieši autorské právo, jeho pravidlá sa vzťahujú aj na obsah porušujúci tieto práva, keďže ide o nezákonný obsah.[22] Kľúčovým prínosom Nariadenia o digitálnych službách je zavedenie viacúrovňových nástrojov nápravy v podobe interných mechanizmov vybavovania sťažností, mechanizmu mimosúdneho riešenia sporov prostredníctvom certifikovaných orgánov a v neposlednom rade aj súdnej ochrany.[23] Na rozdiel od Smernice o autorskom práve však Nariadenie o digitálnych službách poskytuje jasnejšie a jednotnejšie pravidlá, čím posilňuje práva používateľov pri domáhaní sa nápravy rozhodnutí platforiem, najmä pokiaľ ide o odstraňovanie obsahu alebo obmedzenie prístupu k účtu. Pri porovnaní oboch rámcov je zrejmé, že Smernica ako *lex specialis* upravuje priamo problematiku autorského práva a zavádza povinnosti špecifické pre poskytovateľov služieb zdieľania obsahu, zatiaľ čo Nariadenie prináša

Dostupné na: https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2021/12/09/youtube-copyright-transparency-report-overblocking-is-real/

[18] *Bližšie pozri:* rozsudok Súdneho dvora EÚ vo veci C-401/19 (Poľsko proti Európskemu parlamentu a Rade) v ktorom Súd potvrdil platnosť článku 17, avšak zdôraznil, že uplatňovanie filtrov nesmie neprimerane zasahovať do slobody prejavu a že platformy musia rešpektovať výnimky, ako sú citácie, kritika, paródia či pastiš. QUINTAIS, J. P., Article 17 survives, but freedom of expression safeguards are key: C-401/19 – Poland v Parliament and Council. Kluwer Copyright Blog. 2022. [online]. Dostupné na: https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2022/04/26/article-17-survives-but-freedom-of-expression-safeguards-are-key-c-401-19-poland-v-parliament-and-council/

[19] Článok 17 ods. 9 Smernice o autorskom práve

[20] DAŇKO, M., ŽÁRSKA, P. Vplyv Aktu O Digitálnych Službách Na Duševné Vlastníctvo. Bratislavské právnické fórum 2023 : autonómia subjektov v 21. storočí / Laura Fotopulosová, Veronika Ťažká (zost.). Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2023. s.206.

[21] *Bližšie pozri:* CAPPELLO M., Unravelling the Digital Services Act package, IRIS Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2021. s. 31 [online]. Dostupné na: https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1605131/FULLTEXT01.pdf

[22] Odôvodnenie 12 Nariadenia o digitálnych službách

[23] HUGHES, T. Practical Considerations for Out-of-Court Dispute Settlement (ODS) under Article 21 of the EU Digital Services Act' (DSA Observatory Blog,) 2024 [online]. Dostupné na: https://dsa-observatory.eu/2024/02/08/practical-considerations-for-out-of-court-dispute-settlement-ods-under-article-21-ofthe-eu-digital-services-act-dsa/

širší, horizontálny prístup, ktorý sa vzťahuje na všetky online platformy vrátane veľmi veľkých online platforiem (VLOPs).[24]

Článok 21 Nariadenia o digitálnych službách ako potenciálny mechanizmus riešenia autorskoprávnych sporov v online prostredí

V reakcii na výzvy dynamiky súčasného digitálneho prostredia prijala Európska únia už spomínané Nariadenie o digitálnych službách, ktoré zavádza horizontálny rámec regulácie fungovania online prostredia. Jedným z jeho inovatívnych prvkov je článok 21, ustanovujúci mechanizmus mimosúdneho riešenia sporov medzi používateľmi a poskytovateľmi platforiem. Tento mechanizmus možno chápať ako významný krok smerom k štandardizácii postupov, ktoré majú za cieľ poskytnúť rýchlu, efektívnu a dostupnú alternatívu k tradičným súdnym procesom.[25] Podľa článku 21 sú platformy povinné zabezpečiť dostupnosť certifikovaných a nezávislých orgánov mimosúdneho riešenia sporov (out-of-court dispute settlement bodies – ODS)[26], ktoré rozhodujú o sporoch týkajúcich sa zásahov do obsahu, predovšetkým o jeho odstránení, zablokovaní, obmedzení či ponechaní na platforme.[27] Certifikáciu týchto orgánov vykonávajú koordinátori digitálnych služieb členských štátov, pričom získaná akreditácia platí päť rokov a má účinky vo všetkých členských štátoch.[28] Kľúčovými podmienkami pre fungovanie týchto subjektov sú najmä nestrannosť, nezávislosť, odborná spôsobilosť a schopnosť vyriešiť spor rýchlym, účinným a nákladovo efektívnym spôsobom.[29] Procesný rámec článku 21 nadväzuje na interné mechanizmy platforiem podľa článku 20. Používateľ, ktorého obsah bol odstránený alebo obmedzený, má najskôr možnosť využiť interný mechanizmus na podávanie sťažností, ktorý musí zahŕňať aj ľudský dohľad. [30] Ak tento postup nevedie k náprave, spor sa môže postúpiť certifikovanému orgánu. Tento orgán je povinný rozhodnúť

[24] *Bližšie pozri:* QUINTAIS. J.P, SCHWEMER. S. F. The Interplay between the Digital Services Act and Sector Regulation: How Special Is Copyright. In: European Journal of Risk Regulation, 13(2), str.191–217

[25] HARRISON, R.,, SHIPP, J., AEBHA, C. Settling DSA-related Disputes Outside the Courtroom: The Opportunities and Challenges Presented by Article 21 of the Digital Services Act 2024. s. 9 [online]. Dostupné na: https://ssrn.com/abstract=4787648 8

[26] Podľa dát dostupných v čase písania tohto článku je aktuálne certifikovaných 7 ODS orgánov. *Bližšie pozri:* Zoznam certifikovaných ODS orgánov. [online]. Dostupné na: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/dsa-out-court-dispute-settlement

[27] HARRISON, R.,, SHIPP, J., AEBHA, C. Settling DSA-related Disputes Outside the Courtroom: The Opportunities and Challenges Presented by Article 21 of the Digital Services Act 2024. s. 9 [online]. Dostupné na: https://ssrn.com/abstract=4787648 8

[28] Článok 21 ods. 3 Nariadenia o digitálnych službách

[29] Článok 21 ods. 3 písm. a) až f) Nariadenia o digitálnych službách

[30] Článok 20 Nariadenia o digitálnych službách

spravidla do deväťdesiatich dní.[31] Rozhodnutie nie je právne záväzné, avšak platformy majú povinnosť pristupovať k nemu v dobrej viere.[32] Nariadenie zároveň zachováva možnosť strán obrátiť sa na súd, čím sa zabezpečuje ochrana základného práva na prístup k spravodlivosti[33]. Významnou procesnou zárukou je aj nastavenie poplatkov, nakoľko ak je vydané rozhodnutie v prospech používateľa, platforma je povinná znášať náklady konania a uhradiť primerané výdavky používateľa. Naopak, ak je rozhodnutie vydané v prospech platformy, používateľ nenesie žiadne alebo len nominálne poplatky, s výnimkou situácií, keď sa preukáže jeho zlá viera.[34] V porovnaní so Smernicou o autorskom práve predstavuje článok 21 Nariadenia o digitálnych službách istý posun. Zatiaľ čo Smernica upravuje tieto povinnosti iba rámcovo a ponecháva ich implementáciu na členské štáty, čo spôsobuje značnú fragmentáciu a právnu neistotu, Nariadenie prináša detailnejší a horizontálne záväzný procesný rámec, ktorý sa uplatňuje jednotne vo všetkých členských štátoch.[35] Z tohto hľadiska možno článok 21 Nariadenia o digitálnych službách vnímať ako nástroj, ktorý dokáže čiastočne „vyplniť medzery" v Smernici o autorskom práve, a to najmä v prípadoch, keď dochádza k nadmernému odstraňovaniu legálneho obsahu, ktorý napríklad spadá pod výnimky a obmedzenia autorského práva (tzv. over-blocking), alebo naopak k situáciám, keď platformy neodstránia obsah, ktorý zjavne porušuje autorské právo (tzv. under-blocking).[36] Za hlavné výhody mechanizmu možno označiť jeho rýchlosť, nízku finančnú náročnosť pre používateľov a prístupnosť, keďže umožňuje domáhať sa práv aj bežným používateľom, ktorí by si súdne konanie nemohli dovoliť. Významnú úlohu má aj preventívna funkcia, nakoľko ako bolo uvedené, finančnú záťaž pri nesprávnych rozhodnutiach nesú platformy, čo ich môže motivovať k zodpovednejšej moderácii obsahu a k minimalizácii chybných rozhodnutí. [37] Napriek týmto možným výhodám mechanizmus naráža na viaceré limity. Najzásadnejšou slabinou je práve nezáväznosť rozhodnutí, ktorá môže byť pre nositeľov práv problematická, keďže väčšinou ich záujem smeruje k definitívnej a vynútiteľnej ochrane diel, predovšetkým

[31] Článok 21 ods. 4 Nariadenia o digitálnych službách

[32] Článok 21 ods. 2 Nariadenia o digitálnych službách

[33] Odôvodnenie 59 Nariadenia o digitálnych službách

[34] Článok 21 ods. 5 Nariadenia o digitálnych službách

[35] *Bližšie pozri:* NOBRE, T. The Post-DSM Copyright Report: Article 17 [online]. Dostupné na: https://communia-association.org/2024/05/13/the-post-dsm-copyright-report-article-17/

[36] SENFTLEBEN, M., METZGER, A. Selected Aspects of Implementing Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market into National Law – Comment of the European Copyright Society. 2020. s. 17 [online]. Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3589323

[37] HARRISON, R.,, SHIPP, J., AEBHA, C. Settling DSA-related Disputes Outside the Courtroom: The Opportunities and Challenges Presented by Article 21 of the Digital Services Act 2024. s. 11 [online]. Dostupné na: https://ssrn.com/abstract=4787648 8

pri opakovaných porušeniach alebo ekonomicky významných sporoch.[38] Okrem toho je vhodnosť využitia tohto mechanizmu na autorskoprávne spory v online prostredí výrazne obmedzená na menej komplexné prípady. Táto limitácia vyplýva zo samotného znenia a účelu článku 21 Nariadenia o digitálnych službách, ktorý sa vzťahuje predovšetkým na spory vyplývajúce z moderátorskej činnosti platforiem, teda z ich rozhodnutí o odstránení, zablokovaní či ponechaní obsahu.[39] Licenčné spory, systematické pirátstvo, spory o autorstvo či nároky na náhradu škody si spravidla budú naďalej vyžadovať autoritatívne a právne záväzné rozhodnutie, ktoré mechanizmus podľa článku 21 neposkytuje.[40] Z uvedeného vyplýva, že článok 21 Nariadenia o digitálnych službách predstavuje inovatívny a harmonizovaný mechanizmus, ktorý môže byť vhodným nástrojom na riešenie vybraných autorskoprávnych sporov v online prostredí, predovšetkým v súvislosti s obsahovou moderáciou a rýchlou nápravou pri nesprávnych zásahoch. Nemožno ho však chápať ako univerzálnu náhradu tradičných súdnych konaní, ale skôr ako doplňujúci mechanizmus, ktorý dopĺňa existujúce mechanizmy a posilňuje procesné práva používateľov i nositeľov práv v digitálnom prostredí.[41]

Záver

Transformácia digitálneho prostredia a rýchly rozvoj online platforiem zásadne ovplyvnili podobu autorskoprávnych sporov, ktoré sa vyznačujú rýchlosťou, globálnym presahom a masovým charakterom. Tradičné súdne konania, charakteristické zdĺhavosťou, vysokými nákladmi a formálnym prístupom, nedokážu tieto konflikty vždy efektívne riešiť. V tejto súvislosti sa alternatívne spôsoby riešenia sporov javia ako perspektívny nástroj, schopný flexibilnejšie reagovať na dynamiku digitálneho prostredia. Skúsenosti z oblasti spotrebiteľských či doménových sporov dokazujú, že mimosúdne mechanizmy dokážu významne prispieť k rýchlosti a efektívnosti rozhodovania a zároveň znížiť záťaž tradičného súdnictva. Európsky právny rámec poskytuje dva kľúčové piliere v podobe článku 17 Smernice o autorskom práve a článku 21 Nariadenia o digitálnych službách. Smernica zavádza priamu zodpovednosť poskytovateľov služieb zdieľania obsahu za obsah nahraný používateľmi a povinnosť zaviesť vnútorné a následne mimosúdne opravné prostriedky, avšak jej rámcový charakter a rozdielne prístupy členských štátov k

[38] *Tamtiež.*

[39] Článok 21 ods. 1 Nariadenia o digitálnych služieb

[40] BARATA, J. The Out-of-court Settlement Mechanism under the DSA: Questions and Doubts. DSA Observatory. 2023. [online]. Dostupné na: https://dsa-observatory.eu/2023/10/26/the-out-of-court-settlement-mechanism-under-the-dsa-questions-and-doubts/

[41] PEUKERT, A., HUSOVEC, M., KRETSCHMER, M. *et al.* European Copyright Society – Comment on Copyright and the Digital Services Act Proposal. *IIC* 53, 358–376 (2022). [online]. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s40319-022-01154-1

transpozícii však spôsobili značnú mieru fragmentácie a právnej neistoty.[42] Naopak, Nariadenie vytvára horizontálny a harmonizovaný procesný rámec, pričom článok 21 zavádza certifikované orgány mimosúdneho riešenia sporov ako dostupnú, rýchlu a nákladovo efektívnu možnosť pre používateľov. V tomto zmysle tak Nariadenie o digitálnych službách možno chápať ako doplnenie Smernice o autorskom práve, keďže čiastočne vypĺňa jej medzery, predovšetkým v oblasti pri poskytovaní efektívnych možností nápravy.[43] Mechanizmus podľa článku 21 Nariadenia o digitálnych službách má však jasne definované hranice. Je určený najmä pre spory vznikajúce priamo v dôsledku rozhodnutí platforiem o moderovaní obsahu, najmä teda pri nesprávnom odstránení alebo ponechaní obsahu. Naopak, komplexnejšie spory, ako sú licenčné spory, systematické pirátstvo alebo spory o autorstvo, vyžadujú záväzné a autoritatívne rozhodnutia súdov alebo arbitrážnych orgánov. Taktiež nezáväznosť rozhodnutí môže pre nositeľov práv predstavovať limity, hoci v praxi možno očakávať, že platformy budú tieto rozhodnutia rešpektovať, a to najmä z reputačných a regulačných dôvodov.[44] Analýza ukazuje, že mechanizmus zakotvený v článku 21 Nariadenia o digitálnych službách predstavuje významný krok k štandardizácii a zefektívneniu riešenia sporov v digitálnom prostredí. Nejde však o univerzálne riešenie všetkých autorskoprávnych konfliktov, ale o podporný mechanizmus, ktorý môže posilniť procesné práva používateľov a autorov pri typických sporoch súvisiacich s obsahovou moderáciou. Jeho hlavými výhodami sú sú rýchlosť, finančná dostupnosť a prístupnosť, zatiaľ čo jeho limity spočívajú v nezáväznosti rozhodnutí a obmedzenej vhodnosti pre komplexné prípady. Na záver však možno konštatovať, že mechanizmus zakotvený v článku 21 Nariadenia o digitálnych službách predstavuje významné doplnenie existujúceho legislatívneho rámca, nakoľko môže výrazne prispieť k posilneniu dôvery v digitálne prostredie a vytvára dôležitý základ pre ďalší rozvoj efektívnych mimosúdnych mechanizmov ochrany autorských práv v digitálnom prostredí.

Zoznam použitej literatúry

1. AHMAD, F., BHAT, H. Copyright Protection in Digital Environment: Emerging Issues. In: International Journal of Humanities and Social Science Invention.

[42] NOBRE, T. The Post-DSM Copyright Report: Article 17 [online]. Dostupné na: https://communia-association.org/2024/05/13/the-post-dsm-copyright-report-article-17/

[43] PEUKERT, A., HUSOVEC, M., KRETSCHMER, M. *et al.* European Copyright Society – Comment on Copyright and the Digital Services Act Proposal. *IIC* 53, 358–376 (2022). [online]. Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s40319-022-01154-1

[44] BARATA, J. The Out-of-court Settlement Mechanism under the DSA: Questions and Doubts. DSA Observatory. 2023. [online]. Dostupné na: https://dsa-observatory.eu/2023/10/26/the-out-of-court-settlement-mechanism-under-the-dsa-questions-and-doubts/

2013. Vol. 2. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://www.ijhssi.org/papers/v2(4)/version-3/B240615.pdf
2. Alternative Dispute Resolution Mechanisms for Business-to-Business Digital Copyright and Content-Related Disputes A report on the results of the WIPO-MCST Survey. 2021. s. 40 [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-969-en-alternative-dispute-resolution-mechanisms-for-business-to-business-digital-copyright-and-content-related-disputes.pdf
3. BARATA, J. The Out-of-court Settlement Mechanism under the DSA: Questions and Doubts. DSA Observatory. 2023. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://dsa-observatory.eu/2023/10/26/the-out-of-court-settlement-mechanism-under-the-dsa-questions-and-doubts/
4. CAPPELLO M., Unravelling the Digital Services Act package, IRIS Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2021. p 12 [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://su.diva-portal.org/smash/get/diva2:1605131/FULLTEXT01.pdf
5. CASTRO, I. et al. Recent Trends in WIPO Arbitration and Mediation. In. The Guide To IP Arbitration. Second Edition. m Law Business Research. 2022. p. 251 [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://www.wipo.int/export/sites/www/amc/en/docs/2023/recent_trends_in_wipo_arbitration_and_mediation.pdf
6. DAŇKO, M., ŽÁRSKA, P. Vplyv Aktu O Digitálnych Službách Na Duševné Vlastníctvo. Bratislavské právnické fórum 2023 : autonómia subjektov v 21. storočí / Laura Fotopulosová, Veronika Ťažká (zost.). Bratislava : Právnická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave, 2023. 209 s. ISBN 98-80-7160-705-2
7. EUIPO. Online Copyright Infringement In The European Union Films, Music, Publications, Software And Tv (2017-2022). 2023. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://euipo.europa.eu/tunnelweb/secure/webdav/guest/document_library/observatory/documents/reports/2023_online_copyright_infringement_in_eu/2023_online_copyright_infringement_in_eu_FullR_en_en.pdf
8. HARRISON, R.,, SHIPP, J., AEBHA, C. Settling DSA-related Disputes Outside the Courtroom: The Opportunities and Challenges Presented by Article 21 of the Digital Services Act 2024. p. 7 [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://ssrn.com/abstract=47876488
9. HUGHES, T. Practical Considerations for Out-of-Court Dispute Settlement (ODS) under Article 21 of the EU Digital Services Act' (DSA Observatory Blog,) 2024 [online [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://dsa-

observatory.eu/2024/02/08/practical-considerations-for-out-of-court-dispute-settlement-ods-under-article-21-ofthe-eu-digital-services-act-dsa/
10. MARSOOF, A., Intersections Between Intellectual Property and Dispute Resolution', In: CALBOLI, I., MONTAGNANI, M.L., Handbook of Intellectual Property Research: Lenses, Methods, and Perspectives. Oxford, 2021. 912 p. ISBN: 9780198826743
11. NOBRE, T. The Post-DSM Copyright Report: Article 17 [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://communia-association.org/2024/05/13/the-post-dsm-copyright-report-article-17/
12. PEUKERT, A., HUSOVEC, M., KRETSCHMER, M. et al. European Copyright Society – Comment on Copyright and the Digital Services Act Proposal. IIC 53, 358–376 2022. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://doi.org/10.1007/s40319-022-01154-1 p. 14
13. SENFTLEBEN, M. User-Generated Content – Towards a New Use Privilege in EU Copyright Law. In: APLIN, T. Research Handbook on Intellectual Property and Digital Technologies. 2020. Chapter 7. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3325017
14. SENFTLEBEN, M., METZGER, A. Selected Aspects of Implementing Article 17 of the Directive on Copyright in the Digital Single Market into National Law – Comment of the European Copyright Society. 2020. p. 17 [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3589323
15. SINGH, H.P. Domain Name Disputes and Their Resolution under UDRP Route: A Review. Archives of Business Research – Vol.6, No.12. 2018. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: file:///C:/Users/jana.cihanova/Downloads/5786-Article%20Text-14979-1-10-20190102.pdf
16. QUINTAIS. J.P, SCHWEMER. S. F. The Interplay between the Digital Services Act and Sector Regulation: How Special Is Copyright. In: European Journal of Risk Regulation, 13(2). 2022. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://www.cambridge.org/core/journals/european-journal-of-risk-regulation/article/interplay-between-the-digital-services-act-and-sector-regulation-how-special-is-copyright/EC5405C9E432932959 0F6BE95D373086
17. QUINTAIS, J. P., Article 17 survives, but freedom of expression safeguards are key: C-401/19 – Poland v Parliament and Council. Kluwer Copyright Blog. 2022. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://copyrightblog.kluweriplaw.com/2022/04/26/article-17-survives-but-freedom-of-expression-safeguards-are-key-c-401-19-poland-v-parliament-and-council/

18. Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/790 zo 17. apríla 2019 o autorskom práve a právach súvisiacich s autorským právom na digitálnom jednotnom trhu a o zmene smerníc 96/9/ES a 2001/29/ES
19. Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2022/2065 z 19. októbra 2022 o jednotnom trhu s digitálnymi službami a o zmene smernice 2000/31/ES (akt o digitálnych službách)
20. Zoznam certifikovaných ODS orgánov. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/dsa-out-court-dispute-settlement
21. Zoznam mechanizmov alternatívneho riešenia sporov poskytované WIPO [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://www.wipo.int/amc/en/
22. Prehľad prípadov WIPO. [online]. [cit. 19.09.2025] Dostupné na: https://www.wipo.int/amc/en/center/caseload.html

Kontaktné údaje

Mgr. Jana Zigo, PhD., LL.M.
e-mail: cihanova2@uniba.sk
Univerzita Komenského v Bratislave, Právnická fakulta

Nehmotné statky interdisciplinárne :
výzvy na rok 2025
Univerzita Komenského v Bratislave
Právnická fakulta
1. vydanie
2025

ISBN 978-80-7160-774-8

PRÁVNICKÁ FAKULTA
Univerzita Komenského
v Bratislave

ISBN: 978-80-7160-774-8